هاوکاری
ڕۆژنامە
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە
٨ لاپەڕە
٢٥ فلسە
دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
مەیدانی الخلانی شەقامی الجمهورية ،
بغداد – س.پ ١٤٠١٦ تەلەفون ٨٨٧٥٧٩٥–٥ خەت
سەر نووسەر : سعاد ادیب‌علی
دووشەممە ١٢ی شوبات ١٩٧٩ ژمارە ٤٦١
الاثنين ١٢ شباط ١٩٧٩ العدد ٤٦١

هاوچەرخ‌بن ، بەمەرجێ رەسەن بن ، هاوچەرخایەتی بەهیچ جۆرێك لـــەرەگ‌و ریشــەدابڕین ناگەیەنێ .. هەروەهــا وەرگرتنیشی مانای لە دەستدانی کەلـــەپووری مەزنی رۆشنبیریمان نی‌یە
سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البکر

لەنامەیەکـــدا بۆ کۆبوونەوەکانی کۆنفرانسی ئاشتی جیهان :

هاوڕێ البکر: پەیمانەکەتەکانێکی شۆڕشگێری یەوونەتەوەی عەرەبی خستۆتە بەردەم ئەرکە مێژوویی یەکانی

هاوڕێ احمد حسن البکر جێگری ئەمینداری گشتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی قوتری سەرەك کۆمار وتی : پەیمانی کاری نەتەوەیی هاوبەشی لەنێوان هەردوو وڵاتی عیراق‌و سوریای برادا ، بنەڕەتێکی ستراتیجی‌یانە بوو بۆ رووبەروو وەستانی نەخشە ئیمپریالی‌یە زایۆنی‌یەکان‌و تەکانێکی شۆڕشگێرانەش بوو کە نەتەوەی عەرەبی خستە بەردەم ئەرکە مێژوویی‌کانی‌و بەرپەرچدانەوەیەکی توندو رەسەنیش بوو بۆ سەر هەموو ئەو نیازانەی کە بۆ پەرش‌و بڵاوەپێکردنی وزەکانی گەلی عەرەبمان تەقەلادەدەن هەروەها سەلماندنێکیش بوو کە دەری‌خست نەتەوەی عەرەب توانای راپەڕین‌و گەڕانەوەی‌بۆ ملگرتنی رێبازی یەکێتی‌و تێکۆشان بە ئامانجی رزگاربوون ، هەیە .

ئەمە له نامەیەکدا هاتووە کە هاوڕێ البکر بۆ کۆبوونەوەی کۆنفرانسی ئاشتی جیهان لە بەرلین ، ناردویەتی‌و ئەندامی دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەنی ئاشتی‌و هاوکاری وڵات ، هاوڕێ نعیم حداد خوێندیەوە . ئەمەش دەقی نامەکەیە :

بەناوی گەل‌و حکومەتی کۆماری عیراقەوەو بەناوی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوە سلاو ئاراستەی ئەو کۆبوونەوەیەتان دەکەم کە لە بەرلین پایتەختی کۆماری ئەڵمانیای دیموکراتدا لە پێناو پتەوکردنی ئاشتی‌و هاوکاری لەگەڵ گەلاندا بەستوتانەو هیوادارم لە وەدیهێنانی ئامانجە پیرۆزەکانیداو لە پتەوکردنی رێڕەوی تێکۆشانیدا سەرکەوتوو بێ بۆ بنیاتنانی جیهانێکی باشتر بۆ مرۆڤ کە ئیستیعمار دیکتاتۆریەتی تێدا نەبێ .

ئێوە له دۆخێکی وا گران‌و ناسکدا کۆدەبنەوە کە ئیمپریالیزمی دوژمنی گەلان هەموو توانای خۆی بۆ بەرهەمهێنان‌و عەمبارکردنی چەکی جەنگ‌و وێرانکاری خستۆتەکارو لە دروستکردنی چەکی کاولکاریی نوێدا ئەوپەڕی زانستی بەکاردێنێ کە دواکەیانی ئەو بۆمبا نیترۆنی‌یەیە کە هەموو گەلانی جیهان بێزاریی‌و نارەزایی دژی دروستکەرانی دەربڕی . لە هەمان کاتیشدا ناوچەی عەرەبمان هێرشێکی درێ ئەمپریالی‌و زایۆنی دەگرێتە سەر کە بە ئامانجی رەخساندنی ئیستیعماری نیشتەجێی زایۆنی‌یە لە خاکی فەلەستینی عەرەبدا بە شێوەیەکی تایبەتی‌و کوژاندنەوەی بزوتنەوەی رزگاری نیشتمانیشە لە ناوچەکەدا بە شێوەی گشتی . لەبەرامبەری ئەمەشدا گەلی عەرەبمان بە توندی‌و باوەڕ بەخۆبوونێکی بەرزەوە وەستاوەو بەرگری لەمافی خۆی دەکا لە پێناو ژیانێکی سەربەست‌و سەربەرزداولە پێناو ئازادکردنی خاك‌و مرۆڤ‌و بوجەلکردنەوەی هەموو هەولێکی جیاوازکاری‌یانەی رەگەزپەرستی‌و سەرکوتکردن‌و بەندیخانەو ئەو تەعزیبەی کە رژێمی زایۆنی رەگەزپەرست‌و فاشیزم رەفتاری دەکا بۆ کوشتنی ئیرادەی تێکۆشانی گەلان لەخاکی داگیرکراودا .

جا بۆ تەواوکردنی ئەڵقەکانی نەخشەی پیلانکاری رەنگ رێژراو دژی گەلەکەمان کە بەمەبەستی لەناوبردنی بزوتنەوەی شۆڕشی عەرەبە ، دوژمنە ئەمپریالیزم‌و زایۆنی‌یەکان هەندێ رژێمی ملکەچیان بزواندون بۆ ئەوەی رۆڵێك لەم مەیدانەدا بگێڕن‌و پێداگرتنی رژێمی ساداتی سەپێنراویش بەسەر ملی گەلەکەمان لەمیسردا ، لەسەر بەبوەندی بەستنی لەگەڵ قەوارەی زایۆنیدا بۆ ئەوەی نووکە نیزەی ئەم رێبازەبێ‌و کە ئەمەشی بە هەردوو پەیمانەکەی کامپ دێڤید‌و چاوپێکەوتنە، دووپات‌بووەکانیدا لەگەڵ دوژمندا شکاندەوە ، لەگەڵ ئەو هەولەش کە پێش ئەمە بۆ تەفروتوناکردنی هێزە نیشتمانی‌و پێشکەوتنخوازەکانی لوبنان‌و کردنەوەی سنووری خواروی لە بەردەم دوژمناندا دراو کە هیچ شتێ وەدی ناهێنێ ، ئەوە نەبێ کە لە رێگای هەولدان بۆ پێ‌بەخشینی سیفەتێکی شەرعی‌و یاسایی بە قەوارەیەکی رەگەزپەرست کە تەنها زمانی دەستدرێژی‌و داگیرکاری دەزانێ ، مەسەلەی گەلەکەمان لەناو دەبرێ . شانۆگەری خەڵاتکردنی ئەوەش کە بە خەڵاتی نۆبل بۆ ئاشتی ناودەبرێ بە تاوانباری جەنگ بێگن‌و سادات ، دووپاتکردنەوەی مۆرکی دوژمنکاری‌یانەی رژێمی ئیمپریالیزمی جیهانی‌و گاڵتەکردنیەتی بە مافەکانی گەلانی جیهان لە سەربەستی‌و سەربەخۆیی نیشتمانی‌و پێشکەوتنی کۆمەڵایەتیدا .

جەماوەری هەژاری عەرەبمان مل بۆ ئەم واقیعە کەچ ناکا کە بەسەربدا سەپێنراوەو ئەو شێوە هەرەسهاتنەی بە

بڕوانە : ل : ٧

هەوڵ دەدەین عیراق بکەینە عیراقێکی بەهێزو بەتواناو پێشکەوتوو

بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ئەوەی دووپات کردۆتەوە ، هەر هاونیشتمانی‌یەك لە دوورترین جێگای عیراقدا هەست بە پێویستی‌یەکی راستەقینە یا کەرەستەیەکی راست بۆ ژیان‌و پێشکەوتن بکات ئێمە بەشێکین لەبیرکردنەوەو زەمیری ، چەندەمان لێوە دووربێت ئەو لێمانەوە نزیکە دەیبینین‌و پێویستی‌یەکەی‌و خۆخواردنەوەی دەبینین چونکە ئێمە بەشێکین لە ئێوە .

ئەمە لەو چاوپێکەوتنەدا وتوویەتی کە جێگری بەڕێز هاوولاتیانی لە گوندو دێهاتەکانی قەزای مەدینەی سەر بە پارێزگای بەسرا لەگەشتی رۆژی هەینی رابوودودا بەسەری کردوونەوە بەڕێز وتوویەتی .. عیراق گەورە دەبێت‌و گەورە دەبێت تاوەکو عەرەب سەرفراز دەکات چونکە سەرفرازی عەرەب لە سەرفرازی عیراقدایە [illegible] عیراق بەشێکە لە نەتەوەی عەرەب‌و لێی جیا نابێتەوە .

ئەمەش تەواوی قسەکانی جێگری بەڕێزە .

برایان هاوڕێیان رۆڵەی گەلە مەزنەکەمان لەقەزای المدینە لە پێکگەیشتنی ئەمڕۆماندا هەست بە نازێکی گەورە دەکەین‌و هەست بە بەختیاری دەکەین بۆ ئەو عاتیفە خاوێن‌و جوانەی هەتانە، بەوەش هەستی‌قوڵ‌و رەسەنتان نیشان دەدەن لەگەڵ پێ‌نازینێکی گەورەتان بە شۆڕشی ١٧–٣٠ تەمموزی مەزنەوە .

زیاد لە ساڵی لەمەوبەر سەرمان لێدان‌و چاوپێکەوتنێکی لورتمان لەگەڵ کردن‌و رێکخراوی حزب بەناوی ئێوەوە چەند داواکاریەکی پێشکەش کرد کە پەیوەندی هەیە بە رۆڵەکانی گەلمان لەمەدینەدا فەرمانمان کرد بە ئەولایەنانەی کە ئەوکارانە دەیانگرێتەوە بێ ئەوەی جێ‌بەجێ بکەن ، کۆمەڵێك لەوهۆیانەی‌وایان لێ کردین کە ئەمڕۆ سەر لە گەلەکەمان بدەین لەمەدینەو لەشارە چاکەکەی ئێوە ، ئەوەیە کە دلنیابین لەوەی بزانین لایەنە حکومێکان پەیمانی خۆی بردۆتە سەر بەجێ‌بەجێ‌کردنی داخوازێکانتان یاخود نەیبردووە ، وە ئایا بەراستی ئەو پەیمانەیان جێ‌بەجێ کردووە کە حزبەکەتان لەرێگای منەوە وە لە رێگای هاوڕێیان بەرپرسیارانی رێکخراوی المدینەوە پێی‌دابوون .

بێگومان ئەمڕۆ ئەوەمان بیردەخاتەوە کاتێ بە ئێوە دەگەین‌و باسی ئەو دەستکەوتانە دەکەین کە پێشکەش گەل کراوە لە (المدینە) بیرمان دەکەوێتەوە کە چۆن گەل لە جێگایەك لەژیاو کاربەدەستان لە جێگایەکی تر .. چۆن بەڵێن دەدرا بە گەل بەبێ ئەوەی جێ‌بەجێ بکرێت ، بەڵام ئێستا لەرێگای شۆڕشەکەتانەوە وە لە رێگای حزبەکەتانەوە ، ناتوانین بەڵێنێ هیچ بدەین ئەگەر نەتوانین ئەوشتە جێ‌بەجێ بکەین .. دورنی‌یە زۆر شتتان بە بیردا بێت کە لە شۆڕش‌و حزبەکەتانی داوا بکەن ئەوەش شتێکی ئاسای‌یەو شتێکی بەجێ‌یە ، بەڵام بیخەنەوە یادی خۆتان‌و باوەڕتان هەبێ . هاوولاتی‌یەك لە دورترین جێگای عیراقدا هەست بە پێویستی‌یەکی راستەقینە یا کەرەستەیەکی راست بۆ ژیان‌و پێشکەوتن بکات ، ئێمە بەشێکین لەبیر کردوەو زەمیری ، چەندەمان لێوە دوربێت ، ئەو لێمانەوە نزیکە دەیبینین‌و پێویستی‌یەکەی‌و خۆخواردنەوەی دەبینین چونکە ئێمە بەشیکین لە ئێوە ، ئێمە شازادە نەبووین هەروەك دەزانن شۆڕش بە وەرەسە نەهاتووە شۆڕش بەزۆر لە چنگ داگیرکەران دەرهێنراوە، وە هەمیشە ئێوە رۆڵەیەکی بەشەرەفی شۆڕش بوون ، باوەڕتان هەبێت کە شۆڕشتان بۆ دەمێنێتەوە ، ئەوەی بتوانێت پێشکەشتانی دەکات ، لەوانەبە نەتوانێت هەرچیمان دەوێت ئێستاکە پێشکەشی بکات ، چونکە ئێمە خواستمان ئەوەیە کە ئێستا لەجێگایەکی چاکتر لە ئەمڕۆدابن .

● مرۆڤی بەباوەڕی لە خۆبوردووی بەتوانای پاك‌و خاوێن کە باوەڕی بە پەیامەکەی بێت .. کە باوەڕی بە گەلەکەی بێت هەرچی بوێت دەتوانێ بیکا .

لە پێناوی گۆڕینی جۆری مرۆڤی عیراق بۆ جۆرێکی چاکتر .

ئاواتمان ئەوەیە کە هەموو عیراقی‌یەك خانوویەکی خۆی هەبێت هەول بۆ ئەوە دەدەین .. دەمانەوێت هەموو عیراقی‌یەك سەرچاوەیەکی بۆ ژیان هەبێت ، لەم‌بارەبەوە شتی گەورەو زۆرمان وەدی هێناوە .

خواستمان ئەوەیە کە هەموو عیراقی‌یەك خوێندەوار بێت‌و لە جێگایەکدا بێت کە بتوانێت چاکتر خزمەتی ولاتەکەی بکات کاتێ کە خوێندەوار بوو ، کاری قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری کە هیوادارین هەمووتان پشتی بگرن لە پێناوی گۆڕینی جۆری مرۆڤی عیراقی‌یە بۆ مرۆڤێکی چاکتر .. بۆ مرۆڤێك بتوانێت لەگەڵ ژیاندا بەدارشتنێکی نوێ پەرەسەندوو بگونجێت تاوەکو بتوانین شارستانێکەتان دابمەزرێنین‌و شارستانێتی لەمەو بەری باوو باپیران زیندو بکەینەوە .

میژووی عیراق ئەوەمان یاد دەخاتەوە کە باوو باپیرانتان هەمیشەو بەردەوام بیروڕای راستیان لێوە وەردەگیرا راست یاسای راستیان لێوە وەردەگیراو زانیاریان لێوەوەردەگیرا، پێش مسوڵمانێتی ئەمەبوو باری عیراق ..

مرۆڤی باوەڕمەند بە پەیامەکەی دەتوانێت هەموو شتێ بکات .

لە عیراقدا پەیدابوونی ئیسلام یاساکانی حامورابی سەرچاوەیەکی سەرەکی بوو لەڕابەری‌و تەشریعی سەرجەمی دنیادا ، شارستانێتی بابلی‌و ئاشوری‌و سۆمەریکان‌و بەراستی وتنی هەموو لایەك تاوەکو دوژمنەکانمان راستی‌ئەوە دەڵێن کە یەکەم شارستانێتی لە عیراقدا بووەو دوای ئیسلام دەزانن کە عەباسیەکان لەبەغدادا جیان پێشکەش دنیا کرد لە سەربەرزی‌و زانیاری‌و شارستانێتی .. کەواتە ئێوەی عیراق بە درێژی میژوو بەو جۆرە بوون پێش پێنج هەزار ساڵ بەوجۆرە بوون .. ئێستا داوای ئەوە لە ئێوە دەکرێت کە ئەو کەلەپورە نەمرە زیندوو بکەنەوە بەتوانایەکی نوێی پێشکەوتن تەعبیری لێ‌بکەن وە لە بنیات نانی جێگایەکی نوێ‌و منبەرێکی شارستانێتی نوێدا ، کە نەك هەر بە کەڵکی عیراقێکان خۆبان بێت بەڵکو خزمەتێکی گەورە پێشکەش نەتەوەی عەرەب‌و

پاشماوەی دوانەکەی بەڕێز جێگر
لە لاپەڕە هەشتدا بخوێنەوە

هاوڕێ صدام حسین لە چاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ ئەفسەرو سەربازەکانی فەوجێکی حەرەسی کۆماری

فەریقی یەکەمی روکن صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وتی ، شەرەفی نەتەوە تەنها بەبەرگری‌کردن لەخاکی عیراق بەدی‌ناهێنین ، بەڵکو ئەرکی ئێمە تا هەموو قوژبنێکی نیشتمانی عەرەب‌و تا هەرشوێنێك کە مەچەکمان بیگاتێ درێژدەبێتەوە بۆ ئەوەی شەرەفی نەتەوەی عەرەب بپارێزین .

جێگری بەڕێز لە چاوپێکەوتنەکەیدا بە ئەفسەران‌و سەربازەکانی فەوجی دووەمی میکانیکی لەلیوای حەرەسی کۆماریدا لەسەر قسەکانی رۆیشت‌و وتی :

وا دەزانم کە ئێوە دەستەوەستان نین لەوەدا کە بگەنە دوورترین شوێن لەنیشتمانی عەرەبداو ئەمە تێرابینین‌و بڕوای ئێمەیە بە ئێوەو بەشەرەفەوە بەڵێنتان دەدەینێ کە ئێمە لەسەر ئەو رێبازو بنەڕەتانە بەردەوام دەبین کە خواستتان وەدی‌دەهێنن‌و شەرەفی نەتەوەو سەرکەوتنیشی بەسەر دوژمنانیدا زامن دەکەن .

هەروەها جێگری بەڕێز وتی ، شۆڕشەکەتان هەموو ئەو شتانەتان بۆ وەدی دێنێ کە ورەو سەربەرزیتان بەرز دەکاتەوەو دوارۆژی منالەکانتان‌و شەرەفی ئەو نەتەوەیەتان بۆ دەپارێزێ کە شەرەفی ئەمانەتێکە لە ئەستۆی ئێوەدا .

ئەوەی شایانی باسە بەڕێز جێگری سەرەك ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش دەوروبەری سەعات یانزەو نیوی پێش‌نیوەڕۆی رۆژی سێ شەممەی رابوردوو گەیشتە بارەگای فەوج‌و لەلایەن ئەفسەران‌و سەربازەکانی فەوجەکە بەخۆی‌و بەسەردانەکەی خۆشحال بوون ، پێشوازی‌کراو لە کۆتایی سەردانەکەدا کە زیاتر لەنیو سەعاتی خایاند ، جێگری بەڕێز ئەوێی جێهێشت‌و لەلایەن ئامری فەوجەکە بە وەکالەت‌و ئەفسەران‌و سەربازەکانەوە بەهوتافکێشان بەژیانی سەرۆکی سەرکردە احمد حسن البکرو بەژیانی جێگری بەڕێز بەڕێ‌کرا .

لە یادی شازدەهەمین ساڵەی شۆڕشی ٨ی شوباتی پیرۆزدا

کارێکی شۆڕشگێرانەی نەبەردو خواستێکی خەباتگێرانەی [illegible]

حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست هەر لە سەرەتای دروست بوونیەوە مۆرکی ئەوەی پێوە بووە کە حزبی بە توانای نەتەوەی عەرەب بووە لە بەگژداچوونی ئەو نەهامەتی‌یانەی تووشی هاتوون‌و ، بەچۆکدا هێنانیان‌و زاڵبوون بەسەریاندا . ئەمەبشی لەو کارکردنە خەباتگێرانە بەردەوامانەوە خستە ڕوو کە له زەمینی عەرەبدا نواندنی ، دەوری مەزنیشی لە خولقاندن‌و ئاگرخۆشکردنی تەووژمی شۆڕشگێری ، کە لە بەنجاکاندا ، بگرە تا سەرەتای شەستەکانیش ، سەرانسەری وولاتی عەرەبی گرتبووەوە ، کە بە سەرکەوتنی مەزن گولرێژ کرا کە بزووتنەوەی شۆڕشی عەرەب لە زۆربەی‌ناوچەکانی نیشتمانی گەورەی عەرەبماندا بەدی هێنان،کاتێکیش تەووژمی شۆڕشگێری کشایە دواوە ، کپبوونەوە باڵی بەسەر بزووتنەوەی شۆڕشگێری‌عەرەبدا کێشان بەهۆی بووژانەوەی هێزە راستڕەوو لەرێلادەرەکانەوە‌دەوری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بە شێوەیەکی مەزنتر دەرکەوت ، لە عێراقدا ، کە شۆڕشی چواردەی تەممووز تووشی دەستبەسەرداگرتنی هێزە لەرێلادەرەکان بوو کە جەماوەری گەلیان دەچەوساندەوەو ، هەولی ئەوەیان دا وولات بەرنەوە بەرەو ئەو دۆخ‌وبارانەی پێش شۆڕش هەبوون‌و ، ئەوەی رژێمی فەرمانرەوایی دکتاتۆری لەسەری رۆیشت بە گرتنەبەری سیاسەتێکی ناوچەگەری‌یانەی بۆگەنی دژ بە خەباتی نەتەوەی عەرەبمان لە میانی عەرەبیدا ، ئەمە هەموو پاڵی بە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوە نا تا بە تێکۆشانێکی ئارام‌گریانە . پێشەنگی‌و سەرکردەیی بزووتنەوەی خەباتی میللی‌و دژ بە دەستەلاتداریتی‌ی نارەوا بکات تیایدا تێکۆشەرەکانی جۆرەها چەشنی توندوتیژی‌و ئازار دانیان چەشنت ، تا بە بەدی‌هاتنی سەرکەوتنی مەزنی رووخاندنی فەرمانڕەوایی تاقە کەسی‌ی دکتاتۆری‌ی بەیانی‌ی هەشتی شوباتی ساڵی ١٩٦٣ گولڕێژ کرا ئەویش بە هۆی یەکگرتنێکی خەباتگێرانەی بێ‌هاوتای نێوان دەستە شۆڕشگێریەکانی گەل‌و رۆڵەکانی هێزە چەکدارەکان ، بەم چەشنە لە راستی‌دا یەکەمین شۆڕشی میللی‌ی پێشەنگی لەنیشتمانی عەرەبدا تەقی‌یەوە .

گەنجی رەسەنایەتی‌ی شۆڕش‌و مۆرکە جەماوەری‌یەکەی رقی دوژمنەکانی هەڵساند ئەوانەی – هەر لە یەکەمین رۆژی بەرپابوونیەوە – خەریك‌بوون چێویان دەخستە نێو ڕەوڕەوەکەیەوە کە بە سەر رێگایەکی هەورازو نشێودا دەخولایەوە ، لە هەموو لایەکەوە دژواری‌و لوغم تەنی بووی ، تیایدا بەربەرەکانێیەکی سەختی دژی ئەو هەڕەشەیانەی هاتنە تووشیەوە .. ئاسۆی نەتەوەییش بوو ڕێڕەوەکەی دەسووڕاندەوە .

رووی کردە پێشنیارکردنی بڕوانامەی ١٧ نیسان بۆ یەکێتی‌ی سێ قۆڵی‌ی نێوان میسرو سوریاو عێراق ، بەڵام چەندین بارو ئاڵۆزی ، تەگەرەیان خستە بەردەمی جێبەجێ‌کردنی راستەقینە .

بڕوانە : ل : ٧

Institut Kurde de Paris

دەقی بەیاننامە هاوبەشەکەی نێوان عیراق و یۆغسلاڤیا

لە سەر بانگێشتنی بەڕێز جوزیف بروز تیتو سەرۆك کۆماری یوگسلافیای یەك گرتوی سۆشیالیستی لە نێوان ٤-٨ی شوباتی ١٩٧٩دا بە سەردانێکی ڕەسمی هاتە بەغدا .

لە دۆخێکی دۆستایەتی باوەڕو ڕێزگرتندا گفتوگۆ لە نێوان هەردوو سەرۆکدا کرا ، گفتوگۆکە سەبارەت پەیوەندی دۆستایەتی و هاوکاری بە سوودی نێوان هەردوو وڵات بوو ، هەر وەك هەردوو سەرۆك لە دۆخی نێو وڵاتانیان کۆڵیوەتەوەو بایەخێکی تایبەتیان بە دوا پەرە سەندنی ناوچەی عەرەب و پەیمانی کاری هاوبەشی نەتەوەیی نێوان عیراق و سوریا وئەنجامەکانی نۆهەم کۆنگرەی بەرزی عەرەب داوە کە لە بەغدا بەسترا ، لەگەڵ ئەو مەسەلانە ی کە پەیوەندیان هەیە بە شەشەم کۆنگرەی بێ لایەنەوە کە لە هاڤانە دەبەسترێت .

سەرۆك تیتۆ پێشوازی بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی کردووە ، لە نێوانیاندا گفتوگۆیەکی دۆستانەی ڕاست و ڕەوان دەربارەی پەیوەندیە دوو قۆڵییە پەرەسەندۆکەی نێوان هەردوو گەل و وڵات کراوە .

هەروەك بە دوورو درێژی باسی دۆخی ناوچە عەرەب و ئەو مەسەلانەی پەیوەندیان بە بێ لایەنییەوە هەیەو مەسەلە گەورەکانی نێو دەوڵەتان کە هەر دولا بایەخی پێ دەدەن کراوە ، لە گفتوگۆکەدا ئەوە دەرکەوتووە کە هەر دوو لا دەربارەی ئەم مەسەلانە ڕوانگەیان نزیکار زۆر لەیەك دەچێت .

● لێکۆڵینەوەی حزبی .

وەلە پلەی حزبایەتیدا گفتوکۆی تر کراوە ، لەو گفتوگۆیەدا باری سەرنجی لایەنی عیراق و یوگسلافیا بەر چاو خراوە ، لە پێناوی بەتین کردنی پەیوەندی هاوڕێیەتی لە نێوانیاندا وپەیوەندی دۆستایەتی لە نێوان هەردوو وڵاتدا ، هەر دوو لایەن ئەوەیان دووپات کردۆتەوە کە ئەم گفتوگۆیانە بایەخ دارو گرنگن بۆ شارەزا بوون لە تاقی کردنەوەو شارەزایی یەکتریداو لە چەسپاندنی پەیوەندی هاوکاری لە نێوان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی و کۆمەکی شیوعیکانی یوگسلافیاداو پرۆتۆکۆلێکی هاوکاری حزبایەتی لە نێوانیاندا مۆرکراوە . لە گفتوگۆکانی هەردوو سەرۆك احمد حسن البکر و جوزیف بروز تیتۆدا لە لایەنی عیراقەوە بەڕێزان طە یاسین رمضان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری خانەسازی و ئاوەدان کردنەوەو عدنان حسین ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش وەزیری نەخشەکێشان و دکتۆر سعدون حمادی وەزیری دەرەوەو طارق حمد العبدالله جێگری سەرۆکی دیوانی سەرۆکایەتی کۆماری و عبدالحسین جمالی جێگری وەزارەتی دەرەوەو حسین حیاوی باڵوێزی عیراق لە بلگراد ئامادەبوون وەلەلایەن یوگسلافیاوە بەڕێزان برانکو میکولیچ لە جێی سەرۆکی لیژنەی مەرکەزیی کۆمەکی شیوعیکانی یوگسلافیاو دوبریفوج فیدج سەرۆکی سەرۆکایەتی کۆماری سەر بە سۆشیالیستی و جوزیف فورهوفیتش وەزیری دەرەوەو ئەندریە مانیز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران و بریسلاف بادورینا سەرۆکی مەکتەبی تایبەتی سەرۆك کۆمارو بودیمیر لونکار جێگری وەزارەتی دەرەوەو زیفکو موجالوف باڵوێزی کۆماری یوگسلافیا لە بەغدا ئامادە بووە .

● پەرەسەندنی پەیوەندیکان .

کاتێ پەیوەندیە کانی هەردوو لا پێش چاوخرا سەرۆك احمد حسن البکرو سەرۆك جوزیف بروز تیتو بە دڵخۆشییەوە هەستیان بەوە کرد کە پەیوەندی و هاوکاری بە سوود لە نێوان هەردوو وڵات و پەیوەندی دۆستایەتی لە نێوان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی و کۆمەکی شیوعییە یوگسلافیکاندا لە پەرەسەندندایە بە جۆرێك خزمەتی مەسڵەحەتی هاوبەشی هەردوو لایەن بکات و لەگەڵ بیروباوەڕو ئامانجەکانی بێ لایەنی و خواستی گەلانی ئاشتیخوازدا بگونجێت . ئەوەیان دووپات کردۆتەوە کە هەوڵو تەقەلایەکی تەواو دەدەن بۆ چەسپاندنی دۆستایەتی نێوان عیراق و یوگوسلافیا .

هەردوولا بایەخێکی تایبەتیان داوە بەو هاوکارییە ئابوورییەی لە نێوان هەردوو وڵاتدا هەبەو ئەو سەرکەوتن و پێشکەوتنەیان هەڵسەنگاندووە کە لەم مەیدانەدا وەدەست خراوە .. وەباری سەرنجیان ئەوە بووە کە دۆخی لە بار بۆ ئەوە ڕەخساوە کە پەرە بەم پەیوەندیە بە شێوەیەکی زیاتر بدرێت تاوە کو هەموو لایەنێك بگرێتەوە بە جۆرێکی ئەوتۆ بەرژەوەندیەکی هاوبەشی دەست هەردوو لایەن بکەوێت .

هەردوو لا بەدڵخۆشی بەوە نواریویانەتە ئەو ئەنجامە ئیجابیانەی لە کۆبوونەوەی لیژنەی ئابووری و زانستی و تەکنیکی هاوبەشی عیراق و یوگسلافیا پەیدابووە بەو پێیەی بەشدارییەکی گرنگە لە فراوان کردنی هاوکاری نێوان هەردوو وڵاتدا . لایەنی یوگسلافیا ئەو دەستکەوتە سۆشیالیستییە گەورانەی هەڵسەنگاندوە کە گەلی عیراق بە سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی وەدەستی خستووە ، لەگەڵ بنیاتنانی ئابوورییەکی نیشتمانی سەر بەخۆو دەست گرتن بەسەر بەروبوومە سروشتییەکانی وڵاتدا .. لایەنی عیراق ڕێزی گەورەی ئەو دەستکەوتە سۆشیالیستییانەی گرتووە کە گەلی یوگسلافیا لە ڕێگای ڕژێمی خۆبەڕێوەبردنەوە وەدەستی هێناوە .

● تاوان بارکردنی دەستدرێژی ئیمپریالیزم ..

هەردوو سەرۆك سەرنجی ئەوەیان داوە کە ناکۆکی هەندێ جێگای لە جیهاندا گرتۆتەوە کە هۆی سەرەکی ئەوەش دەگەڕێتەوە بۆ دەست درێژی ئیمپریالیزم و سیاسەتی دەست تێوەردانی لە سیاسەتی کاروباری ناوخۆی وڵاتانی تردا هەردوو سەرۆك لەم چوارچێوەبەدا هەموو ئەو هەوڵ و تەقەللایانەیان تاوانبار کردووە کە بۆ سەر کونیرکردنی تێکۆشانی نەتەوەیی گەلان دەدرێت کە لە پێناوی سەربەخۆیی سیاسی و ئابووریدا دەیکات و سەرجەمیان هۆیەکی چاکن بو دامەزراندنی ئاشتییەکی عادیلانەو پەیوەندیەکی هاوشانی نێو دەوڵەتان . لەم چوار چێوەیەدا هەر دوولا ئەوەیان دووپات کردۆتەوە کە بایەخ دەدەن بە بیروباوەڕو میساقی نەتەوە یەکگرتۆکان وە لە خستنە ڕووی دۆخی ناوچەی عەرەب ، هەردوولا بەتوندی دەستدرێژی زایۆنیزمیان تاوانبار کردووە کە دەیکاتە سەر گەلی عەرەبی فەلەستین و وڵاتانی عەرەب و بەردەوامی داگیرکاری زایۆنیزم لە خاکی عەرەبدا . ئەویان دووپات کردۆتەوە کە ئاشتییەکی عادیلانە وەدی نایەت بەبێ ئەوەی کە زایۆنیزم لە سەرجەمی زەویە داگیر کراوەکانی عەرەب بکشێتەوە وبەبێ زامن کردنی مافێکی تەواوی گەلی عەرەبی فەلەستین و لە گەڵ ئەو مافانەیدا ٢مافی ئەوەی کە خۆی ڕەنگی چارەنووسی خۆی بکێشێت و بگەڕێتەوە بۆ وڵاتەکەی خۆی و وڵاتی سەر بەخۆی خۆی دابمەزرێنێت هەردولابان پشتگیری ڕێکخراوی ڕزگاری خوازی فەلەستین دەکەن بەو پێیەی تاقە نوێنەرێکی ڕاستەقینە گەلی فەلەستینە .

● ستایش کردنی هەنگاوەکانی یەکگرتن ..

سەرۆك احمد حسن البکر ئەو هەنگاوانەی خستۆتە پێش چاو کە سەرکردایەتی عیراق و سوریا بۆ یەکێتیی هەردوو وڵات ناویانە ئەوێش بەپێی پەیمانی کاری نەتەوەیی هاوبەش کە لە مانگی تشرینی یەکەمی رابوردوودا مۆرکراوە ، هەر وەك سەرۆك احمد حسن البکر بە درێژی ئەو ئەنجامانەی خستۆتە پێش چاو کە لە نۆهەم کۆنگری بەرزی عەرەبەوە هاتۆتەکایە کە لە بەغدا بەسترا . سەرۆك تیتۆ ڕێزو بایەخی لە بەخشەی هەردوو سەرکردایەتی عیراق و سوریا ناوە لەگەڵ ئەو هەوڵ و تەقەلایەدا کە بۆ چەسپاندنی پەیوەندی هەردوو وڵات دەیدەن لەگەڵ ئەو هەنگاوە یەکێتییانەدا هەڵسەنگاندوە کە بەشدارییەکی گەورەیە لە بەتین کردنی یەکێتی و هاوکاری نێوان دەوڵەتانی عەرەبدا هەر وەك سەرۆك تیتۆ ئەو هەوڵ و تەقەلابەی هەڵسەنگاندوە کە عیراق بۆ پێك هێنانی نۆهەم کۆنگرەی بەرزی عەرەبدا بووی،وە سەرنجی بۆ ئەوە چووە کە ئەو ئەنجامانەی لەو کۆنگرەیە وەدەست کەوتووە بەشدارییەکی ئیجابی دەکات لە پشتگیرو بەکێتیی کاری هاوبەشی عەرەبدا .

هەردوو سەرۆك ئەوەیان دیاری کردووە کە سستی کردن لە نەهێشتنی ئیستیعمار لە ئەفەریقادا دەبێتە مایەی مەترسییەکی گەورە بۆ سەر ئاشتی و ئەمنی ئەم ناوچەیەو هەموو جیهان بەشێوەیەکی گشتی . هەردوو سەرۆك نارەزاییان بەرمبەر هەوڵ و تەقەللای هێزە ڕەگەز پەرستی و ئیستیعماری و ئیمپریالیکان دەربڕیوە کە لە ڕێگا پێچ و پەناوە پشتگوی خستنی بڕیارەکانی کۆمەڵگای جیهانەوە دەیەوێت ئەو هەوڵ و تەقەلایە ماتەڵ کات کە بە ئامانجی هێنانەدی سەربەخۆی هەردوو گەلی زمبابوی و نامیبیا دەدرێت لەگەڵ نەهێشتنی سیاسەتی جیاوازی ڕەگەزایەتی لە خوارووی ئەفەریکادا . وەبەڵێنی ئەوەیان داوە کە بەردەوام بن لە پێشکەش کردنی یارمەتی گەلانی ئەفەریقاو ئەو خەباتەی لە پێناوی ڕزگاری سیاسی و کۆمەڵایەتی ئابووریدا دەیکات .

هەردوو سەرۆك بایەخی دەورە تایبەتێکەی کۆمەڵی کشتیی نەتەوە یەکگرتۆکانیان دەست نیشان کردووە کە بۆ داماڵینی چەك کراوە لەگەڵ ئەو ئەنجامانەی لێی وەشاوەتەوە ئەوەشیان دووپات کردۆتەوە کە پێویستە پەیڕەوی ئەو دیکۆمەنتە بکرێت کە دەورەکە دەری کردووە .

سەرۆك احمد حسن البکرو سەرۆك تیتۆ ئەوەیان دەست نیشان کردووە کە پێویستە هەوڵێکی زیاتر بدرێت بۆ دامەزراندنی نیزامێکی ئابووری نوێ لە جیهاندا کە چەوسانەوەو هەموو جۆرێك لە بەرزونزمی لە پەیوەندی دەوڵەتانی پێشکەوتوو تازە گەشە کردوودا نەهێڵێ .. هەردوو سەرۆك سەر لە نوێ ئەویان دووپات کردۆتەوە کە گەلان مافێکی تەواوی هەیە کە خێروبێرەکانی و سامانی بخاتە گار بۆ پەرەپێدانی وڵاتەکانی و بەدی هێنانی ئامانجە نیشتمانیکانی .

هەردوولا دڵخۆشی خۆیان نیشان داوە بەرامبەر ئەو دەورە گەورەیەی بزوتنەوەی بێلایەنی بەتین کردنی هاوکاری نێو وڵاتانداو لەدامەزراندنی پەیوەندی دیموکراتی هاوشانی نێو وڵاتاندا دەیبینێ ..

● بەرنەدانی بیروباوەڕەکانی بێلایەنی ..

ئەوەش دووپات کراوەتەوە کە پێویستە بیروباوەڕە سەرەکیکانی بزوتنەوەی بێلایەنی بەرنەدرێت ، بەجۆرێك ڕەسەنی و سەربەخویی بپارێزێت و بێکاتە عونسورێکی پێویست بۆ ئاشتی و پێشکەوتن لەجیهاندا هەردوولا بەتوندی بەربەستی ئەو هەوڵ و تەقەلایە دەکەن کە بۆ بەش کردنی بزووتنەوەکە دەدرێت .. هەردوو وڵات هەوڵێکی چاك دەدەن بۆ پێك هاتنی کۆبوونەوەی بەرزی وڵاتانی بێلایەن کە لەهاڤانە دەکرێت بەجۆرێکی ئەوتۆ سەرکەوتنی بۆ ئەو کۆنگرەیە زامن کات .

لایەنی یوگسلافی سەر لەنوێ لایەنی ئەو پێشنیارەی گرتوەو کە وڵاتانی بێلایەن کردویانە بەوەی حەوتەم کۆنگرەی وڵاتانی بێلایەن لەبەغدا بکرێت . و یوگسلافیا ڕێزی هەیە بۆ میوانداریتی عیراق بۆ کۆنگرەکە هەر دوولا بەڕێزەوە ئەنجامی بەسوودی سەردانەکەیان هەڵسەنگاندووەو ئەوەیان دووپات کردۆتەوە کە پێویستە بەردەوام پەیوەندی و کۆبوونەوەو پرس وڕا لە نێوان سەرکردایەتی هەردوو وڵاتیدا هەبێت ئەویش بەمەبەستی وەدیهێنانی هاوکاری و فراوان کردنی پەیوەندیەکی زیاتر لەنێوان هەردوو گەل و وڵاتدا .

سەرۆك جوزیف بروز تیتو سوپاسی خۆی پێشکەش سەرۆك احمد حسن البکر کردووە بۆ ئەومیوانداریە گەرمەی بۆ خۆی و هاوڕێکانی کردووە لەپلەی ڕەسمی و میللیدا لەو ماوەیەدا کە سەری لەعیراقی دوست داوە .. سەرۆك تیتۆ بانگێشتنی سەرۆك احمد حسن البکری کردووە بۆ ئەوەی سەری یوگسلافیا بدات ، هەروەك بانگێشتنی بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی کردووە بۆ سەردانی یوگسلافیا ، هەر دوو بانگێشتنەکە بەدڵخۆشیەوە قبوڵ کراوەو لەماوەیەکی تردا کاتەکانیان دیاری دەکرێت .

ئا . د . ع

بە بۆنەی بیرەوەری لەدایكبوونی پێغەمبەری مەزنەوە .

ئەمینداریێتی کاروباری ئەوقافی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئاهەنگێکی ئاینی دەگێڕێ

بە بۆنەی بیرەوەری لە دایك بوونی پێغەمبەری مەزنەوە ، ئەمینداریێتی گشتی بەڕێوەبەرایەتی کاروباری ئەوقافی ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئێوارەی ڕۆژی هەینی رابردوو ئاهەنگێکی ئاینی گەورەی لە مزگەوتی شیخ مصطفی لە هەولێر گێڕا .

بەڕێز محمدعلی محمد امین سەرۆکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و بەڕێزان ئەمینداره گشتییەکانی بەڕێوەبەرایەتیەکانی ئەنجومەنی ڕاپەراندن و هاوڕێ مزبان خضر هادی ئەمینداری سەرکردایەتی لقی ژووروی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست و بەڕێز بهاءالدین احمد پارێزگاری هەولێر و پیاوانی ئاینی و ژمارەیەکی زۆر لە هاوڵاتیان لە هەنگەکەدا ئامادەبوون .

لە سەرەتادا ، بەڕێز بشیر عبدالرحمن ئەمینداری گشتی بەڕێوەبەرایەتی کاروباری ئەوقافی ناوچەی ئۆتۆنۆمی وتارێکی خوێندەوە کە تێیدا باسی پێغەمبەری مەزن و ئەو شۆڕشەی کرد کە پەیامی ئیسلام وەدیهێنا .. هەروەها پەنجەی بۆ ئەو بایەخە کێشا کە پێغەمبەر (د.خ) داویە بە زانست و بڵاوکردنەوەی وئەو ڕاپەڕینە گەورەیەی کە لە ژێر ڕێبازی قورئان و ڕفتاری پێغەمبەردا بڵاوبوەوە .

بەڕێز ئەمیندار داوای هاوکاری و یەکخستنی هەوڵ و توانای کرد ، هەروەکو ئەوە هەوڵ و توانایەی کە پێغەمبەر (د.خ) داوای کرد لە پێناوی بڵندکردنەوەی ئاڵای شارستانیەت و پێشکەوتن و بەشداری کردن لە پاڵنانی شارستانیەتی مرۆڤایەتی بەرەو پێشەوە لە پێناوی چاکەی بەشەریەتدا .

پاش ئەوە ، هاوڕێ امجد الجباری ئەندامی سەرکردایەتی لقی ژووروی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست وتاری سەرکردایەتی لقی خوێندەوە کە تێیدا باسی پێغەمبەرو مەزنایەتی ئەو دەوری کرد لە بڵندکردنەوەی جێگای نەتەوەو بڵاوکردنەوەی تیشکی ئیسلامدا و

وتی : ئێمە کاتێ بیرەوەری لە دایك بوونی فەخری کائینات دەکەینەوە ، پێویستە لە لای ئەو بیروڕایانەی کە هێنانی هەتوێستەیەك بکەین .

هەروەها وتی پێغەمبەری مەزن داوای یەکێتی و داکۆکی کردن لە بیروباوەڕو تێکۆشانی کرد لە پێناوی بیروباوەڕدا ... و وتی ئەم داواکاریانە لە کوێ و ئەو خۆ بەدەستەوەدان و سەرشۆڕکردنانە لە کوێ کە ئیمپریالیزم و زایۆنیزم پروپاگەندەی بۆ دەکەن و خۆ بەدەستەوەدان خوازان وئەو خائینانە هەوڵی بۆ دەدەن کە لە سەر مافی عەرەب و بەرزی خاکی پیرۆز وبیروڕاکانی دینی خاوێنی ئیسلام جامبازی دەکەن .

پاش ئەو بەڕێز رشاد المفتی سەرۆکی ئەنجومەنی زانیاریی ئاینی ناوچەی ئۆتۆنۆمی و شیخ عبدالرحمن قادر ئەندامی لیژنەی هۆشیارکردنەوەی ئاینی هەر یەکە وتاریکیان بەم بۆنەیەوە خوێندەوە .

هەر هەمان ڕۆژ لە شاری سلێمانی ئاهەنگێکی گەورە بە بۆنەی بیرەوەری لە دایك بوونی پێغەمبەری مەزن محمدەوە (د. خ) گێڕرا .

لە ئاهەنگەکەدا ، کە لە مزگەوتی گەورە گێڕرا ، بەڕێزان جعفر عبدالکریم جێگری پارێزگاری سلێمانی و

بڕوانە : ل : ٧

پارێزگاری سلیمانی سەر لەقەزای پێنجوین دەدا .

لە کۆتایی هەفتەی ڕابوردوودا ، بەڕێز ارشد محمد احمد گەشتێکی کرد بۆ قەزای پێنجوین و سەری لە گوندەکانی ڕاوگان و ناوپارێزدا و لەم گەشتەدا هاوڕێ عبدالرزاق فارس امین سەری لقی غربی بەعسی عەرەبی سۆشیالست و هەموو سەرۆك دائیرەکانی خزمەتگوزاری پارێزگاکەی لە گەڵدا بوو .

پارێزگاری بەڕێز لەکاتی کۆبوونەوەیدا لەگەڵ هاووڵاتیەکاندا ئەوەی پێ ڕاگەیاندن کە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش هەمیشە ڕاسپاردەی ئاراستەی لێپرسراوان دەکا کە بایەخی دڵسۆزانە بە پێویستەکانی هاووڵاتیەکانی بدرێ و ئێمە لەسەر ڕێڕەوی سەرکردایەتی شۆڕش دەمانەوێ تەقەللای ئەوە بدەین لادێکانیش وەك شارەکان بەرەو پێشکەوتن برۆن و پرۆژە خزمەتگوزاریەکان لە لادێکاندا ئەرکی خۆیان وەك پێویست بەجێبێنن و بۆ ئەم مەبەستە لیژنەمان پێك هێنا وە کە بەم زوانە بەلادێکاندا دەگەڕێ بۆ ئەوەی کاروباری پێویست بۆ زامن کردنی هەموو پێویستیەکی خزمەتگوزاری لە لادێکاندا بەدی بێ .

بەتایبەتی لەڕووی پێویستیەکانی خواردەمە نیەوە ، هەر وەها

بەناوی سەرۆك کۆماری بەڕێز احمد حسن البکرەوە ڕای گەیاند کە بەفەرمانی سەرکۆمار هەر ماڵێ لە ماڵەکانی گوندە هاوچەرخەکان تەلەفزیونێکیان پێشکەش دەکرێ ئەویشی ڕاگەیاند کە پرۆژەی ڕاکێشانی ئاو بۆ هەموو ئەو گوندانە دراوە بەبەڵێندرو بەم زوانە دەستی دەدرێتێ .

پ . هاوکاری

شوێن کەوتنی جێبەجێ کردنی پرۆژە کشتوکاڵیەکان لە ئاواییە عەسرییەکاندا

بەڕێز محمد صدیق محمود ئەمینداری گشتی بەڕێوەبەرایەتی کشتوکاڵ و زەوی سازیی ناوچەی ئۆتۆنۆمی هەفتەی ڕابردوو سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی کۆمیتەی ناوەندی شوێن کەوتنی جێبەجێ کردنی پرۆژە کشتوکاڵییەکانی ناوچەکانی لادێ عەسرییەکانی کرد . لەو کۆبوونەوەیەدا کەلە هەولێر کراو سەرۆکەکانی ناوچە کشتوکاڵییەکانی پارێزگاکانی هەولێرو سلێمانی و دهۆکی تێدا بەشداربوو ، باسی پێداویستیەکانی دەست کردن بەو پرۆژە کشتوکاڵیانە کرا کە پێشنیار کراوە لە هەموو ناوچەکەدا بکرێنەوە .

لیژنەکە ، بڕیاریدا پرۆژەیەك بۆ بەخێوکردنی ڕەشەووڵاخ لە دێی قوشتەپەو بەکێکی هاوبەشی تر لە ئاواییەکانی (مەلائۆمەر)و (بەحرکە)و (بێرزین)و (بەستۆرە)دا بکرێتەوەو پرۆژەیەکی بەخێوکردنی ماسی لە (کەس نەزان)و (خەبات)و دابمەزرێ هەروەها بڕیاردرا پرۆژەکانی دارستان و باخەوانی و نێزگەی باخەوانی ی حەریرو کێڵگەی دەوڵەت لە شارەزوور بە ڕێنتر بکرێنەوەو عەمارگەیەکی سەهۆڵبەند بۆ هەلکرتنی میوە لە دێیکانی ماسی دروست بکرێ و پرۆژەکانی بەخێوکردنی مەڕو بزن و چاندنی زەوی زۆرتر لەسەر شێوەی پێشرەو زیاتر بکرێن .

جگەلەمە لیژنەکە ڕای سپارد کە پیویستە بەستی کەوڵۆس زووتر دروست بکرێ . هەروەها لیژنەکە ، کە نوێنەرانی دەزگای گشتی پەرەسەندنی کشتو کاڵ و کومپانیا گشتییەکانی بەرهەمهێنانی ئاژەڵ و ماسی و پەلەوەری ژووروەو بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکانی سامانی ئاژەڵی و دارستان و باخەوانی و نەخشەدانان و شوێن کەوتنی تێدایە ، بڕیاریدا سەر لە جێگەی ئەم پرۆژانە بدرێ بۆ دابین کردنی پێداویستی دەست کردن پێیان .

هەندێ لە چالاکیەکانی قوتابیانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی

● یەکێتیی قوتابیانی لقی هەولێر گەلێك کۆڕو کۆبوونەوەی لەناو پارێزگاو دەروبەری پارێزگای هەولێردا سازکردووە سەبارت تاقی کردنەوەی قوتابیان و خۆئامادەکردنی قوتابیان بۆ تاقی کردنەوە یەکێتییەکە وای نیازە لەم نیوەی ساڵەدا دەورەیەکی وەرزشی لەباڵەدا بۆ قوتابیانی قوتابخانەکانی پارێزگاکە ساز بکات لەهەمان کاتدا هەر لەم ماوەیەدا دەورەیەکی ڕۆشنبیری بۆ لیژنەکانی یەکێتیی ساز دەکات . هەروەها لە پشووی نیوەی ساڵدا یەکێتیی دەورەیەکی یاری شەترنج لەنێوان قوتابیانی قوتابخانەکانی پارێزگاکەدا پێك دەهێنێ .

یەکێتیی قوتابیان لقی هەولێر گەشتێك پێك دەهێنێت بۆ سوریا . لیژنەی قوتابخانەکان لەو گەشتەدا بەشداری دەکەن .. هەر لەم ماوەیەدا ، یەکێتی نیازی وایە کە چیرۆکێکی شانویی لە تەلەفزیونی کەرکوك تۆمارکات، چیرۆکەکە سەبارەت بەژیانی قوتابیانە بەر لەشۆڕشی ١٧ی تەمموزو دوای شۆڕش .

کۆڕی هۆشیار کردنەوەی جوتیاران لە هەولێر

بەڕێوەبەرێتی ڕۆشنبیر کردن و ڕێ نوێنی کردنی جوتیاریی پارێزگای هەولێر مانگی ڕابردوو -١١- کۆڕی هۆشیار کردنەوەی لە ئاواییەکانی (دۆڵەبەکرە) و (مۆرتکە)و (کۆمەسیان) و (وێمەکار) و (عبداللەکوجیلان) و (چەڵتوك) و (عەوێنە) و (خورماتان) بەست . لەم کۆڕانەدا باسی یاسای هەرەوەزی نیشتیمانیی لەناوبردنی نەخوێندەواری و یاسای سندووقی دەستەبەری کۆمەڵایەتی و گرنگی بەکارهێنانی ڕێشوێنی نوێ لە کشتوکاڵدا کرا .

بەڕێوەبەرایەتیەکە لەهەمان ماوەدا چوار دەورەی مەشق کردن و ئامادەکاری کردەوە کە تێیاندا (٢١٣) جوتیاری ئافرەت و پیاو نازیری هەرەوەزی و ئەمینداری سندووق لە کۆمەڵە جوتیاریە هەرەوەزیەکاندا بەشداریان کرد .

بەشدارانی ئەم کۆڕانە ، لەم دەورانەدا کە لە (١٤)ەوە تا (٩٠) ڕۆژیان خایاند ، دەرسی عەمەلی و تیۆریکیان وەرگرت لەبارەی گرنگیی کێڵگە گشتییەکان و هەرەوەزیە کشتوکاڵیەکان و میکانیزە کردن و دەفتەری حیساب گرتنەوە ،

Institut Kurde de Paris

زمانی شیعر

صباح غالب

هەموومان زمان دەزانین ، هەموو شمان لە ڕێزمانی زمانەکەمان بە ئاگاین‌و لەکاروباری ڕۆژانەماندا بە دروستی کاری پێدەکەین بەڵام ئەمە وا ناکا گشتمان لە تێگرا قسەو نووسینێکی بەکوردی بگەین ، با ئەو گووتن‌و نووسینەش لە دارشتن‌و لە وشەکاریدا کوردی‌یەکی پوخت‌و ڕەوان بێ ، کە واتە هەر زمانێك بگرین بۆ خۆی چەند زمانێکە‌و بۆ هەر یەکێکیان فێر بوون‌و نزیك بوونەوەی پێ دەوێ .

ئەمن لێرەدا دەمەوێ لە « زمانی شیعر » قسان بکەم . کە زمانێکی تایبەتی‌یەو جوێ‌یە لە زمانە گشتی‌یەکە ، ئەگەر هەر یەکێك لە ئێمە بەچاوێکی سەرنجەوە بڕوانێتە « شیعر » دەبینێ ڕواڵەتی هەرەسەرەکی‌و کەرەسەی دروست کردنی بریتی‌یە لە وشە ، کەوایە ئەدی هەموو کەسێ بۆ شیعر نالێ ؟

مەگەر ئەو خەڵکە تێگڕا نادوێن ؟ مەگەر کۆمەڵێ کەس بەك بیرو ئەندێشە یان نی‌یە ؟ ... بەڵێ ... بەڵام ئێمە وا دەزانین‌و ئەو باوەڕەمان هەیە کە شیعر پێش ئەوەی بیر بێ ، لە وشە دروست دەکرێ .

شیعر ئەو زمانەیە کە لە دەست گشتمان نایە قسەی پێبکەین ، زۆرجار دەبێ مرۆڤێ بیری قووڵ‌و ورد ، لێکدانەوەی بەرز ، ئەندێشەو سۆزی ناسکی هەیە . کە چی ناتوانێ بیخاتە قاڵبی شیعرەوە . چونکە ناتوانێ شاعیرانە وشە بەکاربێنێ کە دیارە بەکارهێنانی هونەرمەندانەی وشە بۆ خۆی شتێکی باڵاو مەرجی هەرە پێویستی شیعرە .

بۆ هەڵسەنگاندن‌و بڕیاردان لە سەر شاعیرێتی شاعیر پێویستمان بە وشەکانی‌و جۆری دارشتنی وشەکانی هەیە ، واتا تا شاعیر لە بەکارهێنانی وشەکانیدا کارامەو لێهاتوو بێ ئەوەندە شیعرەکەی ناسك‌و تەڕ دەبێ ، بوونی ئاهەنگ‌و ئاوازی شیعریش هەر لە وشە سازی‌یەوە سەر هەڵدەدا . بۆیە ئەمن وا دەزانم شاعیر چاکترین یەکێکە شارەزایە لە مۆرفۆلۆژی‌ی زمانی شیعرەکەی‌دا جا با ئەو لەزانستی مۆرفۆلۆژیشدا وەك شتێکی ئەزەری هیچی لێ نەزانێ .

ئێمە ئەگەر بە بەرهەمەکانی نالی‌و کوردی‌و سالم‌و مەحوی‌و ... بۆ لێکۆلینەوەی فۆنۆلۆژی‌و سینتاکس لە زمانی کوردی‌دا پشت بەستین ئەوا ئەنجامێکی گەورەو بایەخێکی مەزنی دەبێ .

زمان بە هەموو بەشەکانی‌یەوە . لەوانە وشە : ملکی - خەڵکی‌یەو سامانی نەتەوەیی‌یە . بۆیە گشت ئەو کەسانە بە تەواوی سەربەستی‌یەوە مافی بەکارهێنانیان هەیە ، بەڵام چری‌و مانا بەخشین بە وشە لە دەست هەموو - یەکێك نایەو ئەمیان ماڵی تێگڕا کەسەکان نی‌یە .

شیعر بەرهەمی خرۆش‌و جۆشێکی دەروونی‌و خۆیی‌یە . کە ئەو بەشنە حاڵەتانەن‌و وا دەبێ خاوەنەکەی ڕەستەکانی قووڵ کۆمەڵێ مانا بگرنە خۆ . کە تا ئەچێتە دەست ڕەخنەگر بە تەواوی بەهاکەی دەرناکەوێ .

شاعیرێك کە شیعرێك دەڵێ بەتەواوی دەچێتە جیهانێکی دیکەوە کە لە جیهانی ئێمە بەدەرەو بارێکی ئاڵۆزو سەیری بەسەردا دێ .

هی وا هەیە نایەوێ کەس بە ئاگای بێنێتەوە . گەر لێی تێکدرا . بە زەحمەت با هەر ناچێتەوە سەر وشەو دارشتنەکەی پێشووی . کە ئەمە زیاتر هەڵچوونی شاعیر دەسەلمێنێ . کەواتە بەرزی‌ی شیعرێك هەر لە بیرو خەیاڵ‌و هەستی شاعیردا نی‌یە . بەڵکو - ئەو بڵندی‌یە بە پلەیەکی زۆر قەرزداری زمانی شیعرو ئاهەنگەکەی دەبێ ، دەنگەکان‌و لەرزانەوەی وشەکان دەگەیەننە ئاسمان ، گونجاوی پێکەوە لکاویان مانای بۆیە تا قووڵ بێتەوەو بیر بکەیتەوە مانای جیا جیاو جوانی لە شیعرەکە دەر دەکەوێ .

ئێمە کە ئەمە دەڵێین‌و ئەو بایەخە بە وشە دەدەین : مەبەستمان نی‌یە وشە لە مۆسیقاو خەیاڵ‌و ناوەڕۆك جودا بکەینەوە . کردنی ئەو کارەو بوونی ئەو نیازە گەورەترین هەڵەیە کە لە نرخی شیعر دێنێتە خوارەوە . ئەو - پەیوەندی‌یە کە بزێوی‌و جموجۆڵ‌و زیندوویی بەشیعر دەدا .

دۆستایەتی‌و خۆشەویستی لە نێو وشەکاندا لێك نزیك بوونەوەو توانەوە دروست دەکەن‌و دەبنە هۆی لە دایك بوونی وێنەی شیعری یا وێنەی هونەری .

وێنەی هونەری بیرو خرۆشانی شاعیرمان دەدەنێ‌و بریتی‌یە لەو تابلۆ سەرنج ڕاکێشەرانەی کە پەیوەندی‌یەکی گیانی بەگیانی بۆ خوێنەرو گوێگر دروست دەکەن ، باوەڕو هەستی شاعیر بەشێوەیەکی کاریگەرانە بۆ خوێنەران دەگوێزنەوە .

بۆ لێکدانەوەو هەڵسەنگاندنی وێنەی شیعری ئێمە ئەو تاکەی نالی وەردەگرین کە دەڵێ :

لە جگەر گۆشەی شیعرم مەدە مەعنای خەراپ
بێ خەتا کەس نی‌یە ڕازیٚ کە لە ئەولادی درێ

نالی لەو وێنە هونەری‌یەدا ، خاسیەتی حیسی وەرگرتووەو تابلۆیەکی ماددی بزوێن‌و جوڵێنەری دروست کردووە . دەیەوێ باسی نرخی شیعرو پایەی خۆشەویستی ئەو بەرهەمەمان بۆ بکا . بۆ چاکتر پیشاندانی ئەوە هاتووە بەجیهانی ئایدیاو ماتەردا گەڕاوە لە جگەر گۆشەی گەورەترو خۆشەویست تر نەدۆزیوەتەوە ، مرۆڤێکی پاکی منداڵ کە جگە لەجوانی چ - دزێوی‌یەکی تێدا بەدی ناکرێ . هێناویتی شیعری بەو چواندووە . بە مانایەکی دی شیعری کردووە بە منداڵ .

ئەگەر بە قووڵتر و بەسەرنجێکی چاکترەوە لێی وردبینەوە دەبینین هەردووکیان واتا « منداڵ و شیعر » بەرهەمی ئازارو ئەندێشەو بیرکردنەوەن . هەریەکەیان لەپێشدا دەیان خۆزگەو ئاواتیان بۆ خوازراوە . شەو نخونی‌و عارەقی ڕەش‌و شینیان بۆ هەڵڕێژراوە . . . بۆیە کە یەکێك بێ‌و لە خۆوە پەڵەیەکی تێ بکرێ ئەم ڕازی نابێ‌و بە بەشێك لە خۆی دەزانێ‌و چی لەدەست بێ بۆ بەرگری کردن‌و پاراستنی لە سەری دەکاتەوە .

منداڵ بەلای داك‌و بابەوە چاکە . شیعریش بەلای شاعیرەوە بەو جۆرەیە . ئەمە وا دەکەیەنێ کە « منداڵ‌و شیعر » دوو شتی یەکسانن بە یەك لەخۆشەویستی‌دا .

شاعیر نەهاتووە یەکاو ڕاست لاسایی‌یەکی کوێرانە بکاتەوە ، بەڵکو نرخی شیعرەکەی بەهۆی ڕووی - وێکچوونەکەوە بەرزکردۆتەوە . وە چ شعورێ لە داك‌و بابدا بەرامبەر منداڵەکەیان هەیە ، دەیەوێ ئەو هەستەش بەرامبەر بەشیعر بخرۆشێنێ .

ئەو دەوروبەرەی نالی‌ی شاعیری تێدا ژیاوەو ئەو شارەزایی‌و ڕۆشنبیری‌یە بەرزەی هەی بووە ، کارێکی ئەوتۆی کردۆتە سەر بەرهەمەکەی کە لە ئاستی خەڵکی باڵاتر بێ لێرە ئەوە شتێکی دروست نی‌یە ئەو تاوانەی بخرێتە پاڵ کە بە زمانی ڕەش‌و ڕووت شیعری نەگووتووە !، ئەو لێکدانەوەیە هێندە هەڵەیە کە ڕووی گووتنی نی‌یە . چونکە نالی نەشاعیری دەربار بوودو لە بەنادا کاسەلێسی بەشیعرەکانی‌یەوە بکا ، وە نە دژی خەڵکە ڕەشۆکی‌یەکە بوود ، هەڵوێستێکی ڕۆژانەی نالی با تا قەدێرێك بۆ سەلماندنی جیا کردنەوەی نالی لە جەماوەران ، نادۆزرێتەوە . بەڵام نالی چ بکا کوردستانی ئەو سەردەمە نەخوێندەواری لە ئامێزی گرتبوو . پەیوەندی هات‌و چۆو هۆی بڵاوبوونەوە گۆڕی نەبوو ، چاپ‌و ڕۆژنامەگەری ... نەبوون .

نالی لەنهێنی وشەدا شارەزایی‌یەکی ئێجگار باڵاو لە بەکارهێنانیدا وەستایەکی بێ هاوتا بوود ، ویستویەتی ئەو خەڵکە لەچێژو بەهرەی شیعرەکانی بێ بەش نەبن ، کەردکی بوود تێی بکەن چونکە زانیویتی هەتا زیاتر تێی بکەن چاکتر دەچێتە ناخی خەڵکی‌یەوە .. ئەوەدا خۆی لە هەموو کەسێك بەبەرۆشتر دەو داخی ئەوە دەخوا کە نایناسن‌و نرخی نازانن‌و وەك پێویست لێی حالی نابن .

عومرێکە بە میزانی ئەدەب تۆحفە فرۆشم
زۆرم وت‌و کەس تێی نەگەیی ، ئێستە خەمۆشم

بێ دەنگی شاعیر ، یا خنکاندنی ئاوازی گەرووی وەك جیاکردنەوەی دڵ وایە لەلەشی مرۆڤ . جا چ لەوە مەترسی‌ترو زەحمەت تر هەیە ؟ . شاعیر ئارەزووی هەموو شتێ بکا . حەز لەکپ کردنی دەنگی ناکا ، نایەوێ سانسۆر لە سەر قەڵەمەکەی بێ ، بۆیە نالی کە زۆر تینی بۆ نەهاتبێ ئەو خەمۆشی‌و بێ دەنگی‌یەی کە وەك کلەیی‌یەك دەری بڕیوە بۆ خۆی دەکرد بەش ، لە کاتێکدا لەو هەستەو ئارەزووی ئەدەبەکەی بەو بووە لە کانی خۆیدا دەرئەنجام ئەوەی بەرزی ئەشکاندووە .

زۆربەی زۆری ئەو هاوارەی نالی لە دەست ئەوە بووە کە خەڵکەکە لە بەکارهێنانی وشە لەشیعردا شارەزا نەبوون ، بۆیە تێی نەگەیشتوون ، ئەمە لە کاتێکدا بۆ خاوەن زمانەکە وا بێ ، ئەی دەبێ بۆ یەکێکی بێگانە چلۆن بێ‌و تا چەند لە ڕەنگی وەرگێڕانەوە لەنرخی شیعرەکە دەگا .

زەنگی وشە ، جوانی وشە ، وێنەی هونەری ، خەیاڵی شاعیر ، هەر زمانەو خاسیەتی تایبەتی بەکارهێنانی خۆی هەیە کە ئەگەر بە زمانێکی دیکەدا سەد لە سەد جوان بێ ناگیرێتەوە ، بۆیە شیعرێکی وەرگێڕاو لە هیچ زمانێکدا تام‌و چێژی خۆی نادا یا وەرگەڕانی گەلێك گەورەی ، هێندەی خۆشی لە دەگەڕێنەوەی ، ئەوەندە لە بارچە وەرگیراوەکەدا نابێ .

مەڕۆ تەنها جێم مەهێڵە

بۆچی ئەڕۆی بەتەنیایی
بەجێم دێڵی ....
دڵی بەکسپە تێزاوم بەگاسنی غەم ئەکێڵی ....
ئەی نازانی ...
دووری لەتۆ ... بروسکەیە
ڕۆژی سەد جار ئەم دڵەم دائەخورپێنێ ...
دووری لەتۆ .... ژیلەمۆیە
ئەم بەهارەم ئەسووتێنێ ...
پێم بڵێ چۆن ؟
ماسی لەدەریا ئەتۆرێ ؟
چۆن ... بولبولی سووتاوی گوڵ
هێلانەی خۆی بەجێ‌دێڵێ ؟
ئەی چۆن ... کەوی جوان‌و نەخشین
نزارەکان بەجێ‌دێڵێ ؟
مەڕۆ ... مەڕۆ
ئەم جارەش توخواوەرەوە ...
نەك بەنیگا .... پەماچێ ئاشتم کەرەوە ...
بەماچێ ئاشتم کەرەوە .....

محمد حسین هەڵەبجەیی

دیاری

— مجید ندیم —

بەڵێ گیانە ئەودیاریەی بۆم ناردی
بەکەرمەوە ڕێکەوتن نەك بە ساردی
کە دانە بەر هەرهەتاوێکی ڕوناك
ناویان ئەنا باوەڕی گەش کاری چاك
هەنکوبنی ناو شانەی لێوی دووان بو
سروەی خۆشی لەشی دوا پشوودان بو
لای فریشتەی دڵداری خۆشەویست بو
بۆ تەمێی خەڵك .. بێوەفایان پێویست بو
لای شیعر دۆست ئەدیبی بێ‌کەردو خەوش
بەنجەکانی نەئەدرانە بەر درەوش
بۆ هەوارت هەمیشە هەر سەیران بو
کانیاوی ڕون زەوی ڕون‌و ڕەوان بو
جۆلانەبو بۆراژەندنی نازت
کوێی تینوبو بۆ دەربڕینی ڕازت
ناڵێم نەبو بەردی توانجی تێ‌نەکرێ
بۆ ئارەزو لە سەر پشکۆ دانەنرێ

بەڵام گیانە دەریایەك ڕون‌و کەش بێ
دۆستی پاکی‌و دوژمنی چارەی ڕەش بێ
دەریایەك کە هەستی باش بەسەندی کات
بەندەری کشت لە بابۆری پوچ داخات
بە چلکاوی زەلکاوی ناو هەستی وێل
چۆن کەرد ئەکرێ .. کەی ئەنکاتی وشەی
جا کچی جوان دیاریەك جوانی‌و هۆش بێ
پاروی دەمی کەوتە خوارێ بۆ کۆش بێ
چقڵی ستەم لە پێی بێدەست دەربێنێ
ڕۆژوی ڕێکای بۆ ماندوێتی نەشکێنێ
دیاریەك کە گوڵ بێ بۆ بەرۆکی خەڵك
بۆ کەروی تاڵ هەنکوین بێ‌و پڕ بزەو کەڵك
سینی پڕو چرای هەمو ماڵێ بێ
گروکاڵ‌و شیری گشت منداڵی بێ
لای تۆشەوە کەربێت‌و پەسەند نەکرێ
بڕوات هەبێ دڵم هەرگیز کەرد ناگرێ

دووپارچە شیعری بڵاونەکراوەی مستەفا بەگی کوردی

مستەفا بەگی کوردی ئەو شاعیرە تەڕدەست‌و زمان پاراوو خۆش گفتەی کورد ، یەکێکە لە کەڵە شاعیرەکانی گەلی کوردو لە ڕیزی نالی‌و سالم‌و مەحوی‌و وەفایی‌دایەو جیهانی شیعرو ئەدەبەکەی جیهانێکی تایبەتی خۆیەتی .. بەڵام داخ ئەوەیە ئەم شاعیرە مەزنە تا ئێستە بایەخێکی زۆری نەدراوەتێ‌و ڕێزی خۆی لێ نەگیراوە . (١) دیوانەکەیشی - هەر چەند تا ئێستە سێ جار چاپ کراوە - لە ژێر باری هەڵەی زۆرو نارێکی چاپ‌و تێکچوونی زوربەی شیعرەکانیدا ئەنالێنێ‌و داوای ڕزگار کردن‌و لا لێ‌کردنەوە دەکات (٢) .

ئەوەی لێرەدا دڵخۆشکەرە ئەوەیە ئەدەبدۆستانی پێشوومان‌و نووسەرانی کەشکۆڵی شاعیرەکان بایەخێکی باشیان بەم شاعیرە مەزنە داوەو ، سەرچاوەی لێکۆڵینەوەی شیعرەکانی فرەو روون‌و لە چەند (بەیاض)و کەشکۆڵدا بەشی زۆری شیعرەکانی - ئەوانەی بیستراون - بێ کێشە دەست ئەکەون .

من بەش بە حاڵی خۆم وێنەی دوو سێ کەشکۆڵم لایە بایەخی تەواویان بە شیعری (کوردی) داوەو نووسەری وایان هەیە سەرلەبەر بەشێکی کەشکۆڵەکەی بۆ تەرخان کردووە . جیاوازیش لە نێوان دەسخەتەکان‌و دیوانە چاپەکەدا ئاسمان‌و ڕێسمانەو کوردی لای کەشکۆڵەکان کوردیەکی کەیەو شیعرەکانی تام‌و چێژێکی کە بە دڵ‌و دەروونی خوێنەر دەدەن . زیاد لەوەیش هەندێکیان موناسەبەو زانیاری بە نرخیان لە تەکدایە .

وەك پێشدەستی ئەو شیعرانەی بڵاونەکراونەتەوە ، بە گوێرەی دەرفەت ، پێشکەشی خوێندەوارانیان دەکەم (٣) . دیاری ئەم جارەم دوو پارچە شیعرە لە کەشکۆڵێکی بچکۆلەی ناتەواوم وەرگرتوون ، کە زوربەی کەشکۆلەکە شیعری (کوردی)یە . دوای ئەو شیعری (نالی)و (حاجی)و (صابر)و چەند شاعیرێکی کەی تێدایە . مێژووی نووسینەوەو ناوی نووسەری کەشکۆڵەکە ، بە هۆی لەناوچوونی بەشێکی کەشکۆڵەکەوە ، نازانرێن . ئەمەش دوو پارچە شیعرەکە :

پارچەی یەکەم :

وەفا کەر بێ لە لای دڵداری من بوو
کەوا بەو تەرحە ، تاسەر ، یاری من بوو
هەتا دەبزانی ئەو من وام بە سەر دێ
هەمیشە هەر خەریکی کاری من بوو
بە دۆستی خۆم دەزانی ، عالم ئەڵڵا ،
بەڵێ هەرچی کە هات ئەغیاری من بوو
کە طالیع وەرکەڕا ، لێم بوو بە دوشمن
ئەوەش هام صوحبەت‌و غەمخواری من بوو
خودا خۆی (عالم الغیب)ە دەزانێ
بە ناحەق ئەم شەڕە دووچاری من بوو
وتم : بەڵکوو بە سایەی عیشقی تۆوە
لە غەم دەرچم ! کەچی غەم باری من بوو !
(اویش (کردی) کە آوارەء ولاتان)
(لیمن دوستی ادبار من بو)(٤)

پارچەی دووەم :

ساقی ! وەرە بۆ خاتری ئەو دینە لە سەر هەیٚ
هەر جورعە لەبالەب کە لە بۆم بێنە پەیا پەیٚ
خاتر تەڕو ، ساغیر بڕو ، مەعشووقە بەرابەر
ئەم دەرد لەسەرو میحنەت‌و غەمخواریە تاکەی ؟!
ئەسبابی موهەییایەو هەمزو مەستن‌و سەرخۆشی
سا فرسەتە دەزبارەم ئەگەر مەرحەمەتێ کەی !
لەم بەزمە کە ماتن بە صەدای ڕوودو سروری
صەد خوسرەوو صەد هورمزو شاهەنشەهەکەی کەی
سەر گەشتە لە بەر دەنگی دەف‌و ناڵەیی تەمبوور
ئەسکەندەرو داراوو لە گەڵ حاتەمەکەی طەی (٥)

پەراوێزەکان :

(١) شایانی باسە ماوەیەکی زۆرە مامۆستا هۆشەنگ (حەمە بۆر) خەریکی لێکۆڵینەوەی دیوانی (کوردی)یەو - وەك خۆی دەڵێ - دیراسەیەکی فراوانی لە سەر ژیان‌و شیعرەکانی کردووە . بەڵام لەم ماوەیەدا لێم بیست ئێستە بە کارێکی کەوە خەریکەو وەك ئەمی بەلاوە نابێت وایە .

(٢) بە هیوام لە دەرفەتێکی کەدا هەندێك رووی ئەم کەم‌و کوڕیانەی چاپەکە لە ژێر ڕۆشنایی دەستنووسەکاندا تی‌بکەمەوە .

(٣) پێش ئەمجارەیش لە پاشکۆی عیراقدا - ژمارە : ١١ و ١٩ - سێ پارچە شیعری بڵاونەکراوەی ئەم شاعیرەم پێشکەش کردووە .

(٤) ئەم تاکە شیعرەم بەباشی بۆ نەخوێندرایەوە بۆیە بە ڕێنووسی دەسخەتەکە نووسیم .

(٥) بە هۆی لە ناوچوونی پەڕەیەکی دەسخەتەکەوە ئەم پارچەیەم بە ناتەواوی دەست کەوت .

محەمەد عەلی قەرەداغی

ئەم کتێبە

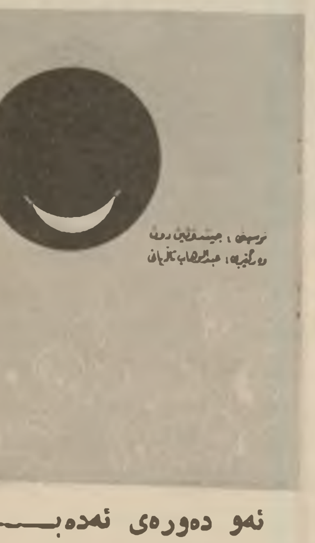

ئەو دەورەی ئەدەبی کوردی بەر لەم هەشت نۆ ساڵەی دوایی لەدنیای منداڵدا هەیبوو .. دەورێکی یەك لایەنی‌و بچوك‌و سادەو کاریگەربوو .. بەلای ئەوەدا نەدەچوو کە منداڵیش وەکو گەورە خەون ببینین‌و پرسیارو زمان‌و ئازارو تێگەیشتنی خۆی هەیە بەرامبەر بە دەرەوەو ناوەوەی خۆی .. بۆیە دەبینین دەوری ئەدەب لە دنیای منداڵدا لەسنووری ئەامریحەتێکی ساکارو سروودێکی کۆمەڵایەتی بەولاوە هیچی‌تر بڕی نەدەکرد .

ئەم وەزعە ناڵەبارە بۆشایەکی گەورەی لەناو ئەدەب‌و هونەری کوردیدا دروست کردبوو .. هەر بۆیەش ئەدەب‌و هونەری نوێی کوردی بەپێی تێگەیشتنی خۆی بۆ دەوری ئەدەب‌و هونەر لەژیانی کۆمەڵایەتیمان دا ئەوا خەریکە ئەم بۆشاییە تارادەیەك پڕ بکاتەوەو جێگەیەکی شیاو بۆ ئەدەبی منداڵان تەرخان بکات .

لەم ڕۆژانەدا نامیلکەیەکی خنجیلانە لەم‌بارەیەوە کەوتە بازاڕەوە .. نامیلکەکە ناوی (**پێکەنینی خۆر**)ە کە کۆمەڵە کورتە چیرۆکێکی منداڵانە کاك عبدالوهاب تالەبانی لە ئینگلیزیەوە بەکەسەر کردووبە بەکوردی‌و لە سەر ئەرکی خۆی‌و لەبەرگێکی جوان‌و قەشەنگدا لەچاپی داوە .. وێنەی بەرگی کتێبەکە دەستکردی هونەرمەندی لاو ڕەهبەر جەلالە .. خەتەکانیش دەستفەتی هونەرمەند محمد زادەیە ..

دەقە ئینگلیزیەکە دە کورتە چیرۆکەو لەژێر سەرناوی (چیرۆکەکانی ئیزۆف) (جینەدو لینەدۆن) نووسیویەتی .. کاك عبدالوهاب لەم دە چیرۆکە نوێیانەی هەلبژاردووە لە ژێر سەرناوی (پێکەنینی‌خۆر) لەگەڵ کۆمەڵێك وێنەی گونجاو لەگەڵ بابەتی چیرۆکەکان کەوا چاکتر بوو ڕەنگاورەنگ بوونایە بڵاوی کردونەتەوە .. ئەم بەکەر وەرگێڕانە لە ئینگلیزیەوە بۆ کوردی کە یەکێکە لەرەگەزە بەهێزەکانی ئەم کتێبە ڕەوشتێکی ئەدەبی‌ی بەنرخە پێویستە پشتگیری بکرێ‌و هان بدرێ ..

زمانە ساف‌و ڕەوانەکەی « پێکەنینی خۆر »و شێوەی وەرگێڕان‌و جۆری دارشتنی چیرۆکەکان بەکەمێ دەسکاریەوە وامان لێ دەکەن بڵێین کاك عبدالوهاب خاوەنی دەسەڵاتێکی زۆر باشە لەم بوارەدا بۆیە پێویستە ئەوەندە لایەنگیری بکرێت‌و خۆشی ئەوەندە هەوڵ بدات بتوانێ لەرێی وەرگێڕانی ماددەی کەرەسەی ئەدەبی منداڵانەوە خزمەتێکی دیاری بکات .

ریزان

Institut Kurde de Paris

کۆمەڵی زانستی کوردان
ئەستێرەیەکی پرشنگدارە لە ئاسۆی بەرزی رۆشنبیریدا

غفور میرزا کریم

لەناو جەرگەی باریکی ئالۆزی کوردا لە رۆژو دەورێکی ئێجگار تەنگ‌و چەڵەمادا ، چەند شۆرە سوارێکی رێگای پێشکەوتن ، دڵ پڕ لە خۆزگەو ئاوات ، ئەسپی هەوڵو کۆششیان تاودا بە قوڵنگی فەرهادی بەربوونە وێزەی دواکەوتن ، دڕیان بە شەوەزەنگی تاریکی کۆمەڵایەتی ئەدا ، بە خامەی رەنگینی تەبوەژی نەزانینی لەناو گەلدا ئەرەوانەوە ... هەڵمەتیان ئەبردە سەر دێوی رەشی چارە رەشی ماڵ وێرانی ، تا زاڵبن بە سەر کێوی سەختی گیروگرفتی ژیاندا ، تا تاشە بەردێك بخەنە دیواری رۆشنبیری بەرزی کوردەوەو کۆمەڵی زانستی کوردان بهێننە کایەی ژیانەوە .

بەراستی کاتێك مرۆڤ ئاوڕێك لە رابوردوو ئەداتەوە چاو ئەخشێنێ بە بارو دۆخی پەنجا ساڵەی لەمەوبەرداو ئەچێتە ناو جەرگەی ئەو دەورو رۆژەوە تێ ئەگات ئەوسا کە ئەم دەستە سوارانە بە چ کارێکی مەزن‌و فەرمانێکی بەهرەدار هەڵساون‌و ئەرکی سەرشانیان چەند گران پێویستی نیشتمانیان چەند باڵاو پیرۆزو گرنگ بووە . لەهەر لایەکەوە کە ئەڕوانینە باری رامیاری ، کۆمەڵایەتی ، بیروڕا ، نەریت‌و خووڕەوشتی ئەو دەمە تێ ئەگەین کە چەرخی چەپگەرد بە شیرو کەوتۆتە وێزەی ، تەپ‌و دوکەڵی نەهات ناڵەمێدی ئاسمانی شینی رزگاری لێ تەنیون ، گیروگرفتی کۆمەڵایەتیش گەنم گەردەکی دای گرتووە ، تەنها کڵاورۆژنەیەکی بە دەستەوە مابوو کە تروسکەو روناکی‌یەکی لێوە ئەهات کە خونچەی دڵی ئەکردەوەو ئەی‌خستنە سەر هیواو ئاوات‌و گوڕ گوژمی پێ ئەدا ، ئەویش بریتی بوو لەو دەستە رۆشنبیرانەی کە چاکی مەرد‌انەیان لێ کردبوو بە لادا . باوەڕیان بە خۆو پشتیان بە گەل‌و . دوارۆژی بەهێزبوو .. ئەمانە بون کە بناغەی ئەم کۆمەڵە زانستی‌یەیان دانا کە ئەمڕۆ رۆشنبیرانی کورد بە شانازی‌یەوە دەست بە سنگەوە ئەگرن ، مل کەچ ئەوەستن لە عاستی هەوڵو کۆششی لەبیرنەچوویانا .

بەم رەنگە بەهاری ١٩٢٦ بوو بە دوو بەهار ، ساڵی ١٩٢٦ بوو بە خاڵێکی گرنگ‌و سەرەتایەکی تیشکدار کە کاروانی نەوەستاوی رۆشنبیری کورداو ناوی ئەم دەستەیەش چوە ناو لاپەڕەکانی مێژووی پڕ شانازی کوردەوە . کە هەر گیزاو هەرگیز پێویستە یادی سەرگوزەشتەی کۆششیان بکرێتەوەو بیرەوەری چست‌و چالاکی خزمەت کردنیان لەم پێناوەدا تازە بکرێتەوەو وون نەکرێت .

کورد وەتەنی مشتێ نموونەی خەرواریکە ، پیرەمێردی نەمر هەڵسوڕێنەری ئەم کۆمەڵە بە چەند دێرێك حاڵی شڕی ناهەمواری باری ئەو دەورەمان ئەداتە دەست تائێمەش بتوانین بەراستی و دروستی ئەو رۆژەی پێ بکێشین تا دەوری بەرزی گرنگی‌یان باش هەڵسەنگێنین ، مافی گەورەیی خۆیان بدەینێ .

پیرەمێرد ئەڵێت : لە دەوری پێشوودا کە رۆژنامەیەکمان دەست ئەکەوت هەرچی خوێندەوار بوایە لێی گرد ئەبوەوە وەك هەنگیان لە دارا دۆزیبێتەوە ئەم دەست‌و ئەو دەستی پێ ئەکرا هەرچەندە باش تێی نەئەگەیشتین چونکە تورکی بوو ، تورکیش ئەوسا لەم شارەدا ئەحمەد ئەفەندی خرەی عەرزوحاڵەچی‌و بەگر ئەفەندی کاتب ضبط ئەیزانی . بە مانایەکی‌تر هەوری چڵکنی نەخوێندەواری بە رەنگێ ئاسمانی وولاتی داگرتبوو کە خوێندەوار بوو بوو بە دەرمان چونکە ئەوەی ئاشکرایە پاش هاتنی داگیرکەری ئینگلیز بۆ ئەم وولاتە خوێندەوارەکان بریتی‌بوون لە هەندێ مامۆستای ئایینی‌و دەرچوانی رشدیەی عەسکری لە ئەستەمبوڵ لەگەڵ هەندێ لە شاعیرو ئەدیبەکان‌و بە دەگمەن خوێندەوارێکت لەم وولاتەدا بەدی نەکرد ، ئەبوایە حەوت دێ ماڵەو ماڵ بگەڕایتایا نامەیەکت بۆ ئەنوسرا یان نووسراوێکت بۆ ئەخوێندرایەوە .

بەراستی لەم ماوەیەدا مزگەوت‌و مەلا حوجرە دەورێکی باڵایان گێڕاوە لە فێرکردنی خوێندەواری مێشك کردنەوەی خەڵکی کوردستاندا.

لە گەرمەی دەوری دەسەڵاتداری شێخ محمودا رۆژی بڵاوبوونەوەی شەپۆلی خوێندەواری تەنها چوار قوتابخانە هەبوو ، (١-اعدادی محمودیه ٢- رشدیەی قادریه ٣ - روءوفیه ٤-لطیفیه) کە ژمارەی قوتابی‌یەکانیان ئەگەیشتە -٨٠٠- قوتابی .

لەم رۆژانەدا بە زۆری ناوی خواجە ئەفەندی ، ملا سعید کابان ، مامۆستا زێوەر ئەهاتە پێشەوەو دەورگێڕانیان لە مەیدانەدا ئاشکراو روون بوو .

قسە هەزارەو دوانی بەکارە ، بازاڕی خوێندەواری پاش لە ناوچوونی دەسەڵاتی نیشتمانی شێخ محمود کزو کەساس بوو ، بە تایبەتی زۆربەی خوێندەوارەکان یا لەگەڵ شێخدا هەڵاتن یا بە کەل‌و قوژبنی دوڵاتدا بڵاوبوونەوە ، بەم چەشنە دەورو دوکانی بازاڕی خوێندەواری بێ‌ناز بوو ، بۆیەکا هاتنی ئەم شۆرە سوارانە بۆ سەر شانۆی تێکۆشانی زانستی پێویستە بە چاوێکی گرنگ تەماشا بکرێ‌و نرخێکی گەورەی بدرێتی . چونکە بۆتە هۆی چونکە بۆتە هۆی ئاواڵەکردنی دەرگای خوێندەواری‌و پێشکەوتن ، قەلاچۆکردنی نەخوێندەواری - نەخۆشی دواکەوتن - لە بەهاری ١٩٢٦ لەگەڵ نمەو شەستەو رەهێڵەی بارانی رەحمەتدا ، بارانی زانستیش دای‌کرد بەسەر کۆمەڵگای کوردا ، هەورو تریشقە،خوێندەواری‌و چاوکردنەوە دەستی کرد بە گرمان بەسەر دارو باری دواکەوتووی کۆمەڵدا لەم کاتەدا ، شەوێ لە شەوانی رەمەزان ، ٣ی مانگی نیسان ، نزیکەی ٣٠٠ کەسێ لە کاربەدەستانی ئەو رۆژە بە سەرۆکایەتی بەڕێزو معارف پەروەر متصرف احمد بگ توفیق بگ لە شارەوانی سلێمانی کۆبوونەوە بانگێ هەڵهاتنی رۆژێکی نوێیان دا بە گوێی کاروانی خەڵکی‌دا ، بناغەی کۆمەڵێکیان دانا لە ناو کەف‌و کوڵی خۆشی‌ی هیواو چەپڵەرێزاندا ، محامی رفیق افندی سەروتارێکی خوێندەوە ، دوای ئەویش احمد بگ‌و پیرەمێردیش هەریەکە هۆنراوەیەکی خوێندەوە ، پاش وتار خوێندنەوە هەڵبژاردن دەستی پێ‌کرد کە تێکرا ئەم بەڕێزانەی خوارەوەیان هەڵبژاردو جاڕی دامەزراندنی کۆمەڵی زانستی کوردیان دا :

سەرۆك : متصرف معارف پەروەر جنابی احمد بگ توفیق بگ جێگری سەرۆك ::اکمی منفرد جنابی جمال بابان .

قاضی جنابی شیخ مصطفی افندی .
ئەندام

جنابی محمد آغای اورحمان آغا
ئەندام

جنابی عزت بگ عثمان پاشا
جنابی غفوراغا
ئەندام

جنابی غفوراغا
ئەندام

- جنابی رەمزی افندی .
ئەندام

جنابی فایق بگ معروف بگ
محاسب

جنابی رفیق افندی محامی
معتمد

هەربژی عیلم‌و معرفت .
هەربژی زانستی .
هەربژی ئەوانەی هەوڵ بو عیلم‌و زانستی ئەدەن .

رەش‌و رووتی شار ، پانی بەرز دروو ، ئاڵبەندو کەوش دروو ، کەبابچی لە هەموو گەرەکەکان ، لە جولەکان‌و سەرشەقام تا مەڵکەندی‌و گۆیژە بە هۆی هەوڵ‌و کۆششی ئەم کۆمەڵەوە مێشکیان بە تیشکی خوێندەواری وریا بونەوە کرابەوە ، چاویان بە

بروانە : ل : ٧

لە ئافرەتە چەلەنگاکانی جیهان

گەورەترین زانای ئەنترۆپۆلۆژیای سەدەی بیستەم لە جیهاندا کە ئافرەتێك‌بوو بەناوی مەرگرێت مید لە پازدەی تشرین دووەمی ساڵی ١٩٧٨ دا لە تەمەنی ٧٦ ساڵیدا کۆچی‌دوایی کرد .

بە بڵاوکردنەوەی یەکەم بەرهەمی نووسینەکانی لە ساڵی ١٩٢٨دا بە ناوی (بالغ‌بوون لە دوورگەی ساموا) دا توانیویەتی ناوبانگێکی پرشنگدار لە نێو کۆمەڵی زاناکانی جیهان‌دا بەهۆی لێکۆڵینەوە ناوچەییەکانی بۆ دەستگای پەیوەندیەسابکسیەکان لە نێو ئەو دوور گە ئوقیانوسیەدا بۆ خۆی پەیدابکا . ئەم لێکۆڵینەوەیە گەباندیە ئەوەی کە ئوتروحەیەك رێك بخات دەربارەی ئەو کۆمەلگا سەرەتاییانەی کە دووچاری ئەو تەنگ‌و چەڵەمەیە نابن کە کۆمەڵە شارستانیە نوێیەکان لە لایەن هەرزکاران وهالغەکان وەگێچەڵیان دووچاری ئەبن .

(مەرگرێت مید) لە ١٦ی کانونی یەکەمی ساڵی ١٩٠١دا لە شاری فیلادلفیا لە دایك‌بوە پاش ئەوەی دوکتۆرای لە زانکۆی کولومبیادا وەرگرتوە کراوە بە بەڕێوەبەری بەشی انتروژیا لە موزەخانەی ئەمریکی بۆ مێژووی سروشتی لەساڵی ٩٢٦ وە تاوەکو لە سێ کومەڵگای سەرەتابیدا) کۆچی دوایی کردوە .

دەیەها کتێبی چاپکراوی هەیە بریتین لە لێکۆڵینەوەیەکی تایبەتی لە نێوان دەستگاکان‌و ئەو نەریتو بابەتە کومەڵایەتیانە کە لە نێو کومەڵە سەرەتاییەکاندا هەن ولەگەڵ لێکولینەوەکانی کە بە شێوەی تیۆری گشتی‌یە .

لەمانەش .

١ - (سێکس‌و فراج) لە سێ کومەڵگای سەرەتاییدا) ١٩٣٥

٢ (لە دەریاکانی باشوورەوە) ١٩٣٩

٣ - (نێرومێ) ١٩٤٩

٤ - (هەڵوبستی سۆڤیەت لە بارەی دەستەڵاتداریەوە ١٩٥١

٥ - (بوشایی‌یەك لە نێوان نەوەکاندا) ١٩٧٥

٦ - (ئەنتروپۆلۆژیا وەك زانستێکی مرۆڤایەتی) ١٩٧١

٧ - (رەگەزپەرستی لەبەردەم دادگادا)١٩٧٢

ئەمانەش یارمەتی جیمس بالدوین نووسیویەتی فەیلەسوفی زانای‌ئەنترولوژیای فرەنسا کلودلیفیما ستراوس بەم‌چەند ووشەیە شینی بۆ کردوە :

(بە کۆچ‌کردنی (مەرگرێت مید) کۆتایی بە دۆستایەتیکی چارەکە سەدییەك دێت .

مەرگرێت مید زانایەکی ئەنترۆلۆژیای گەورەبوو . تۆژینەوە مەیدانیەکانی یەکەم جاری لە دوور گە (ئەمیالیا ، مانوس ، ساموا‌و گینیای نۆی ، دەولەمەندو قوڵ‌و لە شێوازدا رێك‌وپێك تا رادەیەك نا ئاسایی بوو .

لەکاتی دوەمین جەنگی گێتیدا هەر لە سەرەتای دەست پێکردنیەوە خۆی بۆ چالاکیەکی خەباتگێڕانە تەرخان کرد بێ ئەوەی وازیش لە توێژینەوەی ناوچەیی بهێنێ ، جونکە وەها باوەڕی بەوشتە پتەوبوو کەوا ئەنتروپولوژیا پەیامێکی رزگاربوونی بۆ مرۆڤایەتی تێدایەو دەتوانێت بەشداری چارەسەرکردنی گەورەترین گرفتی زیادی سەردەمان بکات .

بەم‌جۆرە توانیویەتی کە دەوری کەسێکی نمونەیی لە کەسانی کۆمەڵگا ئەمریکا نوێ بکاتەوەو بگیرێت ، کە سایەتی ئافرەتی مژدەبەر بگرە تا ئەوکەسانەش کە باوەڕیان بەوە نەئەهێنا کە ئەم پێی گەشبوو لەسەری سوور بوو .

بە سەرسوڕمانەوە سەیری زیرەکی‌و بەهێزی بڕوایان دەکرد . مەرگرێت مید لەهەمان‌کاتدا زانایەکی چەلەنگ‌و ئافرەتێکی مەزن بوو .

نەجات رەفیق حیلمی
کردویە بە کوردی

«٤٠» ساڵە یە دەنگی یەکەم رادیۆی کوردی

کمال رؤوف محمد

ساڵی « ١٩٣٩ » دوو تروسکابی رۆشن‌بیری کوردیی « رۆژنامەی : ژیان»و « گۆڤاری : گەلاوێژ » جێگای بزووتنەوەی ئەدەبی‌و تیپی مۆسیقەو تیپی شانۆو رێك‌خراوی کۆمەڵایەتی‌ی و رۆشن‌بیریان گرتبووەوەو ئارامی دڵی خەڵکیش ، هەتا خەڵکی ناو چایخانەو لادێکان « گرامەفۆن » بوو کە چەند لێ‌هاتوویێك ، هەروەها بازاڕی بازرگانی‌ی ئەوەیان خولقاندبوو .

لەوساڵەدا کە « رادیۆی بێ‌تەلی عێراق - بە عەرەبی‌ی » سێ ساڵ بوو دامەزرابوو ، بۆ یەکەم جار لە مێژوودا بۆ - ٣٠ - دەقیقەی رۆژانە دەنگی خەڵکی کورد تێکەڵ بە ئاسمان بوو ... تێکەڵ بە هۆشی دەروون‌و ئارەزووی خەڵکی‌ی بوو کە هەر لەم هەڵەدا هەندێ وڵاتانی ناوڕاستی رۆژهەڵات ئەوەیان بە خۆیانەوە نەدی‌بوو .

« رادیۆی کوردی‌ی بێ‌تەلی عێراق » رووداوێکی نەك هەر مێژوویی بوو ، بەڵکو دەنگێکی مێژوویی بوو ...

چونکە پاش ساڵی چل ماوەی قسەی ، بەرنامەی ، گۆرانیی ، کوردی میللی‌ی زیاد بوو.. تەنانەت پاش ساڵی پەنجا وەکو « بەشێکی سەربەخۆ » لەسەر شەپۆلی کورت‌و تایبەتی کەوتە بڵاوکردنەوەی زادەی ئەدەب‌و هونەری کوردیی ، تەنانەت لە ناوەندی ئەو سەردەمەدا یەکەم تیپی مۆسیقەی رادیۆ تایبەت گۆرانیی کوردی‌ی ، هەروەها یەکەم تیپی تەمسیلی‌ی کوردی‌ی دامەزران تاکو جووتە رۆشن‌بیری‌ی موسیقی‌ی‌و تەمسیلی‌ی بڵاوبکەنەوەو لە هەر شوێنێك‌دا خەڵکی کورد هەست بە هەبوونی کەلەپووری خۆی بکا .. تەنانەت لە مەودای ئێوارنیش‌دا .

دووای شۆڕشی چواردەی تەمووزیش شوێنێکی گەورەتری لە ناو خەڵك‌دا پەیدا کرد کە بوو بە هاندەریان بۆ خۆش‌ویستنی نیشتمان‌و بەرهەڵست‌کردنی ئیمپریالیزم، جگە لەوەی ماوەی بڵاوکردنەوەی بەرنامەکانی بەبانیان چ ئێواران زیادی کرد ، هەروەها بەشی بەرنامەی کورمانجی‌ی باشووریش دروست بوو ئەمە جگە لەوەی بۆ یەکەم‌جار ئەو رادیۆیە - بەهۆی پێشکەوتنی تەکنیکی رادیۆوە- چووە ناو کۆڕەکان بۆ تۆمارکردنی رووداوەکان تۆمارکردنی کۆنگرەی مامۆستایان لە شەقڵاوەدا - ١٩٦٠ بەڵگەیێکی گەورەیە » جگە لەوانەش دەتوانین بڵێین هونەری ئاوازدانان‌و گۆرانی گوتنی نوێ پەیدابوو .

راستی‌یێکی مێژوویشە - ئەگەر - ڕەوتی خێری ئەم رادیۆیە لە ناوەندی ساڵانی شەستدا خاوبوو بێتەوە ،ئەوا لە دووای شۆڕشی ١٧-٣٠ ی تەمووزدا گوژمی پێشکەوتنی بە خۆیەوە دی، گوژمێ کە دەرگای ئەو رادیۆیە خرایە سەر پشت بۆ زۆری رۆشن‌بیرەکان‌و هونەرمەندەکانمان تەنانەت هەندێ هونەری رادیۆییش پەیدابوو کە لەوەوپیش - نەبوو .

جگە لەوە ، ماوەی بڵاوکردنەوەی بەرنامەکانی شەو بۆ چەند سەعاتێکی‌تر زیاد بوو ، وە لە هەمووی گرنگ‌تر بیر لە چاك‌کردنی یەکجاری‌ی ئەم رادیۆ گرنگە کرایەوە . ئەمەش سەری گرت‌و لەگەڵ بڕیاردانی حوکمی زاتی‌دا - ١٩٧٤ ، ئەم رادیۆیە هەنگاوێکی گەورەی مێژوویی نا کە ئەویش ئەوەبوو ، کرا بە - بەڕێوەبەرا - بەتی‌یێکی » تایبەت‌و دەسەڵاتی خەرج‌کردنی‌دراوو دامەزراندنی کۆمەڵێ بەش‌و کادرێکی درایە ، تەنانەت ماوەی بڵاوکردنەوەی بەرنامەکانی لە ساڵی ١٩٧٥دا گەیشتە سەعاتی «١٢»ی نیوەشەوو لە ساڵی ١٩٧٦یش بە دوواوە گەیشتە « ٢٠» سەعات لە رۆژێکداو بەستراش بە گەورەترین هۆی بڵاوکردنەوەی رەوانەوە کە « مایکرۆوێڤی » عێراقی‌یە .

کەم نی‌یە «٢٠» سەعات لە رادیۆوە دەنگی نیشتمان پەروەری‌و رۆشن‌بیری‌ی‌و هونەری‌ی‌و مۆسیقەو گۆرانی‌ی کوردی‌ی ، ئەمە جگە لەبڵاوکردنەوەی کۆمەڵێ دەنگ‌وباسی تازەی دنیا بڵاوبکرێتەوە .

کەم نی‌یە ، منداڵی کورد ، ئافرەتی کورد ، کرێکاری کورد ، جوتیاری کورد ، مامۆستا ، ئەدیب ، هونەرمەند پیاوی ئایینی‌ی لە مەودای بیست سەعات‌دا بە سەربەستی‌ی مۆڵەتی قسەکردنیان بێ‌و قسەیشیان بە ڕەوانی‌ی بکاتە ئەودیو سنووریش .

ئەگەر ئیمڕۆ تەلەفزیونی تەئمیم ، هەروەها دەزگای رۆشن‌بیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی‌ی بە « ٢ » گۆڤاری مانگان‌و « ١ » رۆژنامەی هەفتەیی‌و گەلێ چاپکراوی ئەدەبی نووسەران ، هەروەها کۆڕی زانیاری‌ی کورد ، یەکێتی‌ی نووسەرانی کورد ، کۆمەڵەی رۆشن‌بیری‌ی کوردیی بەغدا، کۆمەڵی هونەرو وێژەی کوردیی سلیمانی‌ی‌و هەولێرو رەواندز ، تیپی مۆسیقای هەولێر ، تیپی . نواندنی سلێمانی‌ی ، تیپی شانۆی پێشرەو - سلێمانی‌ی ، تیپی مۆسیقەی مەولەوی‌ی - سلێمانی‌ی ، وە گەلێ شوێن‌و دەزگای رۆشن‌بیری‌ی‌و لاوان کە هەموویان پاش شۆڕشی ١٧/٣٠ تەمووزی ١٩٦٨ی پێشکەوتن خوازا دروست بوون ، دەوریان جوان‌و دیاری لە بۆ خزمەت‌کردنی ئەدەب‌و هونەرو رۆشن‌بیری‌ی‌و باری کۆمەڵایەتی‌ی ، ئەوا دەبێ دەوری گەورەو جوانتری رادیۆی کوردی بەغدا - ی چل ساڵە » کە ئیمڕۆ لە سەرانسەری رۆژگارەکانی رابردوو پێشکەوتوو ترەو نوێ‌ترین دەزگاکانی تەکنیکی

بروانە : ل : ٧

داستانی ژیانم

چارلی چاپلن

ئەمین شوان لە ئینگلیزی‌یەوە کردوویە بەکوردی

-١٧-

که گەیشتمە لای میستەر سینتزبێری ، هەمان نومایشنامە دووپات کرایەوەو ئەویش خەڵکەکەی لێم کۆکردەوە .... ئینجا دەورەکەمی بەنووسراوی دابەدەستم‌و وتی ئەمە شەخسیەتێکی گرنگی شانۆگەریەکەیە . تەزوویەکی ترس بە دڵمدا هات : نەکالێم داوا کا لەبەر چاوی خۆی بیخوێنمەوە چونکە ئەوەندەم لە توانای خۆم لە خوێندنەوەدا رادەنەبینی . خوای من‌و تۆ کردی ، پێی وتم بیبەرە ماڵەوەو لەوێ بەکاوە خۆ بیخوێنەرەوە ، چونکە هەفتەکەی تر پرۆڤەمان نیە .

خواحافیزیم لەو کردو بەرەو ماڵ تێم‌تەقاند . لە خۆشیدا هەر ئەوەم مابوو باڵ بگرم رووداوەکان تازە خەریك بوون لەبەرچاوم لە خەیاڵەوەقەوارەیان دەگرت‌و دەبوون بەراستی . لەدڵی خۆمدا دەموت ئەمە چۆن ئەوها لە ناکاودا نووکی گاسنم لە گوێی کوپەی زێر گیربوو ؟ بەڵێ ئەمە رۆژەکەیە ! . وا تاریکەشەوی دوورو درێژ رەویەوەو کازیوەی بەیانێکی نوێ خەریکە سەراپای ژیانم دەگرێتە ئامێزو دەیکا بەخەونێکی بێ‌کۆتایی ، ئەو خەونەی کە دایکم هەمیشە بە دوایەوە لەراکردندابوو . بەڵێ ،خەریك بووم هەروا لە ناکاودا بێ پێشەکی دوورودرێژ دەبووم بە ئەکتەر ! ئەم دەفتەری دەورەش کەوا لەژێر باڵمدایە بە نرخترین دەفتەرە کە لەژیانمدا نابێتمە ژێرباڵ .... هەموو هەستم‌وا جۆشی سەندبوو کە خەریك بووم دەست بکەم بەگریان .

که گەیشتمەوە ماڵ‌و مەسەلەکەم بۆ سیدنی گێڕایەوە ، لە خۆشیدا چاوی وەك دوو کوژەکەی شین بریسکانەوە .

جارێ لەپێشدا رووی کردە پەنجەرەکەو هەردو چاوی بەرەو دوور دایان لە شەقەی باڵ‌و تاوێك بێ خوستەراما ، ئینجا یەکسەر رووی کردەوە من‌و وتی :

چارلی ئەمەیە ئەو نوختەیەی کە کاروانی ژیانمانی لێوە وەرچەرخاو کەوتە سەر رێبازێکی‌تر . داخی گرانم ، خۆزگە دایکم ئێستا لێرەدەبوو .

وتم : سیدنی گیان ، باشی بیر لێ‌بکەرەوە ، چل هەفتە لەدوو پاوەندو دە شلنگ دەکاتە چەند . بە میستەر هامیلتنم وتوە کە تۆش لە هەموو مەسەلەکانی شانۆدا شارەزای . لەوانەیە بەهەردوکمان زیاتریش وەرگرین . هەر چی‌یەك بێت ، ئەمساڵ دەتوانین شەست پاوەند پاشەکەوت بکەین !

پاش ئەوەی هەردوکمان نەختێ هاتینەوە سەرخۆو لە جۆش کەوتین ، کەوتینە لێك دانەوەی کەم‌و زۆری پارەکەو لە کۆتایی‌دا گەیشتینە ئەوەی کە دوو پاوەن‌و دە شلنگ بۆ دەورێکی ئەوها گەورە زۆر نیە ، بۆیە سیدنی چوو بۆ لای میستەر هامیلتن تا هەوڵێکی لەگەڵدا بدات بەڵکو نەختێ پارەکە زیاد بکا ، بەڵام ئەم بەقەی موویەك نەهاتە پێشەوەو لە سەر دوو پاوەن‌و دەشلنگەکە پێی داگرت . که دڵنیابووین هیچ ناکرێ ، سیدنی کەوتە خوێندنەوەی دەورەکە بۆم‌و یاریدەدانم لە لەبەر کردنی‌داو ئەگەر چی زۆر گران‌و دوورو درێژیش بوو ، بەڵام هەموویم لەیەك رۆژدا لەبەرکرد .

دەستمان کرد بەپرۆڤەکردن . هەموو دەورەکەم بەباشی‌و رەوانی لەبەربوو ، شتێك نەبێ کەباش بۆم نەدەهات ئەویش ناوی میستەر پێێر پۆنت مورگن ناوێك بوو . من لەجیاتی پێێر پۆنت دەموت پەتەرپینت. ئەم پرۆڤانە زۆر شتی‌یان لەبارەی تەکنیکی شانۆوە بۆ دەرخستم کە بەر لەوە هیچم لێ‌یان نەدەزانی . پاش چەند پرۆڤەیەك ، چونکە زۆرباشم دەکرد بەسەرسوڕمانەوە لێ‌ی‌پرسیم ئایا لەوەوبەر هیچ کاری شانۆگەریم کردوە ، کە وتم نەخێر ، خۆی‌و ئەوانی دەوری زۆر بەشادیەوە کەوتنە پێدا هەڵدانم .

پاش تەواو بوونی پرۆڤە ، بابەتەکە خرایە سەرشانۆ . دەورەکەی خۆم تا بڵێی بە باشی بینی . بەهەر قسەیەك لەقسەکانم بینەرانم دەهێنایە پێکەنین ، ئەمەش وابزانم ، لەبەر ئەوەبوو کە قسەکانم بەقەدەر خۆم نەبوون . بەڵام شانۆگەریەکە خۆی زۆر سەرکەوتوو نەبووو رەخنەگران بێ رەحمانە دایانە بەر رەشەبای رەخنە ، لەگەڵ ئەمەشدا من ئافەرینێکی زۆرم لەلایەن ئەوانەوە بۆ نووسراو زۆریان‌بەشان‌و باهومدا . یەکێك لەو ئافەرینانەم لەهونەرمەندێکی کۆن‌و بەناوبانگی ئەوکاتەوە پێ‌گەیشت‌کە لە کۆتایی قسەکەیدا وتی رۆڵە هەرگیز نەکەی بەم جۆرە شتانە لەخۆت بایی بیت‌و خۆت لێ‌ون بێ . هونەرمەندی راستەقینە دەبێ هەمیشە بێ فیزو لەسەر خۆ بێت . پاش ئەوە ژمارەیەکی رۆژنامەیەکی ناسراوی ئەو کاتەی نیشان دام ، کە نووسینێکی کورتی رەخنە گرانەی لە بارەی شانۆ گەریەکەوە تێدا بڵاوکرابۆوە کە تا ئێستاش وشەبە وشە لەبیرمە. رەخنەگرەکە پاش‌هێرشێکی زۆربۆسەر شانۆگەریەکە نووسیبوی : « بەڵام سەرەرای هەموو

بروانە : ل : ٧

Institut Kurde de Paris

تازەترین رێوشوێنـــــی هاوچەرخ لە پەروەردەو فێرکردنـــدا گەیشتە کوردستانی عیراق

پرۆژەی تەلەڤزیۆنی داخراو لەسلێمانی

حمە سعید حمە کریم
پ. هاوکاری لەسلێمانی

● لەم ماوەیەدا بەڕێز ارشد احمد محمد پارێزگاری سلێمانی پرۆژەی دائیرەی تەلەفزیۆنی داخراوی لە قوتابخانەی مامۆستایانی کچانی سلێمانی کردەوە. بەم بۆنەیەوە ئاهەنگێک سازکراو هاوڕێ عبدالرزاق فارس راستگری سەرکردایەتی شعبەی سلێمانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و بەڕێز محمد پیروز رۆستەم بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی سلێمانی و سەرپەرشتیارە شارەزاکانی سلێمانی ئامادەی ئەو ئاهەنگە بوون.

● ئەم پرۆژەیە یەکێکە لەو پرۆژە گرنگە تازانەی لە چەرخی ئەمڕۆماندا زۆر دەوڵەتی پێشکەوتو لە بواری پەروەردەی سۆشیالیستدا متمانەیەکی تەواویان کردۆتە سەرو گرنگیەکی تەواوی هەیە بۆ برەوپێدانی وانەی وانەکاری لە هەموو قۆناغەکانی خوێندندا.

● لەسەرەتای کردنەوەی پرۆژەکەداو هەر لە ئیستگەی تەلەفزیۆنەکەوە بەڕێز برهان نوری غفور لێپرسراوی لقی راهێنان لە پەروەردەی سلێمانی وتاری بەڕێوەبەرێتی گشتی پەروەردەی سلێمانی خوێندەوەو وتی:

× بەناوی بەڕێوەبەرێتی گشتی پەروەردەی سلێمانیەوە گەرمترین بەخێرهاتنتان ئەکەم لەم پێک گەیشتنەمانا لە کردنەوەی دائیرەی تەلەفزیۆنی داخراودا. لەکاتی کردنەوەی ئەم پرۆژە گرنگەدا وتەکەی سەرۆکی فەرماندەمان بیر ئەکەوێتەوە کە لە کۆبونەوەی کۆشکی کۆماریی مانگی شوباتی ١٩٧٧دا فەرموی لە بواری فێرکردندا، هەرچیتا هەیە بەکاری بهێنن و واز لە شێوەی لاسایی کردنەوەی کۆن بهێنن و کەڵک لە رێڕەوی فێرکردنی تازە وەرگرن، هەتا ئەگەنە یاسایەکی فێرکردن کە ئامانج و داواکانی شۆڕشی تیابێ، بەرەو بنیاتنانی کۆمەڵگایەکی سۆشیالیستی دیمکراتی یەکگرتو.

● هەروەها کاک برهان درێژەی بە وتارەکەی داو وتی:

× بەکارهێنانی پرۆگرامی پەخش و دەنگ و تەلەفزیۆن لە فێرکردن و راهێنانی مامۆستایان لە کاتی خزمەتدا لە هەموو لایەکی جیهاندا بڵاوبۆتەوە، ئەمەو سەرەڕای بەکارهێنانی لە کار ژوری خوێندن داو لەم بوارەدا پشتیان بەستوە بە مانگە دەستکردەکان بۆ وەرگرتن و ناردنی هەواڵ و پرۆگرامی راهێنان لە کاتی پەیوەندی دوری بواری تەلەفزیۆنی داخراودا، چونکە سیفات و شێوەیەکی تایبەتی کەڵک لێوەرگیراوی هەیەو هۆیەکی چاکی فێرکردنەو لەهەموو هۆکانی تری فێرکردن کە پەیرەو ئەکرێن چاکترە.

● لە کۆتایی وتارەکەیدا دەستی بۆ هەڵو تەقەلای ئەو دوو سەرپەرشتیارە هونەریەی راکێشا کە لە لقی راهێنانی پەروەردەی سلێمانیدا ئیش ئەکەن و وتی:

× ئەم دوو مامۆستایە مامۆستا محمد صدقی غریب و مامۆستا فؤاد محمد محمود هەوڵێکی گەورەو نایابیان دا لە دانانی هەموو ئامێرەکانی ئەم دائیرەیەو بەبێ هیچ گوێدانێکی ئەو گیروگرفت و تەنگوچەڵەمانەی لە کاتی دانانیدا هاتە رێگایان و بەردەوام کاریان کرد هەتا گەیشتە ئامانج و توانیان ئەم دائیرەیە پێک بهێنن کە بەڕێزتان ئێستا بە چاوی خۆتان ئەی بینن ئەمەش لە دڵسۆزیانەو بۆ نیشتمان و شۆڕشی گەورەمان. هەر بەم بۆنەیەشەوە سوپاس و رێزی خۆمانیان پێشکەش ئەکەین و داوای سەرکەوتنی زیاتریان بۆ ئەکەین لە پێناوی خزمەتکردنی نیشتماندا و سوپاسی هەموانیش ئەکەین بۆ ئامادەبونیان لەم ئاهەنگەدا.

● دوای ئەوە خوشکە فریال نوری علی قوتابی قوتابخانەی مامۆستایانی کچانی سلێمانی وتاری یەکیەتی قوتابیانی کوردستانی خوێندەوەو وتی:

× بە ناوی یەکیەتی قوتابیانی کوردستانەوە بە

بورهان نوری

بۆنەی کردنەوەی ئەم پرۆژە گرنگەوە پیرۆزبایی لە هەموو قوتابیان و ئێوەی بەڕێز ئەکەم، ئەم پرۆژە گرنگە یەکێکە لە هەنگاوە گەورەکانی شۆڕش بۆ برەوپێدانی مەیدانی پەروەردەو فێرکردنی سۆشیالیست و ئێمەش ئەبێ زۆر بە دڵسۆزانە پشتی بگرین و زیاتر هەوڵی برەوپێدان و گەشەکردنی بدەین.

● ئەمەو دەستی بۆ دەسکەوتەکانی تری شۆڕش راکێشا وەکو خۆماڵی کردنی نەوت و یاسای خانەنیشینی کۆمەڵایەتی و یاسای کارکردن و یاسای چارەسەری کشتوکاڵ و بەیان نامەی ١١ ئازارو مافی ئافرەتان و بڵاوکردنەوەی پەروەردەی سۆشیالیست و بەزۆر خوێندن و یاسای نەهێشتنی نەخوێندەواری و هەروەها وتی: ئێمەی مامۆستایانی دوارۆژ ئەبێ لەوپەڕی بڕوای سەرکردایەتیدا بین و خۆمان بە شایانی ئەو ئەرکە بزانین کە ئەکەوێتە سەر شانمان و لە کۆتاییدا سڵاو لە سەرۆکی بەڕێز احمد حسن البکرو هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین.

● بۆ ئەوەی زیاتر شارەزای گرنگی ئەم پرۆژەیە ببین، هەر لە ژووری تەلەفزیۆنەکەدا چاومان کەوت بە بەڕێز مامۆستا محمد پیروز رۆستەم بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەی سلێمانی و گرنگی و بایەخی پرۆژەکەمان لێ پرسی و ئەویش لەوەڵامدا وتی:

× سەرۆکی فەرماندە احمد حسن البکر گرنگی و بایەخدانی سەرکردایەتی شۆڕش و حیزبی بە لایەنی پەروەردەو فێرکردن سەلماند، لەبەر ئەوەی کە هۆیەکی گرنگ و سەرەکیە لە ناو هۆکانی گۆڕانکاری باری سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابوریدا، هەروەها بایەخێکی یەکجار زۆری داوە بە دەوری کاروباری فێرکردن بەتایبەتی لە بواری ئێستاماندا و بە بنەڕەتی چەسپاو بنکەی بەهێزی بنیاتنان و پێشکەوتن و گەشەکردنی کۆمەڵی داناوە.

بەکارهێنانی [illegible] کەلوپەلی میکانیکی تازە بابەت لە فێرکردندا ئەگەر ئامانجەکانی بەدی بهێنرێ لە پێگەیاندنی مامۆستای هاوچەرخ کە کەلوپەلی هونەری وەکو تەلەفزیۆنی داخراوو هۆی فێرکردنی تازەتر بەکاربهێنێ خۆی لە خۆیدا کارێکی یەکجار گرنگ و بایەخدارە، هەر لەم تێڕوانینەوەو بڕواکردن بە دەوری ئامێری وێنەو دەنگ لە هۆی فێرکردندا کە هاوبەشیەکی باشیان هەیە لە کاروباری پەروەردەدا، وەزارەتی پەروەردە ئامێری، فیدیوتیپ کاسێتی رەنگاورەنگی دابەش کرد بەسەر لقی راهێنانی هەموو پەروەردەکانی پارێزگاکانداو دائیرەی تەلەفزیۆنی داخراویشی دابەش کرد بەسەر قوتابخانەکانی مامۆستایاندا، کە ئەم دائیرەبەش بۆ یەکەمجار لە پۆلی خوێندندا بەکارئەهێنرێ.

هەر دوای گەیشتنی جیهازەکان بەکسەر وەزارەتی پەروەردە بیری لەوە کردەوە کە سەرپەرشتی کەری هونەری رابهێنرێ لە سەردانانی جهازەکان، چونکە هێنانی زانابانی دەرەوەی وڵات بۆ ئەو مەبەستە زیاتر لە ٢٢ هەزار دیناری تێئەچو، بۆیە سەرپەرشتی کەری هونەری لە لای ئێمەوە چوە بەغداو بە تەواوی شارەزابی پەیداکرد لە مەسەلەکەداو بە هەوڵی تەواوی ئەو دوو برادەری لقی راهێنانی بەڕێوەبەر یتیمان کە شەوو رۆژو رۆژەکانی هەینیشیش هەوڵیاندا تا توانیان بەم شێوەیەی دیتان جیهازەکان دابمەزرێنن و بگەینە ئەنجام و ئێمەش لای خۆمانەوە سوپاسیان ئەکەین.

متمانەکردن و بەکارهێنانی شێوازی تازەی لە خوێندن و وانە وتنەوەو راهێناندا زۆر رێکە لەگەڵ شێوەو رادەی قۆناغی ئەم چەرخەی ئێستاماندا کە تەقینەوەیەکی فراوانی زانیاری و زانستی راستەقینەی تیا روداوە بە گوێرەی داواکاری و ئاواتەکانی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش بۆ پێگەیاندنی نەوەیەکی مامۆستای لێهاتو بۆ سەرکردایەتی کردنی رێڕەوی پەروەردەو فێرکردن.

ئەم دائیرەیە هۆیەکی یاریدەدەرەو ئەتوانرێ لەوانە وتنەوەدا لە جیاتی مامۆستا بەکاربهێنرێ بەتایبەتی ئەو وانانەی کە لایەنی هاوبەشیان تیایەو ئیش کردنی راستەو خۆیان تێ ئەکەوێ.

گەلێ جیهازی تر هەن بەستراون بەم دائیرەیەوە وەکو فیدیوتیپ و مایکروسکوب و کامێرەی وێنەگرتن و نەقل کردنی راستەوخۆیی و سلایدات و بروجکترو تەلەفزیون و کامێرەی دەرەوەو سینەمائەم جیهازانە هەموویان لەوانە وتنەوەدا بەکارئەهێنرێن ئەویش بە گوێرەی کەڵک وەرگرتن لە بیروڕاو تاقی کردنەوەکانی دەوڵەتە پێش کەوتوەکان لە بواری پەروەردەو فێرکردندا.

هەروەها گەلێ گیروگرفتی رێگای مامۆستا چارەسەر ئەکا لە کاتی وانە وتنەوەدا، بەتایبەتی ئەو وانانەی هۆی فێرکردنیان پێویستە یاخود هۆکانیان کەمن یاخود گواستنەوەیان گرانە، هەروەها دوریشمان ئەخاتەوە لە هۆکانی فێرکردنی کۆن و رابوردوو.

بەهۆی ئەم پرۆژە گەورە بەنرخەوە دەنگی مامۆستا ئەگاتە ئیدارەو هەموو ئەو پۆلانەی کە لە پرۆژەکەدا هاوبەشن و بەڕێوەبەری قوتابخانەکەش ئەتوانی هەر لە جێگای خۆیەوە سەرپەرشتی و چاودێری ناو پۆلەکان بکا. لە کۆتاییشدا هیوادارین کە ئەم دائیرەیە فراوان تربێ و هەموو قوتابخانەکانی ناو شاری سلێمانی بگرێتەوە.

● لەبەر گرنگی و بایەخ و تازەبابەتی ئەم پرۆژەیە بە پێویستمان زانی یەکێک لەو دوو سەرپەرشتی کەرە هونەریانە ببینین کە هەوڵێکی فراوانیان داوە لە دامەزراندنیان داو ئیتر هەر لە ژوری کۆنترۆڵدا (سیطرە) مامۆستا محمد صدقی غریبمان بینی و داوامان لێ کرد بە کورتی باسێکی دائیرەکەو جیهازەکانیمان بۆ بکاو ئەویش وتی:

× ئیستگەی تەلەفزیۆنی داخراو بەتەنها جیهازێک نیە بەڵکو کۆمەڵێک جیهازی سەرەکی و یارمەتی دەرە. جیهازە سەرەکیەکان بریتین لە جیهازی گۆڕین (تمویل)و داگیرسان (تغذیە)و کۆنترۆڵ و سینەماو سلایدو کامێرەی گواستنەوەو کامێرەی هەڵدانی شەپۆلی زبندو کامێرەی خوێندنەوەو نوسین و جیهازی فیدیوتیپ کاسێت و تەلەفزیۆنی وەرگرو مونیترو ئەمانە هەموویان لە گوێرەی پێویست دابەش کراون و لە ژووری کۆنترۆڵدا (السیطرة) دانراون لەگەڵ (٣) جهازی مۆنیترو تەلەفزیونێک و هەر پۆلێکیش (٢) مۆنیتیری لێدانراوەو لەگەڵ جیهازێکی کۆنترۆڵ و جیهازە یارمەتی دەرەکانیش بریتین لە کۆمەڵێک میکرۆفۆن و دابەش کراون بە هۆڵەکان و ژوری سیطرەدا لەگەڵ جیهازێکی امپلی فایرو (٥) موکەبەرەی دەنگ و بەم شێوەیە ئەتوانرێ دەنگ بگەیە نرێتە هەرهۆڵێک کە خۆمان بمانەوێ. دەنگەکانیش بریتین لە دەنگی زیندوو دەنگی سینەماو تەلەفزیۆن و

بڕوانە : لْ : ٧

محمد صدقی لێپرسراوی هونەری

فریا نوری قوتابی قوتابخانەکە

ابتهاج محمد بەڕێوەبەر

● نامەی دهوك :

کۆرپێك بۆلاوان وداخازێت مامۆستاییێت لدهوکێ

١ - بهارا هوزانا لزاخو

ژکارێت رەوشەنبیریێت رێقەبەریا لاوان لدهوکێ پێ رابویی. کورەکا هوزانەو خطا بێ ل روژا ٨-١٢-٧٨ لخوێندنگەها خابور ل زاخو پێکهینا. لبن چاڤدێریا قائمقامی، لڤی کوری گەنج و تولازێت زاخوو دهوکێ و ئامیدیێ هەڤ پشك بون. نوینەرێت هەر سێ مەلبەندا هوزان و خطابە خویندن لڤی کوری ئەشکەرا بو کو هێزو ئەڤژەنەکا تورەی یابەرکەفتی یالنێك گەنجێت پارێزگەها دهوکێ هەی. پێدڤی سەخبێریە دا پێ بگەهن هەکە هێشتا تەرحە دێ حشك بن.

هوزانا خەلاتێ یەکەم وەرگرتی یابرادەر (سعداللە ئاڤدە) لیە ژ مەلبەندێ دهوکێ وبراد (ناریمان طیب) ژ مەلبەندێ ئامیدێ خەلاتێ دووێ وەرگرت و برادەر (احمد نوح) لە مەلبەندێ زاخۆ خەلاتێ سێ وەرگرت.

بێگومانە ئەڤ تخمە ئخرڤەبوتە نەبوهەندێنەکا دێ ژکیش مەلبەند یەکەم دەرچیت. نودێ پێتر نمراوەرگریت. قازانج و ئارمانجێت سەرەکی ژێ ئەوە خورت و لاوێت ژنوێ دچنە جهانا ژیانێ یێت هێشتا بێ تاقی کرن و سەرهاتی پالدەن بو تورەی و زانستی. لبەر ڤێ چەندێ تڤێت مامۆستاو فەرمانبەرێت مەلبەندا گولێت هێشتا بشکوژك وەسا بخودانکەن کو باوەریێ بخوبکەن ب شەهرەزایی و بێهن فرەهی بەرامبەری گیروگرفتا راوەستن. بەلێ مخابن لڤی کوری دیاربو کو هندەك برادەر بەروڤاژی ب فەرمان و کارێ خو. چەند دەق «نص» تڤیسیبون دابونەڤ زاروکا ل کوری خویندن. هەلبەت لێژنا هەلسەنگاندنێ زوێ هەست پێ کر لبەرهندێ وان دەقا چو نمرە نەدایێ. هیڤیامە ئەوە چ جارێت دی چو ماموستا نەکەڤنە ڤێ داخێ دا بچوبك ژی ڤێری دزیاو درەوانە بن.

٢ - داخازێت مامۆستاییت لدهوکێ

گەریانا چاڤدێریکەرێت خودانکرنێ ل خوێندنگەها کارەکێ سروشتیە ل هەمی سالا. ئەگەرا ڤان سەرەدانا ئەوە تاکو بزانیت رێقەبەریا خودانکرنێ پەیسکا ماموستا یا چاوانە شێوەی فێرکرنا شاگردا بازانستیە ئان نە کێماتییت خوێندنگەها چیە. بێگومان ئەڤە کارەکێ گەلەك ب قازانجە بو بزاڤا زانستی. دێ بیتە بناسەك کو کێمبون و داخازێت ماموستاو خوێندنگەها نەمینن ل دواروژێ. لبەر ڤێ چەندێ چاڤ دێریکەرێ زمانی کوردی سەرەدانەك بو پارێزگەها دهوکێ کر تاکو بزانیت سەروبەرو کاودانێ زمانێ کوردی و ماموستا ییت وێ چنە.. پشتی سەرەدانا هەمی خوێندنگەهێت بازێری دایی. داخازا ماموستا ڤارکیس کر کو وانەکا نمونەیی لسەر رێزمانی بو هەمی ماموستاییت زمانێ کومبون پشتی ماموستا بدەت. لبەر ڤێ چەندێ هەمی ل خوێندنگەها ئاشتی کومبونە پشتی ماموستا ڤارکیسی وانە بدویماهی هینای گێنگەشێ دەست پێکر لنابەینا ماموستا.

صدیق علی ئامیدێ
پ. هاوکاری

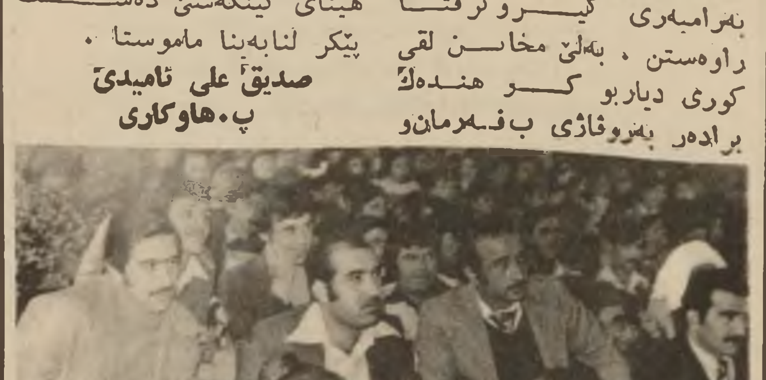

هاوکاری و کۆمەڵانی خەڵک

● کاك سلیم حمد محمد لە قەڵادزێوە نامەیەکی لەبارەی ئەو گوندە عەسریەوە بۆ ناردوین کە لە نزیك شاری قەڵادزێ دروست کراوەو تێیدا دەڵێ:

١ - ژمارەی ماڵەکانی گوندەکە -١٩٠٠- ماڵە، کەچی تا ئێستا جادەو کۆڵانەکانی چەو رێژ نەکراون بۆیە پیاو مەگەر بۆ شتێکی زۆر پێویست بێ، ئەگینا هەر کە باران باری ئیتر دەبێ لەماڵ دەرنەچێ.

٢ - بایەخێکی ئەوتۆ نادرێ بە پاکو تەمیزی گوندەکەو خەڵکەکە زبڵ و پیسایی فڕێ دەدەنە ناو کۆڵان و جادەکان.

٣ - تا ئێستا تەنها -٣- بیری ئاوی خواردنەوە لێ دراوەو لەم سێ بیرە ترومپا تەنها لە سەر یەکێکیان دانراوە ئەمەش بۆتە هۆی دروست بوونی نارەحەتی لە دەست کەوتنی ئاوی خواردنەوەدا.

٤ - لەگەڵ ئەوەشدا کە گوندەکە تەنها ماوەی پێنج تا هەشت دەقیقە بە ئۆتۆمۆبیل لە قەڵادزێوە دووره، کە چی کرێی ئۆتۆمۆبیل لەرادەبە دەرگرانەو هەر کەسەی لە (٢) دینارەوە تا (٢) دینارو نیوی لێ دەسەنرێ.

هاوکاری و کۆمەڵانی خەڵک :

ئێمە وا گیروگرفتەکانی ئەم گوندە دەخەینە پێش چاوی بەڕێز قایمقامی قەڵادزێ و هیوادارین چارەسەری پێویستیان بۆ دابنرێ وەڵامی ئەم گۆشەیەش بدرێتەوە.

● کاك جبار حمە لطیف لە تەوێڵەوە

ئەم گیروگرفتانەی خوارەوەی شارەکەی بۆ نوسیوین : -

١ - بچووکی نەخۆشخانەی تەوێڵەو نەبوونی پزیشکێکی شارەزا (اختصاصی) و کەم و کوڕی داودەرمان.

٢ - دەست نەکەوتنی سوتەمەنی.

٣ - گرانی کرێی ئۆتۆمۆبیل و کەمی یان نەبوونی هۆی گواستنەوە لەنێوان تەوێڵەو هەڵەبجەو تەوێڵەو سلێمانیدا.

٤ - ژمارەی مامۆستایانی ئامادەیی تەوێڵە تەواو نیە.

٥ - نەبوونی هۆڵێکی تایبەتی بۆ شانۆگەری.

٦ - نەبوونی تەلەفۆن و کارەبای دایمی و بەباشی وەرنەگرتنی بەرنامەکانی تەلەفزیۆن.

٧ - تەوێڵە دیمەنی سروشتی و هاوینە هەواری دڵرفێنی لێیە وەکو هاوینەهەواری ئاوێسەر کەچی تا ئێستا هەوڵێکی ئەوتۆ بۆ رێکخستنی نەدراوە.

هاوکاری وکۆمەڵانی خەڵك :

ئێمە وا وێنەیەك لە نامەکەت دەخەینە بەردەم بەڕێز قایمقامی هەڵەبجەو چاوەڕێی وەڵامین.

● بۆ کاك هاژە محمد - راست دەکەی لە (فەسلی چوارەم - ١)ی «داستانی ژیانم»ی چار لی چاپلیندا لەجیاتی ساڵی ١٨٩٩، ساڵی ١٩٩٩ نوسراوەو ئەمەش هەڵەی چاپخانەیە سوپاس. لەبارەی ئەوەشەوە کەخۆت و برادەرێکت بەتەمان پاش تەواو بوونی زنجیرەکان لەچاپی بدەن، با تەواو بێ ئەوسا قسەی لێ دەکەین.

هەندێ گیروگرفتی چوارقورنە

١ - تەلەفۆن تەنها لەکاتی دەوامدا هەبەو هەر کە دەوام تەواوبوو، ئیتر تەلەفۆنی چوار قورنەش لەقسە دەکەوێ.

٢ - مەسەلەی کارەبا گیروگرفتێکی بەردەوامە. هەندێ گەڕەکی شارەکە کارەبایان بەباشی هەیە، و هەندێکی تر کارەباکەیان تەنانەت گڵۆپی چلیش پڕ ناکاتەوە، خۆ سەلاجەو تەلەفزیۆن هەرهیچ.

٣ - کۆڵان و شەقامەکانی ناوشارەکە هێشتا قیرتاو نەکراون و هەر کەباران باری ئیتر دنیا دەبێ بەملکی قوڕو چڵپاو. ئەمە ئەگەرچی چوار مانگە فەرمانی دروستکردنی شەقامی تازەو داڕشتنیان دەرچووە.

٤ - بینای قوتابخانەی ئامادەیی چوارقورنە هێشتا هەر تەواو نەبووەو جێگای قوتابیەکانی تێدا نابێتەوە، بەتایبەتی لەو کاتەوەکە دەست بە هەرەوەزی لەناوبردنی نەخوێندەواری کراوەو خەڵکێکی زۆر لەم هەرەوەزەدا بەشداربوون.

٥ - گرانی نرخی هاتووچۆکردن لەنێوان چوارقورنەو شارو قەزاو ناحیەکانی دەورو بەریدا وەکو سلێمانی و قەڵادزێ و رانیە، لەکاتێکدا پاسی مەسڵەحەش لەسەر ئەم خەتانە ئیش ناکا تاخەڵکی بتوانن بەهۆی ئەم پاسانەوە لە دەستی گرانجانی خاوەن ئۆتۆمۆبیلەکانی کرێ رزگاریان بێ.

جوانرۆ حسین مام ئاغاو تەمەن حسن
سرجلۆ ئازاد چوارقورنەیی

دیسانەوە گەڕەکی مەنتکاوەو رزگاری لە هەولێر

١ - هەر کەباران باری، ئیتر شەقامەکانی هەردو گەڕەکەکە دەبن بە قوڕوچڵپاو و خەڵك رێگای دەرچوون و چوونە سەرکاریان لێدەگیرێ. لەمە خراپتر، ترومبێلیش ئیتر زاتی ئەوە ناکا بچێتە ناو گەڕەکەکانەوە. هۆی ئەمەش ئەوەیە تا ئێستا شەقامەکانی ناوەوەی هەر دوو گەڕەکەکە جەوڕێژیان قیرتاو نەکراون.

٢ - بۆ هەردو گەڕەکەکەو گەڕەکی ئازادی، هەر دوو پاسی دەزگای گواستنەوە تەرخان کراوە، بێگومان ئەم دوو پاسە بەهیچ جۆرێك بەشی دانیشتوانی ئەم سێ گەڕەکە ناکا.

٣- کارەبای گەڕەکی شەوی ایەك دوو جار دەکوژێتەوە.

اسماعیل حسن شێروانی و
حسین خدر هەردی

ئاگادار بە تێنەگەهە

« عزیز نەسین »ى نڤیسیە
« محمد امین شاساوار »ى
ژ فارسی گۆریە

گۆت :

-من نەڤێت چ جاران ئەڤ ئاخفتنێت ئەم بۆ خۆ لناڤ مالا خۆدا دەکەین بچنە دەرڤەو بگەهنە گوهێت خەلکی .

پاشی گۆتە کورێ خۆ :

- تۆ تێگەهشتی من چ گۆت کورێ بابێ خۆ ؟

- بەلێ بابۆ تێگەهشتم .

پاشی چەند رۆژەکان کاغەزکەك ژ خوێندنگەها کورێ وی گەهشتە دەستی کو تێدا نڤیسیبوو :

هێژا بابێ فلان کەسی :

هەروەکو بۆ مە هاتیە ئاشکراکرن ، کورێ تە گەلەك کارێت پوچ دکەت ، وەکو دزیێو شەری ، ڤێجا مە پێدڤی زانی تە ئاگاداربکەین دا تۆ ب چاڤەکێ باشو بڕێڤەبەریەکا دروست تێبگەهینی ئێدی کارێت هۆسا نەکەت ، هەکە دێ نەچاربین یاسایێ دگەل‌دا بکارئینین و ژ خوێندنگەهێ دەرکەین .

● بڕێڤەبەرێ خوێندنگەهێ ●

بابێ کورکی پشتی کاغەز خوێندی گۆتە مال :

-بۆ خاترا خودێ .. ڤان ئاخفتنات نەگەهیننە گوهێت کەسێ .. هەکە دێ ئابروویێ مە چیت .

هەتا هنگی کورێ مالێ یێ بچویك چ جاران ل دەرڤەی مال دزی نەکربوون و تێرا رۆژا خۆ دراڤ ژ بەریکێت مێهڤانان پەیداکر .

رۆژەکێ هندەك مێهڤان بۆ هاتن و کەتەکێ گوهارێ ژنا ئێك ژ مێهڤانان بزربوو ، بابێ ب دلەکێ نەخۆش گۆت :

- بخودێ ئەڤ گوهارە د مالا من‌دا ناهاتیەدزین .. گەر هوین باوەرنەکەن ، فەرموون هەوە ب چەندێ کڕیبیت ئەز دێ دوو هند دەمە هەوە .

هەروەسا رۆژەکێ دایکێ گۆتە کورێ خۆیێ بچویك :

-دایك بسەرسەرێ تەوەربیت ، راستیێ بێژە ، ئەو دراڤێت شڤێدی هاتینە دزین تە برینە ؟

دوێ گاڤێدا باب هاتەژوورڤە ، دەرو پەنجەرە پێڤەدان و گۆت :

- ئافرەت .. ژ خودێ بترسە ، هەرچی تشتێ دکەی بکە بەس کەس تێنەگەهیت .

هند بسەرڤە نەچوو دیسان باب ئاگەهداربوو کو کورێ وی‌یێ مەزن یێ فێری جگارەکێشانێ بوویە .. بچویکێت خۆ لێك‌خڕکرن و گۆت :

- ئەز هیڤی دکەم بەراهیکا ئاخفتنێت خۆ بگرن .. هەتا کەس د ئاخفتنێت مە نەگەهیت هەکە ئابروویێ مەبێ کو هندە سالە مە پاراستی دێ چیت ، هوین دزانن ژی خەلك چتۆڤ مێشێ دکەنە گامێش .

پاشی هێدی هەردوو کورێت مالێ ب شەڤێ درەنگ دهاتنەڤە ، گاڤا دایکێ ئاخفتنەك کرباژی .. باب دا بێژیت :

کچی‌هش ، هێدی هێدی . چ دکەن بکەن بەس جیران و مێڤان تێنەگەهن نەکو دێ گەهیننە گوهێت خەلکی .

دوبماهیکێ وەلێ‌هات ئەڤ دوو کورە ئێدی ب شەڤێ نەدهاتنەڤە .. پشتی چەند رۆژەکان کورێ مەزن لسەر کرین و فرۆشتنا (تریاکێ) هاتەگرتن .. وەکو هەرجار بابێ گۆت :

- ئەز هیڤی دکەم نەکەنە هەوارهەوار ، بلا کەس تێنەگەهیت ، قەبدی ناکەت بلا کورێ مە یێ گرتی بیت .. دایکێ گۆت :

-کورۆ ئاخری چتۆڤ دبیت ؟ هەکە ئێکی پرسیارا من کر :

کورێ تە ل کیڤەیە ؟ ئەز دێ چ بێژمێ ؟

- گوهێ خۆ نەدە خەلکی . بێژێ یێ چوویە مالا خزمەکێ مەو هەتا چەند هەفتیەکان ناهێتەڤە .

هەروەها کورێ بچویك ژی لسەر دزیێ هاتەگرتن .. بابێ گۆت :

- ئەز هیڤیێ ژ هەوە دکەم هەکە هەوە بڤێت ئابروویێ مە لناڤ خزم و دەرو جیرانان نە چیت ، دەنگی نەکەن و کەسێ تێنەگەهینی و هەکە کەسەکی ژ هەوە پرسی : بچویکێت هەوە ل کیڤەنە ؟ بێژنێ : یێ مەزن یێ چوویی مالا خزمەکی و ، یێ بچویك کارەکێ بۆ خۆ دکەت و کارگەها وی یا ل بازێرەکێ دی و چەند هەیڤان جارەکێ دهێت و سەرەکی لمەددەت و دچیتەڤە .

گاڤا زکێ کچا مالێ‌ژی رۆژ برۆژ دهاتەپێش ، بابێ گۆت :

- ئەز هیڤی دکەم ژ بەر ڤێ چەندێ دگەل کەسێدا تێکەلی‌نەکەن و نەئاخڤن دا ئابروویێ مە نەچیت هەکە هوین بخۆ دزانن دێ ..

بابێ خۆلی‌بسەر - هەر چاوا بوو -هندەك دراڤ پەیداکرن و کچا خۆ برە نك دوختۆری و پەردەبەك دانا سەر ڤان ئاخفتنان ..

بەلێ ئەڤ زك‌پڕبوونە چەند جارەکێت دی‌ژی نوی‌بووڤەو بابێ هەش‌بسەر هەرجار دا هەلاهەلایێ بێدەنگ‌کەتەڤە . هێدی‌هێدی وەلێ‌هات کچ‌ژی ئێدی هندەك شەڤان درەنگ و هندەك شەڤان هەر نەدهاتەڤە!

رۆژەکێ دوو مرۆڤان دەر ل بابێ گرت و گۆتنێ :

- شڤێدی ژنا تە سێ هزار لیران لسەر قوماری یا قەرداری مە بووی ، ڤێجا ئەم یێت هاتینە نك تەو مە بۆ کەسێ نەگوتیە .

- سەر چاڤێت من ، بەلێ بوخاترا خودێ نەبێژنە کەسێ نەکو ئابروویێ من بچیت .. ئێڤاری وەرن دێ بۆ هەوە پەیداکەم .

بابێ رەبەن هندەك ناڤمالیا خۆ فرۆت تاکو شیا قەرێ ژنا خۆ دای .. پاشی گۆت :

- دیارە ئەم چنینین ئەم نەشێین ئاخفتنێت خۆ ڤەشێرین . ئەڤە بۆ جارا چەندێیە ئەز هیڤیا ژ هەوە دکەم کو نەهێلن کەس ب کارێ مە بزانیت . ڤێجا هشیاربن ژ ناڤ ڤان چاڤان دیواران نەچیتەدەرڤە .

چەند رۆژ پێڤەنەچوون پۆلیس هاتنە بەر دەری و گۆتە بابێ :

-خەسویا تە هندەك پویچی پێ‌دکرین و یاهاتیەگرتن .

ئەڤە مە گۆتە تە دا چارەکی لێ بکەی !

باب تێکچو ، ژبەرکو دا خەلکێ مالێ و دەرو جیران نەزانن ، ئەو رۆژناما وێنێ خەسویا وی بەلاڤکری نەکری . دیسا بابێ خەلکێ مالێ خڕڤەکرن و گۆت :

- خودێ پشتا هەوە بشکێنیت چونکی هەوە پشتا من شکاندو ئابروو ل من بر . چ دکەن بکەن بەس نەبێژنە کەسێ هوین بخۆ دزانن نەحەزێت وەسا لناڤ مە هەنە دێ دەرێ لمە کەنە دەروازە .

دایکێ دەست‌پێ‌کرو گۆت :

-هوین دزانن چیە ؟ ئەڤ مالە بۆ ڤەشارتنا ئاخفتن و بسەرهاتێت مە گەلەکا بچویکە ، ئەگەر مە بڤێت کەس ل شۆلێت مە نەگەهیت ، دڤێت مالەکا ژ ڤێ مەزنتر بگرین !

بابێ گۆت :

-ئەگەر هەر ئەڤ هندە بیت ، ئاسانە ،سبەهی دێ مالەکا مەزنتر گرم .

رۆژا پاشتر هەروەکو بابێ گۆتی : چوو کۆشکەکا مەزنا چار تەبەقی کرێ‌کرو .. دەست هاڤێتە شۆلکرنێ .. ئەڤێ هندێ‌ژی بێژم کو شۆلێت وان ئەڤەبوون :

بروانە : ل : ٧

خوزکێت دلێ مە

کورتەچیروك

فیصل مصطفی

بلبەکێ لسەر تاکەکێ دارێ دخویندو ئەو در هەمی تژی ئاوازێت خۆ یێت خۆشس کربوون .. ئەو گول و کولیلك هەمی ئێخستبوونە سەربادانێ .. چاڤێ رۆژێ ل ئاسمانێ زەلال دکرەکەنی و داڤێت خۆ یێت ئارمویشێ زەر بەردابوونە سەر رویێت جیهانێ .. بێهنا وەرزێ بهارێ ژ هەمی لایەکی بلندبوو .

پەریەکا شەنگ و شەپال ژ ئاقارێ دژفریڤە .. دەستەکێ گولێت بژارتی و جوان د دەستێ وێ یێ دەلال‌دا بوون .. گاڤ بۆ گاڤ بلندکرە راستا دێمێ خۆیێ شیرین و ژ کوراتیا دلەکێ گەرم بێهندکرێ .

پەریا دەلال گوه ل دەنگێ بلبلێ سەوداسەر بوو .. سەتا ئاوازا وێ گرت و هێدی هێدی شلیتا وێ تۆمارکر .. تاکو گەهشتیە بن دارێ .. ئێدی راوەستیاو دەرۆکێت دل و مێلاکێت خۆ بۆ ڤەکرن .. بلبلی ژی دەمێ پەریا شۆخ و شەنگ دیتی ، هندی دی مفتەلای دەنگێ خۆ بوو .. هندی دی حەزو ئەڤینا خۆ دەرێخست .

کەلا خەریبیێ ل دلێ پەریێ دا ، ئینا دگەل بلبلی‌دا کەڤتە ئاخفتنێ ! گۆتێ :

بلبلێ دەنگ خۆش .. دل کولێ دەنگ خۆش .. خوزی من زانیبا سترانێت تە یێت خۆشیێ نە یان یێت نەخۆشیێ نە ؟!

بلبلی بەرسڤا پەریێ داو گۆتێ :

پەریا منێ نازکێ .. زەریا منێ نازکێ .. کەس هەیە ل ڤێ بهارێ ئەڤا هۆسا یا خەملی .. لناڤ ڤان گول و گولزارێت کەش ، سترانێت نەخۆشیێ ببێژیت ؟! نەخاسمە ل جیهانەکێ پەریەکا ژێهاتیا وەکو تە تێدابیت ؟! ما من چ ل دنێ هەبە داکو خەمێ بۆ بخۆم ؟ سترانێت من یێت ئاشتیێ و سەربەستیێ نە ، هەر دێ دخۆش بن .

● ئاخ بلبلۆ .. خوزێ ژ خێرەکا خودێ‌را تۆ د قەفەسکا مالا مەدا بایێ ، داکو هەروو هەرگاڤ من گوه ل سترانێت تە یێت خۆش و شیرین ببا .. بەلکی تە کول و برینێت دلکێ منێ ئەبدال و رەبەن دەرمانکربان و ، تەمارو تەنێ ژ هزرو بیرێت من بربان .

● پەریکێ .. پەریخانێ .. رەوشەنا ڤێ جیهانێ ..وەنینە

بروانە : ل : ٧

بشکوژێن گول و کولیلکان

بوچی گەلۆ

بووچی گەلۆ ؟
دارخازێت من دبێ پیتەنە
چەرخا زڤرووك دکەتە قاچك و ڤەدجیتن
دمێژیتن ..
دلێ خۆ پێ ناسووژیتن
نابێژیتن ..
خودان گیانە دڤێت بژیتن

یاسین محمد حسن

●

دەنگ ژ کیراتیا دلەکێ پڕ ئەڤین

جانا من ...
شەمالکا ژیانا من
ئاوازێت برینا من
کووترا بێ هێلین ...
ئەو چما تو مایە گێژو سەودا
تو ئەڤرو بەرزەبوی دگرانە خەودا
تو مای بێ هێلین .. تو مای بێ مەودا
جانا من ....
هیڤیا مانا من
خەونا ڤیانا من
خانما لەپ زێڕین ....

- عبدالعزیز احمد -

●

هەچی بڤێت

یا من گوتی ئەرزانە
گوه بدە شمێ گوتنێ
بەها نە لسەر پارانە
ئەگەر دڤێ سوتنێ
زانینی چەکا گرانە
نائێتن فروتنێ

× × ×

هێدی هێدی بخوینە
دا تو بشێ ڤەهوینێ
زانین تشتەك شرینە .
هەڤ پشکە لگەل ژینێ
خوینێ ژ چاڤا بینە
روناهیێ دێ بینێ

مستەفا حسین مستەفا

●

هەڤالێ

بەژنا دەلالێ زراڤە
دمێ وێ تێکدا خوناڤە
دلێ من سوت ژ هناڤە
کەواند ب‌ئاڤا گولاڤە

× × ×

هەردو چاڤێتە یێت جوان
تزا خودێ تە چەوا دان ؟
بێت بوێنە بەستەو ستران

× × ×

ئەڤرو جیهانێ شاهیە
ئاواز ، سترانو کەنیە
زێ وەرە بێژە :تە چیە ؟
کەر تو نەئێ ژین بوچیە

سعد یونس ئەتروشی

●

ژڤێ کورتتر ئەز نانڤیسم

پایتەختێ من
هەکو تێم د دلێ تە دا
بەرزە دبم د گێلەشوکا چاڤێت تە دا
ئەز خەریب دبم
ژ گوندێ خو ..
ژ خانما خو ..
یا نە ژ مێژە بو دلێ خو
من کری بیك
ئەز خەریبم وەکو بەرێ
من د ڤێتن ئەزمانێ خو
بکەم بەفریك
بەفرێ بمالم ژ بەربانکێ مەیێ بچیك
دا پێت دەیکا من تەڕ نەبن
هەمی گاڤا یا ل هزرا من
کا دێ کەنگی زڤرمەڤە
ڕێکا مالێ پێنگاڤ‌پینگاڤ‌دێ پێڤ مەڤە
یان بەر سرێ
کا ئەو گولێت من ژ دل چاندین وەکی خونە
یان بسەرسرێ
ل‌بن بەفرێ
قەرمتینە ئو تێك چونە
ئەز خەریبم ..
ئەز خەریبم

(محسن قوچان)

کاروانێ رەوشەنڤانیێ

- فاروق ئامێدی -

چەند خوشە دەمێ هەر هەیام هەیام کورو چڤاتێن تورەیی ژ هوزانان ژ چیروکان ژ رەخنێ دهێنە گرێدان و جماوەرەکێ بوشی لێ خڕڤەدبن و لێ کوم‌وبن ... هەلبەت ئەڤە بەلگەیە بو پێشڤەچونا رەوشەنڤانیێ و فرەهبونا سنورێ تورەیێ کوردی لدهوکێ ... دیارو ئەشکەرایە خڕڤەبونا گەلەك خەلکێ لڤان توخمە کوڕان دژڤریتە چالاکی و بزاڤا یەکەتیا تورەڤانێن کورد ... گەر ئەڤ خەبات و زەڤەرە نەبا ئەڤ کومەلێ خوێندەڤان و نڤیسەڤانان پەیداو دروست نەدبو .

براستی پشتی ڤەبینا ئێکەتیێ و گرێدانا کوڕان ئەم هەستدکەین کو شارو سنورێن هەڤالێن تورەی و ئەڤیندارێن هوزانان بەرفرەهبویەو بەریف گوڕان و سەرکەفتن چویە ... چونکە روژ بو روژێ شاندنا گوتارو بابەتێن فولکلوری بو گوڤارو روژنامان پتر لێ‌هاتییە ..دیارە خوێندەڤانێن گوڤارو روژنامان ژی پتر ل‌وهاتبنەو پتر بایەخ پێ هاتیەدان .

ئەڤە ژ لایەکیڤە ... ژ لایەکێ دیترڤە نڤیسینا کوردی - دبەرڕا- دهێتە ڤەوژارتن و بژارتن ... هەلەو چەوت دکەڤنە لایەکی و گوتن و پەیڤێن جوان جهێ وان دگرن و وردە وردە رێ ڤەدکەن کو زمانەکێ پاکو بژین لێ دەربچیت ... تورەیەکێ خوش و رەوان لێ هەلکەڤیت و وەتوڤ فراوان ببیت کو بکاربیت هەمی ووتەو گوتنێن زانین و زانستێن هاوچەرخی ڤەگریت و بشێت لگەل پێشکەفتنا سەردەمێ نهو برێڤەبچیت .

لسەر ڤێ هندێ دڤێت تورەیێ باب و باپیران ژی ژ بیرا مە نەچیت و ڤەکوینەڤە ... ڤەرێژا تورەڤانێن مە یێن کەڤن و بناڤ‌ودەنگ ڤەخوینینەڤە ... فولکلورێ مللەتی بتێکرایی دەستڤەدەین و شروڤەکەینەڤە ... ڤان هەمیان لگەل بارێ نهو بکەینە ئێك و وجێ ژێوەرگرین و ببیتە بناغەکێ موکوم و دیواران و تاقان لسەر دانین و ئاڤاکەین کو تورەیەکێ رەسەن ژێ بێتە هەلبژارتن و بکاربیت روناهیێ ڤەدەت و رەخ و روێن خو رەوشەن و روناك بکەت .

چەند خوشە هەر هەیام و هەر دەم ... گوتار هوزان .. چیروك .. رەخنە ... فولکلور ... بێنە نڤیسین لسەر دەستێ گەنج و تولازان و دپڕبن ژ پەیڤێن پیروز و هەڤوکێن سەنگاندی ... پڕبهابن و پڕواتە ... هەمی دارخازو تارەانج و سەرکەفتن بن ؟ .

هەر وەسا لگەل بورینا روژێ ... لگەل زڤرینا سالێ رەوشەنڤان و هەڤال دوستێن تورەیی دەست نەدانینەو پێنکاف نەراوەستاندینەو قەت سستی ژی نەکریە ژ بو بەلاڤکرنا هزرو بیرێن ڤەنج ... ژ بو بیرو باوەرێن سەنگ ... ژ بو ملال ئێخستنا کاروانێ رەوشەنڤانیێ بهەمی چەشنافە . جهێ سەرفەرازیێ و سەربلنداهییە گەر هاتو ڤەلەمەك راوەستا گەلەك ڤەلەم تیژێن دیتر جهێ وی دگرن ... گەر سەرێ خامەیەکێ کوت بو سەرێ خامەیەکێ دیتر هارو تیژدبیت .

لێ هیڤیبا مە ئەوە ڤەلەمێن خو تیژنەکەین بو ئێکودوو لخو بزڤرین ... نەخاسمە رەخنەڤان دەمێ دکەڤنە رەخنێ ئەم دزانین هەر تورەیەکێ گەە هاتو رەخنە کەفتە دناڤدا ئەو تورە بەریف پێشڤەچونێ دچیت ، گەر هاتو رەخنە نەبیت دیار دبیت کو تورەڤان پویتە بگوتارو ڤەرێژا ئێکتر ناکەن .. ئەم هەمی ژی دزانین رەخنە بەلگەیە بو پێشکەفتنا تورەیێ هەر مللەتەکی ... ژبەر ڤێ هندێ هیڤیدارین نەخاسمە ژ رەخنەگران کو بابەت و گوتارێن وان لسەر جەرگێ تورەی بتنێ بیت ... رەخنەکا هونەری بیت ... پەیوەندی بتورەی و بابەتیڤەبیت و بەس ... نە بەرپێکا بدەنە ئێکتر ... نە بکەڤنە دناڤ کەرب و کینداو کەسێتیا ئێك‌ودو .

براستی ئەم شانازیێ بهەر بابەتەکی دکەین ، ئێکجارێ رەخنێ ... لێ یا دوریبیت ژڤان تشتێن مە گوتی .

لدیماهیێ هیڤیا مە ئەوە : هەمی شارو باژێرو گوندێن کوردستانێ بێ‌بەها نەبن ژ هوزانڤان و تورەڤان و رەوشەنڤانان .

هیڤیا مە ئەوە :

بهەر نهال و دولەکێ هوزانەك بو بێتە رێستن

بهەر سترانەکێ چیروکەك بو بێتە نەخشاندن

بهەر بابەتەکێ فولکلوری گوتارەك بو بێتە رێژتن ؟

هەمی وێنە ژ تە نە

شەپولێن دەریا
لدەمێ دلەیزن ... دێن و دچن
نەتشێ .. زولف و گەزێن تە ...
چاك دگرن
لدەمێ سێڤ صوردبن
لپاش گەهێنێ خڕدبن
وێنا رپێ و لیڤێت تە ..
چاك دگرن
لدەمێ شەمامۆك دگەهن ..
شل و مل‌دبن
رەنگێ سینگ و مەمکێن تە ...
وەردگرن
ل‌دەمێ تارو تەمبیر
ئاوازێن خوشیێ لێ‌ددەن
مینا ترپێن دلێ تە ..
سترانێت دلداریێ ...
دەردگەن
لدەمێ تیشکێت چاڤا ..
دگەل فرمێسکا تێك‌هەلدبن
ئاخنکێن یارا لدلا دەردەچن
کەسەرو کولێن دوێریاتە
نەقش‌دەکەن
لدەمێ گجێت کوجەر ...
سواری ماهێنەکا کحێل
مافورێ چاك
سەماورێ تازە
بو رێیا کیستانێ
سەرێ کاروانێ کوجەریێ .. دگرن
ژیانا خوشیێن تە ... دلبەر ...
نیشان‌ددەن
لدەمێ یێریڤان کوم‌دبن ..
ب‌لاڤژە رێکا بێرێ دگرن
چاڤا لشڤانا دقوچینن
داوەتا رەشبەلەك
دگەل شڤانا
دەستێن بەك دگڤشن
بیرا کەنیا تە .. دلبەر
بو ژیری دینن
لدەمێ یێریڤان کوم‌دبن ..
مەشکا شیرێ دشولقینیت
بو هەڤێزێ مەرو بزنا کوم‌دکەت
دگەل مێرێ خو
دیوارێت خانی ئاڤادکەت
داسیکا خو هەل‌دگریت
مانێت خو هەل بەرپیشتێ دکەت
درووینا گەنم و چەهادکەت
لناڤ برنجا بژارێ‌دکەت
شەپرزەیا تە .. دلبەر
بێهن فرەیا تە لسەر شولێ
خەباتا تە یا بێ وچان
چاك و چوان رەنگی‌دگرن
لدەمێ ژیانا مەزن
گەردونێ فرە.. چەارخادنێ
لچان و رەخێ دهەڤ د زڤرن
دارو گیا
چێچکێت کەوا .. کودێت هرچا
بەرخێت مەرا زاورکێت مروڤا
لدەمێ لچروو پیکا دەردچن
مروڤایەتیا تە
ڤیانا تە بو ژیانێ
مرنا تە بو روژەکا نوی
ژیانا تە بو ژینەکا ئازاد ..
دلبەرا من
لهەمو دەما
بو چاڤێن پڕ روندك .. بدیارێ دینن

دکتور نافع ئاکرەیی

Institut Kurde de Paris

هاوڕێ البکر (پاشماوە)

رژێمە کۆنەپەرستەکانی عەرەبیشەوە دیارە کاری لە تێکۆشانی نەکردوەو بەڵکوو بەتوندی خۆی گرتوەو بەشێوەی فرە چەشن بێزاریی‌و تووڕەیی خۆی دەربریوەو رەفزی هەموو جارەسەرە خۆبەدەستەوەدەرو تەفروتوناکەرەکانی کردوەو حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستیش کە لەعیراقدا سەرکردایەتی حکومەتی شۆڕشگێری دەکا ، شەرەفی هاوبەشی‌کردنی دەورێکی پێشەوایەتی‌و کاریگەرانەی لەم مەیدانەدا بووە کە لە وەدیهاتنی بەیەك گەیشتنی هەردوو وڵاتی سوریاو عیراقی برادا خۆی نواند .

پەیمانی کاری نەتەوەیی هاوبەش لە نێوان هەردوو وڵاتی عیراق‌و سوریای برادا بنەڕەتێکی ستراتیجی بوو بۆ رووبەرووبوونەوەی نەخشە ئەمپریالی‌و زایۆنیەکانو تەگانێکی شۆڕشگێڕانە بوو ، نەتەوەی عەرەبی خستە بەردەم ئەرکە مێژوویی‌یەکانی‌و بەرپەرچدانەوەیەکی توندو رەسەنیش بوو بۆ سەر ئەو نیازانە کە بەتەقەلای پەرش‌و بڵاوەپێکردنی وزەکانی گەلی عەرەبمانو سەلماندنێکیش بوو کە دەری‌خست نەتەوەی عەرەب چ توانایەکی راپەڕینو گەڕانەوەی ملگرتنی رێبازی یەکێتی‌و تێکۆشان بە ئامانجی رزگاربوون هەیە .

تاقیکردنەوەکانی گەلانی تێکۆشەری لاوس‌و ڤێتنام‌و کەمبودیاو ئەنگولاو ئەواتی‌تر لەو دەوڵەتانەی کە توانیویانە خۆیان لەدەست ئیستعمار رزگاربکەن ، دەریان خست کە یەکێتی تێکۆشان مەسەلەیەکی بنەڕەتی‌یەو هەرگیز ناتوانرێ دەستی لێ‌هەڵبگیرێ .

پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی‌و شارستانی تەواو نابێ ، ئەگەر شوێن پێی ئیستیعمارو چەوسانەوەو ستەمکاری‌و ئەو رەگەزپەرستی‌یەی تێدا هەڵنەکێشرێ کە گەلانی دەوڵەتە پەرەسەندووەکان بەدەستیەوە دەناڵێنن . بێگومان تێکۆشانی ئەم گەلانە ئەنجامی حەتمی رژێمەکانی قەوارەی زایۆنی لەخاکی فەلەستینداو حوکمی کەمایەتی‌یە سپی‌یەکان لە زیمبابۆی‌و خوارووی‌ئەفریقاو رژێمی بینۆشیتی فاشیزم لە شیلی بڕیار دەدا .

ئێمە دەنگمان دەخەینە پاڵ هەموو ئەو دەنگە پێشکەوتوو-خوازە پیرۆزانەوە کە داوای رزگاری مرۆڤ دەکەن لە هەموو شێوەیەکی بەندایەتی‌و بۆ قەدەغەکردنی هەموو جۆرە چەکێکی وێرانکاری‌و کاولکاری لە جیهانماندا و لە کۆتاییدا سڵاوم قبول بکەن .

دوای ئەوەی ئەندامی سەرکردایەتی نەتەوەیی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست هاوڕێ نعیم حداد لە خوێندنەوەی نامەکەی سەرۆکی بەڕێز بۆوە ، چەپڵەڕێزانێکی توند لە هۆڵی کۆنفرانسەکەدا دەنگی دایەوەو سکرتێری گشتی‌ی ئەنجومەنی ئاشتی جیهان بەڕێز رۆمیش شاندرا دووپاتی کردەوە کە نامەکە دەوری سەرۆکی بەڕێز احمد حسن البکر لە بنیاتنانی ئاشتی‌یەکی جیهانی کە لەسەر عەدالەت‌و مرۆڤایەتی دامەزرابێ ، دووپات دەکاتەوەو ستایشی دەوری عیراقی کرد لە بارەی پشتگیری‌و لایەنگیری‌کردنی بزوتنەوەکانی رزگاری‌نیشتمانی لە ئاسیاو ئەفریقاو ئەمریکای لاتینی .

ئاژانسی دەنگوباسی عیراق

سەر وتار (پاشماوە)

هێزەکانی دژ بە شۆڕشیش لە سنوورێکی دیاریکراودا نەوەستان ، بەڵکوو لە پیلانگێڕی‌یە درەکە یاندا بەردەوام بوون ، لەبەر ئەوەی زانیبوویان بەردەوام بوونی شۆڕشی مەزنی هەشتی شوباتو ، چەسپاندنی واتای ئەوەیە : بەرژەوەندی مافە تایبەتی‌یەکانیان بە تەواوەتی لەناوببرێن .

تێکۆشەرە بەعسی‌یەکان بە قوولی هەستیان بەو مەترسی‌یە چاوەڕوانکراوە دەکرد رووی بەرووی شۆڕشە نوێ‌و گەلەکەیان دەبێتەوە ، ئەوەبوو جوانترین شێوەی لایەنگیری‌ی هەمیشەییان بۆ باوەڕی نەتەوەیی سۆشیالیستی خۆیان نواندو ، چەندین وێنەیان دەربارەی ئاکاری بەرزی شۆڕشگێرانەیان خستە پێش چاو کە لە ناو مێشکدا ناسڕێتەوە ، سەرەڕای هەموو ئەو رووداوو ئەفسانانەی دەربارەی « شۆڕشی سەربڕراو » بە درۆو دەلەسەوە هەڵبەسترابوون .

پاکی‌ی خەباتگێری بەعسی‌و ، نەفەس بەرزی‌و بەدەسەڵات تەفرەنەخواردنی‌و ، بە کەمزانینی تەنانەت سادەترین پێداویستی‌یەکانی ژیانی رەوا ، رازی بوون بە شەونخوونی‌ی بەردەوام‌و پڕ ماندوێتی بە درێژایی نۆمانگ - لەبری ئەو هەموو شتانە - یەکێك لە دیارترین ئەو دەستنیشانکراوە باشانە پێشان دەدات کە دەستکەوتەکانی شۆڕشی هەشتی شوبات خستنیە ڕوو ، کە پێویستە هەمیشەو بەدرێژایی ڕێگای تێکۆشانی سەختو درێژمان لەبەر چاو دەروون بن .

بەڵام نەبوونی ئاراستەکردنی مەرکەزی‌ی سەرکردەیی کردنی حزب - لەو کاتەدا - ولەنگ‌بوونی پێوانە راستەکان بۆ تەواوکردنی دەوری سەرکردایەتی‌و بنکە حزبی‌یەکان لە بەرێوەبردنی ئەرکەکانی شۆڕشدا ، ئەو کەلێنە گەورەیەیان دروست کرد کە هێزە لەرێلادەرەکان پێیدا تێ‌پەڕین بۆ جێبەجێ کردنی نەخشە تاوانکاریەکەی لە هەڵگەڕانەوەی هەژدەی تشریندا لە نێوان ئەو جێگایانەوە کە لە دەستەڵاتدارێتی ٨ی شوباتدا بەدەستیان هێنابوو .

جارێکی تریش تێکۆشەرە بەعسی‌یە بە ئامانجەکان رووبەرووی چارەنوسی خۆیان بوونەوە - بە هەمان گیانەوە کە وای لێ‌کردن بەرەوووشتێکی شۆڕشگێری‌ی بەرزەوە خۆیان لە هەموو تەفرەخواردنێك دوور بگرن‌و ، باوەش بەشەو نخوونی‌دا بکەن‌و ، هەستی بەشێوەی رەوا بەرانبەر بە شۆڕشە ساواکەیان لەدڵیاندا بێنن‌و بەبن رووبەرووی تونددوتیژی‌ی لەرێلادەری بوونەوەو ، تاڵی‌یەکەیان چەشتو ، لەژێر باری قورسی‌دا موعاناتیان کێشاو جۆرەها چەشنی داهێنراوی ئازاردانی لەشی‌و سایکۆلۆژیان دی ، لەچەندین هەوڵی دڕندانەدا ، بۆ بوونی ڕێکخراوی‌بانەی حزب‌و ، هەڵوەشاندنەوەی دەوری خەباتگێڕانەی ، نەك سەرەتای بە رق‌و کینە بەرێتی‌ی دوژمنان دەست‌پێ دەکات‌و ، نەك کۆتاییشی بە تانە لێدانی دۆستان دوایی‌دێت .

کەچی پتەوی‌ی تێکۆشەرانی حزب‌و ، توانای بێوێنەی تێکۆشانیان ماوەی لەبەردەمی نەخشەکانی هێزە لەرێ لادەرەکاندا نەهێشتەوەو ، سەرکردایەتی کردنی مێژوویانەی حزب توانی بەسەر ئەم نەهامەتی‌یە دژوارەدا بازبداتو ، لە رێڕەوی خەباتگێڕانەی حزبدا هەمیشە بەردەوام بێت تاوەکوو شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی تەمووزی تەقاندەوەو رووی رەسەنی بۆ شۆڕشی ٨ی‌شوبات گێرایەوەو ، لەهەموو مەیانێکدا دەستکەوتە بەرزەکانی بەدی‌هێناو ، بەم شێوەیە بە جوانترین چەشن گیانی شۆڕشی ٨ی شوباتی بەڕاستی دەربڕی .

ئێستاش شۆڕشە پڕ دەستکەوتەکەمان لەسەر رێگای بنیاتنانی سۆشیالیستی‌و تێکۆشانی نەتەوایەتی هەنگاو دەهاوێژێت کە بەم زووانە بەراگەیاندنی یەکێتی نێوان هەردوو وڵاتی برا : عێراق‌و سوریا ئەنجام دەگرێت‌و ، هەروەها بە ئەنجام گەیاندنی یەکێتی‌ی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست‌و تێکۆشەرەکانی لەهەموو وڵاتی عەرەبدا ، لەم‌کاتەدا زۆرمان پێویست بە وەرگرتنی قیبەمی بەرزی تێکۆشەرانەی خەباتگێرانی حزب هەیە کە خەباتگێرانی حزب لەکاتی شۆڕشی ٨ی شوبات‌و دوای هەڵگەڕانەوەی ١٨ی رەشی تشرین - خستیانە پێش چاو ، لە دەسبەردار بوون لە شتە بچووکەکان‌و ، ئاواتە کەسایەتییەکان‌و ، بەدڵ‌و بەگیان ئاوێتە بوونی رەوتی بەرەوپێشەوە چووی تێکۆشانی حزب داو ، لە جێگەیەکی پڕ لە تواناترەوەو پرشنگدار-ترەوە لە تێکرای دەوروپشتی نەتەوەییمانەوە .

شۆڕشەکەمان کە ئەمرۆ چووەتە نێو دەروونی راستەقینەی گەلەکەمانەوەو ، بە ئارەزوو خۆ لە دەوروپشتی کۆبوونەتەوەو ، کە بە وووریایی‌و ئاگاداری‌و توانای چەك هەڵگرتنیان خۆی چەکدار دەکات بۆ پاراستنی لە رێگەی سوپای میللی‌ی پاڵپشتی هێزە چەکدارە نەبەزەکانمانەوە ، کە یادی نۆهەم ساڵەی دامەزراندنی لەگەڵ یادی شۆڕشی ٨ی شوباتدا بەیەکەوە دەگرنەوە .

ئەمانە هەموویان پتر باوەڕبوونمان بە توانای جەماوەرمان بەتین‌تر دەکات بۆ پاراستنی شۆڕشەکەیان‌و ، پتر نیازمان بۆ بەردەوامی‌ی بەخششی خەباتگێرانە دەنێتەبەر ، تاکوو ئامانجەکانمان لە یەکێتی‌و سەربەستی‌و سۆشیالیستی‌دا دێنەدی .

سەربەرزی‌و نەمری بۆ شەهیدانی شۆڕشی ٨ی شوبات‌و ، ئەو شەهیدانەی بەهۆی دەستدرێژی کردنی گوللەی لەرێلادەری‌یەوە گیانی خۆیان لەدەستداو ، هەموو شەهیدانی حزب‌و نەتەوەکەمان بە درێژایی مێژووی پڕ خەباتی هاوچەرخانەمان .

٤٠ ساڵەیە (پاشماوە)

رادیۆی بۆ مسۆگەر بووە ، شایانی بایەخ‌و رێزمان بێ .

من وەکو یەکێکی ناو ئەم خەڵکە وا تێدەگەم کە ئەو رۆشنبیرانەی گەلێ جار بە کۆمەڵ داوەت دەکران‌و بە کۆمەڵ لەگەڵ گەورە کاربەدەستەکانی ڕاگەیاندن‌و رادیۆدا بۆ « چاکی‌ی» ئەم رادیۆ یەکەمە کۆ دەبوونەوە تەنانەت پار ئەم‌کاتە ، بۆ ئەوە بووە کە بە هاریکاری‌ی هەردوولاو - کارگەرانی رادیۆکەش - بۆ خزمەتی نیشتمان‌و کۆمەڵان هەر خێر بداتەوە ، بۆیەکا لە رووی دڵسۆزی‌یەوە - وەك کەسێ- باوەڕی خۆم وا دەردەبڕم‌و دەڵێم : بۆ ئەوەی ئەم دەنگە هەر زوڵاڵ بێ ، ئەوا دەبێ ئەو سنگە فراوانەی کە بۆ زۆری رۆشنبیرو هونەرمەندان‌و تیپەکانی ئەم شارو ئەو شوێن ، بۆ هەموو گوێگرەکان کراوەتەوە ، بە کۆششی جوان ، بە نووسین‌و دارشتنێکی رادیۆیی‌و هونەری‌ی ، بە زمانێکی پاراوو بێ تەکەللوف‌و دەنگێکی رادیۆیی ، بە مۆسیقەی جوان ، وشەی جووان ، چیرۆکی چاك ،. گەورەترو خۆش‌تر بکرێ کە بێگومان ئەو کاتەش نەك هەر -بڵندی‌ی- ئەو دەنگە بەڵکو بڵندی‌ی پێشکەوتن‌و خۆشی‌ی وڵات‌و خۆیشمان دێتەوە ڕێ

بە بۆنەی (پاشماوە)

هاوڕێ عبدالرزاق فارس ئەمینداری سەرکردایەتی شوعبەی سلێمانی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست‌و هەندێ لە هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی شوعبەو دوکتۆر خەسرەو غنی شالی جێگری سەرۆکی زانکۆی سلێمانی‌و بەڕێزان پیاوانی ئاینی‌و ژمارەیەکی زۆر لە هاووڵاتیان ئامادە بوون .

لە پێشدا ، چەند ئایەتێك لە قورئانی پیرۆز خوێنرایەوە ئینجا بەڕێز جێگری پارێزگارو هاوڕێ ئەندامی سەرکردایەتی شوعبەی سلێمانی حزب هەر یەکە وتارێکیان بەم بۆنەیەوە خوێندەوە کە تێیاندا سڵاویان لەم بیرەوەر یەپیرۆزە کردو باسی ئەو مانا بەرزو پرشنگدارانەیان کرد کە پێغەمبەر محمد (د.خ) لە پێناوی رزگارکردنی نەتەوە لە زوڵم‌و پشتگیری کردنی راستی‌و لە ناوبردنی چەوساندنەوەو کۆیلەیەتی رێ نوێنی کردنی خەڵکدا بەرەو رێگای روناکی‌و راستی هەڵی‌گرتبوو .

پاش ئەوە ، بەرێوەبەری ئەوقافی سلێمانی وتارێکی خوێندەوە کە تێیدا بابەخی‌نا لە چاوەدێری‌کردنی دەزگا ئاینی‌یەکانی وپیاوانی ئاینی لە لایەن سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕشەوە .

خۆزگێت (پاشماوە)

وەك تۆ هزردکەی . نازکیا دەنگێ من‌و خۆشیا سترانێت من‌و شیرینیا ئاوازێت من هەمی دێ د ناف قەفەسکا تەدا بنە گری‌و نالین‌و .. دێ کول‌و برینێت دلێ تە کویرتربن‌و .. تەمارو تمنی د هزرێت تەدا ستویرتربن !

● یا ئەز چ بکەم دا تەناهی ب دلێ مندا بهێتە خارێ ؟

● تۆ خوزیکێت هندێ بخازە کو چ رەنگێت قەفەسکا ل جیهانێ نەمینن داکو تۆ ژی ژ وێ قەفەسکێ دەرکەڤی یا تۆ تێدا ! هینگی .. دێ‌زانی دەرمانێ دلانا تەو دامانا تە چیە .

● هەیهۆ بلبلۆ . جارێ.. خوزیکێت دلێ تە .

کۆمەڵی زانستی (پاشماوە)

کلچێوی فێربوون‌و زانستی رشت .

زۆرجار لاپەرەکانی رۆژنامەی ژیان بە نووسینی ئەم شاگردانەی زانستی ئەرازایەوە ، بە ووتەی شیرین‌و جوان ، بە هۆنراوەی بە کەڵك خۆیان بە خوێندەواران پێشکەش ئەکرد ، وەکو شاگردێکی دڵسۆز سپاسی بەرزی مامۆستاکانی زانستی‌یان ئەکرد ، خۆیان بە گوش‌کراوو پەروەردەکراوی دەستی ئەوان دائەنا .

بەم چەشنە لە ماوەی چەند ساڵێکدا بەروبوومی ئەم کۆمەڵە وسودو کەڵکی بوو بە خەرمانێکی گەورە ، توانی دەستەیەکی باش لە خوێندەواری ورباو مێشك کراوە گۆش‌و پەروەردە بکاو بیان‌خاتە گۆڕی ژیان‌و تێکۆشانەوەو بیانکات بە پشکۆی ئاگری بەرپاکردنی رۆژی رەشی شەشی ئەیلول ، رۆژی راپەڕین‌و داوکردنی مافی پێشێلکراوی گەل .

بەهۆی ئەم رووداوە شۆڕشگێری‌یەوە دەرگای کۆمەڵ داخرا بەڵام بە هاتنەوەی احمد بگ بە متصرفی سلیمانی لە ساڵی ١٩٣٢داو هەوڵ‌و تەقەلای زۆری دوبارە دەرگای زانستی کرایەوەو لە جاران زیاترو گەرمتر ئەرکی پیرۆزی خۆی ئەبرد بە رێوە تا لە دواییدا لە ساڵی ١٩٣٨ بە یەکجاری داخراو خرایە سەر معارف‌و بە پارەو پولەکەی بینای قوتابخانەی گوێژەیان کری‌و کەل‌وپەل‌و میراتی‌یەکەشی هەر بەرەو رووی معارف کرابەوە . بەم چەشنە رۆشنبیرانی کورد توانیان ١٢ ساڵی رەبەق بە هەوڵ‌و کۆششی بەردەوام بەرهەمێکی گەورە پێشکەش بە گەل بکەن‌و سەرگوزەشتەیەکی پڕ لە شانازی لە مێژووی کاروانی رۆشنبیری کوردا تۆمار بکەن .

ئاگاداربە (پاشماوە)

شۆلا کوڕێ مەزن قاچاخچیتی-بوو ل ژێرزەمینێ .

تەبەقا ئێکی بۆ کوڕی بچویك بوو دراڤێ قەلپی چێدکر .

تەبەقا دووێ داپیرا مالێ کربوو جهێ پویچاتیێ .

تەبەقا سێ‌ بوو جهێ فرۆشتنا تشتێت کەڤن‌و دویرۆکی‌و کەڤتبوو دەستێ کچا مالێ .

تەبەقا دویماهیێ ببوو قومارخانا دایکێ .

بابێ مالێ‌ژی هەروەکو ئەو بخو دبێژیت : ئەز گەلەك خودان ئابروومە چونکی هێشتا من نەهێلایە کەس د کارێت مە بگەهیت .

ئەڤڕی ببوو برێفەبەرێ ڤان هەرچار جهان دهاتو دچوو.. ئەگەر جارەکێ ببا دەنگ‌بەدەنگ ، دا زوی خوگەهینیتێ‌و دابێژیت : ئەز هیڤی‌دکەم هێدی‌هێدی بلا کەس ل دەرڤەی مالێ تێنەگەهیت .

بەلێ مخابن شڤێدی پۆلیسان رەخێت مالێ گرتن‌و دەستێت هەمیا کەلامچەکرن.. بەس باب تێنەبیت . خەلکێ مالێ هیڤی ژ پۆلیسان دکرن کو نەهێلن بابێ مالێ تێبگەهیت .

د وێ گاڤێدا باب ژ خەو رابووو گۆتە هەڤالان :

-ئەی هەوار ، ئەی هەوار، بۆ خاترا خودێ‌و پێغەمبەران ڤێجارێ بلا هەمی تێبگەهن من دلێ هەی مالەکا مەزنتر بۆ هەوە کریکەم !

پرۆژەی تەلەفزیۆن پاشماوە

میندیوتیپ‌و مسجلەو ئەتوانرێ دەنگەکان ئالوگۆر بکرێن بەهۆی جیهازی (میکسرە)وە کە خۆمان دروستمان کردون .

ئەوەی شایانی باسە ئیستگەکە بەشی دەنگی لەگەڵ نەبوو ، خۆمان توانیمان بۆی دروست بکەین‌و بۆی دا بمەزرێنین‌و لە هەمان کاتدا چ مامۆستاو چ قوتابی ئەگەر ئارەزوو بکا ئەتوانێ لەگەڵ زۆری سیطرە قسەبکا . بەتایبەتی لەکاتی وانەوتنەوەو لە هەمان‌کاتدا مامۆستای زۆری سیطرە وەڵامی ئەداتەوە ..

بەتەماین ساڵێ داهاتو هەندێ جیهازی تر وەربگرین وەکو جیهازی میکروسکوپ کهربائی لە گەڵ کامێرەکەی‌و جیهازی تەسجیل‌کردنی وێنەو دەنگ (فیدیوریکورد) بۆئەوەی بتوانین بە ئاسانی جموجوڵێ پەروەردە وەکو وانەی راهێنان‌و محاضرەو چالاکی وەرزشی‌و کاروباری هونەری تر تۆمار بکەین‌و دوای لە ئیستگەکەوە لێی بدەینەوە .

ماوەی ئیش‌کردنمان لە دامەزراندنی ئیستگەکەدا نزیکەی (٢٠) رۆژی خایاند .

ئەم‌پرۆژەیە زۆر گرنگە بۆ مامۆستایش‌و قوتابیش چونکە باشترین هۆیە بۆ روون‌کردنەوەی وانەکان چونکە لەیەك‌کاتداو لەهەر چولێکدا مامۆستا چی جیهازێکی بوێ ئەتوانێ بەهۆی جیهازی کۆنترۆلەوە بیکاتەوە .

لێرەدا ئەمەوێ باسی ئەو هۆیانە بکەم کە بەراستی هانی داین کە بەم خێراییەو بەسەرکەوتوویی ئیستگەکەمان بگاتە ئەنجام‌و لەپێش هەموویانەوە بەڕێز بەرێوەبەری گشتی پەروەردە یارمەتیەکی باشی داین‌و هەموو پێداویستیەکانی بۆ ئامادەکردین‌و گرنگیەکی تەواوی بەم پرۆژەیەداو هەروەها کاك برهان نوری سەرۆکی لقی راهێنان هەر یارمەتیەکی باشی‌داین‌و بەڕێز سەرپەرشتیاری مەڵبەندی زانیاری‌و ئیش‌کردن هەر ئیشی باشی لەگەڵدا کردین لە کۆتاییدا داوای سەرکەوتن بۆ هەموو دڵسۆزان ئەخوازین بەتایبەتی سەرکردایەتی شۆڕشی ١٧ی تەموز بۆ ئەو بایەخ دانەی کە ئەیدابە بواری پەروەردە کە بەراستی ئێستا عیراقی خۆشەویستمان بە قوناغێکی گرنگ‌دا تێ‌دە پەڕێ‌و هەر رۆژە دەسکەوتێکی نوێ بەدەست ئەهێنێ بەتایبەتی جەماوەری قوتابیان نەوەی دوارۆژی وڵات .

● لە کۆتاییدا مامۆستا ئیبتهاج محمد حسن بەرێوەبەری قوتابخانەی مامۆستایانی کچان لە سلێمانی لەکاتی کردنەوەی پرۆژەکەدا حەزمان کرد بزانین ئەوانی چی‌و رایان چیە لەم پرۆژە گەورەیەو ئەویش‌وتی :

× خۆم‌و مامۆستایان‌و قوتابیانی قوتابخانەکەمان **گەلێ شادمانین بە کردنەوەی** ئەم پرۆژە گەورەیە لە قوتابخانە کەماندا و هیوایەکی روناکی دوارۆژمان پێ‌یەتی ئەویش لە پێك‌هێنانی دەستەیەکی شارەزای باشی مامۆستادا کە بە تازەترین شێوەی هۆی فێرکردن فێرکرابن‌و ئەم پرۆژەیەش دەسکەوتێکی تری شۆڕشە پیرۆزەکەمانە کە هەردەم فێری کردوین لەسەر روبەرووبونەوەی دەسکەوتی بەنرخ‌و بایەخدارو بەتایبەتی لە بواری فێرکردن‌و پەروەردەدا ، گەلێ هەنگاوی گرنگی هەڵ‌هێناوەو هێرشی نیشتمانی بۆ نەهێشتنی نەخوێندەواریش باشترین سەلماندنە بۆ ئەو مەسەلەیەو بەتایبەتیش کە باوکی تێکۆشەر احمد حسن البکر سەرکردایەتی ئەکا .

کاتێك تەلەفزیۆنەکانم بینی لە پۆلەکاندا ئیشیان ئەکرد ئەوەندە شادمان بووم نەم‌ئەزانی چۆن پێشوازی لە میوانەکانی ئاهەنگی کردنەوەو دەست‌پێ‌کردنی بکەم ، چونکە بەراستی هۆیەکی گرنگ‌و لەبارو شێوازێکی تازەیە لە هۆی فێرکردنداو من‌و مامۆستایان‌و قوتابیانیش پێ ئەکەوینە ئیسراحەت‌و گەلێ کەڵکی تریشی لێ‌وەرئەگرین‌و پشت بە خوا لە بواری بەکارهێنانیدا کەم تەرخەمی ناکەین‌و لە کۆتاییدا سەرکەوتن بۆ هەموان دەخوازم بە سەرۆکایەتی حزبی سەرکردە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست بەسەرکردایەتی باوکی تێکۆشەر احمد حسن البکر .

داستانی ژیانم (پاشماوە)

ئەمانە ، پیاو نابێ شتێکی زۆر گرنگی لەبیربچێ ، ئەویش دەورەکەی سامی‌یە ... کە منداڵێکی رۆژنامە فرۆشی سەرگەردانی سەرشەقامەکانی لەندەن‌و زۆربەی بەشە کۆمیدیەکەی شانۆگەریەکە ئەو دەینوێنێ . بەراستی وەستا چارلی چاپلن ، ئەو منداڵە بلیمەت‌و وریایە ، دەورەکەی خۆی تابڵێی بەجوانی دەبینی . هەرگیز ناوی ئەم کوڕەم بەر لەمە نەبیستوە ،بەڵام لە قوڵایی دڵەوە هیوادارم کە لە دوارۆژێکی نزیکدا شتی زۆر گەورە گەورەی لێ ببستم » . سیدنی برام بەك دەرزەنی لەم رۆژنامەیە کڕیبوو .

پاش ئەوە دەستمان کرد بە پرۆڤەی شەرلۆك هۆلمز .

لەو بەینەدا ، لەگەڵ سیدنی پێکەوە چوین بۆ نەخۆشخانە بۆ سەردانی دایکم ، بەڵام سیستەرەکە سیدنی بردە ئەو لاوەو گوێم لێ‌بوو وتی ئەم منداڵە توانای ئەوەی نیە دایکی لە ژوورێکی کلیل دراودا ببینێ. کە بە خۆمیشیان وت ئایا دەتەوێ دایکت لە ژوورێکی داخراودابیبینی ، وتم نەء .

سیدنی چوو بۆ لای . دایکم ناسیبویەوەو بەتەواوی هاتبۆوە سەرخۆی . پاش نەختێك سیستەرێك هات بەدوای منیشداو وتی دایکت وەزعی باشەو دەتوانی بێی بۆلای . کەچووم ، هەموومان پێکەوە لە ژوورەکەیدا دانیشتین . بەر لەوەی هەڵسین بردمیە لاوەو بەگوێ‌ی‌دا چرپاندم :

- زۆر ئاگات لەخۆت بێ ، چونکە لەوانەیە بتهێنن بۆ ئێرە .

بەسزمانە هەژدەمانگی رەبەق لەوێ مایەوە ، ئینجا هاتەوە سەرخۆی .

تیپەکەمان بارگەی پێچایەوەو کەشتەکە دەستی پێ‌کرد . شەش مانگ بوو بەم شارو بەو شاردا دەگەڕاین‌و نومایشمان دەکرد . لەم ماوەیەدا سیدنی شتێکی وای لەکاری سەرشانۆ هەڵنەکراندبوو ، بۆیە ناچاربووبوو لەخەونە کۆنەکانی ، واتە بوون بە ئەکتەر ، وازبێنێ‌و لە مەیخانەیەکدا ببێ بە مەیگێر . بەردەوام نامەی بۆم دەنووسی‌و لە هەواڵی خۆی‌و دایکم ئاگاداری دەکردم ، بەڵام من لە وەڵام دانەوەدا تەمەڵ بووم‌و کەمتر وەڵامم دەدایەوە چونکە دەست خەتەکەم باش‌نەبوو . ئەمە وای لێ‌کردبوو جارێکیان نامەیەکی زۆر بە سۆزم بۆ بنووسێ کە زۆر کاری تێ‌کردم . نووسیبوی کەمن لەتۆ بەو لاوەو تۆ لە من بەولاوە کەسی ترمان لەم دنیایەدا نیە ، بۆیە هەرگیز نابێ نامەم لێ ببڕی تامنیش دڵم هەمیشە بەوە خۆش بێت کە برایەکم هەیە . یەکسەر وەڵامم دایەوە . ئێستا ئەو بەلای منەوە بووبوو بەشتێکی ترو نامەکەی لەدڵمدا خۆشەویستیەکی بەهێزی ئەوتۆی چاند کە بە درێژەی ژیانم سارد نەبۆوە .

لە گەشتەکەدا هەر بەتەنها دەژیام . لە سەرەتادا لەگەڵ ژن و مێردێکدا دایان نام . بەڵام پاش چەند رۆژێك هەڵم نەکردو بەجێم هێشتن . ئەم تێکەڵاو نەبوونی خەڵکە تەنانەت رێ‌و شوێنی قسەکردنیشی لەبیر بردبومەوە ، بۆیە ئەگەر لەناکاودا تووشی یەکێك لە ئەندامانی تیپەکە ببومایە ، دەپەشۆکام‌و نەمدەتوانی بەکسەر وەڵامی پرسیارەکانی بدەمەوە ، ناچار لادەچوونلام .... خۆشم کەمتر حەزم بەتێکەڵاوبوون لەگەڵ خەڵکدا دەکرد .

جگە لەمە ، کەمتەرخەمی و بێ‌سەرەوبەرەیی لە رەفتاردا سەریان لێم‌هەڵدا . کە دەچوین بۆ گەشت لەگەڵ تیپەکەدا ، هەمیشە دوا دەکەوتم . ئەقژم شانە دەکرد ، نەریشم دەتاشی ، نەخۆم رێك دەخست، بۆیە بەردەوام لە سەر ئەمە رەخنەم لێ‌دەگیرا . بۆ هاودەمی بێچوەکەروێشکێکم کری‌و هەمیشە لەگەڵمدابوو . بەرۆژەوە لەژوورەکەمدا لەناو سندوقێکدا دەم شاردەوە تاخاوەن خانوەکە نەریبینێ . بەشەوان دەرم دەکردوباریم پێ‌دەکرد . وام فێرکردبوو ، هەر کە تەقە بهاتایە خێرا خۆی دەکوتایە

ناو سندوقەکەوە تاجارێکیان پیرەژنە سەرئاسنینەی خاوەن ژوور لە ناکاودا خۆی کرد بە ژووردا . کە گەیشتە ناوەراستی ژوورەکە ، بۆنی میزوپشقل چوو بەسەریدا ؛ پاش ئەوە نەختێ راماو لوتێکی هەڵکزاندو بێ قسە یەکسەر بۆی دەرچوو . بەڵام دوای چەند رۆژ کەروێشکەکە ئاسەواری نەماو هەر چەند پرسیارم لێ‌کرد ، خۆی لێ‌بێ ئاگا کرد .

ماوێتی

Institut Kurde de Paris

هەوڵ دەدەین عیراق بکەینە عیراقێکی بەهێزو بەتواناو پێشکەوتوو ..."پاشماوە"

بەڕێز جێگر لە سەردانەکەیدا بۆ بصره سەری لە گەلێ شوێنو وەکیلەکانی کومپانیای گشتی ئۆتۆمبێل داو سەبارەت بەو گیروگرفتانەی کە هەیانە بەتایبەتی کەمی کەرەستەی سوپێرو پێویستیەکانی شارەکە گوێی لێیان گرت ، ئەم وێنەیەی سەرەوەش بەڕێز جێگر لەو شوێنانە دەرئەخات کە دەربارەی کەمی کەرەسەی سوپێر لەگەڵ خاوەنەکانیان ئەدوێ .

هەروەها دنیا بکات ، ئێمە باوەڕمان پێتانە کە دەتوانن هەموو شتێک بکەن ، دوای خوا باوەڕمان بە ئێوەیە کە دەتوانن هەموو شتێ بکەن ، مرۆڤ خاوەن باوڕی لەخۆبوردووی بە توانای پاکو خاوێن کە باوەڕی .

بە پەیامەکەیەتی .. ئەوەی باوەڕی بە گەلەکەیەتی دەتوانێت کە هەموو شتێ بکات .

سەربڵندی عەرەب لەسەربڵندی عیراقدایە

هیچ شتێک نی یە کە بۆ ئێمەو ئێوە گران بێت ، بێگومان ئەڵقە لەگوێکانی ئیستیعمارو ئەوانەی کە نایانەوێت عیراق ببینن گەورەبێتو گەورەبێت تاوەکو عەرەبی سەربڵند کات چونکە سەربڵندی عەرەبی لە سەر بڵندی عیراقدایە هەوڵدەدەن ، ئەمە باوەڕێکی قوڵەو روانگەیەکی قوتری نی یە ، ئێوە دەزانن کە ئێمە باوەڕمان بەوەیە کە عیراق بەشێکە لە نەتەوەی عەرەبیو لێی جیانابێتەوە بەڵام بە درێژایی مێژوو کاتێ عیراق بەخۆی دەنازێتو کاتێ عیراق دەگەشێتەوە .. کاتێ عیراق بەهێزدەبێت ، نەتەوەی عەرەبی بەهێز دەبێتو گەشە دەکاتو بەخۆ دەنازی لەبەر ئەوە بە یارمەتی خوا هەوڵ دەدەین کە سەربڵندو بەهێزو بەتواناو دەسەڵات بکەین .

چونکە ئێمە بەمکارە تەنیا ئارەزووی ئێوە وەدی ناهێنینو بە مەبەستی سەربڵندی بەوە بەدەنگ مێژووی مەزنەوە ناچین بەڵکو لەهەمان کاتدا ئەرکێکی نەتەوەیی مەزنمان جێبەجێ دەکەین ، ئێمە دەزانین بەبێ عیراقێکی بەهێز زەحمەتە بـــۆ نەتەوەی عەرەب کە بێتـ ـە نەتەوەیەکی بەهێزو بەتوانا بەڵام ئیستیعمار هەرچەندە هەوڵ بداتو لە راستیدا ئەو لە ١٧ی تەمموزی ساڵی (١٩٦٨) ەوە تاوەکو ئیستا هەوڵ دەدات بەڵام هیچی بەهیچ نەکردووەو هیچ بەهیچ ناکات چونکە سەردەماڵێت بە بەستێکی گەورەدا کە ئەویش ئێوەن .

ئەو ئامانجەی بە ئاسانی وەدەست کەوێت بە ئاسانی لە دەست دچێت .

ئەم گەلە مەزنەو ئەو خەڵکەی حازرن، ئەو کەسانەی بەشێک لەم گەلە پێکدەهێنن ، نابێت سل لە هیچ بکەنەوە بۆ گەیشتن بە ئامانجە گەورەکانیان رێگایان ئاسان نی یە وە بەبێ قوربانی دان ئەو ئامانجانە وەدەست نایەت ،وە لە راستیدا ئێمە بەبێ قوربانی نامانەوێت بگەینە ئامانج چونکە ئەو ئامانجەی بە ئاسانی وەدەست بکەوێت ، هەروەها

به ئاسانی لەدەست دەچێت.. بەبێ گومان ئێوە زۆرکەسان دەناسن کە خاوەن سامانن وە کاتێ کوڕەزا دێت ئەو سامانە لەدەست دەچێت .. بۆچی چونکە پێوەی ماندوو نەبووە ، ئێمە دەزانین بە ئامانی گەیشتنمان بە ئامانجە مەزنەکانمان، لەوانەبە کە بە ئاسانی لەدەست بچێت ، لەبەر ئەوە ئێمە دەزانین گەیشتنی بە یەکبوون (الوحدة) پێویستی بە قوربانیو سەبرگرتن هەیە وە بەدیهێنانی سۆشیالیستی پێویستی بە قوربانیو سەبرگرتنو وردی هەیە ، وە بەدیهێنانی سەربەستی بۆ هەموو هاوولاتییەکی ئەم نیشتمانە مەزنەو لە نیشتمانی عەرەبدا پێویستی بە سەبرگرتنو قوربانیدانو وردی هەیە ، هەروەها ئێمە باوەڕمەندین بە ئێوەوە دەتوانین هەموو شتێک بکەین، هەروەها ئێمە باوەڕمان هەیە کە خواوەندی گەورە لەگەڵ گەلەو گەلیش لەسەر رێگای راستییەو روحی خوا لەناو خاکو خەڵکیدا وەدی دەهێنێ ، ئەوانە گەل بەرێوە دەبەن کاتی لەسەر خواستی خوا وەدیدەهێنن لەبەر ئەوە بەبێ دوودلی دەڵێین گەلێکی وەک ئێوە لەدەستی دێت کە هەموو شتی دروست بکات هەموو شتێکو هیچ شتێک لەژیاندا نی یە لەبەردەم گەلی عیراقیدا لەکردن نەیەت ، کاتی گەیشتۆتە ئەم پلەو هۆشمەندی یە ، دوای ئەوەی گەیشتۆتە ئەمپلەیە لە لایەنگرتنو تەئیدکردنی حزبە مەزنەکەیدا حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی .

حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی حزبی هەمووتانە

هەمیشە ئێمە دەمانوتو ئەمڕۆش دووبارەی دەکەینەوە ئەی برایان ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی حزبی هەمووتانە بۆ ئەوەی هاتوتە ناو حزبەکەوە وە بۆ ئەوەی نەهاتۆتە حزبەکەوە حزبی خۆیەتی، چونکە ئەوە رێگایەتیو شەرەفێتیو مایەی سەربەرزیەتی ناتوانی پارێزگاری سەربەرزی بکاتو ناتوانێ پارێزگاری شەرەفی ئەم خاکە بکات بەبێ حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی ، ناتوانی خەونی رۆڵەو باوو باپیرانمان بهێنەدی ئەوانەی بەختەوەر نەبوون کە بی‌بینن ئەویش خەونی وەدیهاتنی سەرفرازیی باپیرەگەورەکانمان لەسەر ئەم خاکە چاکە ، کەستان ناتوانی ئەم خەوە بەبێ حزبەکەتان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی بێنێتە دی ، لەوانەیە کەسانێک بێن پێتان بڵێن ، ئەگەر دەسەڵاتم بدرێتەدەست ، شتی

زۆر چاکتر دەکەم لەوەی کردویانە .

ئێمە هەموومان لەیادمانەو ئێوەش تیاتاندایە کە تەمەنی گەورەبەو تیاتاندایە کە تەمەنی کەمەو وتیاتاندایە کە گەورەترە ماوەی نێوان ساڵی ٥٨ و ١٩٦٨ تان لەبیرنە چۆتەوە وەپێش ئەوە ئێمە سەردەمی پاشابەتیمان لەبیرە ئەوەی لەتەمەنی ئێمەدایە ، لە ئێمە گەورەتر لە یادێتی کە چۆن نوێنەرەکان مانگێک پێش هەڵبژاردن دەهاتنەلایان بۆ ئەوەی پێیان بڵێن ئەگەر هەڵمان ببژێرن ئەوەتان بۆ دەکەینو بەختیارتان دەکەین .. ئەوەو .. ئەوە تادوایی .. لە ئەنجامدا هەڵبژاردن دەکراو نوێنەرەکە دەردەچووو ئەنجومەنی ئەعیان کۆدەبۆوەو مەلیک کۆدەبۆوەو ئەنجومەنی وەزیران کۆدەبۆوەو بەبێ ئەوەی هیچ لەژیانی گەلدا بگۆڕێت .. میللەت لە کوێرەوەریو زوڵمێکی راستەقینەدا دەژیا .

ئەی هاوڕیان بپرسن .. ئەی برایان ئەوەی لەم قوناغەدا فامی نەکردبۆوە ، پێویستە لە گەورەیەک بپرسێتو پرسیاری لێبکات بۆ ئەوەی قسەی بۆ بکات کە چۆن دەژیان ، وە ئەگەر کەسێک لە ئێوە زوڵمو سزادانو ئەو هارینەی نەدیبی کە گەلی عیراق لە ساڵی ٩٥٨ ـ ٩٦٨ تا بەرپا بوونی شۆڕشەکەتان تیادە ژیا با لە خۆی گەورەتر پرسیار بکات ، بۆ ئەوەی پێی بڵێت قسەم بۆ بکە چۆن دەژیایت .. با قسەم بۆ بکە چۆن ئەگەر بەکێک لە ئێمە نەخۆش بکەوتایە ، دەت توانی بیبەیتە خەستەخانە باخود نا .. قسەمان بۆ بکە چۆن سیخوڕی ناسراو ئەم لاولایان دەگرتو کەس نەی دەتوانی هیچ بکات بۆ ئەوەی لە سنووری خۆیاندا رایان وەستێنی ئەوانەی خزمەتی بێگانەیان دەکرد لەراستیدا ئەوان سیاسەتی عیراقیان دەگیرا بەبێ ئەوەی کەسێک هەبێت بتوانی رێگایان لێبگرێت .. میللەتیان سەرشۆڕ دەکرد .. با قسەتان بۆ بکەن .. بۆچی شۆڕشەکەتان مەزنە .. لەو بەعسیانەش بپرسن کە تەمەنیان گەورەیە سەبارەت شەهیدان، شەهیدانی حزبەکەتان حزبەکەتان چەندەی قوربانی داوە بۆ ئەوەی شۆڕش وەدی بهێنێتو لە ١٧ی تەمموزدا سەرکەوێت ناوەڕۆکی رێگای راستی لە ٣٠ تەمموزی ساڵی ١٩٦٨ دا تەواوکات .

خوا لەناو خاکو خەڵکیدا وەدی دەهێنێ ، ئەوانەی گەل بەرێوە دەبەن کاتی لەسەر رێگای راستی دەبن ئەوە

باگەورەکان قسەبکەن بۆچی شانازی بەشۆرشەکەتانەوە دەکەن

باگەورەکان قسەتان بۆ بکەن بۆچی شانازی بە

شۆڕشەکەتانەوە دەکەنو پاش ئەوە ئاکامێکتان دێتەدەست کە دەبێتە مایەی چەسپاندنی ئەو قەناعەتەی کە ئێستا هەتانە ، ئامانەوێ ئێوەقە ناعەت بکەن تا مەسەلەکەتان بە شێوەیەکی باشتر بۆ دەرنەکەوێ چونکە ئێوە دڵنیانو دڵنیاشن کە بەبێ شۆڕشی حەڤدەی تەمووز نەدەگەیشتینە رێگای خێر .. ئەو سیاسیانە ، چ حزب بن چ تاکە کەس ، بەر لە ٥٨ بەختی خۆیان تاقی کردەوەو پاش ٥٨ تا ١٩٦٨ بەختی خۆیان تاقی کردەوە ، هەندێکیان بەکردار بەشێک بووە لە ئاربەدەستان یان

کاربەدەستیو نەیانتوانی هیچ پێشکەش بە هاوولاتیان بکەنو پێویستە لە سەر ئەوان دەرفەت بۆ خەڵکی تر چۆل بکەن ، با ماوە بدەن بە گەلی عیراق کە بەختی خۆی لە دروست کردنی دوارۆژیدا تاقی بکاتەوە .

ئێمە ، پشت بەخوا نەبرسی دەهێڵینو نەهیچ مرۆڤێک بێ خانوو سەربەرزیو شەرەف هەموو عراق بەدی دەهێنینو بەوە دەگەینە ئاست ... دەتوانن نموونەیەک پێشک بهێنین کە شەرەفو سەربەرزی تێیدا تیشک بدەن بۆ دەرەوەی عراق ، بۆ هەموو نیشتمانی عەرەبو ببێتە تاقیکردنەوەیەک کە بە وردی لەلایەن هەموو جیهانەوە لێی بکۆڵرێتەوە .

کاتێک کە ئافرەت دەخەینە جێگای پێویست ، بەوە خۆمان دەخەینە جێگای پێویست .

بۆ ئافرەت یاسای احوالی شەخسیمان بەدی هێناو پێویستە حزبەکەتان چاوەدێری ئەم یاسایە بکاتو بەهەموو

پیاوان دەڵێین کەیاساکە دژی ئەوان نیە ، ئەو مرۆڤەی کە تا سەربەرزی پێشێل نەکرێ هەست بە سەربەرزی نەکات ، ئەوانی تر دڵنیابوون بەوەی ئەو مرۆڤە بەشێوەیەکی راست خاوەنی سەربەرزی خۆی نەبوە ، بۆیە کاتێک ئافرەت دەخەینە جێگای پێویست ، بەوە خۆمان دەخەینە جێگای پێویست .. کاتێک کە ئافرەت بەختەوەر دەبێو دەیهێڵین فێربێ ، هیچ ناکۆکیەک لە نێوان ئەمەو بەهاکانی رۆژهەڵاتدا نیە کە دەیان پارێزینو کە لە

مێژووی عەرەبیو ئیسلامیمانەوە وەرگیراوە ، هەندێ بەهای رۆژهەڵات هەن کە بەلامانەوە بەنرخنو یەکەم شت کە پێغەمبەر محمد (د.ج) هەولی بۆدا لەبانگ کردنەکەیدا ئەوەبوو دەستی کرد بەفێرکردنی مرۆڤ ، ئەو تەنها پیاوی فێرنەکردو ئافرەت بەجێبهێڵێ ، مرۆڤی فێری مافەکانی دەکرد هەر وەکو فێری ئەرکەکانی سەرشانی دەکرد و مافی نەدەدا بەپیاو بێ ئەوەی بیدا بەئافرەت . رووی قسەلێرەدا لە پیاوانە ، وا تێ نەگەن کاتێک کە سەربەرزی ئافرەت پێشێل دەکرێ ، بەوە سەربەرزی خۆتان وەدی دەهێنن . بەتەواوی بەپێچەوانەوە ، ئێوە سەربەرزی ئافرەتتان پێشێل نەکرد بەڵکو سەربەرزی خۆتانیش پێشێل دەکەنو لەیاسای ئەحوالی شەخسیدا چارەسەر کردنێکی راستی پەیوەندی خێزانو مافی ئافرەت هەیەو پێویستە لەسەر ئافرەتانیش کە ئیسپاتی بکەن کەوا

شایستەی ئەو مافانەن بەبێ دەست درێژی کردنو بەبێ خەوش ، پاش ئەوە بوتـان دەردەکەوێ کە ئێمە هیچمان لێتان نەشاردۆتەوە . بەڵکو بەختەوەریتانمان دەوێ ،بەڵام نەمانتوانی هەموو ئەو شێوەی بەختەوەریانەی کە دەمانەوێ بۆتان لەیەک ساتدا بیانهێنینە دی ، ئەگەر نمانتوانیایە ، ناشتوانین چونکە ئەم جۆرە توانایە بۆ خوانەبێ بۆ هیچ کەسی تر نیە، خوای گەورە گەردوونی لە شەش رۆژدا دروستکرد . ئایا نەیدەتوانی لەماوەیەکی کەمتردا دروستی بکات .. دەیتوانی ، بەڵام ئەمە حیکمەتی خۆیەتی ... حیکمەت لەوەدا کە بە مرۆڤ بڵێ من خوام کە توانای هەموو شتێکم هەیە ، لە گەڵ ئەوەشدا گەردوون لەشەش رۆژدا دروست دەکەم بۆیە دەبێ بەپشوویی و رێزی کات بگرییەو پەلە نەکەیتو درێغی نەکەیت ، لەبەر ئەوە هەر توانایەک بێتە دەستمانەوە بۆ بەختەوەرکردنتان درێغی لێ ناکەین ، بەو خەڵکە بڵێن کە ئامادە نەبوون لێرە ، ئەوانەی نوێنەری شۆڕشو حزبن ئەوەها دەڵێو ، هیچ شتێکمان لێتان نەشاردۆتەوە و لەهیچ درێغی ناکەین ، نەبەهەولو نەقەڵاو نە بەبەخششو نەبەقوربانی دان ، بەوەی کە لە توانامان دایە پێشکەشی بکەین بەگەلەمەزنەکەمانو هیوامان لەخوای گەورە ئەوەیە کە دەست بەباڵمانەوە بگرێو دەست بەباڵی ئێوە شەوە بگرێ لەسەر رێبازی چاکەو رێبازی کاری بەئاکام لە خزمەتی نەتەوەو خزمەتی گەلدا ، خوا بەردەوامتان بکاو سوپاستان دەکەین .

جەماوەر هاوار بەژیانی سەرۆک البکرو جێگری بەڕێز دەکەن جەماوەری خەڵک لەو ئاواییو لادێیانەی کە دەکەونە سەر رێگای بصره تا قەزای مدینه ، بەدرێژەی رێگاکە رێزیان بەستبوو بەژیانی سەرۆکی بەڕێز تێکۆشەر احمد حسن البکرو جێگری بەڕێز هاواریان دەکردو پەیمانیان تازەدەکردەوە کە هەمیشە پاڵپشتی بەهێزی شۆڕشو سەرکردایەتیە زیرەکەی بنو پارێزگاری ئەو دەسکەوتە مەزنانە بن کە بۆ هەموو رۆڵەکانی گەل وەدی هێناوە .

هەروەها ئەو جەماوەرە کە جێگری بەڕێز بەگرانی دەیتوانی لەناو راستیانەوە رەت بێ ، نارەزایی تورەیی خۆیان دژی نەخشە ئیمپریالیو زایۆنیەکان دووپات کردەوە کە بۆ مەسەلە عەرەبیە ناوەندیەکانمانو پاکۆدانی

بزوتنەوەی شۆڕشی عەرەبی تەنراون .

لە قەزانی (المدینە) کە مەوکیبی جێگری بەڕێزی لێوەستا ، کۆمەڵێکی زۆری هاوولاتیان کوبونەوە کە لەناوچە جۆراوجۆرەکانی هۆرو ناوچە کشتوکاڵیەکانی دەوروبەری قەزاکەوە هاتبوون ...بەڕێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش گوێی بۆ داخوازیو پێویستیەکانی ئەو هاوولاتیانە شل کردو دووپاتی کردەوە کەوا لێیان دەکۆڵێتەوەو فەرمان دەدا بە لایەنە حوکمەتیە خاوەن پەیوەندیەکان کە جێبەجێیان بکەن .

گەیشتنی جێگری بەڕێز بە بصره

بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بەشەمەندەفەر سەعات حەوتی رۆژی ـ٢٨شوبات گەیشتبوە بصره .

هاوڕێ راضی حسن سلمان ئەمینداری سەرکردایەتی لقی بصرەی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستو بەڕێز حمید عبدمحیسن پارێزگاری بصرەو هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی لق لەپێشوازیدابوون .

پاش پشوویەکی کورت، جێگری بەڕێز گەشتێکی لە پارێزگاکەدا کرد کە تێیدا سەریدا لە هەندێ محەلی وەکیلی کۆمپانیایی گشتی ئۆتۆمبیلو گوێی لە گیروگرفتەکانیان گرت بەتایبەتی کەمی هەندێ کەرەستەی سپێرو پێویستی خەلک پێیان ، پاش ئەوە سەری لەقەزای ابی‌الخصیبدا کە جەماوەر بە درێژەی رێگای قەزاکە کۆبووبوونەوەو هاواریان بەژیانی سەرۆکی تێکۆشەر احمد حسن البکرو ژیانی جێگری بەڕێزو شۆڕشی حەڤدەی تەمووز دەکرد .

بەڕێز صدام حسین ، کە هاوڕێ حکمة ابراهیم ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی لەگەڵدا بوو ، سەریدا لە مەڵبەندی تیپی ابی‌الخصیبی حزب کە لەوێ هاوڕێیان ئەمیندارو ئەندامانی تیپەکە لەپێشوازیدا بوون .

وتارێکی تری جێگری بەڕێز لەقەزای ابی الخصیب لە یەکێک لە شەقامە سەرەکیەکانی قەزاکە ، بەڕێز جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش ، ئەم وتارەی خوارەوەی بۆ ئەوجەماوەرە خوێندەوە کە لەوێ کۆبووبوونەوە :

برایان :

ئەمڕۆ بەیانی قسەمان لەگەڵ هاوڕێیاندا دەکرد کە برای ئێوەن وپێیانمان دەوت کە پێویستە لەسەر بەعسیەکان رێزی گەلەکەیان بگرن چونکە ئەو بەعسیەی رێزی ئەو خەڵکە ناگرێ کە لەناویاندا دەژی ، ناتوانی سەرکردایەتیان بکات ، ئەوەتان کە لە حزبیشدا نیە ، هەر بەعسیە . هەموو کاتێک دەڵێین حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست هی هەمووتانە ، حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست بوو بەنیشانەتانو بوو بەشەرەفتانو بوو بەرێگاتان بەرەو بەختەوەریو خۆشگوزەرانیو هەر هاوولاتیەک لە ولاتەکەماندا بەعسیە ، چونکە بەبێ ئەم حزبە وەکو رێگا ، رێگای ترمان نیە بۆ پاراستنی سەربەرزیی نەتەوەو پاراستنی بەختیاری گەل ، هەر وەکو هەمیشە وتومانە ئێمە پێویستە پەیمانی خۆمان بەرەو بەختەوەریتانو بەرەو پاراستنی سەربەرزیو شەرەفتان بهێنینە جێ، و بەردەوام ئەم پەیمانەتان دەدەینێو ئینشائەڵا لێی پاشگەزنابینەوە .

ئەوەی لێتان داوا دەکەین ئەوەیە کە بەردەوام بۆ خزمەتی ولاتو گەلەکەتان کاربکەنو هەرگیز وامەزانن کارەکەتان کسەیان ئاسانە .. و کارمان دەبێ نەتەوەوگەل بگەیەننو ئەو رێگایەی خەباتی بۆ دەکەن و ئێمە بەبێ ئێوە ناتوانین هیچ بکەینو هەر چەندێک لەکارتانداو ردبنو هەر چەندێک رێز لەگەلەکەتان بنێنو پەیوەندیتان لە ناوخۆتاندا بەهێزبێو بەوردی سێرە لە دەسیسەی ئیستیعمار بگرنو هوشیار بن لە دەسیسەکاریی . . ئەوەندە زیاتر ئێمە دەتوانین بەهێزترو بەوردیتر کاربکەین، بەڵام خوانەکەردان ئەگەر بینیمان کەوا لەریزەکانتاندا خەوشێک هەیە ، هەر چەند هیواتان پێمان گەورەبێ ، ناتوانین شتێکی گەورەبکەین. ئێمە گەورەین تێتانداو هەر چەند گەورەبن واتە لەکارتاندا وردکارو بە تواناو پێکەوە [illegible] ... بەکەردار لەناوتاندا گەورە دەبین ... لەسەر ئەو رێگایەی کە خۆتان هەڵتان بژارد کە بریتییە لە بنیاتنانی عراقێکی بە توانای بەهێزی سوشیالیستو کردنی عراق بە بنکەیەکی رزگاربوو بۆ نەتەوەی عەرەبی تابگاتە ئاواتەکانی لەیەکێتیو ئازادیو سوشیالیزمدا .

ئ د ع

ئەو ڕێگایەی هەڵمـــــان بژاردووە ڕێگــای ئازادی‌و سەربەرزی ، ڕێگــــای باوەڕبوون بەگـــــەل‌و وەدیهێنانی بەرژەوەنـدو هیواکانی ، ڕێگایەکی گرانە، بەڵام ڕێگایەکـــــــی سەرکەوتووە .
سەرۆکی فەرماندە
احمد حسن البكر

٢٥ فلسە

هاوکاری

زنجیرە
ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

٨ لاپەڕە

دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کـــوردی
مەیـدانی الخلانی شـەقامی « الجمهورية »
بەغدا - ص.پ ١٤٠١٦ تەلەفۆن ٨٨٧٥٧٩٥-٥ خەت

سەر نووسەر : سعاد اديب‌علی

● الاثنين ١٩ شباط ١٩٧٩ العدد ٤٦٢ ●

● دووشەممە ١٩ی شوبـات ١٩٧٩ ژمارە ٤٦٢ ●

پێویستە زیاتر قوربانی بدەن‌و لە کارکردنتاندا وردتربن

سلاوی سەرۆك البكر وبەرێز صدام حسين بۆ میری کوێت وجێ نشینی کوێت

کوەیت .. ١٧- ئا . د ع .

وەزیری لاوان بەرێز کریـم محمود حسين سلاوی بەرێـز سەرۆك احمد حسـن البکـروبەرێز صدام حسين جێگـری سەرۆکی ئەنجومەنی سەرکردایـەتی شۆڕشی گەیاندووە بـە میری کوەیت (الشیخ جابـر الاحمد الجابر الصبـــاح) و جێنشین‌و سەرۆکی ئەنجومەنی‌وەزیران (الشیخ سعد العبـد الله الصباح) .

ئەوەش لەوپێش وازی‌و چاوپێکەوتنەدا ڕاگەیاندراوە کـە میری کوێت بۆ بەرێـــــــزوەزیری لاوانی کردووە .

هەروەك میری کوێـــــت‌وجێ‌نشین بەرێز وەزیـــــری لاوانیان ڕاسپاردووە بەگەیـاندنی سلاویان بە بەرێـــــــز سەرۆك‌و بەرێز جێگـــــــروخۆشحالی خۆیان نیشان داوە بەو پەیوەندیە دوستانـــــــەوپتەوەی لە نێوان عێـــــراق‌و کوەیتدا هەیە لە مەیدانـــــی‌وەرزش‌و لاوان داو ئـــارەزو مەندی خۆیان نیشـــان داوەبەپەرەپیدانی ئەم پەیوەندیانە. لەو چاوپێکەوتندا بەرێزوەزیری کاروباری کۆمەڵایەتی‌و کـاری کوەیتی بەرێز عبدالعزیـــــز محمود بالوێزی عیراق لـــە کوەیت سامر رزوقی ئـامادەبوون .

ئەندیراغاندی : یەکێتی عیراق‌و سوریـا هێزێکە دژی ئیمپریالیزم ..

سەرەك وەزیرانی پێشووی هندستان ئەندیرا غانـــــدی ستایشی ئەو هەنگاوانـــەی کردوە کە لە پێناوی یەك بوونی عیراق‌و سوریادا دەنرێــت . خاتوو ئەندیرا لە چـــــاو پێکەوتنێکی نوێنەری ئاژانسی دەنگوباسی عیراقدا وتوویەتی

یەکێتی‌ی نێوان عیراق‌وسوریا هەنگاوێکی گرنگە بۆ سەرجەمی گەلانی ئاسیایی‌و سەرچـاوەی هێزێکی گەورە دەبێت بۆ ئەو هێزانەی دژی ئیمپریالیـــزم‌و ڕەگەزپەرستی تێدەکۆشـــن هەروەها وتوویەتی .. ئێمـە عەرەب بە خۆشەویست ترین دۆستی خۆمان دادەنێیـــن‌و هەردوولامان پەیوەنـــــدی دۆستایەتی‌و بەرژەوەنــــدی کۆمان‌دەکاتەوەو دژی‌دوژمنێك تێ‌دەکۆشین .

دلهی تازە -١٧- ئا . د . ع

بەڕێز صدام حسين جێگری سەرۆ کی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش بــــۆ جەماوەری پارێزگـــای بەسرا دواوەووتوویەتی :

دوو ئەرکتان لەسەرە ، ئەرکی بــەرگری کردن لەعـیراق‌و پارێزگـاری کردنـــی‌و پێشخستنی بەجۆرێك بێتە بنکەیەکـــــی بەهێزی نەتەوەی عەرەب ، وە ئەرکـــــی بەرگری کردن لە نەتـەوەی عەرەبیشتـــــان لەسەرە لەهەر نوختەیەکدا بێت .

هەڵبوونـی شەڕێکـی فـــراوان لەنێـــوان چیـن‌و فێتنامـــدا فێتنام هاوار لە یەکێتی‌ی سۆڤیـــات دەکات .

-١٧-ئا . د . ع . ئاژانسەکان .

ئەمڕۆ بەیانی هێزەکانــــی چین هێرشێکی فراوانیـــان کردۆتە سەر ســــنووری فێتنام لەو هێرشەدا بەشـــی زۆری جۆری چەك بەکــارهێنراوە .

ئاژانسی ڕۆژنامەکانــــی هەردنسا ئەوەی دووپـــات کردۆتەوە بەو وتەیەی کە ئەو هێزە سەربازیانەی چین لـــە سەر سنووری فێتنـــــــام داینابوون دەستیان بەهێرشێکی فراوان کردووە لەسەر ئـەو بەڵێنەی کە جێگری ســەرەك وەزیرانی چین تنگ هسیـــاو بنگ دابووی بەهێرش کردنـە سەر فێتنام .

ئاژانسەکە ئەوەشـــــی ڕاگەیاندوە . کە فێتنـــام داوای لەڕێکخراوی نەتـەوە یەکگرتوکان کردووە کـــــە دەست‌و برد داوای ڕاوەستانی ئەو هێرشە بکات ، هــەروەك بانگەوازی لە یەکێتــــی‌ی سۆڤیاتی کردووە بۆ ئـــەوەی یارمەتی بدات بـۆ ڕاوەستانی هێرشی چینێکان ئــــەوەی شایانی باسە ساڵی پــــار یەکێتی‌ی سۆڤیات‌و فێتنـــام سەبارەت یارمەتی دانــــــی یەکتری ڕێکەوتننامەیەکیـــان مۆرکر دبوو . ئەو ئاژانسە لە سەرچاوە ئاگادارەکانـــــی چینەوە ئـــەوەی بــــلاو کردۆتەوە کە چین تەماعـــی ئەوەی نی‌یە خاکی کەس داگیر بکات ، ئەم هێرشەش تەنیا بۆ ئەوەیە کە سزای فێتنامێکـــان بدات چونکە لە سنووری خۆیان زیاتر پێیان ڕاکێشاوە . وەلە واشنتۆن حکومەتــــی ئەمەریکا داوای لە حکومەتـی چین کردووە کە لە خاکــــی فێتنام بکشێتەوە .

بالوێزی ئەمەریکا لـــــە ئەفغانستان کوژراوە .

بایتەختەکان - ١٤-ئا.د.ع . ئاژانسەکان .

ئەمڕۆ لە کابل ئەدلف دواویس بالوێزی ئەمریکا لە ئەفغانستان کوژراوە ، ئەویش لە ئەنجامی ئەو تەقانەدا کە لە نێـــــوان هێزەکانی حکومەت‌و ئەوانـەدا کرا بوو کە فڕاند بوویان .

تاقمێکی چەکدار بالوێزەکەیان فڕاندبوو ، لە ئوتێلی کابل خۆیان حەشار دابوو ، داوایان لە حکومەتی ئەفغانــی کردووە کە لەبری بەرەلاکردنی بالوێزی ئەمریکادا ، حکومـەت چەند کەسێك لە گرتوکـــان بـــەرەلابکات بەلام پێشـــس ئەوەی‌بگەنەئەنجام‌بۆ‌تە تەقەلە نێوان هێزی حکومــــــەت‌و ئەوفڕێنەرانەدا ، ئەنجام چوار کەسەکە کوژراون‌و بالوێزەکـە بریندار بوو برینداربوونەکەی هێندە زۆر بووە ، مۆلەتی چاك بوونەوەی نەداوەو لـــــە خەستەخانە مردووە .

هاوڕێ الرافعي : پەیمانەکە چونەناوەوەیە بۆ بنیاتنانی دەوڵەتێکی نەتەوەیی نوێ

لەندەن - ١٧ - ئاد . ع .

ئەندامی سەرکردایەتـــی نەتەوەیی حزبی بەعســـی عەرەبی سۆشیالیست هاوڕێ دوکتۆر عبدالمجيد الرافعـــی لـــە کردنەوەی کۆنگـرەی بیست‌و پێنجەمینی یەکێتـــی قوتابیانی گشتی عەرەب کـــە بەبۆنەی (یوبیلی زیوی) یەوە لە ئینگلتەرەو ئیرلـەنـــدەدا بەستبوی ئامادەبو .

هاوڕێ (الرافعي وتەیەکی داو پیرۆزبایی سەرکردایەتـــی نەتەوایەتی حزبی بەیەکێتـــــی گشتی قوتابیان گەیاند .

هەروەها دووپاتی کردەوە کـــــە نەتەوەی عــــەرەب ئەمڕۆ لەبەردەم قوناغێکــــی مێژوویی نوێی‌دایە کەپێویستی بە دەست پێکـــــردن‌و تازەکردنەوەی ڕاپەڕینی نوێی عەرەبی هەیە .
دووبارە هاوڕێ الرافعـــــی پەیمانی کاری نەتەوەیی هاوبەشی عیراق‌و سوریای وا داناوە کە دەلیلە بۆ گۆڕانی نەتـەوەی عەرەب بەرەوتازەکردنەوەی‌ئەو ڕاپەڕینە عەرەبیەو ڕاوەستـان بەرامبەر نەخشەکانــــی ئیمپریالیزم‌وزایۆنیزم .
وتی پەیمانەکە چونـــە ناوەوەیەکە بۆ بنیاتنانـــــی دەوڵەتێکی نەتەوەیی نوێ کـە لەژێر روناکایی هۆشـــ‌و بەخشندەیی زانینا ئەبێت کـە خواستەکانی جەمـــاوەری ڕەنجکێشی عەرەب دەهێنێتـە دی‌و ماوەی توانای بەرهەمـی لەجیاتی ئەوەی لەچوارچێوەی تەسکی ولاتێکا سست بکـات گورج‌و بەتوانای ئەکات‌هەروەها سەرۆکی یەکێتی دوکتـــور سعد توفیق لە وتەیەکـــدا ئەنجەی کێشاوە بۆپەیمانـی نەتەوەیی هاوبەشی نێوان هەر دوو ولاتی برا عیراق‌و سوریا.
هەروەها سوپاسی نوێنـەرە حزبی‌و قوتابیەکانی هاوبەشانی کۆنگرەی ناوبراوی‌کرد.
دوایی - نوێنەرانی حزب‌و ڕێکخراوە میللی‌و قوتابیـــان کە لە کۆنگرەی ناوبـــراوەدا ئامادەبون لە وتەکانیانـــدا ئەنجەیان بۆ پەیمانی کـــاری نەتەوەیی هاوبەشی نێـــوان هەردوو ولاتی برا راکێشـــاو سیاسەتی ساداتیان تاوانبـــار کرد .

لە نێردراوی هاوکاریەوە :

کۆبونەوەی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی

ئەنجومەنی یاسادانی ناوچەی کوردستان هەفتەی ڕابـوردو حەوتەم کۆبوونـەوەی دووەم‌دەورەی ئاسایی خۆی بەست لەم کۆبوونەوەیەدا بەرنامـەی کاری کوبوونەوەی ڕابووردوو مورکراو دەست‌کرا بــــەلێکۆلینەوەی بەرنامەی‌کـاری ئەم کۆبوونەوەیە کە بریتـــی‌بو لە ١٣ خاڵ .

ڕاپۆرتی لیژنەی کاروبـاری ناوخۆو کۆمەڵایەتیو کـــارو-باری ئافرەت خوێندرایــەوە ئەوەی شایانی باسە لیژنەیەکی تایبەت لەوە پێش گەشتێکــی فراوانی بە ناوچەکەدا کردبوو بۆ زانینی ناتەواویەکــــان‌و پێش‌چاوخستنی هـــەردوو ئەمانەتی ناوخۆو کۆمەڵایەتی بە مەبەستی چارەسەرکردنیـــان هەروەها گفتوگۆیەکی فراوان لەنێوان ئەندامانی ئەنجومەنو ئەمینداره تایبەتیەکـانـــدا دەربارەی ئەوە کرا کــــە ڕاپۆرتەکە مەبەســـــتی نەهێناوەتە دی چونکە بەوردی‌و ئاشکرا لە پێویستیەکــــان نەکۆلاوەتەوە ، لەبەر ئـــەوە دەنگ لەسەر ئەوە درا دوا بخرێ‌و جارێکی تریەکە یەکـە لە خالەکان بکۆلـــرێتەوەو ئەندامانی لیژنە بە شێوەیەکـی وا بەرچاوی بخەن مەبەســـت بەدی بهێنێ .

ئەوەی پێوبستە دەستـی بو بکێشرێ ئەوەیـــــە ڕاپورتەکە پێداویستی ئافرەتی رەچاو نەکردبوو لە کاتێکــــدا لیژنەکە بۆ کاروباری ناوخـۆو کۆمەڵایەتیو کاروبــــاری ئافرەتان بوو .

بەڕێز ئەمینداری گشتـــی کاروباری کۆمەڵایەتـــــی چالاکیەکانی ئەمانەتەکــــەی لەڕوی برەوپێدانـــی دام‌و دەستگای تەندروستــــی‌و خزمەت‌گوزاری کۆمەڵایەتی لە ناوچەکەدا بەرچاوخست .

هەروەها ئەمینداری گشتی کشتوکالو زەویـــــازی بەفروانی وەلامی ئـــــەو ڕاپۆرتەی دایەوە کە لـــــە کۆبوونەوەی پێشوتردا بەرچـاو خرابوو ، دیسان چەنـــــد ئەندامێکی ئەنجومەنی یاسادانان پرسیاریان ئاراستــــەی ئەمانەتەکانی پـــەروەردەو خوێندن ؛ گواستنەو ڕێگاوبان، کاروباری نیشتەجێ‌ ،شارەوا-نی‌وهاوینــە هـــەوارەکان‌و کاروباری کۆمەڵایەتی کرد، کە پرسیارەکان پەیوەندیـــان بەمەسەلەی خزمەت‌گوزاری‌و تەندروستی‌و کردنـــەوەی دەورەی مەشق بۆ زیادکردنی کادری تەندروستی لــــە ناوچەکەدا ، هەروەهـــــا مامۆستانی پزیشك . چونکە لە ناوچەکەدا کەمن‌و بۆ ئــەوەی نەخۆشخانەی سلێمانی بکرێتە نەخۆشخانەی فێرکردن .

لەدوایيدا ئەنجومـــــەن موافقەتی لەسەر ئەوە کـــرد لیژنەی شارەوانــــی‌و هاوینەهەوارەکان گەشتێك بە ناوچەکەدا بکات‌و برباریشـــ لەسەرکانی کۆبوو نەوەی‌داهاتو درا .

ڕۆژی شەممەی ڕابوردوو بەرێز صدام حسين جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی سەر کردایەتی شۆڕش چاوی بەوجەماوەرە کەوتووە کە لەبەر دەم پارێزگـای بەسرەدا گردبوونەوەو گوێی لە داواکاریکانیان گرتووە، لەناو شەپۆلی هوتافی پشوازی جەمـاوەرەکە بــە بەرێزیان‌و تازەکردنەوەی پەیمان کە پاڵ پشتێکـــی بەهێزو بەتینی شۆڕش‌و سەرکردایەتی‌یە ڕابەرەکـەی بن بەرێز جێگر ئەم‌قسانەی بۆکردن :

سلاوتان لێ‌دەکەم ئەی‌برایانی ڕۆڵەکانی بەســرای خۆشەویست ، ئەگەر لە بنجدا خەلکی بەسرابن ودیـا ڕۆلەی عیراق بن‌و هاتبنە شاری بەسراوەو ســــلاوی هاوڕێ ، باوکی ســـــەرۆك احمـــد حسن البكرتـــان پێ‌دەگەیەنم ، وە هاوڕێکانتان لـــــە ئەنجومەنـــی سەرکردایەتی شۆڕشداو سەرکردایەتی حزب . ئـەی برایان دوێنێ ئاهەنگتان بە بۆنەی شۆڕشـــەکـــەی ترتانەوە کرد شۆڕشی رەمــــەزانی ساڵـی ١٩٦٣ . شازدەساڵ بەسەر شۆڕشی رەمــەزاندا تێپەڕیـوە ، وە ئێوە ئاگادارن کە شۆڕشی رەمەزان تەنیا نۆمانـــگ وچەند ڕۆژێکی کەمی خایاند . وە هۆی سەرەکی دەزانن کە بۆ شۆڕشی رەمەزان نەیتوانی بمێنێتەوەو بەردەوام بێت ، هەرچیەك بێت هۆی مایەبوچی شۆڕشی رەمەزانی ساڵی ١٩٦٣ ، ئەوشتەی گومانی لێناکرێت ئەوەیـــە کە حزبەکەتان لە بەرەوپێش‌چوون کۆلی نـــەدا بــــۆ ئەوەی لەڕێگای ڕەوتی بەردەوامەوە خەوە گەورەکەتان وەدی بهێنێ ، لەگەڵ قوربانی‌یەکی نارەحــەت‌و زۆردا لە شۆڕشی ١٧-٣٠ تەمموزی ساڵی ١٩٦٨دا .

هێزی تاریکی پیلانی گێڕایـە سەر شۆڕشـــــی ڕەمەزان ، کە خۆی لە هەندێ لەمقەوماتـی خۆیــــدا نەیدەتوانی خۆی ڕابگرێت لە ڕوی پیلاندا لەبەر ئـــەوە شۆڕشی ڕەمەزان لە ١٨ تشرینداکەوت .

کاتێ مێژووی سەربلندی باوباپیرانمان بـەرچاو دەهێنینەوە بۆ ئەوەی ئەی برایان هەندێك عیبرەتـــــی لێوەربگرین لە پێناوی ئەوەدا چەسپاوی لە ڕەوتــــی ڕێبازدا بەردەوام بین . ئەویش لەبەر ئەوەیە کە مێژوو یاد بهێنینەوەو هەندێك پەندی لێوەربگرین .

کاتێ مێژووی گەلی عیراقی مەزنمان دەخەینـەوە بەرچاو لەم ساڵانەی دوای‌یەدا ، دیسانەوە بۆ ئـەوەیە پەندی لێوەربگرین .

● **حزب بەشێکە لە زەمیرتان**

حزبەکەتان حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، لەبەیدابون‌و ساڵانی یەکەمی دروست بونیەوە بەشێکـی زیندووی زەمیرتان بووە خۆ خواردنەوەی بەردەوامـی درێژەی گیروگرفتی ڕۆژانەتانی لێکداوەتەوە . ئەگـەر مێژووی عیراقی نوێ بخەینە پێش‌چاو نابینین ئـەگەر گەلی عیراق داوای لەحزبی بەعسی عەرەبیـــــی سۆشیالیستی کردبێت لە هەموو مەیدانێکدا لە پێشـی پێشەوە نەبوبێ لەبەرگری کردنی لە شەرەفی عیــراق‌و عیراقیکان‌و بەرگری کردن لە دوارۆژیان . هـــەروەك هەمیشەو بەردەوام لە پێشەنگی بەرگری کــەران‌و دوارۆژو شەرەفی نەتەوەی عەرەب بووە لە نیشتمانـی عەرەبدا . ساڵی ٥٨ کە شۆڕش دژی پاشایەتـــــی بەرپابوو ، حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست ، لەگەڵ ئەوەدا لە عیراقدا تەنیا پێنج ساڵ بەسەر دامەزراندنیـا تێپەر نەبووبوو .

هەروەك دەزانن سەرکردایەتی ٥٦ تا ٥٨ی لایەنی کارامەیی خۆپیشاندان‌و کردەوەی شۆڕشگێڕیانـەی شەقامی عیراقی دەکرد ، کاتێ ساڵی ٥٨ شۆڕشی تەمموز وەدی هات بە هاوبەشی هەموو هێزە نیشتمانێکـان‌و یەك گرتنێکی تەواوی سوپاو گەل ، حزبەکەتان حزبـی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی قورسایەکـی زیندوی لەم شۆڕشەدا هەبوو . کاتێ شۆڕش لایدایە چەوتی‌و شەرەفی عیراق‌و کەرامەتـــی عیراقیکان تووشـــی گرفتێکی تیژبوو ، دوارۆژی عیراقیکـان تووشـــی گرفتێکی‌تیژبوو وە عەرەبایەتی خاکی عیراق تووشـی گرفتێکی تیژبوو بە چەوت بوونی رژێمی قاسمــــی دیکتاتۆری‌و پشتگیری هێزێك کە هەلەبەکی ئیجگـار گەورەیان کرد کاتێ لە بەردی یەکێتی‌ی نیشتمانــــی خۆی دورخستەوە . حزبەکەتان لـــەپێشــــەوەی ئەوانەبوو کە لە سەر شەرەفی عیراقیکان دەجـەنگا ، هەموتان لەیادتانە ، لەوانەبە منداڵ بوبـــن وەبـــا قوتابی قوتابخانە بوبن ، خەلکی هەبوو کە بۆ کریـــم

پاشماوەی وتەکەی جێگـــری سەرۆك لە (ل ٤ و ٧)دا بخوێنـــەوە

Institut Kurde de Paris

دەقی وتەكانی هاوڕێ صدام حسین لە پارێزگای بەسراو ذی‌قار

ئێمە بەشێكی زیندووین لە ئێوەو لە ویژدانتانو بۆ بەختیاریتان كاردەكەین

لەو سەردانەیدا كە پارێزگای بصرەی بەسەركردەوە ، بەڕێز صدام حسین جێگری سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش چاوی بە ئەفسەرانو سەربازانی یەكێك لە بنكە سوپاییەكان كەوت .

هەروەها ، جێگری بەڕێز چاوی بەجەماوەری قەزای جبایشی سەربە پارێزگای ذی‌قار كەوتو لەم چاو پێ‌كەوتنانەدا هەندێ قسەی گرنگی كرد كە ئەمە دەقەكانیانە :

قسەی جێگری بەڕێز لەیەكێك لەبنكە سوپاییكاندا

حەز دەكەین هەمیشە لەناوتاندا بین بەشداریتان لەگەڵدا بكەینو بتان بینینو لێتان فێربینو بارە سەرنجەكانی خۆتانمان پێ بڵێنو ئێمەش بارە سرنجەكانی خۆمانتان پێ بڵێین .. چونكە ئێمە هەمیشە لەگەل فێردەبین چ سەربازبێ یان لەمەیدانەكانی تردا بێ .. شانازی كردنی ئێمە بەئێوەوە سنووری بۆ نیە .. و كاتێ كە چاومان پێتان دەكەوێ ئاواتەكانمان گەورەترو گەورەتر دەبن .. و كاتێ چاومان پێتان دەكەوێ شانازی بە شۆڕشەكەتانو بەرێزموەكمانەوە دەكەین كە رێزموی ئێوەیەو ئاواتمان گەورەتر دەبێ .

ئێمە دەزانین كاتێك كە ئاواتمان گەورەتر دەبێ ، بەكەم كەس كە ماندویەتیان بەردەكەوێ ئێوەنو دەشزانین كە ئێوە نیشتیمانو گەلو نەتەوەو عیراقیەتی خۆتان خۆش دەوێو لەپێناوی ئەمەدا زۆرتر ماندوو دەبن ... هەمو لێ‌قەومانەكانو هەموو زروفەكان دلنیایی‌یەكیان پێماندا كە بەر لەوەش هەمان‌بوو ، بەڵام زیاترو زیاتر چەسپاو كە سوپاكەمان دلێرەو رۆلەكانی هەمیشە قارەمانن .. چونكە شۆڕشی حزبەكەیانو ئەمانەتی ئەو شەهیدانەیان بەئەستۆوەیە كە لە پێناوی ئەم شۆڕشەو پێناوی ئەم حزبەدا خۆیان كرد بەقوربانی . لە سەرو هەموو ئەمانە شەوە ئەو كەلەپوورە ئەمرە گەورەیەی باووباپیرە قارەمانەكانیان بە ئەستۆوەیە كە لە عیراقداو لە دەرەوەی عیراقدا لە رەوتدا بوون ، ئەوان ئەوەی خالد بن الولید و صلاح‌الدینی ئەیوبیو هەموو ئەو پاڵەوانانەن كە بەشەرەفو لەخۆبوردنو بەتواناوە لەسەرخاكی نیشتیمانی عەرەب ، لە داكۆكی كردنی ئەوداو لەداكۆكی كردن لەو بیروڕاو بەهایانەی كە هەڵیان گرتبوو ، جەنگیان‌كرد .

ئێرە ئیمڕۆ هەڵگری بەهاو بیروباوەڕێكی مەزنن بۆ گۆڕانی بەیوەندیەكان لەسەر خاك ، ئەمەش گیانی شۆڕشە .

جێگری بەڕێز دووپاتی‌كردەوە كە سوپای عراقمان ، بە ئەفسەرو سەربازەوە ، توانیویەتی جێگەیەكی بەرچاو نەك لوت بەرزانە ، بەرز نەك خۆ بەگەورەزانانە بپچڕێتەوەو ئەم جێگەیەش هیچ وێنەی نیە جگە لەخزمەت كردنی بیروباوەڕدانەبێ .. و هەر كەسێك باوەڕی گەل بپچڕێ ، ئەوا ئەو لەسەر رێگای راستە .

بەڕێز جێگری سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش وتی هیچ نەتەوەیەك ناتوانێ ببێتە مەزن مەگەر كۆمەلە مەرجێكی زۆری تێدابێو یەكێك لەبەر چاوترینی ئەم مەرجانە ئەوەیە سوپایەكی بەهێزی هەبێ كە توانای پاراستنی ئەو بیروراو ئامانجو دەسكەوتانەی هەبێ كە نەتەوە وەدی دەهێنێ ئەگینا بەرەسەندن نرخی چی‌یە ئەگەر دوژمن لەهەموو كاتێكدا توانای روخاندنی هەبێ .. نرخی ژیانی كۆمەلایەتی گەشەكردوو چی‌یە ئەگەر دوژمن لە هەموو كاتێكدا بتوانێ گەل بخاتە ژێر باری كوێلەیی‌و سەر شۆڕكردنەوە .

شەرەفتان تفەنگەكەتانە . . ئاگاداری بن ، و لەمەدا مانای ئەو شەرەفە وەرگرن كە باوباپیرانتان بەر لەمە لەپێناویدا جەنگاون .. باوباپیرانتان لەمەوبەر شەرەفی خۆیان بەشیرەكەیانەوە دەناسی ، ئەگەر بیانتوانیایە بەشێوەیەكی باشتر بەكاری بهێنن ، دەیان توانی بە شێوەیەكی باشترداكۆكی لە شەرەفی خۆیان بكەن .. شەرەفتان لەچەكەكەتاندایەو لەوەدا كە ئەم چەكە بخرێتە خزمەتی بیروباوەڕەوە نەك دوورلەو . چونكە بەكارهێنانی چاكتری چەك ئەگەر بە بیروباوەڕی شۆڕشەوە بەند نەبێ كە كاكڵەكەی بریتی‌یە لەوەی بۆ گەل دلسۆزبین .. بۆ رێرەوە كەی دلسۆزبین .. ئەمەش كە لە ئێوەدا هەیە .. و ئەگەر باش بەكارهێنانی چەك لەباشترین شێوەی‌دا بەباش دەربڕینی بیروباوەڕ نەچێ بەباشترین شێوەی ، كرداری باش بەكارهێنانی چەك كەلكێكی مێژوویی نابێ .. بەم جۆرەكاتێك مێژووی نەتەوەی عەرەب دێنینەوە یاد ، دەبینین قۆناغەكانی دەست رۆیشتن لەوێوە دەست پێ‌دەكا كە چەك لەخزمەتی بیروباوەڕی گەورەدایە بۆ هەڵساندنەوەی نەتەوەی لە سەر رێگای نوێ وەكو دەربڕینی ئارەزووی ئاسمانو یاساكانی یان وەكو دەربڕینی یاسای خاكو پێداویستیەكانی .

باوباپیرانتان كاتێك كە پەیامی ئیسلامیان بۆ دوورترین نوختەی جیهان برد بەم جۆرە بوون ، باو باپیرە عیراقیەكانتان بەم جۆرەبوون كاتێك كە عراقیان كردە سەرچاوەی تیشك ، نەك وەكو سەرچاوەیەكی تیشك لەبەینی سەرچاوە زۆرەكانی تیشكداندا ، بەڵكو بە درێژەی مێژوو ، بەم جۆرە بوون ، رۆژو ساڵ تێپەڕ دەبوونو وعراق لەباری عەمەلیەوە ، سەرچاوەی تیشك‌بوو ، كاتێكیش كە عراق سەرچاوەی تیشكێكی گەورەی شارستانیەت بوو لەو كاتەدا گەیشتبوە بەرزترین شێوەی پەیوەندی نێوان بەكارهێنانی ئازایانەی هەرەچاكی چەكو دەربڕینی بیروڕا لە باشترین شێوەی‌دا .

برایانو هاوڕێیان ، بیروباوەڕ بپارێزن ، بەوە شەرەفو دوارۆژو ژیانی گەشەكردووی خۆتان دەپارێزن ، چەكەكەتان لە بەكارهێنانێكی وردو خزمەتی بیروباوەڕدا بپارێزن ، بەوە شەرەفی خۆتانو شەرەفی نەتەوە دەپارێزن ، جوانترین پەیوەندی بۆ دوارۆژ تۆمار دەكەن ، هەموو رێگایەك بۆ خۆتان دەكەنەوە بۆ گەیشتن بەو ئاواتانەی بۆیان تێ دەكۆشن ، بەسەركردایەتی حزبەكەتان حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست .. كە حزبی رێكخراوێك نەخراوەكانە .. هەر حزبی رێكخراوەكان نیە .. حزبی هەموو گەلە .. حزبی هەموو سوپایە .. پێوەری دلسۆزی بۆ حزب هەر لە ریزدابووندا نیە .. تەنانەت ئەوانەش كە نەهاتونەتە حزبەوە ، ئێمە دلنیایین كە ئەم حزبە بە حزبی خۆیان دادەنێن چونكە ئەم حزبە كە هەموو ئەم خاسیەتانەی هەیە ، ناتوانن دوور بن لە شەرەفی هاتنە ریزیەوەو ئێمە بەوەی كە شۆڕشەكەتان بە هەوڵی ئێوەوە ، بە هەوڵی حزبەكەتان ، بەهەوڵی گەلو بەهەوڵی سەركردایەتیەكەتان وەدی‌هێناوە ، هەست بەشانازی دەكەین .

قسەكەی جێگری بەڕێز لە بنكەیەكی سوپایی لە بەسرە

ئەوەی شایانی باسە ، جێگری بەڕێز ، بەرلەوە ، سەری لە یەكێك لە بنكە سوپاییەكان لە بصرە دابوو چاوی بە ئەفسەرو مەراتیبەكانی كەوتبوو ئاگاداربووبوو لە وەزعو حالی گشتیانو وتارێكی دابوو كە تێیدا وتبووی :

ئێمە كاتێك كە تێكۆشەران لە پاڵەوانانی سوپا ئازا مەزنەكەمان دەبینین . شانازیمان زیاتر دەبێ بەو شۆڕشەی كە توانی مرۆڤی عراقی بگەیێنێتە ئەم ئاستی هۆشیاریە .. سەركردایەتی سیاسی لە ئێوەیەو ئێوە لەوینو ئەو كاتە بەسەرچوو كە سەركردەیی دەیكردە جێگا بۆ جیاكاری ، واتا بەمانای خۆ بە گەورەتر دانانو ئەو ئاتە داهات كە تاكە جیاوازیەك كە دەبێ لە سەركردایەتی‌دا هەبێ ئەوەیە كە زیاتر كاربكاو شەونخونی زیاتر بكێشێو زیاتر هۆشیاربێ ، ئەمەش كارێكی سروشتی‌یەو سەركردایەتی ناتوانێ بێ‌گەلێكی گەورە شتێكی گەورەبكا ، هەروەها گەلیش ناتوانێ بێ سەركردایەتیەكی بەتوانا شتێكی گەورە بكاو . هەرگیز لەوەدا نابینە مایەی نائومێدیتان .

ئێمە بەشێكی زیندوین لە ئێوەو لە ویژدانتانو بۆ بەختەوەریتان كاردەكەینو سەركردایەتیەكەتان توانی پاش سەر كەوتنی شۆڕشە نەتەوەیی‌یە سوشیالیستیەكەتان ، شۆرشی (١٧)ی تەموزی ساڵی ١٩٦٨ سەركەوتنی سامانە نیشتیمانیەكان وەدی‌بهێنێ ئەوەتا ئێستا هەموو رۆژێك شێوەكانی دەربڕینی ئەم سەركەوتنە بەچاوی خۆتان دەبینن چ بە نەخۆشخانەو پێشكەوتنی خزمەتگوزاریەكانی تەندروستی‌و فێركردن ، یان بە زیادكردنی مووچەو توانای كرین‌داو گرنگترین شت لەرێزگرتنی سەربەرزی مرۆڤدا ، و بەسوپای عیراق وەكو بازوویەكی دەست وەشینی دەستی شۆڕش دژی دوژمنەكانی ووەكو پارێزگاری دەسەلاتداری نیشتیمان ، كە بەشێكی زیندووی ویژدانی ئاگای گەلی عراقە .

جێگری بەڕێز دووپاتی كردەوە كە نەتەوەی عەرەب دەستی كردوە بەقۆناغێكی راپەڕینی سەرتاپاو تایبەتی لە وڵاتی خۆشەویستماندا عراق كە بازێكی گەورەی وەدی هێناوە لە پێشكەوتنو بیناكاری‌دا تابێتە پاڵپشتی بنەڕەتی‌ی نەتەوەی عەرەبو پتەوكردنی توانا زاتیەكانی لەداكۆكی كردن لەخاكی داگیركراوی عەرەبدا .

بەڕێز جێگری سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش لە كۆتایی‌دا دووپاتی كردەوە كە سەركردایەتی حزبو شۆڕش بۆ ئامادەكردنی هەموو ئەو پێداویستیانەی كە توانای بەرەنگار بوونەوەی هەموو دوژمنەكانمان دەدەنی‌و لەشوێن پێ‌ی‌هێزەوە ، كار دەكا .

قسەی جێگری بەڕێز بۆ جەماوەری قەزای جبایش

هەروەها بەڕێز جێگری سەرۆكی ئەنجومەنی سەركردایەتی شۆڕش ئەم وتارەی خوارەوەی بۆ ئەو كۆمەلە خەلكە زۆرەدا كە لەقەزای جبایشی سەر بە پارێزگای ذی‌قاردا كۆبووبوونەوە :

برایانی خۆشەویست ..

وشەكان ناتوانن ئەو مانایانە دەربڕن كە لە دڵو دەروونندا بەرامبەر بەئێوە هەمانە .. و بەر لەوەی هیچ شتێك بڵێین .. پێویستە وەڵامی ئەو داوا نامەیەتان بدەینەوە كە لە ئەهازیجەكانتاندا پێشكەشتان كردو كە ئێستا لە‌رادەرانمان بیست .. ئەو برایەی كە وتی گفتی زۆرمان لەدەورەكانی پێشوو بیستوە ، دەمەوێ بەو بڵێمو بە ئێوەش بڵێم : بەنیسبەت ئێمەوە باوەڕناكەم پێمانتان وتبێ كەوا شتێكتان هەیەو ئێمە جێ‌بەجێمان نەكردبێ .. ئەوان كە دەهاتن بۆ لاتان ، وەكو بەبرایانمان لە گەلەكەمان لە بصرەمان وت ، لەكاتی كۆكردنەوەی‌داهات یان كاتی هەڵبژاردندا نەبێ چاویان پێتان نەدەكەوت ، دەهاتن بۆ لاتان یان بۆ ئەوەی لەباری ئابووریەوە سوودتان لێ‌وەربگرن ، یان لە باری سیاسی‌یەوە سوودتان لێ وەربگرن .. بەلام ئێمە كاتێك كە دێین بۆ لاتان ، بۆئەوە دێین تا لەگەڵتاندا بەختیاربینو پێكەوە بەختیاری دروست بكەین .. دێین بۆ لاتان تابزانین كەمو كوڕی لە كوێ‌یەو پێكەوە بەیەك‌گیانو یەك دەست چارەی بكەین .. دێین بۆ لاتان ئەو توانایەتان بۆ دەرخەین كە هەیەو راستیتان پێ‌دەڵێین ئەگەر ئێستا یان ئەمساڵ تواناما نەبوو . پێتان دەڵێین ناتوانین .

ئەگەر تواناما هەبێ .. پێتان دەڵێین توانامان هەیەو ئەوەی گفتیتان پێ‌دەدەین ، بەدی دەهێنین .. و هەریەكەتان بەتایبەتی ئەوانەی بەتەمەنن بە ئەقڵو بیری خۆی دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ساڵانەی كەرابوردن .. و ئەوەی كە ئەهزوجەكەی وتو بەشێوەیەكی تایبەتی باسم‌كرد .. وابزانم لە بیریەتی گەلەكەمان لەجبایش چۆن دەژیا . . . . لەبیریەتی بانزە ساڵ لەمەوبەر چۆن دەژیاو .. ئێستا گەلەكەمان لە جبایش چۆن دەژی ، و دەزانێ ئەو پێشكەوتنەی لەم دەساڵەدا هاتەدی لەگەل سەد ساڵی پێش شۆڕشدا ناخرێتە تەرازویەكەوە . لەگەڵ ئەوەشدا ، ئێمە هەمیشە داواكانی گەلەكەمان بۆ ژیانی باشتر بەرەوا دەزانین .. بەڵام .. دەبێ ئەوەتان لەبیربێ كە ئەوەی لە خەزینەی كۆماری عراقدا هەیە لە ئاوەقی خۆتانە .. مەبەستم ئەوەیە هیچ جۆرە پارەیەك نیە كە دەوڵەتانی‌تر بمان دەنێ ، بەڵكو بەرهەمی ماندوبی عراقیەكانە . . بۆیە دەبێ بەگوێرەی هەندێ حیساب بەسەر عراقیەكاندا دابەش بكرێ .. نابێ خەڵكی جبایش لەخەڵكی مدینە زیاتر وەرگرن . . یان خەڵكی زبیر لەخەڵكی رمیثە زیاتروەرگرن .. یان خەڵكی كەركوك زیاتر لە خەڵكی هەولێر وەرگرن .

سامانی عراقیەكان دەبێ بە عەدالەت بەسەر عراقیەكاندا دابەش بكرێ ، و ئێمە وادەكەینو شۆڕشەكەتان وادەكا ، بۆیە ئەو داواكاریانەی كە پێشكەشتان كرد مەسەلەیەكی رەواوراستە .

بەناوی سەركردایەتی شۆڕشەوە پێتان دەڵێم : ئێمە موافیقین لە سەریانو پێتان دەڵێم لە سەر چی موافیقین . لە ئەهزوجەكانتاندا باسی سێ مەسەلە كرا : یەكەم ئاو ، دوەم كارەباو سێیەم رێگا . ئێمە موافیقین لە سەر شەقامو كارەبا ولە درستكردنی بەستەكە دەكۆلینەوەو وا تێ‌ناگەم ئێوە دەتوانن قسەیەكمان لە سەر بنووسن كە پێتانمان وتبێو بەجێمان نەهێنابێ ، چونكە كاتێك كە قسەیەكتان پێ‌دەڵێین ، دەزانین چەند دەتوانین بەجێ بهێنینو دەزانین پێویستی ئێوە چەندە . ئەوانەی پێشوو كە بەنجەم بۆیان كێشا ، هەر ئەوەیان دەزانی چەند دەپەستنە گیرفانیانەوە بەڵام نەیان دەزانی چەندتان پێویستە ، چونكە لەگەڵتاندا نە دەژیان ، ئاگایان لەژیانی ئێوەنە بوو .

لە موناسەبەكاندا ، وەكو وتمان ، دەهاتن بۆ لاتان ، لەكاتی وەرگرتنی بەشی خۆیاندا لە سەرخەرمان ، یان ئەو كاتەی دەیان ویست بەشی خۆیانتان لە هەڵبژاردن لێ‌وەربگرن .

ئێوە بەشی هەمیشەیی ئێمەن .. هەر وەكو ئێمە بەشی هەمیشەیی ئێوەین .. ئێمە لەمونا سەبەكاندا نەهاتوین بۆ لاتان ، بەڵكو ئێمە هەمیشە لەناوتانداین .... تەنانەت ئەو كاتەش كە لەبەغدابین ، لە گەڵتانداین .. تەنانەت ئەو كاتەی لە جبایشنو لەدوورترین نوختەشن ، ئێوە لە گەڵماندان .. لە بیركردنەوەدا .. لەیەكێتی هەستەكاندا ، و بەیەكێتی ئامانج وەكو عراقی راستو عەرەبی راست لەگەڵماندان .. هەموومان دەمانەوێ خزمەتی گەلی عراقمان بكەینو دەمانەوێ سەربەرزی عراقو عراقیەكان بپارێزینو بەختیاریمان دەوێ چ ئەوەی لە سەركردایەتی‌دایە یان ئەوانەی كرێكارن لەكارگەیەكدا یان جوتیارن لە كێڵگەیەكدا .. لەهۆڕی حمار لەدوورترین نوختە لێرەوە .. ئێمە مانای برسیەتی مانای رووتو رەجاڵی دەزانین .. هەروەها مانای ئەو مرۆڤە دەزانین كە پارەی چوونە دوكتۆری نیە .. ئەمەمان لە كتێبدا نە خوێندۆتەوە بەڵكو تێیدا ژیاوین .. بۆیە دەزانین پیویستتان بە چی‌یەو دەتوانین بڵێین ئەم داوا یەبەجێ‌یە و ئەو داوایە بەجێ نیەو دەتوانین بزانین لەبەرتیشكی تواناكانماندا چەندمان بۆ دەكرێ .

تواناكانمان كە تواناكانی ئێوەیە .. ئەگەر بیخەینە جێگەی داواكردنو ئەهزوجەكێشان بۆ داواكاری .. گەلێ لەوە زیاترم داوادە كرد كە ئێستا داواتان كرد ، چونكە من لە دڵی خۆمداو ئەوەی كە ئێستا ئاواتی بۆ دەكێشم ، ژیانێكی باشترم لەژیانی ئێستا بۆ گەلەكەمان لەجبایش دەوێو هەمیشە بگەینە هەر پلەیەكی بەختەوەری ، ئارەزووی بەختەوەری زیاترتان بۆ دەكەین ، راست نیە ئەگەر بڵێین كۆشكتان بۆ دروست دەكەینو هەر كەسە ئەتوانێ لەماڵی خۆی دانیشێو مووچە وەرگرێ . ئێمە پێتان دەڵێین : دەولەت دەكاتە ئەوەی بۆ هەر كەسێك كە بیەوێ كاربكا ، كارێك پەیدا بكا چونكە پارەو كار پێكەوە بەندن .. پارە لە كوێوە دێ ؟ ئەوەی كە گفتیتان پێ دەدەین ئەوەیە كە جارێكی تر رێگە نادەین زوڵم لەعیراقدا هەبێ .. ناهێلین چەوساندنەوە بگەڕێتەوە بۆعراق ، ئێمە لەگەل عراقیەكاندا وەكو یەك قسە دەكەین .. بەعسی رێگای هەموومانە ، ئەگەر بەعسی نەبوومایە . ئێستا دەبووم بەعسی .. چونكە هەمو ئینسانێكی شەریف چی‌دەوێ ؟؟ دەیەوێ بەشەرەفەوە بژی‌و خەڵكی تریش بەشەرەفەوە بژین . باوەڕناكەم ـ نیسبەتێكی زۆریشتان لەبەساڵدا چوانـ رۆژانی كۆنتان لەبیر چووبێ .. باوەڕناكەم لە بیرمان جووبێ چۆن بەچاوی سوكیەوە رەفتاریان لە گەڵدا دەكرا .

هەر یەكێك لەباوكانی ئێوەگران بوو بۆی موراجەعەی هەر فەرمانبەرێكی حوكومەت بكا بێ ئەوەی بەرخێك وتەنەكە رۆنێك بخاتە ژێر هەنگڵی یان گونیە برنجێك بەرێ .. ئێستا فەرمانبەری حوكومەت خۆی دێ بۆ لاتان . ناڵێین دێ بۆ لاتان ، بەڵكو بۆ ئەو جێگەیە دەبزوێ كە لێوەی دەتوانی خزمەتەكەی زیاتر بەئێوە بگەیەنێ چونكە ، ئەمە لەخۆتانە .. چونكە ئەو چین نیە .

جاران لەرێگەی تاقیب كردنی مەسەلەیەكەوە چاوتان بە حوكومەت دەكەوت ، لەسەرەتای شۆڕشدا هاوڕێیانمان باسیان بۆ دەكردین كاتێك كە « گەمیەیەك » دەهاتو حوكومەتی تێدا دەبو ، دانیشتوانی هۆرەكان رایان دەكرد چونكە لەخراپەدا نەبوایە حوكومەتیان نەدەدی ، لەو كاتەدا نەبێ كەشتی لێ‌دەبردن نەیان دەدی ، شتێكی لە سەربەرزی‌یان یان لە ئاسایشیان یان لە ماڵو مولكیان دەبرد ، بەلام ئێستا حوكومەت دەبینن كە خۆی بەخششی دەداو ئەویش وەكو ئێوە چۆن بەخششی دەدەنێ ، ئەوها بەخششتان دەداتێ .

ئێستا ئەگەر پێتانمان وت : دەمانەوێ هەمووتان بچن بۆ فەلەستین ، ئایا دەچن‌یان نا ؟ دەچن . كەواتە ، كاتێ خۆتان دایەدەستی ئێمە ، ئەمە مانای ئەوەیە خۆتان دەدەنە دەستی خۆتان نەك خەڵكی‌تر ، چونكە كاتێ ئێمە شتێك دەدەینە ئێوە ، ئێمە بەوەشت دەدەینە خۆمان ، چونكە ئێمە بەشێكین لەئێوەو ئێوە بەشێكن لە ئێمە ، بەڵام كاتێك شتێك دەدەینە بێگانە ، بەخششە كە ئەوكاتە گرانو نەنگاوی دەبێ ، بۆیە هیچ نادەینە بێگانە . ئەو شتەتان دەدەینێ كە توانامان بەسەری‌دا دەشكێ‌و هیچ شتێك نادەینە بێگانە .

بۆیە ئێستا كە رادیۆكان دەكەنەوە ، بێگانەكان دەڵێن : یەكەم ، عیراق بەهێزو بەتوانابوەو گەلی ئێستای عراق ئەو گەلەی عراق‌نیە كە بەر لە دەساڵ هەبوو ، بەڵام لەلایەكی ترەوە خراپە دەخەنەپاڵ عراق چونكە جاران « گوانەكانی » عراقیان بەدەستە وەبوو لە وەرزەكاندا دەیان دۆشی ، بەلام ئێستا « گوانەكانی » عراق كەوتنە دەست عراقیەكان .. هیچ كەسێك نیە لەشیری ولاتەكەتاندا بە شداریتان بكا ، بۆیە بێگانە كان زویر دەبن . هەموو بێگانەكان » كەمیان لێ‌دەرچێ ، دلیان رەحەت نیە لەعراقێكی بەهێز كە خێروبێری بەر رۆلەكانی بكەوێ . عراقێكی بێ گیروگرفت ، بێ كوشتار ، بێ شەرو شۆر ، بێ‌خوێن رشتن . عراقێك كە هەموو كەسێكی دەچێ بۆ قوتابخانە ، تەنانەت ئەوەش كە تەمەنی ٤٥ ساڵە ، تا فێربێ . چونكە دەزانن ئەگەر ئەم‌رێڕەوە بەردەوام بڕوا ـ پشت بەخوا بەردەوامیش دەبێ ـ لەسەر ئەم بنەڕەتە بڕوا ، هیوای گەڕانەوە یان بۆ عراق یان هاتنیان بۆ عراق هەتا هەتا دێتە كۆتایی .. و تا دلیان رەحەت بكەین دەڵێین : دەبێ خۆیان بەبیركردنەوەوە ماندوو نەكەن ـ ئەگەر چی ئەم قسەیەش نا ژنەون ـ چونكە نەدەگەڕێنەوەو نەدێن بو عراق تا عراق بكەنە ژێر دەستە ، چونكە رۆژگاری كوێلەیی بەسەرچوو .

چونكە عراقیەكان هەموو ئازادن ، تەنانەت ئەوەشتان كە لە ئاوە لەكانی بەو پەیوەندیەی لەگەل حوكومەتدا جیاوازبوو كە لەكاتی خوێدا باسمان كرد ، لەباری عەمەلیەوە ژێر دەستە بوو چونكە حوكومەت بەچاوێك سەیری دەكرد كە لەم چاوەی ئێستای ناكات .. ئێستا ئەوەتان نیە یەكێكتان كوێلەبێ‌و ئەوی‌ترتان ئازاد . . هەمووتان ئازادنو وابزانم ئەمە ئەو وێنەیەیە كە دەتانەوێ ، دەتانەوێ هەمووتان بە سەربەرزی‌و ئازادی بژین هەمووتان سەرچاوەی رزقی منداڵەكان نەگۆڕەو هەمووتان بە چاوی خۆتان دەبینن كەوا دوارۆژی منداڵەكانتانو دوارۆژی نەوەكانتان مسۆگەرە ، و هەمووتان دەژینو هەست دەكەن كە خۆتان سەركردایەتی خۆتان دەكەن . سەردەمە پرشنگدارەكانی هەوەل بەم جۆرە بوو سەردەمی باووباپیرانی كۆنمان . كۆمەل لە سەرەتای پەیامدا بەم جۆرە بوو ، و بەر لە ئیسلام كۆمەل كرابوو بە ئازادو كۆیلە ، واتە هەندێ كەس كە ژێردەستە بوونو هەندێ كەس ژووردەست بوون . بەڵام عراق ئێستا هەمووی سەربەستە هەمووتان نۆكەری خۆتانن‌و ئێمە لەهەمان كاتدا كە سەركردەتانین ، خزمەتیشتان دەكەین ، كاتێك كە خزمەتی خۆمان دەكەین یان لە شوێنەواری بەربەریاری‌و

بڕوانە : ل : ٧

Institut Kurde de Paris

گرێ بەند

محمد ڕەنجاو

(ئەگەر ئەو کۆمەڵـــەشیعرەی حسێن صابیـــر تەکنیکێکی درامیـــانـــەو هەڵچوونێکی گشتی بەخۆیەوە گرتبێ ، ئەوا بێ بەریش نییەلە هۆش و بیرکردنەوەیەکـــی زانستیانەو چڕی و خەستیەکی چاکیشی لە داهێنانا بەخۆی گرتوە) .

من ئەمەوێ ،
ببمە بابە
خۆشەویستی مرۆڤ بەرم
بۆ گشت سوچی ، ئـــەم دنیایە
من ئەمەوێ ،
سنووردای نێوان مرۆڤ بسڕمەوە
مـــن ئـــەمەوێ .
گشت ئازارێ لە ڕەگــەوە بیرمەوە

بەلای منیشەوە ڕەخنـــەیان نووسین لە سەر هـــەر بابەتێکی ئەدەبی زۆر گەورەترە لەوەی بە پیاهەڵدان یا بـــە دۆزینەوەی چەند ناتەواویەکی بابەتەکە دوابی بێـــتو شی کردنەوەی بابەتەکەشـــس دوابی بە ئەنجامدان ناگەیەنێ.

جا بۆیە بۆ لێکدانەوە یان هەڵسەنگاندنی هەر بەرهەمێك چەند توخمێك لەبـــەر چاو دەگیرێن بۆ ئەوەی بلــەی زانستو تاقی کردنـــەوەو هەنگاوەکانی خاوەنـــی بەرهەمی پێ هەڵسەنگێنین .

١ ـ ئایا چەند توانیویەتی خۆی لە جوینـــەوەو چاولێکـــەری و مۆدێـــل بدزێتەوە ؟

٢ ـ قوڵبونەوەی بەرامبەر کێشەکان و لە چ ڕوویەکـــی بیرکردنەوە دایەو لەکـــام بەرەی نوێ و کۆن دایە ؟

٣ ـ بێــوانـــی ڕووی زانیستی خاوەنی .

٤ ـ شارەزایی دەرونـــی نوسەرەکەو چونە ناو ناخـــی گیانیەوە ئەویش لە پەنجەرە بەرهەمەکانیەوە دەبێ .

جا بۆیە هیوادارم لـــەو کورتە هەڵسەنگاندنـــەی کۆمەڵە شیعری یەکەمـــی کاك حسێن صابیر توانیبێتـــم بەگوێرەی توانا لە ڕاســـتی دور نەکەومەوە هەرچـــەند . ئەوەش لە سەرەتادا دەردەبڕم کە ناتوانم هەقی تـــەواوی خۆی بدەمێ چونکە ناتوانـــمو باڵ بۆ لایەنی تر ڕادەکێشـــی کە .

ئەوەی ڕون و دیـــارە کاك حسێن بە نوســـەر زیاتـــر ناسراوە تا شـــاعیر بۆیـــە دەتوانین بڵێین کاك حســـێن صابیری نوسـەر بەر هەمێکـــی شیعری پێشکەش کردین .

هەر چەندە کۆمەڵە شیعرەکە لە نامیلکەیەکی بچوکـــی ٤٢ لاپەڕەی قەوارە بچووك دایـــە کە ١٣ شیعرو پێشەکیەکـــی کورتی بە خۆیەوە گرتـــوە بەڵام لە ڕوی ناوەڕۆکەوە بـــە پڕی و چـــڕی یەکـــــی سەرکەوتوانـــەدا داڕژاوەو کێشەی مرۆڤی هاوچـــەرخو گەڕان بە دوای ئاواتەکانـــی شاعیر = ئاواتەکانی ئـــەو خەڵکە دەردەبڕن .

× × ×

شاعیر خاوەن مەسەلەیەکی گەورەیە واتە جیایەکە لـــە بیروباوەڕو دڵ و خوێن .

زۆر جار یەکێك ، لەوانەیە کچێکی شۆخ و شەنگ بێت ؛ یان سروشتێکی ئـەم زەمینە یان هەرچی بێت چونکـــە لێـــرەدا مەبەســـت خۆشەویستی و سوتانەکەیـە بەڵام حسێن واخۆی بـــەو خۆشەویستەیان کچەکـــە دەناسێنێ کە نیازیە حسێن بە خۆ بو مێشکیەوە بخاتە نـــاو ئەوینی خۆی ناتوانێ بەرگـەی ئەو هەمو خۆشەویستیەـــە بگرێ کە هەیەتی .

برۆ هەرگیز
خۆت نەخەیتە
بەر شەپۆلی گریانی من ،
نەك بخنکێ

زۆر جار وچانـــی ڕێ ئەبێتەوە موچڕکـــەو بومەلەرزەو هەنگاوی بـــە گوڕتری تێدا لەدایك دەبـــێ حسەین کاتێ داوا لەو کچەی کە بەرەو ڕوی بۆتەوە بـــان زاتەکەی ئەودیو دەکات کـــە جێی بێڵێت بۆ وچان بـــەڵام وچـــان لای حســـەین بیرکردنەوەیەو لە موعادەلەی بیرکردنەوەکەشدا خـــەمو گەرمەشینی تـــر ســـەر هەڵئەدەن .

بەڵام حسەین زۆر جـــار وچانی یەك لە دوای یـــەکو خۆنەدانە بەردەم شـــەپۆل یان توانەوەی لەکـــەڵ شەپۆلەکانا وای لێدەکات کە لە کەناردا جینگڵ بخـــواو تا لە کۆشیا وەنەوشـــەی خەم سەوز دەبێ بۆیەواچاکترە لە پێناوی خۆشەویستیەکەیدا واز لە کەنارو شۆســـتەکان بهێنێ وبچێتە ناو بۆتـــەی کێشەکانەوە .

من وەك کەنار
لەکۆشمدا وەنەوشەی خـەم
سەوز ئەبێ

× × ×

ڕووبارو دەریا دوو زاراوەی نوێی شاعیرن کە دەڵێـــم زاراوە مەبەستم چونیەتـــی بەکارهێنانە کەیەتی دەـــا ئەوەتا شیللـــی و گـــۆران و وردزروت چەندان جار ئـــەو وشانە یان دوبارە کردۆتـــە وەوشاعیرانـــی تریشـــس مامۆستا گۆران دەریای بەبێ سنور وەسف کردوە شیللـــی و لیرمانتۆف ... بیش ڕوبار یـــان سەر سەختو خەڕوبەردەوام بەکار هێناوە . بەڵام حسەین هاتوە دوو کێشەی زۆر گەورەی بەستۆتەوە بە ڕووبارو دەریاوە ئێمە حسەین لە پەنجـــەرەی شیعرەکانیەوە دەناســـین

ڕووبار هەر چەند
خوڕو فرەو کەف و چڕین بێ
ڕۆژێك ئەبێ
سەر بەکۆشی دەریا داکاو
سەرەو بن بێ
(شەوی یەلدا)

حســـەین زەمـــین بە هەموو شتەکانیەوە بەدوو بەرە تێدەکا بەرەی چاکو خراپـــە بەرەی شتەکاتیەکان و شـــتە بەردەوامەکان ، هەر چەنـــدە زۆربەی کات شتە کاتیەکان = خراپەکان کێشەیەکـــی زۆر بەرپا دەکەن و هەروا خۆیان نادەن بەدەستەوە بـــەڵام پێویستە مێژوویەکە خـــۆی ئەمە بە ئەنجام دەگەیەنـــێ و شتە بەردەوام و ڕاستەکـــان ڕەوڕەوەکە بەخۆیانـــــەوە دەبەستنەوە .

× × ×

کات و شوێـــن و ڕووداو ئەو سێ ڕەگەزەی پێك هێنەرو تەواوکەری هەموو بابەتێکـی ئەدەبین و ڕەسەنیەتی چونیەتی پێك بەستنـــەوەو بــــەکار هێنانیشی دەسەڵاتی خـــاوەن بەرهەم دیاری دەکات ئـــەوە تا لە شیعری (کاتێك مـــرۆڤ ئامرێت) کە پێشکەشـــی کردوە بە شەهیدی فەلەستینی (غەسان کە نەفانی) وبـــە مامەڵەیەکی ڕاستو زیرەکانە توانیویەتی هـــەرســـێ ڕەگەزەکە لە قاڵبێکی هونەریدا بە یەکتری بەستێتـــــەوە .

(دنیاتەمە
هەمو شتێ لەم شارەدا
کەیلی ئەشکە نجەوماتەمە
بە تەلبەندێ سنورا
چۆن بتوانم
پۆلە چۆلەکەی هەناسەم
بۆ ئاسمانی ژانەکانـــت
بەرەڵاکەم)

کات ، هەموو کاتـــەکانی ڕۆژو شەوی ئێمڕو دوێنـــێ ، شوێن ... شوێنی ئەم تەنیـــا بابەند نیە بەزاتەوە بەڵکـــو زاتی ئەم بەستراوەتەوە بـــە جوڵانەوەی شتەکانەوەو لـــە سنوری خۆی دەرچـــــون هەرچەند زۆر جار پۆلـــە چۆلەکەی هەناسەی باســـا حەتمیەکە لە گورج و گۆڵـــی خۆی کەمی بوەستێنێ . بۆیە ئەم شارە لای حسەبـــــن هەمو زەمینە کە ئەبینـــێ قودس سەری براوە ئـــەوا هەموو کەلەبەرێکی ســـەر براوی تری ئەم زەمینـــەی دێتە بەرچاو دەبـــکات بە زنجیرە ڕووداو ، ڕووداویش چەوساندنەوەی مرۆڤ لـــە لایەن مرۆڤەوە لە مناڵدانـــی ئیمپریالیزمدا دروســـتی دەکات . ئەوەتا ئاوارەبونـــی گەلێك لە هەمان کاتـــــدا ڕاچەنینی گەلێك لە لایەکـــی ترەوە لە دایك دەبێت ،حسەین هاتووە لە ناو تەکنیکێکـــی درامیانەی شۆڕشگێڕانـــەدا کە سەر سەختی مرۆڤـــی هاوچەرخ و حەتمیەتـــی سەرکەوتنی . دەردەبـــڕێ وشەکانی دەدوێنێ وزۆرجـار لە شتەکان نزیك دەبێتەوە لە هەمان کاتیشـــا لێیـــان دوردەکەوێتەوە وەك هەســـت کردن بە گومانێ لەناوەوەیدا هەر بۆیەشە شیعرەکە هـــەر لە ناو خوێندا دەبێ بەچـــەند شەپۆلێکەوە کێشەیەکـــی سەخت دروست دەکەن کـــە ئەمەیان داڕشتنە درامیەکـــەی چڕ ترکردووە .

× × ×

دەنگ و ڕەنگ دوو مۆرکی تایبەتی هەمویەکێکە نزارێـــك سەوزە دەریا شـــینە کـــە هەریەکەیان خاسیەتی تایبەتی بونی خۆیەتی جا بۆیە زۆران گرتن و بومەلەرزە دروستکردن هەقی تەواوی خۆیەتی :

لەوەتـــەی هەم
ڕووبارێکم گریان ئەگرم
چەپکێ خۆزگەم
لەگەڵ کسپەو خەم و ژانـا
زۆران ئەگرم
بۆ دەنگی خۆم
بۆ ڕەنگی خۆم
قەستە بمرم

× × ×

شاعیر بـــە مـــەرجـــێ دڵدارەکەی خـــۆی خۆشـــس دەوێت کە چۆنە لە بنچینـــەدا وا بمێنێتەوە وژەنـــگ و ژاری ڕۆژگار نەبێتە پەڵە بە ڕوبەرەو قاچەکانی لە شوێنی شێدارو چاوەکانی لە پەڵکە زێرینـــە کاتیەکان نزیك نەکاتـــــەوە چونکە خۆشەویستی لای ئەو قوڵ و پڕمانایە .

ئەگەر ویستت لە من بگەیت
ئەگەر ویستت بە من بگەیت
وەك ڕووبارێ بۆ ئاوداوانی کەنار
چۆن ناسرەوێ
ئەبێ ئاوا پەلەی شـــەوت
بەر نەکەوێ

خاسیەتێکی تری شاعیـــر لێرەدا دەردەکەوێ ئەوەتـــا خۆنەدانـــە دەســـــتو. بەرەڵانەکردنی جڵەوی بیـــر وای کردووە کە ئەو واتـــە زاتیەتی شاعیر بۆتـــــە جازبەیەکو زاتی دوەمـــی کێش کردووە وخۆ ئەگـــەر وانە بوایە لەوانەبوو جڵـەوی بیر لە دەستدا دوایشـــی بەـگەر ئەمزانی ـ ومـــن نەمزانی ئەهێنا .

(پف لە چرای دڵم مەکـە خوانەگرتو) ئەمەیـان هـــەر ئاوێنەکی یان ڕوبەکی تـــری شیعری (چڵێك بەفر)ە هەر چەندە لە چڵێك بەفر فراوان تـــرو ڕون تـــر دواوەو موچڕکەی و وشەکان بــــە هێزترن جگە لەوەی شـــعری (پف لە چرای دڵ مەکــە خـــوا نەگرتو) تازەنیـــەو لە بەرگێ تردا بیستراوە کـە زۆرتر لە تقلید دەچـــێ تـا داهێنان .

× × ×

وڕوکاس و سەرگەردان نیم
دەستە مۆی ئەشکی گریان
نیم

هەر چەند ،
بە ئازار تەزیوم
سەر بزێو بوم ئەبەزیوم

بەڕای من ئـــەو شـــیعرە سەرکەوتو ترین شـــیعری نامیلکەکەیە ، لەو شـــیعرەدا خۆ بەدەستەوە نەدانی مرۆڤی چەوساوە دەردەبڕێ مرۆڤێـــك لەسوچێکی ئەم دنیایەوزانەکەی پەیامی بۆ هەمو مرۆڤێـــك دەردەبڕێ لە هەر کوێ بـــێ چونکە تێکۆشان وەك زنجیـرە وایەو هەمویو لە هەر کوێ بێ تەواوکەری یەکترین .

من ئەو شیعرەم بەگـــوێ ئاشنا بو پێش ئەوەی ئـــەو کۆمەڵە شیعرە بڵاو بکرێتـەوە بەڵام بە ناوی شاعیرێکـــی ترەوەنەك بەناوی خاوەنـــی کۆمەڵە شیعری ـ گرێ بەنـــد ـ هەر وەکو کاك حسێن لـــە

بڕوانە : ل : ٦

بــۆنـازانـی

نازاد مەحموود ڕەسوول

ـ ١ ـ

بــۆ نازانی ...؟!
هاوین بودتۆ ...
هەموو ڕۆژێ
لە شەممەوە تاکو هەینی
چاو لەڕێ بووین
باوکو دایکو خوشکوبرا
تا دەرکەوی ...!

● ● ●

بۆ نازانی ...؟!
چوار کەژی سال
هاوین ... بەهـــار
پایز ... زستان
تەقولبابی دەرگاکەمان
تا دار گوێزەکەی بـــەرمالمان
چاو لە ڕێ بوون
تۆ دەرکەوی ....

● ● ●

+ ئەی هاوسێ کەم
لە نامەتا بۆم دەنووسی
ئارام بگرە
« ئارامی چی ...! لە تاو دووری
ئارام باڵی دەرکردفڕی ... ؟! » (١)
نازانم بۆ دەرنەکەوتی ...؟!

ـ ٢ ـ

● ● ●

بۆ نازانی ...؟!
(کەون) و (مطلق)
دەریا ... ئەستێرە
باڵندە ... پەپوولە
لە ڕەزی قژی خاوتا
شەو وە پایز ...!
مانگ و ترپەی حەشـــارئەدا

● ● ●

بۆ نازانی ... ؟!
بۆ تۆ ... بەهار
حەوشەی مالمان ئالووالاگرد
نە ئەنووستین
لەنامەتا بۆم دەنووسی
ئارام بگرە
« ئارامی چی..!لە تاو دووری
ئارام باڵی دەرکرد فڕی..؟!» .

١ ـ ئەم کۆپلەیەلە هۆنراوەیەکی ـ مارف ناســـراوەوە وەرگیراوە

پارچەشیعرێکی تری بڵاونەکراوەی فکری

جەمال محمد

ساغ کردنەوەی بەرهەمی ئەدەبی و کەلەپووری زمانی نەتەوەکەمان ئەرکێکی پیرۆزو کارێکی بەجێیـــە . . .. هەر لە کڵاوڕۆژنەی ئەم بیروو ڕابەوەیە کـــــە ماوەیەکی زۆرە خەریکی ساغ کردنەوەو دۆزینـــەوەی بەرهەم و ژیانی ئەو شاعیرانەم کە هیچیان دەربـــارە نەزانراوە یان زانیاری دەربارەیان کەمە یـــــان بەرهەمەکانیان ڕووی بڵاوکردنەوەیان بە خۆیانـــەوە نەدیوە ئەمە لەلایەك ، لەلایەکی تربشەوە ئـــــەم جۆرە بەرهەمانە وەکوو سەرچاوەیەکی دیاری کـــراو سوودیان لێ وەرئەگیرێ بۆ دیراســـــــــەو لێکۆڵینەوە لە ئەدەبی نەتەوەکەمان ، دیـــــارە ئەم کارەش لە سوود بەولاوە هیچ زیانێکی نییـــە ، بۆیە بەپێی تواناو دەرفەت ئەوەی بۆم بکرێ و بلـوێ ناو بەناو بەهۆی گۆڤارو ڕۆژنامە کوردیەکانـــەوە بڵاویان ئەکەمەوە ، لە هەمان کاتیشدا لە فەوتـــاندن ڕزگاریان ئەبێ . ئەوەبوو کاتی خۆی هەر لەڕۆژنامـەی هاوکاریدا بەشێکم لەم بەرهەمانە بڵاوکـــردەوەو وا لێرەشدا غەزەلێکی تری فکریی شاعیرتان بـــۆ بەکەم جار پێشکەش ئەکەم کە لە لاپەڕە «١٣١٦»کـــێ ڕۆنووس کراوەو وەرم گرتووە .. ئەمەش دوا غەزەلە کە لەلام ماوە

ـ غەزەلەکەـ

ئەی حەکیمان ئێوە بێن دەرمانی ئەم بیمارەکـــەن
سەیری ناسۆرو برینی سەختی ئەم ئازارەکەن (١)
من دەڵێم دایم هەتاکو ڕۆژی مەحشەر سەف بەسەف(٢)
گوا ڕەفیقانی تەریقەت دەردی عەشقم چارەکەن
یا بە جارێ بمکوژن جەرگم بە خەنجەر پارەکەن (٣)
یا ڕەبی چبکەم لە دەست جەوری ڕەقیب بەد زوبان
نایەڵێ یارم ببینم یا بە زاهیر یا نیهان(٤)
من دەڵێم دایم هەتا ئەو ڕۆژە ناڵی بم نیهان (٥)
ئاخ لەبەر زوڵمی ڕەقیبان و لە تەعنەی دوشمنان
من کە ناڵێم ، تۆ بڵێ بۆچی ئەمەم دەربارەکەن
من لە مەستی چاوی مەستت ڕۆژو شەو هەر ناڵمە
تۆ نییە ڕەحمت بە حاڵم چونکە نەحسی تاڵمـــە
بۆیە وا ڕازیم ئەمن بەم فیرقەت و شەو ناڵمـــە
خاکی بەردەرگانەکەی تۆ مەسکەنی سەد ساڵمە
حەیفە بۆ تۆ ئێستەکێ لەم قاپیەم ئاوارەکەن
بۆچی وا مەنعم دەکەن ئەی زاهیدانی با خەبەر(٦)
بێن تەماشاکەن ببینن دلبەری شیرین کەمەر
عالەمێ شەیدا دەبن بۆچ ئێوە چین قوڕتان بەسەر
شێخ و سۆفی دین و ئیمانیان دەکەن پێشکەش ئەگەر
دەفعەیەك وەك من تەماشای ئەو کەوا گوڵدارەکەن
سەروو نازو نازەنین و شاهی خوبان وا دەبێ(٧)
وەختێ جیلوەی خۆی بدایەعنی قیامەت ڕادەبێ (٨)
من کە دەیبینم لە تاوان دەچمە مردن جێ بەجێ
زاهیدان مەنعم دەکەن بۆچ وا دەکەی ئابڕووت دەچێ
هێند ...... ناکەن کە چاو لەم سەروو خۆش ڕەفتارەکەن
دەردی عەشقم هێند گرانە سەد کەڕەت کەوتوومەوە
باوەڕت بێ من نـــەماوم تازە زیندوو بوومەوە
جۆگەلەی خوێنین دیارە وا بە سەفحەی ڕوومەوە
لەت لەتە جەرگم دەڵێن چاوی پڕ کردوومەوە
خوێن بە خوڕ نایێ مەگەر جۆماڵی ئەو جۆبارەکەن(٩)
ڕوومەتی یارم لە پەڕەی گوڵ گەڵێ نازکترە (١٠)
جەرگ و دڵ وا بۆی بەتاوە پڕ لە پشکۆی ئاگرە
تۆ وەرە خۆت بمکوژە کوشتن لەمە زۆر چاترە
کەس نەڵێ « فکری » ئەتۆ بێ دەست لە یارت هەڵگرە
زەحمەتە نابێ مەگەر جووتم لەگەڵ سێدارەکەن

١ ـ ناسۆر : ـ جۆرە نەخۆشی یەکە .
٢ ـ سەف بە سەف : ـ ڕیز بە ڕیز .
٣ ـ پارەکەن : ـ پارچە پارچەکەن .
٤ ـ زاهیر : ـ ئاشکرا .
نیهان : ـ نهێنی .
٥ ـ ناڵی بم : ـ هەر بناڵێنم و هاوار بکەم .
٦ ـ زاهید : ـ لە خواترس .
٧ ـ سەروو : ـ دارێکی بەرزی سەوزە .
شاهی خوبان : ـ گەورەی چاکان ، کینایەیە بـۆ گەورەیی و جوانی دڵدارەکەی .
٨ ـ جیلوە : ـ ڕووی خۆی دەرئەخا .
ڕادەبێ : ـ هەڵئەسێ .
٩ ـ جۆماڵ : ـ پاکردنەوە ، ڕامالینی ئەو شتانەی لەناو جۆگەلەدایە .
١٠ ـ هەندێ لە شاعیرە تازەکانمان ئـــەم وێنـــە هونەرییەیان دووبارە کردووە تەوە هـــەروەك کامـــەران ئەڵێت : ـ
ڕوومەتی وەك گوڵی بێ گەرد .
قژی خاو ئاوریشمێکی زەرد ... تاد

کورتە چیرۆک

شاباش

هۆشیار سیوەیلـــی

سەرنج

لەکاتێکدا کە کامێـــرای هەستو بیری چیرۆکنووســـی وێنەی ژان و ئازارەکـــــان دەگرێت .. ئەم چەند دیمەنە لە هاوێنەی کامێراکەدا تۆمـــار ئەبێت .

بیرەوەری ژمارە ((١))

(ـ ئاتە چۆنە /؟!

ـ تەنیا ئەم نییە؟! هەر ئەو بەر ستگامەو لە میحرابیـــدا مل کەچ ئەوەستم ! .

ـ وەك بۆ یەك ڕسکابـــــن وایە!) .

ئەو ساتە کە ئەم وتانەت بـــە پەردەی گوێچکەما ئـــەدا .. هەستم بە شادمانییەکی بـــێ سنوور ئەکرد .

هۆ قالە شەلی حەمە دیز!.. هەموو جارێك کە جووتـــە دارشەقەکەی بن باڵەکانـــت ئەبینم کـــپەم لێوەدێت و هەست بە نامۆبوونت دەکـــەم . دەقەیناکە گوێی مـــەدەرێ ئەوەتا (ئاتە)ی خۆشەویستیشت چاوێکی کوێرەو هـــەر وەك ئەوجارەی بن کەپرەکەی بیستانی بەر ماڵان پێم ووتیت (وەك بۆیەك ڕسکا بـــن وایە !) .. قالە گیان ئێستا بیـــری جێ ژاوانی ناو ڕەزان و سەر دەشتان ناکەیتەوە ؟ ! .. هەر لە چاوەکانتا وەڵامی پرسیارە کەم بەدی دەکەم کە دەڵێـــت (بەرەوەڵڵا) بەڵام خـــــۆ گوشینی ناوێت ؛ ژیانە .. ژیان ئێستاش ئەوو تەیەتم لە گوێدا ئەزرنگێنەوە کە پێت ووتم (: (زۆر غەمگینـــم بە هەر شوێنێکا ڕانەبـــوورم خەڵکی قەشمەریم پـــێ ئەکەن) .

بیرەوەری ژمارە (٢)

ئای ئاتەی عەیار ! قالـــە شەل پەرۆشتەو شەیـــدای نیگاکانتە ، تۆش دڵـــی مەشکێنەو ڕووی خۆتی بـــۆ بنوێنە .. ئا..ئا ..خۆشـــت ئەوێ؟ چاك ئەزانم کـــە دڵت لەسەر سەدو بیســـت بۆی لێ ئەدا .

هەندێك جار کە قالە شـــەڵ داستانی کەلەپوورە خۆشـــە ویستی یەکانی بۆ ئەگێرایتەوە ئەتووت (ـزۆر ئەترسم .. ئاکامی ئێمەش ، وەکوو هـــی ئەوان بێ)

ئاتە ! هەرچەند چاوێکـــت نابینایە بەڵام زۆر جوانـــی .. ئەوساش کە لـــە لادێ بوونی تۆ لۆکسی چاوەکانـــی قالە شەل بوویت . کچـــێ ئەزانم کە تەنیا نیوەی جوانی شتەکان ئەبینی چونکە هـــەر چاوێکت ڕۆشنابی تێدایـــە : (هەموو جارێك کە ڕەمـــە دەرێ منالان پێم ئەڵێن ئاتـــە تاك لایت) .

کچێ منال ئەوە پیشەیانە .. زویر مەبە ! ڕاستیشـــس ئەکەن .. ڕاست .

(ـ باشە ئاتە شارت بەدڵـــە ؟..چی ؟! ... لەکەشخەیـی ئەکەیت ..

نا .. نا لەخۆت نەگۆڕێیت/!) .

هەڵوێستی ژمارە (١)

(ـ ئەوە قالە بۆ وا ژاکاویت ؟

ـ ئاتە .. پەشیمان ....

ـ ئەمە نابێت ، ئەم ماســـتە بێ موونییە .

ـ مووەکە چییە ؟ تەنیـــا ئەوەیە کە چاوی شوشەیـــان بۆ ئاتە کردووەو ئێستاشـــس بەمنێکی شەڵی خاوەن دارشەق قایل نییە کەوا سێ ساڵە لـــە پێناوی مەسەلەیەکی پیرۆزدا قاچێکم پەڕی !) قادرەکـــە ! .. نا هەقت ناگرم کـــە هەمیشە بە پێکی خەم سەرت گەرم ئەکەی .. دالغەت لێ نابڕێ ، لە دوو جیهانـــدا ئەژێی هەردووکیان نووتەك.

(هەڵوێستی ژمارە(٢)

لەگەڵ بیستنی هەواڵـــی پەشیمانی ئاتەدا .. قالە شەڵ دوو دڵۆپ فرمێســـــكو هەناسەیەکی ساردی کـــردە شاباشی سێ ساڵ تەمـــەن خۆشەویستـــــی .

سیناریوی چەندیمەنێك

دیمەنی ١ـ نزیك ـ قالە شەل بە خۆی وجووتە دارشەقەکەیەوە.

دیمەنی ٢ ـ دوور ـ قالـــە شەل هەڵوێستێك دەکات .

دیمە٣ ـ ناونجی ـ فیاتێـــك بەسەر شەقامەکەوە .

دیمەنی ٤ ـ نزیك وەستانـی فیاتەکەو دور بوونەوەیەکـــی قووڵی قالە شەل .

دیمەنی ٥ ـ گشتی ئەنجا زۆرنزیك ـ بەردەوام قالـــە شەل وورد ئەبێتەوە .. ئەبینێ ئاتە چاو شتووشە لە پـــاڵ پیاوێکی کامڵی خاوەن فیاتەوە پێ ئەکەنێ .

تێبینییەکی پێویســـت : بەکار هێنانی سیناریـــوی ئەم پێنج دیمەنەی دوایـــی چیرۆکەکە ، لە چیرۆکـــی (داستانی دێ کۆن) ی حەمـە فەریقەوە وەرگیراوە .

Institut kurde de Paris

پێویستە زیاتر قوربانی بدەن ولەکارکردنتاندا وردتربن .. پاشماوە

قاسم پەڕینە سەرشەقامی رەشید بۆ ئەوەی بەناوی ئێوەوە تۆڵەی ئێوەو ئەو چەوت بوونەی پێش شۆڕشی رەمەزانی لێبکەنەوە ، ئەوەبوو شۆڕشی رەمەزان هات بۆ ئەوەی بەراستی دەوری تۆڵەسێن وەرگرێت لەبەرگری کردنی کەرامەتو شەرەفی عیراقیکانو دوارۆژیان کەچی لەگەڵ ئەوەشدا شۆڕش پاش نۆ مانگ کەوت . دەڵێین .. شۆڕش کەوت چونکە هەبوو پیلانی لێدەکرد ، ئەویش شتێکی ئاسای یە کە هەموو شۆڕشێک هەبێت پیلانی لێبکات .

شۆڕشی تەمموزی ساڵی ١٩٦٨ مانگێک یا رۆژو ساڵێك تێپەڕنەبووە بەبێ ئەوەی خایەنو بەکرێگیراوەکانی ئیستیعمار پیلانی لێنەکەن بەڵام ئەمە هۆی جەوهەری نی یە . شۆڕشی رەمەزان لە لێکدانەوەو روحیەتیدا ، روحی یەتی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی یە ، لە هەموو کردارێکی شۆڕشگێڕانەیدا رووی گشتی ی لە ئێوەو زەمیرو مێژووی ئێستاو کۆنتان وەردەگرت ، هەروەها شۆڕشی تەمموزی ٦٨ بەوجۆرە بوو . بەڵام جیاوازیەکی جەوهەری لە نێوان شۆڕشگێرەکاندا هەبوو ، هەردووکیان تەعبیریان لە زەمیری گەل دەکرد ، هەردووکیان بە زەمیری گەلو بە ئامانجەکانی گەل دەجەنگان ، هەردووکیان پاڵیان دابوو بە زەمیری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو ئامانجەکانی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی یەوە .

بەڵکو دەڵێین : شۆڕشی رەمەزانی ساڵی ١٩٦٣ لە گیانیدا هەڵمەتبەر بوو ، وە لە ئامادەییدا بۆ قوربانیدان لەمەودایەکی بەربندا ، وە لەدەرەجەی تێکۆشەران لە قوربانی دانو نواندنی ئازایەتیدا بڵندتربوو لە پلەی تێکۆشەران لەقوربانیدانا لەمەودایەکی فراواندا لە شۆڕشی تەمموزی ساڵی ١٩٦٨ . بەڵام عەقڵی شۆڕشی تەمموزی ساڵی ١٩٦٨ زیاتر کاملو وردەکارترە، لە کاتێکدا شۆڕشی رەمەزانی ساڵی ١٩٦٣ عەقڵێکی ژیرو تاقیکردنەوەیەکی راستی نەبوو بەو وردی یەی کە پێویست بوو ، شۆڕشی رەمەزان ساڵی ١٩٦٣ کەوت ، شۆڕشە مەزنەکەتان شۆڕشی تەمموزی ساڵی ١٩٦٨ تاوەکو ئێستا هەر بەردەوامە .

لە رۆژی ١٧ی تەممووزەوە ئیستیعمار پیلان لە ئێوەو شۆڕشەکەتان دەکات ، لە رۆژی ١٧ی تەمموزی ساڵی ٦٨ەوە ئیستیعمار پیلانتان لێدەکاتو پیلان لە شۆڕشەکەتان دەکات .

ئەو نایەوێت هیچ مۆڵەتێکتان بداتێ ، ئەو دەیەوێت هەروەك جارانتان بهێڵێتەوە .. بەشی زۆری ئەوانەی ئامادەن لە پلەی لاویدان ، ئەوانەیە جۆرە وێنەیەکی سەبارەت ئەو ماوە نارەحەتە تاریکەی نێوان ٥٨ - ٥٩و نێوان ٦٨ لابێت ، بەڵام بە درێژی وێنەی ئەو ماوە ناخۆشو تاریکەی سەردەمی پاشایەتی لانی یە ، پێش شۆڕشی تەمموزی ساڵی ٥٨ .. سومعەی عیراق لە ناو دەوڵەتانو لای عەرەب گەیشتبووە نزمترین پلە .. عیراقی ، شەرمی دەکرد لەدەرەوە بڵێ عیراقیم ، خۆی لەو پرسیارانە لادەدا کە لەلایەن بێگانەکانەوە لێدەکرا .. جنسی یەت چی یە ؟ ، خۆی لەم پرسیارە لادەدا بۆ ئەوەی نەڵێت عیراقی یە ، ئەوەبوو ئەورادەیەی کە سومعەی عیراقی خۆشەویستمانی گەیشتبویە .

خۆ برسێتی و هەژاریو چەوسانەوەو زوڵم بە ئارەزوی خۆت باسی کەو سڵمەکە ، هەروەك دەڵێن . بەڵام ئێستا هەریەکە لە ئێوە ژیانێکی نوێ دەژی .. ژیانێک لەسەر کەرامەت بنیات نراوەوە لەسەر بەخۆ نازینو خۆشەویستی نیشتمانو خۆشەویستی شۆڕشو خۆشەویستی ی حزبی شۆڕش کە حزبی هەمووتانە .

ئێستاکە هەریەکە لە ئێوە بەچاوی خۆی ئەوە دەبینێ کە بە تەواوی وەزع گۆڕاوە ، ئیستیعمارو جودی لەناوتاندا نەماوە . .

کۆمپانیای نەوتی بەسرا ، کە ئێستا جێگەی شانازیتانەو سەرچاوەی خێروبێرە بۆ ئێوە ، عیراقی نەیدەتوانی بچێتە ناوی ، ئەوانە زۆر کەم بوون کە دەیانتوانی بچنە ناوی ، ئەو فەرمانبەرانەی ئینگلیزەکان کاریان پێدەکردن نەك لەبەر ئەوەی سەر بە ئەوانن ، بەهیچ جۆرێ عیراقی یەك نەبوو کە لە باوەڕێکی تەواوەوە لایەنگیری ئینگلیز بێ ، بەڵام هەندێك هەبوو کە ژمارەیان لە ژمارەی پەنجەی دەست تێپەڕی نەدەکرد خیانەتیان لە خاکی ئەم نیشتمانە کرد بە هاوکاری لەگەڵ کۆمپانیاکانی نەوتدا . ئێوە تەنیا لەدەرەوە دەتانبینی لە رێگای ئەو مەشخەڵە غازەوە کە دەسووتا ، نەتاندەتوانی بە جورێك تەسەروف بە نەوتەکەتانەوە بکەن بە جۆرێك کەرامەتو بەختیاریتان بپارێزێت ، بەڵام ئێستا نەوتەکە ملکی خۆتانە . بەوجۆرەی دەتانەوێت بەکاری دەهێنن ، هەموو ئابووری عیراق ملکی خۆتانە ، وە ئەوکەسانەی سەرکردایەتیتان دەکەن لە ریزەکانی خۆتانە .. لە رۆڵەکانی ئەم عیراقەیە .

ئەی برایان ئێوە هەست بەوە دەکەن ، کە لە دنیای ئەمرۆکەدا .. وە لە عورفی گەورەکاندا نابێت دەوڵەتێکی بچوکۆلە ، سەربەخۆ بێت ، وە ئەوەتان لێ بە زۆر دەزانن کە عیراق ببێتە ئەودەوڵەتە بچووکەکە لە (١٢) ملیون کەس پێکدێت ، سەربەخۆبێت ، بەڵام بۆ گەورەو بچوکی دەسەلمێنین ، بۆ ئەوانەی بەقەوارە گەورەن وە ئەوانەی بەدەروون بچووکن لەسیاسەتو لە تەسەورکردندا ، ئێمە ئێمەی گەورە لەجێگای ، خۆماندا گەورەییمان لە گەورەیی ئەوان کەمتر نی یە، لەشانازی بەنیشتمانمانو شانازیمان بە سیاسەتەکەمان . بەرەغمی پیلانەکانیان کە دووبارە دەبێتەوەو لەشۆڕشی ١٧ی تەممووزەوە بەدرێژایی ١١ ساڵ تا وەکو ئێستا هەر بەردەوامە ، ئێمە بینیمان کە هەموو پیلانەکانیان مایە پوچ دەرچووو خەونەکانیان نەهاتە دیو نەیانتوانی بگەنە ئەو ئەنجامەی کە لە پیلانی تشرینی ساڵی ١٩٦٣دا دژی شۆڕشەکەتان شۆڕشی رەمەزان

وەدەستیان خست ، چونکە ئێستا گەورەبوونو هەموومان بە ئێوە گەورە بوویینو شارەزاییو هۆشمەندیمان زیادیکرد ، پیلان ناتوانی کە بگاتە بچووکترین بەشی خاکی عیراق بەبێ ئەوەی خۆی بدات بەم دیوارە خۆشەویستەدا لەمرۆڤی هۆشمەندی تێکۆشەر .

● کەس ناتوانێ پیلان لە شۆڕشەکەتان بکات .

لەبەر ئەوە نابێ گوێ لە حیکایەتی ئەم لاو ئەولا بگرن ، ئێستا کەس ناتوانی پیلان لە شۆڕشەکەتان بکات ، چونکە ئەم گرد بوونەوەیە ، وە ئەو هەزاران هاوولاتی یە عیراقی یەی هاتوون بۆ ئەم جێگایە ، بەخواستو ئارەزووی قووڵی خۆیان ، بو ئەوەی لەیەکی لە هاوڕێکانیانەوە ، لە یەکێ لەنوێنەرانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشەوە ببیستێ کە چیان پێدەڵێت، ئەی برایان ئێوە پاش تێپەڕبوونی دە ساڵو نیو بەسەر شۆڕشی تەممووزدا هاتوونەتە ئەم جێگایە . جەماوەر بۆ هیوایەك دەگەڕا سۆزی خۆی لە تەعبیرکردندا بەکار دەهێنا بەرامبەر سەرکردەو فەرمان ڕەوا ، دوایی رووداوەکە کۆتایی دەهات ، واتە رووداوی پەیوەندی یە عاتیفیە نیجابێکە لە نێوان جەماوەرو فەرمان ڕەواکەدا لەیەکەم مانگی کودەتاکەدا دوای ئەوە جەماوەرەکە دەستی دەکرد بەکشانەوە لە دەوری سەرکردەکان .. لێیان دوور دەکەوتەوە ، لە رژێمەکە دووردەکەوتەوە . ئەوە بوو بینیمان کە هەندی کەسان بەراستو چەپدا ئاوڕیان دەدایەوە دەیان ویست رەزامەندی لە دەموچاوی عیراقیەکدا بەدی بکەن .. بەستەوە لایەنگیری خۆتان نیشانی شۆڕشەکەتان دەدا لە ساڵی ١٩٦٨دا ، زوربەی عیراقیکان وادەستیان پێکرد ، ئەمە نەخۆشی نی یە وەزاهیرەیەکی سەلبیش نی یە . دەیان ویست ئەو کەسە نوێیانە ببینن کە هاتوون ، ئەمانیش وەك کەسانی کۆن وان ؟ وە ئایا بەراستی بەڵێنەکانیان دەبەنەسەر ؟ دەیانویست ببینن کە بەدەموچاو عیراقینو بەدڵو مێشک بێگانەن ، وە یاخود بەدەمو چاوو دڵو مێشک عیراقین ؟ تا وەکو لایەنگیری خۆیانی پێشکەش بکەن . ئا بەم جۆرە کە دڵنیابوون کە ئەو کەسانەی سەرکردایەتیتان دەکەن عیراقی یەکی سەمیمین لە عەقڵو دەموچاوو دڵدا ، رۆژبەرۆژ لایەنگیریتان بۆ شۆڕشەکەتان زیادی کرد ، ئەمەبە مەسەلەی ئەو شانازیە گەورەیەمان پێوبستە کە دڵنیابن ئەوانەی لەپاش ٣٠ی تەممووزەوە سەرکردایەتیتان دەکەن عیراقی یەکی تەواون بەدەمو چاوو زمیرو مێشکو دڵ . لەکاتێکا کە ئەوان عیراقی یەکی تەواون تەعبیر لەزەمیرو دوارۆژتان دەکەن ، هەروەها ئەوان عیراق دەخەنە خزمەتی سەرجەمی نەتەوەی عەرەب ، ئاواهی یە ئەو تاقیکردنەوانەی بەسەرماندا رابوردووە ، ئەی برایان ، کاتێک زایونیزمی دوژمن لەساڵی ١٩٧٣دا بەرەو دیمەشقی خۆشەویست چوو، لەکاتی خۆیدا مۆشی دایان وتی : کە لەدیمەشق قاوەڵتی دەکات،سوپا خەباتکەرە نەبەزەکەتان بەهاوبەشی سوپای پاڵەوانی سوریا بەرەنگاری بوونەوە بۆ ئەوەی پارێزگاری دیمەشق بکەن ، وە ئێستا کە پەیوەندی عیراقو سوریا بەم جۆریە بۆ هێنانەدی خەونی یەك بوون (الوحدە) کە هەموو ئەو عەرەبانە خەباتیان لەپێناودا کرد کە لەم رێگایەدا کەوتن ، وە ئەوەی لە مێژووی نوێدا حزبەکەتان مەشخەڵی هەڵگرتووە لە هەمان کاتدا ؛ رزگاری فەلەستینی لە سەروو هەموو ئامانجەکانی تێکۆشانێوە دانراوە . ئەی برایان لەبەر ئەوە ئەگەر هەر عەرەبێك لە هەر رژێمێکدا لە رژێمی وڵاتە عەرەبێکاندا . ئەرکێک بەسەر شانێوەبێت . ئێوە دوو ئەرکتان بەسەر شانەوەیە ... ئەرکی بەرگری کردن لەعیراقو پارێزگاری کردنو پەرەپێدانی بەجۆرێکی ئەوتۆ بنکەیەکی بەتینی نەتەوەی عەرەب ، وە ئەرکی بەرگریکردن لەنەتەوەی عەرەب ، لە هەر شوێنێکیدا کە پێویستی بەبەرگری کردن بێت . لەسەر ئەم بنچینەیە داوالێکراون کە زیاتر قوربانی بدەن و تەقەلای زیاترو وە لەکاردا زیاتر وردبنو زیاتر رێزو خۆشەویستیتان بۆ یەکتر هەبێت ، پەیوەندتیان لەگەڵ برا بەعسێکانتانا قولتربێت ، رەخنەیان لێبگرن کە هەڵەیانکردو بەشێکی زیندویان بن لە هەموو ئەرکێکی تردا ، چونکە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی تەنیا حزبی ئەو بەعسیانە نی یە کە رێکخراون بەڵکو حزبی هەموو جەماوەرە ..

● **هەمووتان بەعسین ..**

ئەو بەعسیانەی لە ناو حزبدا رێکخراون بەبونیان هیچ لەئێوە جیاوازنین ، هەمووتان بەعسین، ئەوی لێتان رێکخراوەو رێکك نەخراوە ، تاوەکو ئەوەی کە بەرامبەر حزبەکەی شتێکی لە دڵدایە بەعسی یە دەوری ئەو بەعسیانەی لەناو رێکخراودان ئەوەیە کە زیاتر خزمەت بکەنو ئەرکیان ئەوەیە کە لە زەمیرو پێویستی ی رۆژانەتان پرسیاربکەن ، وە ئەگەر بکرێت کە گەلی عیراق لە بەرەو روو بوونەوەی مەترسی ی پێشەکی بدەینێ ئەوان پێشەکی یەکی تایبەتیان دەبێت لە بەرەورووچوونی مەترسی ی پێشەوە بۆ ئەوەی مەترسیتان لی دوور خەنەوە،دەست درێژیتان لێ دور خەنەوە ، ئا بەم جۆرە برایان دەبینین تایبەتی تێکەڵاوی گشتی ی دەبێت .

بەعسی دەبێتە هاوولاتی بەبێ دەمار ئەستووری حزبی ...هاوولاتی یەك کە لەدڵو گیروگرفتەکانی هەموو گەلدا دەژی ، رەخنەمان لێدەگرێت کاتێ هەڵە دەکەین چۆن گەل رەخنەمان لێدەگریت وەبەشێکی زیندووی ئێمە دەبێت کاتی دەپێکین ، بەم جۆرە

هاوولاتیانی عیراق دەبنە بەعسی هەر چۆنێك جیاوازی نەتەوایەتیان هەبێت ، بڵکو هەرچۆنێك لایەنی سیاسەتیان جیاواز بێت . ناکرێت کە خەونی عیراقو عیراقێکان وەدی بهێنین .. شەرەفی عیراقو عیراقێکان ... دوارۆژی عیراقێکی گەشاوە لەرێگای خزمەتی نەتەوەی عەرەبی گەشاوەدا ، تەنیا لەرێگای حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستەوە نەبێ . لەبەر ئەوە من تەواو دڵنیام وە بە ئیمانەوە نەوەك لەبەر بچووك زانینی هیچ مرۆڤێکی عیراقی کە تا وەکو ئەو کەسانەی لە بزوتنەوەی سیاسیدا رێکخراون بەمەرجێك نیشتمان پەروەربن .. عەراقی یەکی گیانی بن ، ئەوانە لەدڵی خۆیاندا هەست بەوە دەکەن کە پێویستیان بەوەیە کە بەعسی بن ، نەك تەنیا لە هەستو باوەڕی گشتی یدا ، بەڵکو بۆ ئەوەی ببنە بەعسی ، تا وەکو ، لە رێکخستندا . بۆچی ؟ چونکە رۆژ لەدوای رۆژ هەست بەوەدەکەن کە ئەم حزبە لەوانە ، وە ئەم شۆڕشە بۆ ئەوانە ، وە ئەو کەسانەی سەرکردایەتیان دەکەن لە خۆیانن ، ئیستیعمار وجودی لەناویاندا نەماوە ، بێگانەو جودی لەناویاندا نەماوە ، ئەی برایان هەر وەك لە چاوپێکەوتنی رۆڵەکانی گەل لە « المدینە» ونمان، ئێمە کاتێ چاومان پێتان دەکەوێت هەست دەکەین ، لەگەڵ دڵخۆشی گەورەماندا ، هەست بەپەژارەیەکی زیادەدەکەین ، چونکە ئەم هەستە مەزنە ئەم هەستە راستەقینەیە دەیەوێت کەیەکێك زیاترو زیاترو زیاتر چاکەی بداتەوە ، دەیەوێت چاکەی بە قوربانیدانێکی زیاتر بداتەوە ، وە ئەوەی چاکەی بەشەو تخونی بداتەوە ، وە ئەوەی چاکەی بەماندوو بونێکی زیاتر بداتەوە وە ئەوەی چاکەی بە لەخۆبوردنێکی زیاتر بداتەوە ، لەگەڵ ئەوەدا ئێمە ناڵێین کە ئێمە ئەم هەموو سیفاتانەمان هەیە ، بەڵام ئەوەتان لێناشارینەوە کە ئێمە هەست دەکەین بەوەی کە وەختی زیاترمان نی یە کە بەختی بکەین بۆ ئەوەی خزمەتی زیاترتان بکەین. بەخیلی ی نەقەللادا نەکەین بۆ ئەوەی سیغەیەکی کارامەتر بەکاری بهێنین بۆ ئەوەی زیاتر خزمەتتان بکەین ، بەڵام ئەوشتەی

بەڵێنتان پێدەدەین ، بەڵێنی پیاوانێك کە لە مێژووی دێرینتانەوە هەڵێنجراون ، پێش ئەوەی بڵێم بەڵێنێکی بەعسیانە، لەبەر ئەوەی مەزەندەم وادەچێت کە بەعسیەکان هەوڵیان داوە کە گیانی عەرەبی یەکەم تەجسید بکەن ، هەوڵیان داوە کە گیانی نەوە کۆنەکانی عیراق تەجسید کەن .

● **رێبازەکە بەرەوپێش دەبەین تا خۆاستەکانمان وەدی دەهێنین .**

دەڵێم پەیمانی مرۆڤی بە شەرەف تاوەکو خوشکانی ئافرەتمان « گلەیمان » لێنەکەن ، دەڵێین بەڵێنی مرۆڤی بەشەرەف ئێمە رێبازەکە بەرەوپێش دەبەین بە جۆرێك خواستەکانتان وەدی بێت ، وە بە جۆرێك بەختیاریتان زامن بکات ، وە بە جۆرێك شەرەفتان زامن بکات ، وە بە جۆرێك دەسەڵاتتان زامن بکات وە بە جۆرێك سەربەستی عیراق زامن بکات وە بە جۆرێك لە دوارۆژتان دڵنیا بکات

بەڵێنتان پێدەدەین کە هەموو هەڵێ بەکار دەهێنین ، بە توانای خۆمان دەیکەینەوە وەیا بە توانای تر بۆمان دەکرێتەوە ، بۆ ئەوەی ببینە سەربازێکی بە ئەمەك بۆ نەتەوەی عەرەب لە هەرمەیدانێکدا بێت لە مەیدانەکانی ، کە ئێمە هەلی ئاوا بەکاردەهێنین وە لە بەرگری نەتەوەی عەرەبو شەرەفیدا دەجەنگێین .

بەڵێنتان پێدەدەین کە هەموو توانایەکی زانیاریو تەکنیکیو مەعنەویو ئابووری گرد دەکەینەوە بۆ ئەوەی ئەو رۆژە هەڵبژێرین کە بە شێوەیەکی راستەقینە ئەم توانایەی لەرێگای فەلەستینی عەرەبی زەوت کراودا تێدا بخەینە کار . بەڵێنتان پێدەدەین کە ئێمە بەردەوام دەبین لە پەیوەندی نوێماندا لەگەڵ برایانمان لە سوریا بەرەو وەدیهێنانی یەکێتی ی لە نێوان عیراقو سوریادا . بەڵێنتان پێدەدەین کە هەموو ئەوشتانە بکەین کە چاکەی عیراقیکانو عەرەبی تێدایە. وە بە پشتیوانی خوا لە هەموو شتێ خۆمان دەپارێزین کە شەڕی تێدابێت . وە هەرشتێ سەلبی بێتو لەوانەبێ کە زیان بە عیراقیکانو عەرەبی بگەیەنێت بەگشتی ی . ئێمەش هەروەها داوا لە ئێوە دەکەین تەوەك هەر تەنیا گوێ لە ئەرکەکانمان بگرن وە بەڵکو پێوبستە کە بە ئەرکەکانی خۆتان بزانن . نابێت تەنیا گوێ لەمافەکانتان بگرن وەیا لە پێناوی مافەکانتاندا تێکۆشن هەروەها پێویستە کە ئەرکەکانی خۆشتان بزانن ، ئێمە ئەوەمان لەئێوە دەوێت کە ئیشتان بکەنە شەرەفی راستەقینەتان ، نەك دروشمێك تەنیا لە دایەرەکاندا هەڵواسرابێت ، کرێکار پێوبستە ئیشکەی بکاتە شەرەفی راستەقینەی خۆیو وا هەست بکات کاتی بەوردی کاردەکات وەك ئەوەبێت کە بەرگری لە شەرەفی دەکات ، ئەفسەر دەبێت بە بەتەنگە هاتنەوە کار بکات ، وە تەواوی ئەوکاتە بە بەتەنگەوە بوونو وردی پڕکاتەوە کە بۆکار تەرخان کراوە ، هەروەها سەربازو ئافرەتو پیاو ، لە قوتابخانەو لە کێڵگەو لە کارگەو لە هەموو جێگایەك ، کاتی بە وردی ئیش دەکەن ئەی برایان وە بە رەنجدانەوەو کارەکەتان بەشەرەفی راستەقینەتان دەزانن نەوەك ئقسەیەك، هەموو ئەو ئامانجانە وەدی دەهێنن کە بۆی تێدەکۆشن . ئەو زایونیزمانەی خۆیان بەسەر خاکەکەتاندا مەلاس کردووەپشت بەچی دەبەستن ؟ ئەم لە خۆبایبوونەیان لە کوێوە بۆ هاتووە ئەوان سێملیون داگیرکەرن ،

بڕوانە : ل : ٧

داستانی ژیانم

چارلی چاپلن

ئەمین شوان لە ئینگلیزیەوە کردوویە بەکوردی

- ١٨ -

باشئەوەی چل هەفتەمان بە نومایش کردن لەشارەکاندا رابوارد ، بەرەو لەندەن گەڕاینەوە تا لە دەوروبەری لەندەنیش هەشت هەفتەی تر بە نومایش بەرینە سەر . هۆی ئەمە ئەو سەرکەوتنە گەورەیە بوو کە شانۆگەری یەکەمان وەدەستی هێنابوو .

تا ئێستا هەر بنەگەی لەندەنمان لەو ژوورەدا بوو کە ماوەیەکی دوورو درێژ لەوەوبەر بە دەسکورتی لەپلونەڵتریس گرتبومان ، بەڵام ئێستا پێکەوە لەگەڵ سیدنیدا بڕیارماندا بگوێزینەوە بۆ شوێنێکی خۆشتر لەسەر شەقامی کێنینگتن . بەڵێ ، ئێمەش وەکو مار ، دەمانویست کاژێك فڕێبدەین .

جگە لەمە ، بە کاربەدەستانی تیپەکەم وتبو کەوا سیدنی برام شتێکی لەشانۆدا لەباردایەو داوام کرد کارێکی بدەنێ ، ئەوەبوو خوا کردیو بەسیو پێنج شلنگ لەهەفتەدا دامەزرا .

بەدرێژەی ماوەی گەشتەکە، سیدنی نامەی لە دایکم نەدەبڕی . لە کۆتایی گەشتی دوەمماندا ، نامەیەکم لە نەخۆشخانەکەوە پێگەیشت کە تێیدا نوسرابوو «دایکت بەتەواوی چاك بۆتەوە » . بەراستی هەواڵێکی خۆش بوو. دەستوبرد وەستمان کرد بە تەگبیرکردنی مەسەلەی دەرکردنیو هێنانی بۆ لای خۆمان ، بۆ شاری ریدینگ ، بەم بۆنە خۆشەوە خانوویەکی بچکۆلەو یەکجار دڵگیرمان گرت کە دوو ژووری نوستنو ژوورێکی دانیشتنی تێدابوو. لە سووچێکی ژووری دانیشتنەکەدا ، پیانۆیەك دانرابوو ... منو سیدنی ، خێرا خواردنێکی چاکمان ئامادەکردو ئینجا بە پەلەبەرەو ئێزگەی شەمەندەفەرێمان تەقاند بۆ پێشوازی کردنی دایکم . لەگەڵ ئەوەشدا کە هەردوکمان لە خۆشیدا پێمان زەوی نەدەگرت ، کەچی نیگەرانیەکی بێسەرو شوێنیش دڵی داگرتبوینو جگە لەمە ، من ، بەش بەحاڵی خۆم ، غایلەیەك دڵی چزڵ نەدەکردم : چۆن دەتوانین لەگەڵ ژیاندا رابهێنینەوە تاوەکو جارانی لێدێتەوە .

باش ماوەیەك چاوەڕوانی، شەمەندەفەرەکە گەیشت . بە پەرۆشو بێ ئارامیەوە ،سەیری سەروچاوی یەکەیەکەی ئەو خەلکەمان دەکرد کە دادەبەزین .. لەدواییدا دۆزیمانەوە . بەزەردەخەنەوە ، لەسەر خۆ ، بەرەو لامان دەهات ،بەڵام ئەو هیچ سۆزێکی ئەوتۆ توندی دەرنەبڕی ، ئەگەرچی بە رووخۆشیەوە چاكو خۆشی لەگەڵدا کردین . لە رێگا ، لەناو عەرەبانەدا، باسی دەیەها مەسەلەی جۆراوجۆرمان کرد ...

بە شەوقو شادیەوە هێنامانەوە ماڵ . بە ئەنقەست هەندێ گوڵم لەو ژوورەرادانابوو ، کە بۆ نوستنی ئەو تەرخانمان کردبوو . پاشان هەربەدەم گەڕانەوە بە ژوورەکاندا ، هاتینە ژووری دانیشتن . رۆژێکی خۆرەتاو بوو . ئەپارتمانەکە لەسەر شەقامێکی هێمنو بێدەنگ بوو ، کە ئەمەمان بەشتێکی باشی زانی لەکاتی گرتنیدا ، بەڵام ئەم هێمنیو بێدەنگی یە ، ئێستا مایەی بەستیو دڵگوشرانەو ئەگەرچی بە بەیەك گەیشتنەوەی هەرسێکمان ، دەبوو دڵم لە شادی کەیل بێ ، کەچی خەمباریەکی گرانی چۆکی بەسەرمدا داکوتابوو ...دایکە بەسزمانەکەم ، لەژیاندا جگە لە ئاواتێکی بچووك ، واتە رۆژێك بێتو نەختێك بە خۆشیەوەو بێپەروا گوزەرانکا ، بەولاوە هیچمەبەستێکی تری نەبووە ، بەودیمەنەی رۆژانی ناخۆشیو چەرمەسەری ی کۆنی دەهێنایەوە بیرم ، ئەمیش لەبێ بەختی منەوە بوو ، ئەگینا دایك چۆن دەبێتە مایەی دڵتەنگیو خەمباری بۆ ئادەمیزاد ؟ ! بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا، هەرگیز نەمهێشت ، نە لە سەروروومداو نە لە قسەمدا ئاسەواری ئەم راستیە دەرکەوێ .

تەنانەت سەرو هەیئەتیشی گۆڕاوە . لە تەمەندا نەختێك بەساڵدا چوەو لە لەشدا تۆزێك پڕتر بوە . هەمیشە شانازیم دەکرد بە دیمەنی رێکوپێکو شێوەی خۆدەرخستنی بەوە لەبەردەم خەڵکدا ، بەڵام ئێستا زۆر بێتی دیارە . دیاربوو دەیزانی لەوساتەدا بیرم لەچی دەکردەوە ، بۆیە هاورێکی لێمدایەوەو بە چاوێکی پڕ پرسیارەوە سەیرێکی کردم .

تیسکێکی قژی ئاڵۆزابوو ، لەسەرخۆ بۆم رێك خستەوەو بە زەردەخەنەیەکەوە پێموت : « دایکەگیان ، بەر لەوەی چاوت بە برادەرو ناسیاران بکەوێ ، دەبێ لەوپەڕی رێکوپێکیدا بیت» . سەیرێکی کردمو دوایی نەختێ پۆدرەی لە دەمو چاوی هەڵسوو ئینجا رووی کردەوە منو بە شادیەکەوە وتی «رۆڵە، من شوکورم بەوەی کە ماوم ، چیم داوە لە خۆ رازاندنەوە ؟»

لە ماوەیەکی زۆر کورتدا ، وەکو جارانمان لێهاتەوەو هەموو هۆگری یەکتر بووینەوەو ئیتر خەمم لە دڵدا نەما . خۆی دەیزانی ئیتر ئێمە ئەو منداڵەی جاران نین ، کە دەبێ پێمان بوترێ وا بکەنو وا مەکەن . ئەمەشی ئەوەندەی تر لای هەردوکمان خۆشەویستری دەکرد . کە دەچووین بۆ گەشتە هونەری یەکان ، خۆی ئازووقەو خواردنو شتومەکی دەکڕی ، بەڵام هەر بچوایەتە بازار ، هەرگیز ئەوەی لەبیر نەدەکرد هەندێ گوڵ بکڕێ ،

لەمەڵبەندی لاوانی سلێمانی

بەتەنگەوەهاتنی بەهرەی لاوان..

یەكێك لە لۆیەكانی بەڕێوەبەرێتی لاوان

كاك صلاح حامد

● ئامانجی سەرەكی دامەزراندنی مەڵبەندەكانی لاوان پێگەیاندنی لاوانە لەڕێوان ڕێكخستن و سازكردنی چالاكی و جموجوڵ و ئامادەكردنی هەموو پێداویستیەكانی ئەم چالاكیانە ، لەگەڵ پێشكەش كردنی هەموو جۆرە خزمەت گوزاریەك بۆ پێگەیاندنی و لێهاتن و بەخێوكردنی بەهرەی لاوان لە پێناوی بنیات نانی كۆمەڵگایەكی سۆشیالیستی پێشكەوتو كە ئیشوكارو بیروڕایەكی هاوبەشیان هەبێ بەگوێرەی داخوازیەكانی قۆناغی ئێستامان .

● لایەنی لاوانیش لە عیراقدا گرنگیەكی باشی دراوەتی و خەرجێكی باشی بۆ دەكرێ ، هەتا بتوانێ بگاتەئەو ئەنجامەی كە لە پێناویدا دامەزراوە .

● مەڵبەندی لاوانی سلیمانیش هەروەكو كاك صلاح حامد ئەسعەد بەڕێوەبەری ئەم مەڵبەندە لەلێدوانێكدا بۆ پەیامنێری هاوكاری وتی ، هەر لەسەرەتای كردنەوەی دەرگای چالاكیەكانیەوە لەسەرەتای ساڵی ١٩٧٤دا پێشوازی ژمارەیەكی زۆری لاوانی سلیمانی كردووەو توانیوێتی بەشێكی زۆریان ڕابكێشێ بۆ هاوبەشی كردن لە چالاكیەكانیاندا ؛ ئەمانە بێجگە لە پێشرەو فتوە كە ئەوانیش ژمارەیەكی زۆریان هاتونەتە مەڵبەندەكەو هاوبەشی چالاكیەكانیان ئەكەن .

● هەروەها كاك صلاح حامد وتی .

× بەهۆی هەوڵی دڵسۆزانەی سەرپەرشتیارو ڕاهێنەری شارەزاوە باشترین خزمەت گوزاری و ڕاهێنانمان داوەتە لاوان بۆ پێگەیاندنی لێهاتنو بەهرەكانیان و ڕێنمایی كردنیان بەرەو دوارۆژێكی روناكی لاوان كە ئەمەخۆی لەخۆیدا دوارۆژی روناكی كۆمەڵگایە ، چونكە لاوان بنەڕەتی سەرەكی پێش خستنی هەموو لایەنەكانی ژیانی كۆمەڵن . ئەمەش لەڕێگای بەشە جۆراو جۆرەكانمانەوە دەبێ وەكو بەشەكانی وەرزش ، ڕۆشنبیری ، هونەری وەكو مۆسیقا ؛ شانۆ ، هونەری تەشكیلی . ئەمانەو لەبواری چالاكی و خزمەت كردندا زۆرمان نەووتوە ئەگەر بڵێین مەڵبەندی لاوانی سلیمانی لەباشتربن و پێشكەوتوترین مەڵبەندەكانی وڵاتەو ناوبانگێكی ڕێو شوێنێكی چاكی هەیە لە ناوەندە ڕەسمی و گەلاكیاندا ، ئەویش بەهۆی ئەو چالاكیانەوەیە كە لەهەموو بوارەكاندا پێشكەشی ئەكا ژمارەیەكی زۆر لەئەندامی بەشەكانی مەڵبەند ؛ دوای پێگەیشتن و گەشەكردنیان لە بابەتەكاندا چونە تیپ و دامەزراوە هونەری و ڕۆشنبیرەكان و زۆربشیان لە كۆلیج و پەیمانگا هونەری و وەرزشیەكانی وڵاتدا وەرگیراون و ئەنجامێكی باشیان بەدەست هێناوە .

هەروەها مەڵبەندەكەمان لەزۆربەی پاڵەوانیەتی و میهرجان و موناسەبەكانی وڵاتدا هاوبەشی كردووەو ئەنجامی چاكی بەدەست هێناوە ، ئەوەش ئەگەڕێتەوە بۆ دڵ گەرمی و بەتەنگەوە هاتنی و لێهاتنی كادیرەكانی مەڵبەندو شت گرتن و ئامادەكردنی پێداویستەكانی مەعنەوی و مادی لەلایەن سەركردایەتی حزب و شۆڕشەوە

● دوای ئەوە كاك صلاح دەربارەی چالاكیەكانی ئەم چەندانەی پێشوی مەڵبەندەكەیان وتی :ـ

× وەكو وتم مەڵبەند گەلێ چالاكی و جموجوڵی وەرزشی و ڕۆشنبیری و هونەری پێش كەش كردووەو ئەنجامی چاكیشیان هەبووەو ئەتوانم بەشێوەیەكی سەرپێی گرنگەكانیانت بۆ بژمێرم كە بریتین لە .

١ـ هاوبەشیمان كرد لەو ئاهەنگە هونەریەدا كە بەبۆنەی دامەزراندنی یەكیەتی قوتابیانی كوردستانەوە كرا .

٢ ـ هاوبەشی لێدانی ئەو مارشانەمان كرد كە لە پێشڕەوی جەماوەری یەكەی ڕۆژی زانستەوە ئەڕۆشت .

٤ ـ هەرچی ئاهەنگی هونەری پەیمانگاو كۆلیجەكانی زانكۆی سلیمانی هەیە هاوبەشیمان تیاكردوون .

٥ ـ كۆڕێكی فراونمان ڕێك هێناو بۆ نوسەر حسین صابر بەناونیشانی (داری ئازادی) شاعیری نەمر بێكەس .

٦ـ بەبۆنەی ڕۆژی زانستەوە ژمارە حەوتی بڵاوكراوە وەرزیەكەمان (تریفە) بڵاوكردەوە .

٧ ـ چەند بڵاوكراوەیەكی سەر دیوارمان بەناونیشانی (دەنگی لاوان) بڵاوكردەوە

٨ ـ پێشانگایەكی هونەری تەشكیلیمان كردەوە بۆ ئەندامی مەڵبەند ئاراس عبدالكریم .

٩ ـ هاوبەشی هەموو یاریەكی وەرزشی كە یەكیەتیە وەرزشیەكانی پارێزگای سلیمانی دەیكەن .

١٠ ـ هەروەها لە میهرەجانی نوێنەرایەتی لیژنەی ئۆڵەمپی سلیمانیدا هاوبەشیمان كرد .

● لەكۆتاییدا بەكاك صلاحمان وت ئەی چالاكی داهاتوتانچی ؟ ئەویش لەوەلامدا وتی .

× ئێمە زۆرجار بۆ چالاكی و جموجوڵمان پلانی تایبەتی مەركەزیمان هەیەو لێرەشدا تەنها ئەتوانم چالاكیەكانی مانگی داهاتوت بۆ باس بكەم كە بریتین لە

هاوبەشی كردنی پاڵەوانیەتی ئەمانەتی گشتی ئیدارەی ڕۆشنبیری و لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی كە یاری (فورسایی و بۆكسین و تێنسی) تیائەكرێ و لە پارێزگای هەولێر ئەكرێ . هەروەها یاریەكانی (زۆران بازی و بۆكسین ڕاكردنی زاحیە) كە لە شاری سلیمانی ئەكرێ .

٢ ـ كەلێ دەورەی جۆراو جۆر ئەكەینەوە بۆ وەرزش و هونەرو پێشرەو فتوە هاوبەشی تیائەكەن .

● ئەمەو لەكۆتابیدا كاك صلاح هیوای خۆی نیشاندا لە گەشەكردن و برەو پێدانی چالاكیەكانی مەڵبەندەكەیان لە هەموو بوارەكانی خزمەت كردنی لاواندا و سوپاسی ڕۆژنامەی (هاوكاری)كرد بۆ پێك هێنانی ئەم دەرفەتە كەباسی چالاكیەكانی كرد

پ . هاوكاری

بەڕێوەبەرێتی لاوان هانی چالاكی وەرزشی منالان دەدا

وێنەو دەنگ

كارەساتی «غاز»و «سەرما» و «خەڵك»

● زستانەو بارانلێزمە ئەكاو بەفرو سەرماو سۆڵەیش هەر قسوریان نەكردووەو خەڵكەكەی لای خۆشمان خوایان لێ ڕازی بێ ئەڵێی بەحەیاتیان سەرمایان نەدیوە لەگەڵ ئوتومبێلی غازەكەیان بینی ئیتر بەجارێ هێرشی ئەكەنە سەرو ماوە نادەن بەسایەقی داماو دابەزێ و دوای ئەو هیلاكیەی ڕێگا پشویەك بداو ئاهێكی پیا بێنەوە ، ئاكە ئەبێتە پاڵ نان و (دور لە روتان) جنێودان و هاواركردن و هەراهەرا تا ئەگاتە شەڕیش ، ئەمە چیە بتڵێك غاز ئەگۆڕنەوە . بەزاتی خوا ئەوانەی بەو بەری هیلاكیەوە لە هەموزدان ڕەنگە لەماڵەوە یەكی لەسێ و چوار بتڵی پڕ كەمتریان نەبێ ، بەلام هەر بەرچاو تەنگن و ئەیانەوێ قایمە بكەن .

ئەمە لە لایەكەوە لەلایەكی تریشەوە برادەرانی كرێكار لە غازەكە لەهەموو مەڵبەندی دابەش كردندا بەرگەی ئەو هێرشەی خەڵكەكە ناگرن و كەم جیكەڵانەن و ئەوانیش لەمان خراپتر هەڵ ئەچن و خۆ لێپرسراوە كانیشیان شێوەیەكی وارێكیان دانەناوە بۆ دابەش كردن كە هەردوولا (كرێكارو خەڵك) لێی بحەسێنەوە ؛ دابەش كردن زۆر دارێكەو پێویستی بە پیاچونەوە هەیەو پێویستە چاودێری بكرێ و بەگوێرەی پێویستی شوێنەكان ئوتومبێلەكان دابەش بكەن و كارێكیوا بكەن كە بەشی زۆری غازەكە خۆیان دابەشی بكەن ؛ نەك بیدەن بەوەكیلەكان كە بەنرخی گرانترو بەهەوەسی خۆیان ئەیفرۆشن .

● قسەیەك بۆ خواش بكەین ماوەیەك لەمەوبەر شتێكی زۆر چاكم بینی ؛ ئەویش ئەوەبوو كە ئوتومبیلەكان خۆیان ئەچونە گەرەكە دورەكانی شارو قەزاو ناحیەكان و هەر شۆفێرەكە خۆی بتڵەكانی ئەفرۆشت . بەراستی ئەمە شتێكی بەكجار ڕێك و پێك بوو ؛ خۆزگە درێژەی پێئەدراو بەردەوام ئەم دیاردەیە پەرەی پێئەدرا ، چونكە لەراستیدا زۆرماڵ هەن لەوشوێنانەدا دەستیان ناگاتە مەڵبەندەكانی دابەش كردن و وەكیل و عارەبانچیەكانیش بەنرخی گرانترپێیان ئەفرۆشن و ئەو هاوڵاتیانەش هەژارن و دەسەڵاتی لەو بازارە ڕەشەیا نیە .

● لێرەدا ئەم وێنەیە ئەخەمە پێش چاوی هەموو لایەنەكان خەڵكیشی و لێپرسراوانی دابەش كردنی غازیش ، ئەگە ئەتوانم بڵێم . جارێ ئەبووە بینم ئوتومبێلی غازبێ و وەزع وەكو ئەم وێنەیە خراپتری لێنەبەت .

● ئەرێ برایانی سەرما بردەی بەرێز ئەوە ئێوە بۆتۆزێ ئوقرە ناگرن و بۆ هەر لەسەرەتای پایزەوە هەتا دەمە دەمی بەهارلەحەل وەلاو كەف و كوڵی غازو سوتەمەنی بەیتدا كردندان و هەموشی قایمەكاریە كوربنە ئەگینا وەكو لەپێشەوە وتم بەخوا هەمووتان هەیە . برا وەڵلە ئەگەر تۆزێ سەبر بكەن ؛ غازەكە خۆی یان وەكیلەكان بتڵەكان ئەهێننە ماڵەوەو بازاری ڕەشی دروست نابێ بەلام توخوا ئێوە ماوەیان ئەدەن بیرێكی لێبكەنەوە نەوەڵلە هەر ئێوە ئەو دەرفەتەیان بۆ پێك ئەهێنن كە داوای هەرچی بكەن بڵێن باشە ... هەر دەست كەوێ!

● ئەرێ باشە ئەوە بۆ هاوین تابتڵێ لەماڵەكەدا مابێ باسی هیچ ناكەن و زستانیش ئەكەونە ئەو حەلوەلایە ...!

● برایانی لێپرسراو لە غازەكە توخوا ئێوەش تحمل تان بێ و هەمدیسان توخوا ئەگەر بەرێك و پێكی و بێ غەل و غەش ئەو غازە دابەش ئەكەن ، فەرقی ئەم و ئەو وەكیلێك و وەكیلێكی ترو تر مەكەن ؛ هەتا بۆتان ئەكرێ غازەكە بدەن بە خەڵكەكەو ئەو عارەبانچی و منالو مەزمانەی كە بەگران ئەیفرۆشنەوە پشت گوێبخەن و بەگوێرەی ماوەش ئوتومبێلەكان بنێرن بۆ گەرەكەكان با ماڵە دورەكانیش كەڵكی لێوەرگرن ؛ هەتا ئەشتوانن داوای غازی زۆرتر بكەن لە كەركوك ، با لەجیاتی ئەو ئوتومبێلانەی ئیستا دووسێ ئوتومبێل زیاتربێ و وەزعی سەرماو سۆڵەی سلیمانی بەكاربەدەستان بگەیەنن .

● ئەگەر توانیتان جەدوەلێك دابنێن بۆدائیرەكان و هەریەكەیان رۆژو سەعات و شوێنی وەرگرتنی بۆ دیاری بكەن و بەگوێرەی ئەو جەدوەلە غازەكانیان بۆ بگۆڕنەوە . ئیتر لەو زۆر گیروگرفت رزگارمان ئەبێ .

● بەگوێرەی پێویست لا لە قەزاو ناحیەو لادێكانیش بكەنەوە زۆرجار بتڵە غاز بەسەر ئوتومبێلی ئەو شوێنانەوە دەبینین ئەیهێنن بۆ شار بۆ گۆڕینەوە . خوانەی برێ لادێ كانیشمان ئێستا دنیا دیودن و غاز بەكار دەهێنن هەمو جۆرە بابەتێكی غاز سوتانیان هەیە ! .

● ئەم شتانەم لەگەڵ ئەم وێنەیەدا بەهیوای ئەوە خستە روو بەڵكو بەگوێرەی توانا هەموومان كەڵكی لێوەرگرین و هەموومان لەو گێرمەو كێشەیەی لای غازەكە كە لەوێنەكەدا دیارە رزگار ببین ! ... خۆزگە هەموومان یارمەتی بەكترمان ئەداو یارمەتی غازەكەشمان دەدا هەتا بگەینە شێوەیەكی ڕێك و پێك و لە هەراهەرا دەكەوتین ... خۆزگەوا دەبوو !!

حمه سعید حمه كریم
پ . هاوكاری لە سلیمانی

هاوكاری و كۆمەڵانی خەڵك

● بۆ بەرچاوی ئەمانەتی گشتی كاروباری كۆمەڵایەتی .....

هاوكاری و كۆمەڵانی خەڵك : ئەوە دووبارە ناكەینەوە ، ئەوسكاڵا نامانەی لەلایەن هاووڵاتیەكانەوە دەگەن بە ڕۆژنامەكان ، بەپێی ڕاسپاردەی سەرۆكایەتی كۆمار دەبێ لێپرسراوان بە دوایدابچن و بگەنە ئەنجام ، ئەوە دووبارە ناكەینەوە ؛ چونكە دڵنیاین هەموو كاربەدەستان ئەم ڕاستیە دەزانن ؛ وا لێرەشدا نامەی هاووڵاتیەك دەخەینە بەرچاو لێپرسراوانی (ئەمانەتی گشتی كاروباری كۆمەڵایەتی لەناوچەی ئۆتۆنۆمی) هیوادارین بەگورجی لەم مەسەلەیە بكۆڵنەوە :

● نامەكەی هاووڵاتی (ئاگۆ محمد قادر)ەوە لە ناحیەی بنكردەوە دەڵێ (لە ناحیەی بنگرد نەخۆشخانەكەی دوكتوری تیا نیە ؛ لەجیاتی دوكتور « مضمد » ێكی تیایە ، سەرەرای ئەوە بەپارە خەڵك فەحس دەكا ، بەقسەی ناشیرین دەچی بەرووی خەڵكەكەوە) خاوەنی نامەكە ناوی « مضمد »ەكەشی نووسیوە !! .. ئابا ... ئەمە دەگونجێ ؟ ! چاوەڕێی وەلامین !

● ئەم شتانە لە گەرەكی « رەحیم ئاوا »ی تامیمدا !

نامەی هاووڵاتی كاظم حسن بەرزنجی لە گەرەكی رەحیم ئاوا لە پارێزگای تامیم دەڵێ :

ـ تەفەلۆن نەگشتی و نەتایبەتی ئەوەندە نیە لەو گەرەكەدا خەڵك بۆ كاروباری كوتوپڕ سوودی لێ وەرگرن .

ـ هەندێ لە دوكاندارەكانی گەرەك ، ئەو شتومەكانەی بۆیاندێ و دەبێ بەرێكوپێكی دابەشی بكەن ، بەلام داخەكەم لە مەدا ، خزمایەتی و دراوسێیەتی دەوز دەبنێ و زوربەی خەڵك دەستە پارپارچە هیچیان دەست ناكەوێ .

● هیوا دارین لێپرسراوان بەتەنگ ئەم خواستانەوە بێن .

● خواستەكانی گوندی قەرەچەتان :

ـ هاووڵاتی فەرەیدون احمد صالح لە گوندی قەرەچەتان لەنامەكەیدا دەڵی : گوندەكەمان (١٠٠) ماڵ ئەبێ و مەڕوماڵاتێكی زۆر بەخێودەكەن داوا دەكەین بیرێكی ئیرنیوازیمان بۆ لێبدەن ؛ هەروەها ژمارەی قوتابیانی قۆناخی ناوندی لە گوندەكەدا تادێ زۆر دەبێ و لەبەر نەبوونی قوتابخانە دەچنە سلیمانی یان شوێنە نزیكەكانی تر كە قوتابخانەی ناوندیان هەیە خۆزگە بیر لەوە دەكرایەوە بناخەی قوتابخانەی ناوندی دابنرایە

● بەخێرایی :

● كاك سامان مولود لە هەولێر : ئەو گیروگرفتە تایبەتیانەی تۆ ، چاری لای گۆشەی « هاوكاری و كۆمەڵانی خەڵك » نیە ببورە .

● ئومید بێبەخت لە شاری كەركووك : كاكە لە جارێ زیاتر ئەوەمان روون كردەوە ؛ نامەی بێناوو ناونیشانی تەواو ؛ ناچارین پشت گوی بخەین .. ببورە .

پێویستەكانی ڕانیە

● خۆزگە هۆڵێك لە ڕانیە دەكرایەوە ، بۆ كۆبوونەوەی گشتی ، یان نواندنی چالاكی هونەری و ڕۆشنبیری .

● زوربەی قەزاو ناحیەكانی پارێزگاكانی ناوچەكە باسی هاتووچوی تایبەتیان هەیە ، خۆزگە ڕانیەش بەر ئەم دەستكەوتەیە دەكەوت .

● شارەكەمان لە فراوان بوندایە ، هاتوچوو ڕێگاو بان پێویستی بەوە بیر بكرێتەوە پولیسی « مرور » لە ناو شاردا هەبێ .

هاووڵاتی
یاسین سلیم رشید
قەزای ڕانیە

Institut Kurde de Paris

چەند سەرنجێكی پێویست

● جەوهەر كرمانج ●

لە رۆژنامەی ـ العراق ـی ژمارە ٨١٢، ٨٣٦، ٨٣٩ دا برایان كاك عەبدو الكەریم دەشتی و كاك كەمال غەمبار دوا بەدوای یەك رای خۆیان دەربارەی كۆمەڵە شیعریەكەی من دەربڕی كە لە ژێر ناونیشانی « رەزو..زریان و.. مۆمێكی تر » بوو ، دوای ئەوەی چەند جارێكم خوێندنەوە بەپێویستم زانی ئەم چەند تێبینییە تۆمار بكەم كە لەوانەیە رووناكی بداتە هەندێ ئەو لایەنانەی لەبیر كراون یان مافی خۆیان دراوەتێ .. بەڵام حەزدەكەم لە پێشدا یەك دوو قسەی خۆمانە بكەم !

كە هاتمە سەر ئەوەی ئەم چەند تێبینی یەبنووسم بیرم لەوەكردەوە ئەگەر لەهەمان رۆژنامەدا بڵاوی بكەمەوە ئەو قازانجە ناگە یەنێتە خوێندەواری كورد ، وەكو ئەوەی بەكوردی بێت و لە رۆژنامەو گۆڤارە كوردیەكانا بێت . چونكە دیوانەكەی من كوردیەو خوێندەواری عەرەب نەیخوێندووەتەوەو نەوەریش گێردراوەتە سەر زمانی ئەوان كەبە رای من دەبوا لە هەوڵدا ئەم بگرەو بەردەیەبە كوردی بوایە بۆ ئەوەی خوێندەواری كوردیش زیاتر بەشداری بكردایە ئەگەر چی وەك دیارەیەكیش ئێستا واكەوتۆتەوە كە هەر بەرهەمێكی ئەدەبی چاپ دەكرێ كۆمەڵێك شتی دەربارە دەنوسرێ كە لەراستیدا سوودێكی ئەوتۆ ناگەیەنێتە خوێندەواری كورد جگە لەو (عرض)ەی كە دەكرێ كە ئەویشیان لەجێی خۆی دانیە چونكە بەلانی كەمەوە دەبێ چەند نمونەیەكی جیا .. جیا وەربگێڕێ و ببێ بەنمونەیەك بۆ پێناسەكردنی ئەم بەرهەمە بەو كە سانەی ناتوانن لەرێگای خۆیەوە تێی بگەن ، كەچی دەبینین لە بری ئەمە جارێ لەپێش هەموو شتێكی تر ئەوەندە لاپەرەیەو ئەبارەی ئەوەندەیەو ئەوەندە شیعرەی تێدا نووسراوەو لەپاڵ ئەمەشدا خشتەیەكی راست و چەوت دروست دەكات و ئەمەیان راستەكەیەو ئەوئەبێ وابێ ـ وكۆتایی پێدێت ..

كاك عەبەولكەریم دەشتی لە رۆژنامەی (العراق)ی ژمارە ٨١٢رۆژی پێنجشەممەی رێكەوتی ٢٦ـ١ـ٩٧٩ داچەند تێبینی یەكی لە لاپەرەی « رۆشنبیری كوردیدا » نووسیبووبە ناوی « دیوانێكی شیعری ی تازە» كەدەڵێ !

(رەزو .. زریان و . مۆمێكی تر» ئەم ووشە ناسكانە)

هتد كە لە راستیدا ناسك نین و بۆ چوونەكەی كاك كەمال غەمبار راست و رەوان بوو .. چونكە ریزكردنی ئەم سێ ووشەیە شتێكی سەرپێیی نەبووەو پەیوەندیەكی جەدەلیان بەیەكەوە هەیە بۆ دروست كردنی مەفهومێكی واقیعی « زریان » بۆی نیە شتێكی ناسك بێت چونكە زریانێك ببێتە هۆی لەناو بردنی هەزاران گوڵ و رووتاندنەوەی رەز و گۆڕینی ئاوو هەوایەك لەباشەوە بۆ خراپ هەرگیز شایەنی ئەوەنیە بەناسك ناوی ببرێ .

كاك دەشتی دوای ئەوەی شیعرەكان بە سادەو ساكار ناودەبات و دەڵێ (بەدەرن لە هەموو پێوانەیەكی شیعری) لەكۆتاییدا هەموو رایەكانی خۆی لەبیر دەچێتەوەو دەڵێ :

« بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هۆنراوەیەكی (غامض)ی تێدایە كە لە تێگەیشتنی خوێندەوار بەدەرەو دەبێتە هۆی نەمانی پەیوەندی لە نێوان خوێندەوارو شاعیر »

نازانم ئەم دووسەرە ساردو گەرمەی تەلی كارەبایە ئەگەر بەبەك بگەن چی لێ دێتەكایە !؟ شاعیر چ بكات بۆ ئەوەی شیعرێك بنووسێ سادە نەبێت .. كە هەموو خوێندەوارێك تێی بگات ،و (غامض)یش نەبێت هەموو كەس تێی نەگات .چارچیە ؟ كە بەسادەیی كەی رازی نیەو بەتەقلیدیی و ساكاری ناودەبات بە (غموض)ەكەش رازی نیە (لەسەر قسەی خۆی كە بەغامض ناوی بردوە كە دەڵێ « ئەم شێوە لاسایی یەی هۆنراوە دەبێتە هەوری ئەوەی شاعیر بەری ماندووبوونی خۆی نەڕنی و پاڵی نەدا بۆ ئەوەی خوێندەوار لەشی كردنەوەی گومان دوو دڵی پەیدابكات » .

دیارە هۆنراوە ئەگەر ببێتە هۆی سەر ئێشەو لێكدانەوەیەكی زۆر بۆ خوێندەوارو وەكو فیزیك و كیمیای لێ بێت و دوای ماندووبوونێكی زۆر ئینجا بەحاڵەحاڵ خوێندەوار شتێكی لێ هەڵكرێنێ هۆنراوەیەكی رەسەن و سەركەوتووە .. لە شوێنێكی تردا كاك دەشتی دەڵێ : « لە كۆتاییدا دەڵێم جەوهەر كرمانج شاعیرێكی (واعیە)ەو دەنگێكی جیای هەیە كە دوورە لەلاسایی كردنەوەو خولانەوە دەوری خەڵكی تر داو هەر هۆنراوەیەك لەهۆنراوەكانی مۆركی تایبەتی خۆی پێوەیە لەرووی شێوازەوە ئەگەر بەراوردی بكەین لەگەڵ هی تردا ..» وابزانم ئەگەر خوێندەوار خۆی لەخوا نەكات ئەم یەك دوو دێرەی دوایی بخوێنێتەوە دەگاتە ئەو قەناعەتەی كەكاك دەشتی هیچی بەهیچ نەكردوەو ماندوبوونەكەی بەخۆڕایی چووە ، چونكە قسەكانی نەك هەر یەكتری ناگرنەوە ، بەڵكو زۆریش لەیەك دوورن .. تائیرە ئەو تێبنی یانە بوون كە لەسەر نووسینەكەی كاك عەبدوكەریم دەشتیم گل دابووەوە ،..كاك كەمال غەمبار كە بەرپەرچی كاك دەشتی دابۆوە، ئەگەر چی لەزۆربەی بۆچوونەكەیدا لەگەڵی دام بەڵام لەگەڵ ئەوەش یەك دوو خاڵ هەیە دەبوا روونیان بكەمەوە .ووشەی « قەتاركێش» كە كاك دەشتی بە (مفنی القافلە)ی لەقەڵەم دابوو .. كاك غەمباریش بە (الحادی) ناونابوو .. لەراستیداهەردوكیان بەهەڵە تەرجەمەیان كردبوو .. چونكە بەپێی شوێنی لەناورستەدا واتاكەی دیارە .. كە دەڵێم !

زۆرجاری تر ..

لە ئەنگوستە چاوی شەوی درێژ درێژا « قەتاركێشی»ی .

دوای كاروانەكان كراوین .

وابزانم ئەگەر بەووردی لێی ووردبینەوە هەردوو واتاكەی ئەوان جێی خۆی نیە ، چونكە قەتاركێش بەوە دەوترێ چەند وولاخێكی باركراویەك لەدوای یەك بە رێشمەكانیان بەیەكترەوە دەبەسترێنەوەو هەموویان لەدوای سەرقافڵەچی یان سەركاروان دەڕۆن بێ ئەوەی كەس رێنماییان بكات .. رەنگە هەر لەوەشەوە هاتبێ كە وەكو فارگۆنی قەتار بەدوای یەك ریز دەبن ..ئەگەر چی لە دێر زەمانەوەش ئەم زاراوەیە باوە ..

دووەم ، وەرگێرانەیەی كاك كەمال غەمبار هەندێ هەڵەی تێكەوتبوو .. كەرەنگە . هەندێكیان چاپەمەنی بن .. وەكو : « یضجر القلب من الجدول والنهر والزاب » كەراستیەكەی دەبوا «ایضجر» بوایە چونكە خۆی لەخۆیدا بەشێوەی پرسیارهاتووەو نیشانەی پرسیاریشی بەدوادوەیە . هەروەها هەندێكی تری پڕ بەپێستی خۆی وەرنەگێڕاوە كە ناوەرۆكی رستەكە دەگۆڕێ وەكو ان لم اقبل شفاه البحر، الابد ان اقطع هذه الارض الشاسعه » كە راستیەكەی ئەوەیە :

« تا لێوی دەریا ماچ دەكەم »

كە دەبوا بڵێ : « كی اقبل شفاه البحر » یان «الی ان اقبل شفاه البحر» هەروەها لە هۆنراوەی شەش نامەی سووردا تووشی هەمان هەڵە بووە لەوەگێڕاندا كە دەڵێ « الربیع هنا تتساقطالثلوج » كە واتای «بەهار لێرە بەفرانبارە» ناگرێتەوە .. هەرواش دەمەوێ بڵێم ووشەی « گەرو » كەكاك دەشتی بەدۆڵ واتە شێوی ناوناوە .. بەهەڵەی بۆی چووەو لێكدانەوەكەی كاك غەمبار راستترە چونكە گەرو بەبەرزایی دەوترێ وزۆرجاریش بە « بستی» ناوی دەبرێ .

لەكۆتاییدا ، سوپاس بۆ هەر دوو لایان كە ئەم تێبینی بانەیان دەربڕی كە ئەڵبەتە نیشانەی دڵسۆزیە بۆووشەی كوردی پیرۆزو ئەدەبەكەی وە هیوا دارم بەسینگێكی فراوانەوە وەری بگرن .

نادری نادرپور

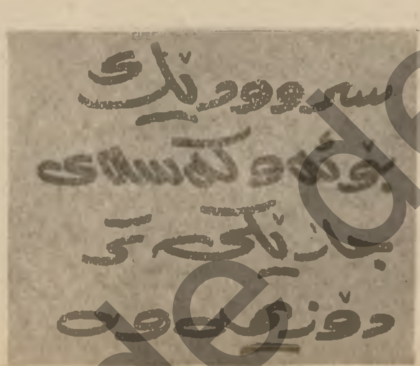

لەوە ناترسم رۆژێك ئاسمان تۆ لەمن بسێنێت
لەوە ئەترسم تۆ خۆت لەمن پەرەوازەكەیت
لەوە ئەترسم شەو لە تۆ دابێتە لافاو
خۆری خۆشەویستیت گۆم بكات
درەختێك كە من لەتۆداناشتومە
لەرەگەوەدەری كێشێت
گەڵا ئاڵتوونی یەكانی خۆشەویستیمان فرێداتە سەرزەوی
تۆ خۆت لەمن مەگرەوە
تۆلە من بوویت و لەگەڵ تۆدا بەبان لەدایك بوو
تۆلە من پەیدابویت و لەگەڵ تۆدا ، هیواچاوی كردەوە
كەلە گەڵمندازەردە خەنەت هاتە سەر لێو
هەموو رۆژەكانی جیهانم لەگە لداپێكەنین
تۆ گەڵای بەهارت تیاروانندم
« تۆ شەمالیت »
خۆری میهرەبانت بۆ هێنام
« تۆ سپیدەبت »
كەوانەی لێوەرەنگینەكەت
هەمیشە بەزەردە خەنەیە
ئاسمانیش بەژێر تاقی چاوەكانتاتێ ئەپەڕێت
بەبان لە لێوەكانتەوە سەردەردەكات و
خۆریش لەنیگاتەوە
تۆ لە نێوان من و رێكەوتا پەنجەرەبەكیت
پەنجەرەیەك بەروناكایی خۆرو فراوانی ئاسمان
تۆ خۆت لەمن مەگرەوە
من لە تۆداو لەگەڵ تۆدا لەدایك بووم
بهێڵە باڵە تۆداو لەگەڵ تۆدا بمرم

رەئوف بێگەرد
لەفارسی یەوە كردوویە بە كوردی

«شەوارە» وچەند سەرنجێك

● ابوبكر حسین علی ●

« شەوارە» ناونیشانی ئەو دیوانە شیعری یە بوو كەكاك « موحسین ئاوارە» لەم دوایی یەدا خستیە بازاڕەوە . ئەڵبەت لێدوان لەبابەتێكی وا كارێكی هێندە ئاسان نی یە ، هەر كەسێ مەجالێكی ئەوتۆی بۆ رەخسا دەست بكات بەرەت كردنەوەی یان پیاهەڵدانو پشت گیری كردنی ، چونكە مەسەلەی ئەدەب وەكوو هیچ شتێكی دی كە نی یە تازیاتر لەشتەكان ووردبینەوەو شۆڕبینەوەوناوناخیان،زیاتریش دەگەینە حەقیقەت . بۆیە بەپێویستم زانی ئەو چەند شتەی لەئەنجامی بەسەركردنەوەو خوێندنەوەی تەواوی دیوانە شیعری یەكە لەلام كۆبۆوە ، بیخەمە بەر چاوی خوێنەران بەهیوای ئەوەی سودی خۆی گەیاندبێ .

« ئەندرێ فۆسنیكی » دەڵێ : « شیعر لەجێگەی ئازارەوە سەر هەڵئەدا هەروەك ژانی خەڵكی و ژانی گەل ئەبگرێ ...» جا ئەگەر شیعر ژان و ئازارو دەردو كەسەر بێ ئەوا گومانی تێدا نیە كە شوێنی سەر هەڵدانی لەبەكێكەوە بۆ بەكێكی تر دەگۆڕێ ،ئەڵبەت كاریگەربەكەشی دیسانەوە پێچەوانەی سەر هەڵدانەكەیەتی . بۆ زیاتر روون كردنەوەی ئەم راستی یە ئەتوانین بەپێی بنچینەی زانستی ئەمە بسەلمێنین ، لەرووداوەكانی ژیانی رۆژانەمان « هەر لەسووتانی پەروانەیەكەوە تا تەقاندنەوەی بۆ مبایەكی ئەتۆمی و كوشتنی هەزارەها بێگوناه » وەك یەك بۆ سەر هەموو مرۆڤێك كاریگەر نین بەپێچەوانەوە لەوانەیە رووداوێكی ئاسایی كارێكی گەورەی لای مرۆڤێك هەبێ و لەوانەیە رووداوێكی زۆر لەوە گەورەتر هیچ كارنەكاتە سەر خەڵكی تر ، جاكەوابێ چاك و خراپی شیعر لای خەڵكی ،یان روونتر بڵێین تەئسیری شیعر لای هەموو كەسێك وەك یەك نی یە .. شیعر زمانی هەست و ئەستەو بۆ مرۆڤ دەدوێ ، لەم بارەیەوە ووتەیەكی« وردزورث » م دێتەوە یاد كەدەڵێ « شاعیر مرۆڤێكە بۆ مرۆڤ دەدوێت ، زیاتریش لە خەڵكی لەدەروونەوە بەجەوهەری ژیان دڵخۆشە ».

لەشیعری « هەژان » داشاعیر نەخشەی جیهانێكی ئاوەژووكراوەمان لەچەند ووشەیەكی جیاجیادا نیشان ئەدات ،گەلێ جار هەندێ لەو وێنانە لەبەكتر نزیك دەبنەوەو واتاكانیان ئامێتەی یەكتر دەبن و ئەبنە نارنجۆكێك و ئەتەقنەوەو هەندێكیشیان ئەو سنوورە بەجێ دێڵێت و لەجێگای خۆیا ندا سارد ئەبنەوە بەڵام ئەوەی زیاتر سەرنجی خوێنەر رادەكێشێ ، ئەوەیە لەكاتی خوێندنەوەیدا لەناو ئەو جیهانە بوركاناوی یەدا هەست بە نامۆیی و دوورە پەرێزی شاعیر دەكەبت ، ئەڵێی خۆی لەناو ئەو واقیعەدا نازێت بۆیە بەئاشكرا خۆی لەخودی شتەكان گێل دەكات و ناچار پەنا ئەباتە بەركەسانی دەوروبەری :

« هەژارەكان ...
ئەو نانەی بووە ئاوێزە
لەكوێ وایە ..؟
تا بیهێنم ،
لەشەوی لەدایك بوونی ،
برسیەكانا
دایگرسێنم ..؟!»

نازانم ئەم خۆ وونكردن و نامۆیی یە بۆ ؟! خۆ هەر خۆی لەچەند دێرێكی تری ئەم شیعرەدا بەگویماند ئەچرپێنی بەگیانێكی مرۆڤایەتیانەو هۆشیاری یەكی تەواوەوە هاتۆتە كوڕێ :

« تۆ بڵێی من ،
جوونە قەتێ ، دەست شوانكارەی
سەرمەرێ بم ..؟
تانەزانم ، كامە رێبوار
دەمكرێ و دەمباتە كام
شار ..؟! »

هەرچۆنێ بێ شیعركە ئەو جۆرە شیعرانە نی یە كە خوێنەرەكەی رازی بكات وەكو دەڵێن (ئەو شیعرە ئەمرەو ئەمری خۆی دەهێڵیتەوە ، كە خوێنەرەكەی رازی بكات) ئەگەر چی كاك « موحسین » زیاد لەپێویست بابەخی بە ناوەڕۆك داوە وەك فۆرم بەڵام لەهەندێ شیعریشیدا شان بە شانی ناوەرۆكەكە بابەخی بەفۆرمەكەش داوە لەگەڵ بوونی تەزووە سیحری یە مۆسیقایی كەشدا . « بۆ ئەوەی كارێكی ئەدەبی سەركەوتوو بێت ، پێویستە مەرجی راستگۆیی دەربڕینی تیا بێ بەرانبەر بەواقعی ژیان لەگەڵ ووردبینی وێنە گرتنی گیروگرفتەكانی كۆمەڵ ..» ئەڵبەت كاك « موحسین » لایەكی لەمە كردوەتەوە ، بۆیە لەچەند شیعرێكیدا بۆنی ئەم هەست بەبێزاربوون و چەوساندنەوەیە دەكەین ، لەو واقیعە ئازاراویەی كە تیایدا دەژین . لەوژووره نووتەكە چوارلایەی كەسالی جاری تۆزقاڵێ رۆشنایی نابینێ ، بۆیە شاعیر لەئەنجامی ئەو چەوساندنەوەیەدا ئارامی لێ دەبڕێ و لەناخەوە هاوار دەكات و خۆزگە بۆ ئەو پەنجەرەیە دەخوازێ ، كەرۆشنایی لێدە دێتەژوورێ :

« خۆزگەم بۆ پەنجەرەیە
ئەم شەوە هەر دەیكەوە
بەراتی خۆرم بەركەوێ ....

«موحسین » زمانێكی شعری ووشك و ساردو زبری هەیە هەر ئەمەشە وا لەخوێنەر دەكات لەكاتی خوێندنەوەیاندا هەست بەبێزاری و دەمارخاوی بكات و هەر زوو لەخوێندنەوەیان وەرس ببێ . لەوانەیە هۆی ئەمەش بگەرێتەوە بۆ ئەوەی كە « موحسین » زیاتر بایەخ بەناوەرۆك « المحتوی » دەدات وەك لە فۆرم ، وەكوو دەڵێن : « ئەگەر نووسەر ئیلتزامی كرد بەشتێكەوە « مەسەلەبەكەوە»و لە پێناوی ئەو شتەدا لایەنێكی نووسینەكەی فەرامۆش كرد ، ئەوا ئەو كاتە نووسینەكەی تووشی شێرپەنجەی ئەو شتە دەبێ و هەمان « مۆرك» یش وەردەگرێ و لەهەمان كاتدا ئەبێتە كۆسپێك لەرێگای داهێنان و بیركردنەوەی نووسەرەكە خۆیدا .

« لێم تێ پەڕە ، هەڵم مەگرە
نامەوێ بچمە ژێر پشتێنی
ئەناسێ ...»
یان :

«ئەنگەو لاشەكەم دەگوشێ
یان : قژەوانەو رای ناگرم ..»

لەمەسەلەی زمانیشدا گەلێ جار شاعیر كەوتۆتە هەڵەی زمانەوانی یەوە ، كە ئەبوایە بەو جۆرە نەبوایە . بەلای منەوە ئەبوایە شاعیر هێندە خۆی نەبەستایەتەوە بەشێوەزمانی ناوخۆی شارەكەیەوە ، چونكە زمان كەرەسەی دەربرینی شتەكانە ، جا ئەگەر شاعیر شێوە « محەلی»یەی خۆی زاڵ كرد ئەڵبەت شیعركانی هەر بۆ كەسانی دەورو پشتی خۆی نوسیوە .

كەئەبوایە « موحسین » ئەوەی رەچاو بكردایە لە هەندێ شیعردا شاعیر هەوڵی گویزانەوەی بیرۆكەی شاعیرانی تری داوە ، كە ئەمە بەزەقی لەو چەند شیعرەدا بەدی دەكرێ . كەمن ناڵێم ئەمە كارێكی باشنە ، بەڵام هەر زۆر بەقەناعەتەوە دەڵێم هەموو شاعیرێك لە سەرەتای تاقی كردنەوەیدا ئەو سیفەتەی تیا دەركەوتووەو دەردەكەوێ ، بەڵام كە ئەو قۆناغەی تەواو جێهێشت و ئاشنایەتی تەواوی لەگەڵ شیعردا پەیدا كرد ، ئەڵبەتە كازی ئەو جۆرە سیفەتەلەخۆی دادەماڵێ و لە ئاسۆیەكی بەر بڵاووروونترەوە دەڕوانێتە دیاردەكان و جیهانە فراوانەكەی شیعریش .

«لەگەڵ لێزمەی تۆف و باران بینیم : دوو فلچەی سەر شووشەی
جامی پاسێ ... هتد »
یان :
« بیستومە سەر دانم دەكەی؟ چۆنبەخێرهاتنت بكەم ..هتد»

ئەمە تەواوی ئەو سەرنجانەم بوون كە لە سەر دیوانەكەی كاك « موحسین ئاوارە » هەم بوون ، هیوای دوارۆژێكی بەختیار بۆ كاك « موحسین» دەخوازم ، هیوام وایە ئەم چەند سەرنجەم بەسنگێكی فراوانەوە لێوەربگرێ .

ئەو سەرچاوانەی بۆ ئەم نووسینە سوودیان لێوەرگیراوە :

١ ـ مقالات في النقد الادبی حسین مردان
٢ ـ شجر الغابه الحجری طراد الكبیسی
٣ ـ البحث عن المعنی عبدالواحد اللوءلوءه
٤ ـ شەوارە موحسین ئاوارە
٥ ـ ئەم نووسینە گەلێ شیعری فەرامۆش كردووە ، چونكە لەمەو پێش قسەیان لەسەركردووە .

پاشماوەی گرێ بەند

كۆتایی شیعرەكەدا دەستی بۆ ئەوە راكێشاوە كە ئەو شیعرە وەختی خۆی بەناوی ـ خابات عارف ـ ە وەبڵاو كراوەتەوە .

كاتی خۆی ئەو شیعرە بڵاوكرایەوە بەناوی كاك خەبات عارفەوە لە بەر ئەوەی شیعرەكە زۆر كاری تێكردم بە شعرێكی سەركەوتوم زانی هەر لەبەر ئەوەش هەمان رۆژی بڵاوكردنەوەی لەگەڵ چەند برادەرێكا چوین بۆ لای كاك خەبات پیرۆزبایمان لێكرد بە بۆنەی بڵاوكردنەوەی ئەویش بە دڵخۆشیەوە وەڵامی داینەوەو ئەو ساتە نە ئەو وتی هی من نیەو نە كاك حسێن یش وتی هی منە جالێرەدا هەقمە بڵێم كە زۆربەی خوێنەران لەمە سەر سامن ، چونكە شیعرەكە شیعرێكی نەمرەو بەكێكە لە شعرە چاكەكانی ئێستاو مۆركی رەسەنیەتی بەتەواوی پێوە دیارە خەباتیش لە سەرەتادا بەو شیعرەوە زۆر ناسرا .

لێرەدا لە جێی خۆیدایەنی كە ئەو پرسیارە ئاراستەی كاك حسەین و كاك خەبات بكەین كە ئایا بۆچی ئەو شیعرە بەناوی خەباتەوە بڵاوكراوەتەوە لە كاتێكا كە ئەو ساتەی كە شیعرەكە بڵاوكرایەوە وەكوو من ئاگاداری كاك حسەین و كاك خەبات بوم هیچ زرونێكی شاز بە نیسبەت هیچیانەوە لە ئارادانەبوو ، یان ئایا كە كاك خەبات مەبەستێكی لەوەدا نەبوبێ و بەهیوای تا هەتایەی ئەو شیعرە نەبوبێ بۆ بە ـ ئاگاداربەك ـ ئەوەی لە رۆژنامە بەكا بڵاونەكردەوە كە ئەو هیچ پەیوەندیەكی بەو شیعرەوە نیە . جا بۆیە هیوادارم كاك حسەین و كاك خەبات ئەو هۆیانە رون كەنەوە چونكە لە نامیلكەكەدا هیچ روون كردنەوەیەكی ئەوتۆی تیا نیە رازیمان بكات و شوكور هەردوكیشیان ماون .

چونكە یەكەم هەق نەبوو كاك حسەین ئەو شعرە بەناوی ئەوەوە بڵاوبكاتەوەو دوابش كاك خەبات هەق نەبوو وا بێ دەنگ بێ و ئیمرۆی لەبەر چاو بوایە . ئەوە لە كاتێكا كە شتێكی شاردراوەی زاتی لە ئارادا نەبوایە بەڵام خۆ ئەدەب هی ئەو خەڵكەیەو دەبێ لە پێناوی راستیدا چاوپۆشی لە هەموو شتێكی زاتی بكرێ .

شاعیر لەگەڵ هەموو شیعرێكی تازەدا بەگیانێكی بەگوڕترو راچەناوی تر دێتە پێش و لەگەڵ هەموو ووشەیەكی نوێدا دەیەوێ هەرچی لە لە مێشكیا گینگڵ دەدا تیا بتەقێنێتەوە وا خوێنەر راناكێشی كە تەنها بیخاتە ناو گۆرە پانی ووشەكانیەوە بەڵكو دەیخاتە ناو زەمینەی واقیع و رووداوی شتەكان و بەشداریەكی تەوا لە گۆربنیدا دەكات و زاتیەتی خۆی لەگەڵ شتەكانی دەوروبەر تێكەڵ دەكاو لە هەموو دەرگای شیعرەكانیەوە دو دژایەتیمان نیشان دەدا دژابەتی راستی و چەوتی بونە راستیەكەو بونە رۆژانەكە شۆرش و چۆك دادان و لە موعادەلەی لێكدانەوەكەشدا راستی و حەقیقەت زاڵ دەكا بەسەر شتە چەوتەكان حسەین لە ئازاری ئەو كەسانە گەیشتوە كە بۆیان دەنوسێ ئەو شتانەی حسێن دەیاننوسی ئەو شتانەن ئەوخەڵكە دەیەوێن بۆیە حسەین شاعیری ئەو خەڵكەیەو سەركەوتنی زیاتری لێداوا دەكەین .

Institut Kurde de Paris

بەڕێز صدام حسين پێویستە (پاشماوە)

لە هەموو جێگایەکی ئەم دنیایەوە گرد بوونەتەوە ، ئەوان پشتیان بە جیاوازی نەوعی کار دەرك کردن بەستووە ، بۆ ئەوەی بیان‌بەزێنین پێویستە بەکەم زانستمان زیاتر کەین‌و زیاتر وردبین دواتواناتمان بخەنە کار بۆ بەجێ‌گەیاندنی ئەرك‌و پێویستیەکانتان، ئەگەر بمانەوێت بۆ مێژوو بگەڕێینەوە ، ئەبینین ئەوەی دنیا لە ئێمەی وەرگرتووە ... ئالیرە ، لە عیراق وەك بەشێك لە نەتەوەی گەورەی عەرەب ، لە کاتێکدا خەڵکی لە تاریکیدا دەژیان ، لێرە زانیاری هەبوو ، وە لە عیراق هەروەها لەچوارچێوە جوگرافێکەیدا زنیاریەکی زۆری بە سەرجەمی دنیا داوە ، لە کاتێکدا خەڵکی پێش سێ هەزارو پێنجسەد ساڵ لەمەوبەر لە شارستانی‌و پێشکەوتنێکی گەورەدا دەژیان ، ئا لەم مێژووەدا (واتە پێش دەوروبەری سێ هەزار ساڵ ئالێرەوە نەبوخەز نەسر دەرچوو ئەو عونسورانەی بەدیل گرت کە هەوڵی‌دا سەر بە خاکی عەرەب خاکی کەنعان لە فەلەستین شۆڕبکات، باڵ بە زنجیر بەستراو هێنانی بۆ بابل وە لێرەوە شەلیمەنسرو سەرجۆنی دووهەم ئالەم وڵاتەوە بۆ ئەوەی خاکی عەرەب رزگار بکەن لە پیسی ئەوانەی دەیان‌ویست داگیری بکەن .. ئەوانەی داگیرکاریان بە میرات بۆ ماوەتەوە لەوانەوە ئێستاکە ئەوان لەسەر خاکی فەلەستین کۆدەبنەوەو قەوارەی زایۆنیزم پێك دێنن . وە لێرەوە سەلاحەددینی ئەیوبی پەیدابوو بۆ ئەوەی خاکی فەلەستین رزگار بکات لە داگیرکەرە سەلیبیێکان .

لێرە نووسین پەیدابوو وە لێرە زانیاری هەبوو.. وە تاوەکو سەدەی هەژدەهەمین .. واتە پێش دووسەد ساڵ سەرچاوەکانی خوێندنی پزیشکی لە زانکۆکانی ئەورووپادا سەرچاوەکانی عەرەب بوو . لێرەوە زانیاری پەیدابوو ئاسمان شوناسی ماتماتیك وشتی‌تر .. واتە نەتەوەی عەرەب سەرچاوەی زانیاری‌بە ، هەر ئەو سەرچاوەی ئیلهامی سەرجەمی مرۆڤایەتی‌یە. بەڵام هەموو نەتەوەیەك لەوانەیە بەسەختیدا تێپەڕێت رۆڵەکانی بەرگەگرتنی بەردەوامیان لاواز دەبێت‌و نوچ‌دەدات . ئەوانە لە ڕێگای جۆری مرۆڤی زایۆنی‌یەوە هەوڵ دەدەن کە وا نیشان بدەن کە دەتوانن خۆیان بە مەلاسی لەسەر خاکەکەتان بهێڵنەوە .. ئەوانە بە هەڵەدا چوون ئەو دیمەنە هی بیست ساڵ لەمەوبەرە کاتێ پزیشك کەم‌بوو وەیا دەگمەن بوو ئەندازیار کەم بوو قوتابخانە کەم‌و دەگمەن بوو بەڵام ئێستا زانیاری لەهەموو روباری هەڵدێنجن‌و لە چوارچێوەی ئامانجەکانتاندا دەبگونجێنن . لە کۆندا ئەوکەسانەی حوکمیان دەکردن‌و ئەوانەی سەرکردایەتی دەکردن ئینگلیزو فەرەنسی‌و غەیری ئەمانە بوون لە جنسیاتی جیاواز ، بەڵام ئێستاکە زۆر رژێم لە نیشتمانی عەرەبدا نیشتمان پەروەر سەرکردایەتی دەکات ، لەگەڵ رۆژگاردا ئەم نیسبەتە زیاد دەکات ، جا ئەو ساکە ماقوڵ نی‌یە قایل‌بن کە سێ ملیون کەس بە سەرتاندا زاڵ بێت . با هەر لە باری نمونەوە بڵێین ئایا قایل دەبن کە سێ ملیون بەسەر « ١٢» ملیون عیراقیدا زاڵ‌بێت ؟ بەبێ گومان قایل نابن .

ئەگەر بایەخ بە زانیاری بدەن‌و بە شێوەیەکی چاك بە هەموو تواناتان ئیش بکەن ، هیچ ئامۆژگاریەکی ترمان نی‌یە کە بتان‌کەین ، تەنیا ئەوەیە ئێمە بەئێوە دڵێین ، ئاگاداری ئیستیعماربن ئەگەرچی لەڕاستیدا ئاگادارن ، هەروەها وریابن ، لەگەڵ ئەوەدا ئێوە هەموو شتێ دەزانن ، بەڵام ئەو شتەی کە ئامۆژگاری ئێوەی پێ‌دەکەین‌و ئەو شتەی کەوا بزانین هێشتا پێویستمان پێ‌یەتی ئەوەیە کە بایەخ بە زانیاری بدەین وە وردبین لە بەجێ‌گەیاندنی ئەرك‌و هەڵسوڕانی ئیش‌و کارماندا وە هەموو رۆژێك بەوجۆرەی پێویستە لەسەرمان کار بکەین وە بەتەنگی ئیشەکانمانەوە بێین هەروەك وتمان : کرێکارو سەربازو جوتیار ، وە وا دادەنێین ئەوەی کەم تەرخەمی لە ئیشی خۆیدا بکات ئەوە مرۆڤێکە لە ئێمە نی‌یەو مامەڵەی وای لەگاڵدا دەکەین کە هەست بکات لە خواستی ئێمە دەرچوە ، جا ئەو کاتە بە پشتیوانی خوا لە فەلەستین‌دا سەر دەکەوین بەبێ گومان .

بۆزانین

دەزگای گشتی دروست‌کردنی خشت جاڕی مناقەسە .. گواستنەوەی سوتەمەنی

دەزگای گشتی دروست‌کردنی خشت ئاگاداری کردوە کەپێویستی‌ی بەقونتەراتچی هەیە بۆگواستنەوەی سوتەمەنی‌بۆ بۆ کارگەی خشتی کەرکوك لە پارێزگای تەئیم داوا لەو موقاویلانە دەکرێ کە ناوی خۆیان لە یەکێك لە ژووری بازرگانی قەید کردوە وە ئەوانەی کە باجی‌ی ئەم ساڵیان لە سەرە ، وە سەر لە بارەگای دەزگاکە بدەن کە شوێنەکەی لە شەقامی سەعدوونە لە کۆڵانی (الرواف) ٣٩/١٣/ آ بەرلەوەی ئیستمارەی مەرجەکانی تەندەرەکە لە ئەمین سەندوق وەربگرن بەرامبەر دینارێك کە ناگەڕێنرێتەوە..وە لە گەڵ تەندەرەکە تەئميناتی سەرەتایی دەدەین کە بایی(٥٠٠) پێنج سەد دینارە وە ئاخر رۆژ بۆ وەرگرتنی ئەو تەندەرانە لە رۆژی ١٩٧٩/٢/٢٨ تاکو دوازدەی نیوەڕو . سەرەڕای ئەوەش دەزگاکە پابەند نی‌یە بە قبوڵ‌کردنی نزمترین تەندەر یاخود هەر جۆرە تەندەرێکی تر.

بەڕیوەبەری گشتی
ئەندازیار محمود عبداللطيف العابد

محكمة شرعية السليمانية
العدد ٢/ت/٩٧٩
التاريخ ٩٧٩/٢/١١

((اعلان))

قامت هذه المحكمة بتحرير تركة المتوفي انور محمد روستم من اهالي محلة ملكندى فعلى مديني ودائني المتوفي المذكور مراجعة هذه المحكمة خلال مدة ثلاثون يوما من تاريخ هذا الاعلان مستصحبين معهم المستمسكات الرسمية والقانونية وبخلافه ستقوم هذه المحكمة بتصفيتها وفق القانون .

القاضي
ابراهيم علي الشيخ محمد

دەقی وتەکانی بەڕێز صدام حسين
لە پارێزگای بەسراو ذی‌قار (پاشماوە)

سەرکردایەتی‌یەوە خزمەت پێشکەش بە ئێوە دەکەین ، ئێمە بەوە خزمەت بەخۆمان پێشکەش دەکەین . بە گەلەکەمانی پێشکەش دەکەین . هەر بەختەوەریەك کە بتانەوێ دێتە دی ، من پێتانم وت ئەگەر بەعسی نەبوومایە ، ئێستا دەبوومە بەعسی ، دوودڵی لە بوونە بەعسی‌دا مەکەن ، لەوانەیە هەندێ کەس بڵێ : دەترسم سبەینێ پێم بڵێن کەوا لە رۆژی رەحەتی‌دا هاتونەتە رێزەوە ... نەخێر ، رۆژگاری ماندوویی تا ماوەیەکی دوورودرێژ دەمێنێتەوە .. ئەوەش کە نایەتە ناو پاپۆڕەکەوە ، ناهێڵین بخنکێ.. و پشت بەخوا کەس لە دەرەوەی پاپۆڕەکە ناهێڵین‌و ئەمجارە گەورەیە ، پانایی بەقەدەر پانایی عراقەو ئەم پانایی‌یە هەر گەورەترو گەورەتر دەبێ و هەموو ئەو بەعسیانەی کە لەحزبدا رێکخراون‌و ئەو بەعسیانەی کە بەشێکن لە گەڵ دەگرێتە خۆی .. ئێمە دڵنیاین کە گەلی عراق هەمووی بۆتە بەعسی تەنانەت ئەوەش کە لەحزبدا رێکخراونیە ، چونکە هەموو گەلی عراق خێری ئەم نەتەوەیەی دەوێ . هەموو گەلی عراق شۆڕشەکەی دەپارێزێ ، هەموو گەلی عراق ئیستیعماری ناوێ ... زەلیلی ناوێ... پێ‌شێل‌کردنی دەسەڵاتداری ناوێ ، هەموو گەلی عراق خزمەت کردنی بێگانەی ناوێ، بۆیە هەموو گەلی عراق‌لە پاپۆڕەکەدایە ، ئەمەش مەسەلەیەکی سروشتی‌یەو متمانەشمان بەوە هەیە کە هیچ عراقیەکی نیشتیمان پەروەری دڵسۆزی شەریف نیە کە رۆژێك لە رۆژان هیچ شتێك بەکاربهێنێ بۆ پێکانی ئەم پاپۆڕە ، چونکە ژێرئاو کەوتنی پاپۆڕەکە واتە ژێر ئاوکەوتنی خۆی .

بەڵام ، پشت بەخوا . ئەم پاپۆڕە هەر وەکو پێتانم وت ئەمجارە زۆر گەورەبە وپشت بەخوا ژێر ئاو ناکەوێ ، بەڵکو هەر رۆژێك تاوێکی پاڵنانی نوێی دێتە سەر تا خێرایی زیاتر بکەین‌و پانایی گەورەتربکەین .. دەمەوێ هەروەها پێتان بڵێم : هەر کاتێك ، خوانە کەردان ، حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست خزمەتی گەلی نەکرد ، یەکەم کەس دەبم کە حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست بەجێ بهێڵێ ، ئێمە بەناو لەرێزی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیستدانین ، بەڵکو وەکو تیۆرو کردار لەریزی داین ، و ناتوانین دەوری مێژوومان لەبیربچێ ، چونکە مێژووی حزب ئیسپاتی دەکا کە ئەو بەشێکە لەئێوە ، هەموو ئەو ساڵ رەشی‌و دژوارانەی کە رەت بوون ، و ساڵەکانی خێرکە رەتەبوون‌و لە ١٧ـ٣٠ تەمووزی ساڵی (٩٦٨) ەوە دەستیان پێ‌کرد ، حزبەکەتان ئیسپاتی کرد کە ئەو لەخوێن‌و گۆشتی ئێوەیە ، هێزی لەهێزی ئێوەوەیەو شەرەفی لە شەرەفی ئێوەوەو سەربەرزی لە سەربەرزی ئێوەوەو بەختیاری لە بەختیاری ئێوەوەوەبە ئەگەر ئێوە لاوازبن ئەویش لاوازدەبێ‌و ئێوە بەهێزبن ئەویش بەهێز دەبێ ، هەروەها ئەگەر حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لاوازبێ ، لاواز دەبن‌و هێزتان دادەهێنرێ ، بەڵام ئێمە بەتەواوی دڵنیاین ، و هەر وەکو وتمان، گەلی عراق رۆژ بەرۆژ، و مانگ بەمانگ‌و ساڵ بەساڵ بە هێزتر دەبێ تا هەموو ئامانجەکانی بەدی‌بهێنێ ، چونکە ئەقل نایگرێ بە هێزنەبێ مادام کەلێکی وەکو ئێوەی هەبێ . هیچ یەکێکمان ناتوانێ دەست لەوی‌تر هەڵگرێ ، سەرباز لەشوێنی خۆیەوەو پیاو لە شوێنی خۆیەوەو ئافرەت لە شوێنی خۆیەوە ، کرێکار لە کارگەو ئەفسەر لەسوپاداو جوتیار لەکێڵگەدا ، هەمووومان یەك دەست‌و یەك ئەقڵین لەپێناوی خزمەتی گەلی عراقداو لە پێناوی خزمەتی نەتەوەی عەرەبدا ، و تەنها بەخزمەتی گەلی عراقەوە مەوەستن ، باوەڕیش ناکەم وابن ، چونکە ئێوە بە درێژایی مێژوو وانەبوونە .

بەڵێ فەلەستینێك هەیەو شتی پیرۆزمانی تێدایەو ئەوخاکی ئێمەیەو هەرگیز لەبیری ناکەین بۆیە پێتانم وت : ئایا هەر بەوەوە دەوەستن کە بیروراکانتان تەنها لەناوەوەی عراقدا بخرێتە کار ؟ چونکە ئەگەر بەخستنەکاری بیروراکانتانەوە تەنها لەناوەوەی عراقدا بوەستن ، ئەوە مانای ئەوەیە نیەتی رووکردنە فەلەستینتان نیەو ئێمەش دەزانین کەوا عراقیەکان . هەمیشەو بەدرێژەی مێژوو کاتێك کە عراق بەهێزبوە ، تیشك دەگوازنەوە بۆ دەرەوەی سنووری‌و گواستنەوەی تیشکی چاکە بۆ دەرەوەی سنووری عراق بەدوو نوختە دەست پێ‌دەکان ، یان بەیەك نوختە ، چونکە هەر دوو نوختەکە وەکو یەك نوختەیەکیان گرتوە : یەکێتی عەرەب لەگەڵ هەر وڵاتێکدا کە باری یەکێتی لەگەڵیدا گەیشتبێ‌و یەکیەتیش لەسەر رێبازی رزگارکردنی فەلەستین بێ . ئەو شتەی کەئێرە دروستی دەکەن مەزن‌و گەورەیە بەڵام ئەگەر لەسەر رێبازی یەکێتی عەرەب‌و رێبازی رزگارکردنی فەلەستین نەبێ هەمیشە لەدڵتاندا مایەی شانازی نابێ ، بۆیە ئێمە،وەکووتم . لەبیرمان نەکردوە، ((دەبێ بەر لەتەقەکردن ، باش سێرەبگری)) نابێ لەشوێنێکەوە دەست بوەشێنی کەئەسپەکەت دوورە لەو ئارمایی‌یەی کە لەپێشتەوەیە ، نابێ بێیت بۆ سەرروبار لەکاتێکدا کەرەستەی پەڕینەوەت پێ‌نەبێ .

نابێ بکەوینە دەستەو یەخە لەگەڵ دوژمنەکەماندا بێ ئەوەی توانای ئەوەمان هەبێ کە بیدەین بەزەوی‌دا .. بەڵام نابێ هەر مل‌بنێین بێ ئەوەی ئەو چەکە ئامادە بکەین کە دوژمنەکەمان دەدا بەزەوی‌دا .. عراقێکی بەهێزی گەشەکردووی یەکگرتوو کە گەلێکی کارکەری تێدایە ، شەوو رۆژ کاردەکا ، لەگەڵ یەکدا هاوکارەو خوێندەوارەو روشنبیرە ، رێزی زانست دەگرێ ، زانستی لەدەستدایە ، لەپێناوی یەکێتی عەرەبدا تێ دەکۆشی‌و ئەم یەکێتی‌یە لەگەڵ ژمارەیەك لەوڵاتاندا دێنێتە دی ، وڵاتی وەکو ئەم عراقەو نەتەوەی وەکو ئەم نەتەوەیە دەتوانێ مافەکانی عەرەب لە قەوارەی زایۆنی‌بپچڕێ‌و دەتوانێ فەلەستین رزگار کا .

ئێمە ئارەزوو دەکەین پارچەیەك لەعراقدا نەبێ ، کە تەنانەت بە قەدەر بەڕەیەکێش بێت ، نەیبینین . . هیچ هاووڵاتیەکی عراقی نیە کە ئارەزووی بینینیمان نەبێ .. بەڵام ئێوە دەزانن کە کارکردن تەنها بریتی نیە لەرێ کردنی پیادەیی .. کار ، پێویستی بەرۆیشتن بۆ ئەوێش ، بۆ بەغداش هەیە ، هەروەها پێویستی بەوە هەیە لەبارەی وەزعی جیهانەوە بیربکەینەوە ، هەروەها پێویستی بە شوێن کەوتنی مەسەلەکانتان لەوێ لە مەڵبەندەکانمان هەبە ، ئەگەر هەر لەسەر رێ کردنی پیادەیی برۆین ، باوەنا کەم شتێکتان پێشکەش بکەین .. باوەرناکەم ئاواتەکانتان بۆ بهێنینەدی ، پشت بەخوا هەردەرفەتمان دەست‌کەوت سەر لەناوچەی تری پارێزگای ذی‌قار دەدەین .

پشت بەخوا هەموو ئاواتەکانتان دێنینە دی ، و داواله خوای‌گەورە دەکەین کە بۆ دانەوەی ئەم هەستە پڕ جۆشانە سەرمان خا . . و سڵاومان بگەیەنن بەهەموو ئەو برایانەی کە نەمان توانی چاومان پێیان بکەوێ .. و سڵاوی سەرکردایەتی شۆڕش‌و سڵاوی سەرکردایەتی حزبیان پێ‌بگەیەنن‌و زۆر سوپاستان دەکەین بۆ پێشوازی کردنتان لێمان و خوا بتان پارێزێ ، والسلام عليكم .

جێگری بەڕێز لە بنکەیەکی سەربازی تریشەدا ووتی :

هەست دەکەین کە ئاواتەکانمان گەورەو گەورەتر دە بنەوە ... ئەمەش دەبێتە مایەی ماندویی بۆ ئێوەو بۆ ئێمەش .. بەڵام دەبێ بگەین بە ئاواتی هەرەگەورە .. بەڵام ئەو شتەی کە هەمیشە دووپاتی دەکەینەوە ، ئەوەیە ئێمە هەمیشە لەئاستی ئەو باوڕە باشەدا دەمێنینەوە کە هێزە چەکدارەکان‌و گەلی عیراق بە ئێمە هەبانە .. ولە هیچ هەوڵێك درێغی ناکەین بۆ بەختەوەریتان‌و لەپێناوی بەرزی عراق‌و لەپێناوی شەرەفی عیراقیەکاندا ، و پشت بەخوا بە ئاواتی نەتەوەکەتان دەگەین بەئاواتی گەلەکەتان ، بەئاواتی حزبەکەتان .

ئێمە بەدڵنیایی‌یەکی گەورەوە هەست بە دوارۆژ دەکەین ، و هەر چەند رۆژگار درێژبێ ، دەیگەیەنین بە ئامانجە گەورەکان . ئەوەی کە یەك‌و دووی تێیدا نیە ئەوەیە کە عەرەب بۆ یەکەم جار لە مێژووی نوێیاندا پێیان ناوەتە سەر رێگای راست‌و هەموو عەرەب هەر یەکە لە جێی خۆیەوە لە نیشتیمانی عەرەبدا هەوڵ‌و تەقەلایان لە پێناوی خزمەتی نەتەوەی عەرەبدا پێشکەش کردوە ، ئەگەر چی هەندێ کەس کە جنسیەی عەرەبی‌یان هەیە خیانەتیان، لە نیشتیمانی عەرەب کردو خیانەتیان لەئەمانەت‌و لە شەرەف کرد ، کە ئەمانیش کەمن .

هەر یەکێ لەئێوە چ دەرەجەدارو چ ئەفسەر ، کاتێك کە هاتە ناوسوپاوە ، بە تایبەتی سوپای تەمووز ، جگە لە تێکۆشەرێکی ئازای قارەمانی نەبەرد بەولاوە هیچی ترنیەو خۆی دەخاتە خزمەتی شۆڕش‌و خزمەتی نەتەوەی عەرەبەوە .

ئەمەیە متمانەی ئێمە بەئێوە چونکە ئێوە جێی متمانەن‌و لە هەموو بارێکدا تاقیتانمان کردەوە ، حزبەکەتان‌و نەتەوەکەتان‌و گەلەکەتان تاقیتانی کردەوە ، هەمیشە پاڵەوانی تێکۆشەر بوون‌و ئامادەی داکۆکی کردن بوون لە شەرەفی خاك‌و شەرەفی مێژوو شەرەفی شارستانی‌و شەرەفی دوارۆژیش ، هەر بەهەمان شێوە کە ئێستا ئامادەن داکۆکی لە ئێستابکەن .

ئەوەی کە بەبمانتان پێ دەدەین ئەوەیە کە پشت بەخوا لەکردنەوەی هیچ رێگەیەکی چاکە لەپێناوی ئێوەو لەپێناوی نەوەکانتان‌و لەپێناوی خێزانەکانتان‌و ناپەنگێنینەوە تا وەکو ئێستاتان بەسەربەرزی‌و سەرفرازی‌بژین ، ئیستیعمار لەم خاکە کۆچی کرد ، بەهەموو شێوە سیاسی‌و سوپایی‌و ئابووریەکانیەوە کۆچی‌کردو هەر وەکو بەبراکانتانمان وت‌و بە ئێوەی دەڵێین‌و دووپاتی دەکەینەوە ئێمە دەوڵەتێکی سەربەخۆین ، کە جگە لە سەربەخۆیە بەهیچ شێوەیەکی تر ناتوانێ بژێ . ئەمانەن بیروراکانمان‌و حوکمفەرایش بەجگە لە هۆیەکی ناوەندی بۆ خزمەتی گەلەکەمان بەولاوە بەشتی ترنازانین .. و ناهێڵین هیچ کەسێك مەنتیقی گەورترو بچووکترمان بەسەردا بچەسپێنێ ، وئێمە ئەگەر ماوەمان بەمەدا ، ئەوە وا دەگەیەنێ کە ئێمە وازمان لەبیروڕاکانمان هێناوە ، ئەوەش کە گومانێ تێیدا نیە ئێمە هەرگیز واز لە بیروڕای خۆمان ناهێنین چونکە شەرەفی بیروباوەڕ شەرەفێکی گەورەیەو ئەمانەتێکی گەورەیە لە ئەستۆمان هەر وەکو ئەمانەتە لە ئەستۆی ئێوە ، ئێستا ئەمانەتە لە ئەستۆمان وەکو عراقی چونکە گشتی‌ی لەگەڵ تایبەتی‌دا جۆش دا ، و هەر وەکو بە براکانتانمان وت لە جێگایەکی تر ، بەعسی ناو حزب‌و هاووڵاتی دەرەوەی حزب بوون بە بەعسی هەموو بەیەك دڵ‌و یەك بیرکردنەوە خزمەتی ئەم وڵاتە خۆشەویستە دەکەن‌و وڵاتەکەمان شایستەی ئەم خزمەتەیە چونکە ماوەیەکی دوورو درێژی بەسەردا رابوردوە کە کەس نەهاتوە خزمەتی بکا .

● پێویستە لەکاری پەیگیر دوانەکەوین ..

جۆشی لەدڵ و ئیماندا هەیە و پێویستە لەسەرمان لەکاری پەیگیرو بەردەوام‌و ورد بەزانستی زیاترەوە دوانەکەوین‌و یەکێکمان هەر چەند بشگاتە پایەیەکی پێشکەوتو لەزانستدا ، دەبێ هێشتا هەرچاوی لەزیاتر بێ ، زانستی زیاتر .. و دیسپلینی لە سەرئیمان راگیراوی زیاترو پەیوەندیەکانتان لەناوخۆتاندا لەسەر بنەڕەتی بیروباوەڕی مرۆڤایەتی راگیربێ ، ئادەمیزادی‌بە بیروباوەڕ ئەو کەسەیە کە فەرمانەکانی سەرکردە جێ‌بەجێ دەکات ، چونکە پێدا ویستەکانی بیروباوەڕ جێ‌بەجێ دەکا بۆ مەبەستەکانی کاریان سەرکەوتن ، و هیچ جۆرە گوێڕایەڵیەك نیە کە لە گوێڕایەڵی‌ی پەیوەندی مرۆڤانەی راگیراو لە سەر رێزو خۆشەویستی دوولایەنە بەهێزتربێ .

هەندێك دەیزانن ، چونکە پێیدا تێپەڕبون ، چۆن ئەم پەیوەندیەوا لە سەرباز دەکا لە ناوشەڕدا بەر لە ئەفسەر خۆی بخاتە ریزی پێشەوە تاسنگی خۆی بۆ ئەو بکا بەقەڵغان‌و پەیوەندی نێوان زابت سەف ونێوان سەربازیش دەبێ لەسەر هەمان بنەڕەت بێ ئەمەیە گیانی پەیوەستی لەناو حزبی بەعسدا و دەبێ ئەم گیانە گوێزرابێتەوە بۆ پەیوەندی ناو سوپاو تا ئەفسەرە بچوکترەکان بۆ ئەو ئەفسەرانەی برایابان کە لەپلەدا لەوان گەورەترن وزابت سەفەکان بۆ هاوڕێیانیان‌و سەرکردەکان‌و ئامرەکانیان لە ئەفسەرەکاندا ئیسپاتی بکەن کەوا شایستەی ئەم جۆرە پەیوەندیە مرۆڤانەیەن ، دەبێ بایەخ بەدیسپلینی ئاسنین بدەن ، تا ئەو پەیوەندیە برایانەو هاوڕێیانە گەرمەی کە داوای دەکەین لە سەربازان‌و هەموان بەوە نەدرێتە قەڵەم کە رەخاوەت کردنە لە دیسپلیندا ، چونکە بێ دیسپلین ناتوانین ئامانجەکانمان بەدی‌بێنین‌و هەروەها بی‌بیروباوەڕی تێکەڵ بەدیسپلین کە پەیوەندی پتەوی مرۆڤانە لە نێوانماندا بەشێکەلەو ، ناتوانین بگەین بە ئامانجەکانمان .

ئینسان دەتوانێ فێڵ لە یاسابکا ، لەوانەیە لە ئیشك گرتنێکدا رەخاوەت بکەی ئەگەر ئەفسەرەکە بۆ پشکنینی سەرت لێ‌نەدا ، لەوانەیە لەفرمانی خۆتدا رەخاوەت بکەی ئەگەر کەسێك نەبێ چاوەدێریت بکا ، بەڵام ئەگەر بەبیروباوەڕبی ، مەسەلەکە . دەبێ بەشتێکی‌تر ، ئەگەر ئەفسەرەکە رۆژێك بان دە رۆژ بەلاتداتێپەڕ نەبێ ، تۆ لە جێگەی دیاری‌کراوی خۆت دەمێنی‌و تەنانەت ئەگەر ئاوو نانیشت پێ‌نەگا ، تۆ هەرگیز نەجێگەکەت بەجێ دەهێڵی‌و نە تفەنگەکەت ، ئەم بیروباوەڕە لەپەیوەندی ناو سوپادا پێویستە ، و لە هەموو بوارەکانی تردا و بەگوێرەی جۆری کار پێویستە ، تەنانەت پەیوەندی نێوان‌و ئێمەو ئێوەشس دەبێ لەسەر بنەڕەتی دیسپلینی تێکەڵاو بەگیانی مرۆڤانەی هاوڕێیانەی پڕلە خۆشەویستی بنیات بنرێ .

● سوپاکەمان . سوپای خاوەن پەیامانە ..

ئەختێك لەمەوبەر لەوەزعێکی سوپایی‌دا کۆبووبوونەوەو من داوام کرد بەشێوەیەکی راستەوخۆ پێك بگەین ، تا یەکتر ببینین .. دەبێ بۆ هەمو جیهان ئیسپاتی بکەین کەوا دیسپلینی راستەقینە لێرە لەسوپای عیراقماندا هەیە ، چونکە ئەم سوپایە بە بیروباوەڕەو سوپای مرۆڤی خاوەن پەیامە ، خاوەن پەیامیش هەموو ئەوانە بەجێ دەهێڵێ کە پەیامێکی ئەوتۆیان نیە وەکو بەرزی ئەو پەیامەی کە باوەڕتان پێ‌یە ، نە دیسپلینی بەرزدا بەجێیان دەهێڵی‌و لەبیروباوەڕی بەرزدا بەجێیان دەهێڵی‌و لەرزەی بەرگرتنی بەرزتردا بەجێیان دەهێڵی‌و لەتواناو فیداکاری بەرززتردا بەجێیان دەهێڵی .

ئێمە باشتان دەناسین ، دڵنیایی‌مان لەمەوە لەوکاتەوەیە کە سوپا ئازاکەتان لەدوو جەبهەوە لەجەنگی تشرینی ساڵی ١٩٧٣دا شەڕی‌کرد ، لەجەبهەی مصری‌یەوە بە نزیکەی دوو پۆل فڕۆکە شەڕی کرد، بەکەم زەبرکە درا لەمۆڵگەی ساروخەکانی زەوی ـ ئاسمانی دوژمن لەچەکی فڕۆکەوانی عراقەوە بوو کە ئێوە بەشێکی ئەون‌و لەجەبهەی سوری‌یەوە شەڕی کرد لە شەرەفی رزگارکردنی دمشقی عەرەبی‌دا لە کەوتنە چنگی قەوارەی زایۆنی بەشداری بکات . ئەبیستین برا ئەفسەرەکانتان باسی دیسپلینی بەرزی براو هاوڕێ زابت سەف‌و سەربازەکان دەکەن‌و شادی گەورە دامان دەگرێ ، فەرماندەکانی بنکەکانی‌و فەرماندەی چەکی فڕۆکەوانی باس دەکەن .. هەروەها سەرکردەکانی فەیلەقەکان ، لەوان‌و لەهەموو سەرکردەی تیپەکان لە بارەی ئەم دیسپلینی تێکەڵ بەبیروباوەڕی بەرزەوە دەبیستم کە کاتێ لەگەڵ بیروڕای ئینسانی‌ی بەرزدا تێکەڵ دەبی ، پشت بەخوا ، هەموو شتێك بەدی دێنێ .

ئەوەی کە تازەیە حێنرا بەکارامەیی فێری‌بن ، و ئێمەش شانازی بەوەوە دەکەین کە هەموو ئەو دەورانەی کە ئیشکەرانی سوپاکەمانی تێ‌ی‌دەچن ـ لەگەڵ ئەوەشدا کە شەهادەی فێرکاری هەندێکتان لە هی ئەوانی تری وەکو خۆیان لەدەوڵەتە بەشدارەکانی تردا کەمترە ـ سەرکەوتن لەلایەن عراقیەکانەوە وەدەست دەهێنرێ ، ئەمەش نیشانەیەکی باشی گەورەیە .

لە کۆتایی‌دا ، ئەگەر چی نەمانتوانی لەگەڵ یەکەکانی‌تردا جگە لە یەکەکانی چەکی فڕۆکەوانی ، چاومان بەیەك بکەوێ ، سڵاویان لێ‌بکەن و پێیان بڵێن : هاوڕێتان صدام حسين لەرێی ئێمەوە سڵاوی سەرکردایەتی‌یەکەتان‌و حزبەکەتان‌و سڵاوی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی بۆتان نارد .

چلەی ئەریوان صلاح شێخ محمد .

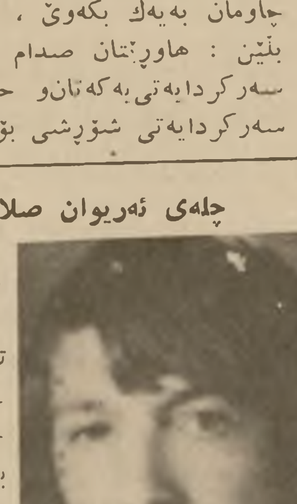

● کوڕی شیرینم ئەریوان گیان .

وا چل رۆژ بەسەر سەفەری یەکجاریتاتێپەڕی‌و تازە لەبیری دڵە بچکۆلانە پڕ ئاواتەکەتدا کە لەتەمەنێکی یەکجار لاویدا

ماڵ ئاوایی ئاوەختی لێ‌کردین.
ئەریوان گیان تۆ
تامەزرۆی ژیانی خۆش
ـگوزەرانی بووی داخەکەم ،
چەرخی چەپەڵ بواری نەدای
بە ئاواتت‌بگەی‌و کردیتیە
تیکەی ئازاری بەرچاوی من‌و
منیش لە بێ‌دەسەڵاتی
ئاستی ئاوابوونی رۆژی ژیانتا
داوای بەهەشتت بۆ ئەکەم
خەزانی باخی ئارامی
دەروونم بۆ ، ئەریوانە
بڵێسەو ژێلەمۆی گیانی
منیش زەبوونم بۆ ، ئەریوانە
لێك‌دانەوەی

دایکی جگەر سوتاوت
ئەختەر محمد سعيد لەسلیمانی

Institut Kurde de Paris

پەراوێز

بۆبەرچاوی بەڕێوەبەریتی بەرژەوەندی گواستنەوە لە سلێمانی ..!

ئاشكرایە كاتێك ڕۆژنامە نوسێك یان پەیامنێری ڕۆژنامەیەك دەچێتە جێگایەك و لەگەڵ لێپرسراو وكرێكارانی ئەو جێگایەدا دەكەوێتە گفتوگۆ بەرووتی لەبەر ئەوە نیە كەپیشانی ئەم و ئەوی بدا ڕۆیشتوەوشتێكی دەربارەیان نوسیوە !! بەپێچەوانەوە بەڵكو لێرەدا مەبەست بریتیە لە پێشكەش كردنی خزمەتێكی بچوك یان گەورە ...ئەوەی شایانی باسە زۆر جار ئەو كەسەی ڕیپۆرتا جەكەی دەربارەی ئەم شوێنە دەنوسێ بەپێی بۆ چون و شارەزایی خۆی چەند تێبینی یەكێك سەبارەت بە هەمان جێگا دەخاتە پێش چاوی لێپرسراوان و داوایان لێدەكا كە چارەسەرێكی بۆ بكەن ... !

ڕاستە هەندێك لەو سەرنجانە پێویستی بەچاوەڕوان كردن هەیەو هەندێكی كە شیان لە هەمان ڕۆژ دا دەتوانرێ بكرێ .. بۆ وێنە :

لە ژماری ٤٥١ی ئەم ڕۆژنامەیەدا چاوپێكەوتنێكمان لەگەڵ بەڕێز بەڕێوەبەری بەرژەوەندی گواستنەوەی سلێمانیدا كردوەو لە كۆتاییدا بۆ سوودی هەموومان چەند خاڵێكمان پیشان دابوو ، ئەوەی ئێستا مەبەستمان بێ خاڵی ژمارە ـ٣ـ بوو كە نوسیومانە :(خۆزگە ئەو پاسانەی لە دەرگایەك زیاتریان هەیە لەكاتی وەستانیاندا دەرگاكانی كەشیان دەكرایەوە.! ئێستاش جارێكی تر دەپرسین ئەو پاسانەی كە «٣» دەرگایان هەیەو لەكاتی وەستانیاندا تەنها دەرگای پێشەوەیان دەكرێتەوە .. بۆ ؟ هەر چەندە من پاس ناس نیم بەڵام بەپێی ورد بونەوەی خۆم ئەو دەرگایەی پێشەوە تەنها بۆ سەركەوتن و دابەزینی سایەق و جابی یەكان كراوە..! بۆ ئەوە نەكراوە ئەگەر یەكێك لەدوای دواوە وەستا بێ و بەهەزار نقەنق بگاتە لای دەرگای پێشەوەو جارجارەیش بۆڵەبۆڵی بەسەردا بكرێت و ببێتە هۆی زۆر وەستانی پاسەكان و دواكەوتنی خەڵكی لەئیش و كاریان ... من دڵنیام بەكردنەوەی دەرگاكانی ناوەڕاست و دواوە ئەم دیاردەیە چارەسەر دەكرێ .. خۆ ئەگەر ناكرێتەوە لەگەڵ سڵاو و ڕێزماندا چاوەڕوانی زانینی ئەو هۆیەین .

فریا عبدالله
پ . هاوكاری لە سلێمانی

لەچالاكیەكانی نەقابەی هونەرمەندان لە سلێمانی :

كۆڕێك بۆ هونەرمەند عطا قەزاز

لەم دواییەدا لە هۆڵی چالاكی قوتابخانەكان ، نەقابەی هونەرمەندان لقی سلێمانی كۆڕێكی بە ناونیشانی (چۆنیەتی فێركردنی هونەر لەهەموو پلەكاندا) بۆ هونەرمەند عطا قەزاز سازكردو ئەمەش پوختە كراوی باسەكەیەتی :

سەرەتا بەچەند ئاگاداریەك بۆ ئەوەی هۆی دەستی پێ كردو وتی پێویستە هەندێك لەو گۆڕینانە بزانین كە بەسەر قوتابیدا دێت وەك گۆڕینەكانی ناوەوەو دەرەوەی خۆیی دەیان كەم و كوڕیو زانینی ئەو نەخۆشیە نەفسیانەی كە توش ئەو قوتابیە بوەو توشی دەبێ

هەروەها دەربارەی چەند ئامۆژگاری یەك بۆ مامۆستای هونەر نزیكەی هەشت نۆ خاڵی خستەپێش چاومان كە ئەوانیش بەكورتی بریتی بوون لە چاودێری كردنی بەرهەم و هەڵس و كەوتی قوتابی یەكانی ئەو مامۆستای هونەرە .

پاشان كاك عطا دەربارەی مامۆستای وێنە قسەی كردو لێرەدا جیاوازی یەكی لەنێوان مامۆستای وێنەو هونەرمەندا دەست نیشان كردو چەند بەڵگەیەكیشی بۆ باسەكەی هێنایەوە . ئینجا لەلایەكی ترەوە كاك قزاز دەربارەی سودە گشتی یەكانی هونەر دواو دوپاتی ئەوەی كردەوە كە هونەر پێویستە زۆر لەوەوە بەدوربێ كە مرۆڤ بۆ سودی خۆی ئەم كارە بكا چونكە ئەگەر وابو ئەوا هەستبەهیچ خۆشی یەكی ناو ئەو هونەرە ناكرێ ، ئەمەو

ڕوون كردنەوەی هاوبەشیە گشتی یەكانی وێنەی قوتابی بەدەست نیشان كردنی هونەر لای مرۆڤی كۆن و منداڵ لەگەڵ دووپات كردنەوەی بوونی هونەر بەزۆری لەلای كوڕان لەچاو كچاندا بەچاوپۆشین لەبەرهەمی چنین و ڕستن و نەخشس . هەروەها هونەرمەند لەبەشێكی تری باسەكەیدا دەربارەی

تێپەڕ بونی منداڵ بەچەند لاو ڕێگادا بۆ وێنە كێشان قسەی كردو كردنی بەچەند بەشێكەوە لەوانە : قۆناغی كاغەز ڕەش كردنەوە كە تەمەنی ٢ـ٤ ساڵی دەگرێتەوە لەگەڵ تەمەنی ٤ـ٦ساڵی كە بریتی یە لە یەك چونی خەتەكانی دەستی منداڵ و قۆناغی بیر بەكار هێنانی منداڵ كە ئەمەشیان شەش تا نۆ ساڵیەو ئینجا قۆناغی هەرزەكاری لێرەدا قوتابی دەیەوێ هەرچی بنكەیەكی بینین و تاریك و روناكی و ڕەنگ هەیە هەموویان بەكار بهێنێ لەوێنەكانیداو زۆر هەوڵ ئەدا بۆ ئەو باسانەی كە پەیوەندی بەئافرەت و دڵداریی بەوە هەبە . پاشان وتی : گرنگی لەوەدایە لەم كاتەوە

ئەو هونەرەی چەسپاوەتە مۆخ و هەستی ئەو كەسەوە لێرەوە پەرەدەسێنێ ئەگەر خۆیی بیەوێ جگە لەو هەموو بەسەرهات و خۆشی و ناخۆشیانەی لەڕۆژانی داهاتودا بەسەریدا دێ كاكت عطا پێش ئەوەی كۆتایی بە باسەكەی بهێنێ چەند لایەنێكی تری دەست نیشان كرد وەك لایەنی فۆلكلۆری و ڕامیاری و شەخسی (خودی) لەگەڵ بەسەر كردنەوەی هونەری ملتزم ..، دوا جار لەلایەن میوانەكانەوە باری سەرنجی تایبەتی خۆیان دەربارەی لێكۆلینەوەكەی هونەرمەند عطاقەزاز : پێشكەش كرا .

پ : هاوكاری لەسلێمانی

ڕێ ڕەو

ئێمە ، شانازی بەوەوە دەكەین ، كە ئمپریالیەت ، تەقەلای ئەوە دەدا ، چاكترین دەستكردی دوختەبەرەكانی و چاكترین سەرئەنجامی عەقڵی ئەلیكترۆنی و ئالەتەكانی خۆی لەم ناوچەیەدا تاقی بكاتەوە زیاتر شانازی دەكەین ، كاتێ دەبینین ، كلكی بێ هیوایی و بەزینی بەدوای خۆیدا رادەكێشێ .

هاوڕێ صدام حسین

بەرەو خوێندن

هونەرمەند: نوری اسماعیل

لێرەو لەوێ

گرەوی پۆستەری «عیراقی ئەمرۆ»

وەزارەتی ڕۆشنبیری و هونەر هەموو هونەرمەندە تەشكیلیەكانی وڵاتی بانگ كردوە بۆ بەشداربوون لەگرەوی دروست كردنی پۆستەری « عیراقی ئەمرۆ » وەزارەت بڵاوی كردەوە كە پۆستەرەكە دەبێ ڕووی شارستانی عیراق بنوێنێ و پاداشتی نەقدی دەدرێ بە خاوەنی ئەوسێ پۆستەرەی لە گرەوەكەدا سەر دەكەون و دواكاتی بەشداربوون لەم گرەوەدا ناوەراستی مانگی نیسانە .

كۆڕێك بۆ یادی مفتی پێنجوینی شاعیر

١٩ـ٢ـ١٩٧٩ بەڕێوەبەریتی ڕۆشنبیری جەماوەر لەسلێمانی ، لەهوڵی یەكیتی نەقابەكانی كرێكاران كۆڕێكی فراوان سازدەكا ، بۆ یادی شاعیری كلاسیكی (مفتی پێنجوینی لەم كۆڕەدا چەند باسێكی ئەدەبی و لێكۆڵینەوەدەربارەی شاعیریتی مفتی پێشكەش دەكردێ و ئەوانەی بەشداری دەكەن : محمد امین احمد بەڕیوەبەری ڕۆشنبیری جەماوەرو دلشاد محمد امین و حمە سعید حمە كریم و ئومید ئاشناو برهان قانع لەگەڵ وتاری بنەماڵەی مفتی دا .

× × ×

ژیانم لەساڵی ٢٠٠٠دا

« ژیانم لە ساڵی ٢٠٠٠دا ، ناونیشانی گرەوێكی جیهانیە بۆ وێنەی دەستكردی منالان و لەسەرەتای ئەم مانگەوە « شوبات » دەست پێدەكاو ڕێكخراوی یونسكو بەبۆنەی ساڵی مناڵانی جیهانەوە سازی دەكاو لە مانگی مایسی ساڵی ١٩٨٠دا پاداشت بە سەر سەركەوتوەكاندا دابەش دەكرێ .

١٩٧٩ ساڵی جیهانی مناڵان

International Year of the Child 1979

● بۆخۆش گوزەرانی مناڵەكەت ●

تەمەنی سێ ساڵی مناڵەكەت ، بەچاكترین ماوە دەژمێرێ بۆ خەملاندنی و پێگەیشتن و كردنەوەی هۆش منال لێرەوە بەراستی دەتوانێ بیر بكاتەوە . پاشان بەئاسانی دەتوانی بەسەر ئەو شتانەدا زاڵ ببێ كە توانای بیركردنەوەی بەسەردا دەشكێ ، تۆش وەك دایكێكی دڵسۆز بەرامبەر بە خۆشەویستی مناڵەكەت پێویستە ئاگاداری هەستی ناسكی مناڵەكەتی ، ئەویش بەخۆماندو كردن و یارمەتی دانی زۆرجار دەبینین دایكێك مناڵەكەی زیاتر خۆش دەوێ و وەك دایكیكی تر مەبەستم ئەوەنیە كە فلان دایك مناڵەكەی خۆی خۆش ناوێ هەموو دایكێ جەرگی خۆی خۆش ئەوێ بەڵام مەبەستم لە جیاوازی خۆشەویستی دایك بەرامبەر بەمنالان ئەوەیە ، هەیە كەم تەرخەمەو خۆی ماندو ناكا زۆریش هەن خۆیان ماندو دەكەن و چاوەڕوانی پاشە ڕۆژێكی پیرۆزن هەندێ دایك بیانویان ئەوەیە گوایە ماوەی ئەوەیان نیەكە بەوشێوەیەی كتێب مناڵەكەیان بەخێو كەن ، نەخێر بەپێچەوانەوە ئەو شتەی كە كتێب پێمان دەڵێ لە زادەی هۆش و بیر كردنەوەو لێكدانەوەو تاقی كردنەوەی ژیان و چاكتر سوودیان لێوەربگیرێ . ئاشكرایە ماڵەوە باشترین شوێنە بۆ فێربونی منال ، دەتوانین بەنرخێكی هەرزان بە چاكترین ڕێگا ئاگاداری گەشەكردنی تەمەنی مناڵەكانمان بكەین بەتایبەتی لەسێ ساڵەی تەمەنیا لەماڵەوە دەتوانین مناڵەكانمان ڕابێنین بە ڕیزكردن و فێربونی ناوی ئەو شتانەی بەزۆری دەیان بینێ و لەبەرچاوی ناكەوێ وەك ژماردنی پەنجەكانی دەستی و دەم و چاو جیاكردنەوەی ئەندامەكانی لەشی لە یەكترو ژماردنی پەنجەرەكانی ناو ژوور یان ژماردنی كەوچك ، ئەمەو شتانەی ئاسان و لەبەر دەستان ، هەوڵ بدرێ كەل و پەلەكان لەشوشە نەبن ، تا وەكو مەترسی شكاندنی و ئازاردانی لێ نەكرێ و چاكتروایە ئەو جۆرە باریانەشیان لەماڵەوە فێربكرێ كە دەبنە هۆی پێكەنین و خۆشی منال ، تا وەكو ئەو مناڵە ڕاوەستاو نەبێ هەمیشە هۆشی كراوە بێ بۆ فێربوون و خۆ ئامادەكردن بۆ قوناغی داهاتوی تەمەنی ئەم كارانە تەنها پێویستی بەكەمێك خۆماندو كردن هەبەو هیچی یان تێ ناچێ .

فوزیە فرج
ئامادەی كردوە

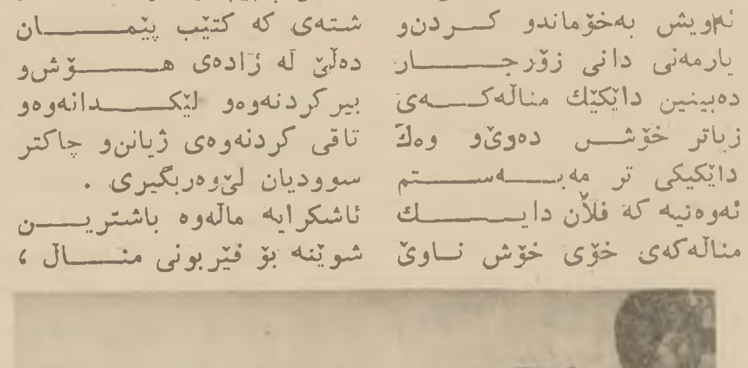

قازە زیرەكەكان و گیانی هاوكاری

وەرن ئەم سەرگوزشتەیەتان بۆ بگێڕمەوە منالە ئازیزەكان : خوشكە سەرگوڵ محمد امین ئەم سەر گوزشتەیەی بۆ ئامادەكردوین و باسێكی بەسوودە ، وا ئەم ژمارە بەشێك لەژیانی و هاوڕێیەتی سێ باڵندەی جوانتان بۆدەگێڕێتەوە :

لەكەناری دەریایەكدا ، سێ قاز بەشادی دەژیان ، گەمەی خۆیان لە دەریاكەدا دەكرد.. بێ ئەوەی كەسێك ئەم شادیەیان لێ بشێوێنێ .. ڕۆژێكیان قازە مەزنە سپی یەكەیان .. بەدەستە خوشكەكانی وت : یا ئەمبارێك دروست بكەین بۆ ئەوەی ئەو خواردنەی لێمان زیاد دەبێ تیایدا بیپارێزین ، تاوەكو ئەگەر زستان هات ، زریان و تۆف هەڵی كرد ، بەكمان نەكەوێ و بێ منەت ڕەنجی خۆمان بخوین ..دووقازەكەی تر ئەمەیان بەدڵ بوو .. دەم و دەست ، بەچالاكی كەوتنە كاركرن .. پاشی ماوەیەكی كەم ، ئەمبارێكی خنجیلانەی پاك و تەمیزیان دروست كرد .. ئەمجار ، ئەو خواردنەی لێیان زیادبوو ، خستیانە ژوورەوە .. دوای چەند ڕۆژێك ، قازە بۆرەكەیان .. بەشەكە تیەوە پاڵ كەوتبوو، بەدەستە خوشكەكانی وت : من ماندووم ، ئێوە بڕۆن بۆ یاری كردن .. دووانەكەی تریان بەرەو دەریا بەڕێ كەوتن و دوای چاك بوونەوەیان بۆ دەستە خوشكەكەیان دەكرد ، وەختێ گەڕانەوە بۆ ماڵەوە .. بینیان دەرگای ئەمباركە شكێنراوەو هەرچی زەخیرەیەكی تێدایە دزراوە .. قازە بۆرەكەش ، هێشتا ، هەر نووستووە .. ئەمانیش بەتوڕەییەوە چوون بۆلای .. قازە سپی یەكە بەسەریدا قیڕاندی : ئەی تاوانبار ئەی ناپاك بۆ زەخیرەكەت لێ دزیوین ؟

(ـ هەفتەی داهاتو پێتان دەڵێم دوای ئەمەچی ڕوویدا

وەڵامی بۆ زاخاوی مێشك

ب١ :

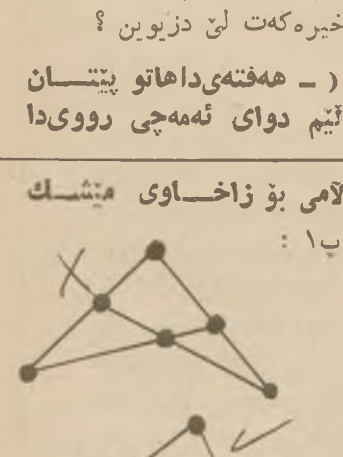

ب٢: ژمارەی ٥٠٠ بەدوای ئەم زنجیرە ژمارانەدا دێت چونكە ئەم ژمارانە یەك لەدوای یەك لە ٥و٢ لێكدراون .

ب٣ : ژمارەكە (٣) سێیە، لەبەر ئەوەی ژمارەكانی ریزی خوارە وە بریتییە .

لە كۆی ژمارەكانی ڕیزی یەكەم و دووەم .

بۆ زاخاوی مێشك

ئازاد مەحمود
ئامادەی كردو

منالە ئازیزەكان : هەوڵ بدەن بەیارمەتی هەموو لایەكتان وەڵامی ئەم پرسیارانە بدەنەوە :

پ : ئایا ئەتوانی ئەم شەش تۆپە ڕەشە بە شێوەیەكی وا ڕێك بخەی كە چوار هێڵیت بۆ دروست بێت هەر یەكەیان سێ تۆپیان تیا بێت

● ● ●
● ● ●

پ٢ : چ ژمارەیەك بەدوایی ئەم زنجیرە ژمارانەدا دێت .

١ ، ٥ ، ٥٠ ، ١٠٠ ، ...

پ٣ : لەم كۆمەڵە ژمارانەدا ژمارەیەك دیار نیە ، ئەو ژمارەیە چی یە ، بۆچی ؟

٣	٢	١	٦	١
٥	٧	؟	٢	٤
٨	٩	٤	٨	٥

تێبینی : بۆ شیكاری ئەم گرەوە بڕوانە لایەكی تری ئەم لاپەڕەیە

دیاری ساڵانەم بۆ ساڵی نوێ و ساڵی منداڵ

منالە ئازیزەكان:

مامۆستا « كاكەی فەلاح شیعرێكی جوانی بۆ ئێوەو ساڵی جەژنی ئێوە دا ناوە . لەم ژمارەیەوە ، دەست دەكەین بەبڵاوكردنەوەی :

دەی ئەوا بەشی یەكەمی شیعرەكەی مامۆستایەو بە ناونیشانی « ساڵی ١٩٧٨ »ە:

شیعر بۆ منداڵان

ساڵی ٩٧٨ :

من ساڵی حەفتاو هەشتم
دوانزە مانگی تەواوە
دوایم هێنا بە گەشتم
ویستم كە ئەم جیهانە
ئەم ئەرزو ئەو ئاسمانە
پڕ كەم لە خۆشی و شادی
لەسەر بەستی و ئازادی
بە مرۆڤی سەر زەمین
پێشكەش بكەم پێكەنین
خۆشەویستی بچێنم
دوایی بە خەفەت بێنم
هەژاری بنێمە چاڵ
نەخۆشی دەركەم بەپاڵ
ڕق و كینە بنێژم ،
تۆوی ئاشتی بڕێژم
نرخی مرۆڤم لابوو
زۆر هیوام لە دڵابوو
بەڵام داخی گرانم
ئێستا بە جێتان دێڵم
بەشوێن ناسۆرا وێڵم

● چاپكراوی نوێ ●

ـ فەرهەنگی لەك و لوڕ ـ لەم ڕۆژانەدا چاپكراووێكی بەنرخی كۆڕی زانیاری (فەرهەنگی لەك و لوڕ) كەوتە نێو بازاڕی چاپەمەنی كوردی یەوە .. ئەم فەرهەنگە لەدانانی حمیدی ئیزدپەنایەو هاوڕێمان كاك محمود زامدار بەلێدوان و بەراورد كردنێكی فراوانی هەردوو دیالێكتی (لوڕی و سۆرانی) پێشكەشی كردوەو بەم كارە زانستیانەیش كەلێنێكی گەورەی لەدنیای فەرهەنگی كوردی و لەم دیالێكتە ڕەسەن و شیرنیەی زمانەكەمان پڕ كردۆتەوە ..